

Riksdagens protokoll

2010/11:120

Tisdagen den 21 juni

Kl. 09.00 – 16.05

18.00 – 22.58

Protokoll
2010/11:120

1 § Justering av protokoll

Justerades protokollet för den 15 juni.

2 § Avsägelse

Andre vice talmannen meddelade att *Urban Ahlin* (S) avsagt sig uppdraget som suppleant i EU-nämnden.

Kammaren biföll denna avsägelse.

3 § Anmälan om kompletteringsval till EU-nämnden

Andre vice talmannen meddelade att Socialdemokraternas riksdagsgrupp på grund av uppkommen vakans anmält Kenneth G Forslund som suppleant i EU-nämnden.

Andre vice talmannen förklarade vald till

suppleant i EU-nämnden
Kenneth G Forslund (S)

4 § Meddelande om skriftliga frågor under sommaruppehållet

Andre vice talmannen meddelade att skriftliga frågor som inlämnats under tiden *torsdagen den 23 juni kl. 10.00–fredagen den 2 september* skulle besvaras av statsråd inom fjorton dagar efter det att frågan framställts.

5 § Meddelande om information från regeringen

Andre vice talmannen meddelade att *tisdagen den 28 juni kl. 13.00* skulle statsminister Fredrik Reinfeldt (M) lämna information från Europeiska rådets möte den 23 och 24 juni.

6 § Förnyad bordläggning

Föredrogs och bordlades åter
Finansutskottets betänkande 2010/11:FiU20
Skatteutskottets betänkande 2010/11:SkU33
Finansutskottets betänkanden 2010/11:FiU21 och FiU33

7 § Lag om flygplatsavgifter

Föredrogs
trafikutskottets betänkande 2010/11:TU27
Lag om flygplatsavgifter (prop. 2010/11:143).

Andre vice talmannen konstaterade att ingen talare var anmäld.
(Beslut fattades under 15 §.)

Säkerheten i svenska kärnkraftsreaktorer

8 § Säkerheten i svenska kärnkraftsreaktorer

Föredrogs
näringsutskottets betänkande 2010/11:NU26
Säkerheten i svenska kärnkraftsreaktorer.

Anf. 1 LARS JOHANSSON (S):

Herr talman! Inför dagens debatt har Miljöpartiet väckt en motion om kärnkraften i Sverige, kärnkraftens säkerhetsfrågor och när kärnkraften kan fasas ut i det svenska energisystemet. Bakgrunden till motionen är naturligtvis den tragiska olyckan i Fukushima.

Ingen kan väl vara oberörd efter denna kärnkraftsolycka. Den bevisar återigen att kärnkraften är farlig.

Även om vi inte visste att en sådan olycka skulle inträffa har det varit kärnkraftsolyckor dessförinnan, och trots detta förhållande drev den borgerliga regeringen med två rösters marginal för cirka ett år sedan, den 17 juni, igenom att ny kärnkraft ska byggas i Sverige.

Miljöminister Andreas Carlgren sade i riksdagsdebatten: ”Jag tycker att vi ska lära av nya fakta. Vi ska ta intryck när verkligheten förändras.” Han syftade då på att kärnkraften var så säker att den var ett bra alternativ att arbeta vidare med att utveckla i Sverige. Den typen av uttalanden faller ganska platt till marken nu.

Jag är stolt över att vi socialdemokrater stod emot och fortsatte att envist driva frågan om att vi måste jobba för en fortsatt energiomställning i Sverige som syftar till att fasa ut kärnkraften i takt med att nya alternativ växer fram.

Sverige kan göras modernt med förnybara energilösningar och energieffektiviseringar. Vårt land har unika möjligheter att basera hela vår energiförsörjning på förnybara källor. Låt oss ta det ansvaret! Här finns en enorm utvecklingspotential, jobbmöjligheter och unika tillväxtchanser. Här finns framtiden.

Vi socialdemokrater har tillsammans med Miljöpartiet och Vänsterpartiet lagt fram konkreta förslag på hur Sverige kan bygga ut den förnybara energin, som vindkraft, bioproducerad kraftvärme, sol- och vågkraft, för att nämna de nu viktigaste energislagen som har framtiden för sig. Minst 30 terawattimmar till 2020 och minst 55 terawattimmar till 2030 är fullt möjligt, samtidigt som vi energieffektiviserar kraftigt.

Det är den svenska debatten.

Men i vår omvärld reagerar nu regeringar med kraft mot bakgrund av vad som hände i Fukushima. Man ändrar sina kärnkraftsprogram. Man avvecklar kärnkraft. I Schweiz ska kärnkraften avskaffas till 2034, enligt den schweiziska regeringens beslut. Italien har nyligen genomfört en folkomröstning som stoppar all utbyggnad av kärnkraft.

Det mest kraftfulla beslutet tog Tyskland för några veckor sedan när förbundskansler Angela Merkel sade att all kärnkraft ska vara avskaffad 2022. Socialdemokraterna och De gröna står självklart bakom detta beslut i den tyska riksdagen. Det har också kraftigt stöd från IG Metall och tyska LO. Det är inte så konstigt, eftersom den tyska regeringen nu återgår till det beslut som den tidigare socialdemokratiska förbundskanslern Gerhard Schröder tillsammans med De gröna beslutade redan 2000. Det beslutet gick ut på att industrin fick välja vilka reaktorer som skulle tas ur drift successivt fram till 2022.

Nu kommer alltså Sveriges kanske viktigaste industri- och handelspartner att genomföra stora energiinvesteringar i förnybar energi. Det är inte så att Tyskland ska ersätta kärnkraften, som det har framställts i Sverige, med kolkraft, gaskraft och kärnkraft från Frankrike, utan beslutet bygger på en enorm energiomställning till förnybar energi och energieffektiviseringar. Tyskland kommer att bli motor i energiomställningen i Europa.

Men den svenska regeringen är passiv och kritiserar det tyska beslutet i hårda ordalag. Jag har också uppfattat att mina borgerliga kolleger i näringsutskottet är av ungefär samma uppfattning. Om inte attityden ändras kommer Sverige nu att bli akterseglat.

Inför dagens debatt har de borgerliga partierna i alla fall än så länge inte tagit intryck av kärnkraftsolyckan i Fukushima eller av kärnkraftsdebatten i andra länder.

Man är glad över beslutet att kunna uppföra nya kärnkraftverk i Sverige och skriver följande i betänkandet: "Därmed skapades det förutsättningar för ett generationsskifte i det svenska kärnkraftsbeståndet."

Vidare skriver man: "Utskottet kan inte se något behov av att nu ge Energimyndigheten ett särskilt uppdrag rörande förnybar energi utöver det arbete på området som ingår i myndighetens ordinarie verksamhet."

Man är verkligen nöjd. Man lutar sig tillbaka. Det är helt otroligt. Någon vilja till förändring finns inte. Min fråga till de borgerliga blir därför: Hur många kärnkraftsolyckor krävs för att ni ska ändra inriktning av politiken?

Det är redan så att Energimyndigheten i sin långtidsprognos spår elöverskott på uppemot 25 terawattimmar 2030 med nu kända planer. Det motsvarar nästan hälften av den kärnkraftsproducerade elen under föregående år. Till saken hör också att de i sina prognoser pekar på att nettoexporten i år kommer att ligga på 8 och nästa år kanske 10 terawattimmar.

När vi ser detta, när vi vet att det är så, kommer naturligtvis debatten tillbaka för de borgerliga: Varför säger man nej till en blocköverskridande överläggning om hur vi ska kunna ställa om Sverige från kärnkraftselen?

Man räknar med att kunna fortsätta att bygga ut kärnkraften i Sverige trots att frågorna kring hur vi ska göra med vårt avfall – det som är ett gemensamt ansvar – inte är lösta. SKB har redovisat att man har ett förslag på gång. Men det kommer att ta många år innan miljöprövningen är genomförd, och det kan bli ett slutligt förvarande av kärnkraftsavfallet i Forsmark.

Det innebär sammantaget i Sverige i dag att kärnkraften inte har någon stark ställning, även om man med två rösters marginal under förra riksdagen lyckades driva igenom att det ska kunna byggas nya kärnkraftverk i Sverige.

Men industrin tvekar, och jag förstår det. Man vill inte agera på så smal majoritet. Det är därför vi har räckt ut en hand till de borgerliga och sagt att vi bör ha överläggningar om att nå en bred överenskommelse kring kärnkraftens avveckling i Sverige och satsa brett på förnybar energi.

Jag förstår fortfarande inte varför de borgerliga är så ängsliga över en sådan möjlighet, när man nu kan se att land efter land går i den riktningen.

Anf. 2 LISE NORDIN (MP):

Herr talman! Naturkatastrofen i Japan gav tiotusentals omkomna, hundratals hemlösa och enorma kostnader för egendom och samhälle. Ovanpå en fruktansvärd katastrof med jordbävning och tsunami drabbades Japan av en kärnkraftsolycka av sällan skådat slag. Vi läser inte längre så mycket om olyckorna i svenska tidningar, men det beror inte på något sätt på att krisen är över – tvärtom. Fortfarande utvidgas evakueringszonen, jordbruk och fiske har stoppats, och i hela Japan drabbas miljoner människor av elransoneringar.

Varför? Jo, för att ett enda kraftverk miste kontakten med det externa elnätet och reservaggregaten slogs ut. Det var ett enda kraftverk, där tre kärnreaktorer har drabbats av härdsmlta och sprickor i inneslutningen, så att härdarna nu riskerar att vara på väg ned i marken och grundvattnet. Om detta skulle inträffa har vi hittills bara sett början på vad en reaktorolycka kan orsaka.

Herr talman! Kärnkraftsolyckan i Fukushima har gett en smärtsam påminnelse om kärnkraftens säkerhetsrisker. Japan är ett högteknologiskt land, i flera avseenden mer avancerat än Sverige och flera andra europeiska länder. Den japanska kärnkraftsindustrin har likt kärnkraftsindustrin i alla länder och i alla tider lovat att en kärnkraftsolycka inte kan ske just i det egna landet. Men kärnkraftsolyckor sker.

Det råder ingen tvekan om att det som hände och fortfarande händer i Fukushima kan hända även i Sverige och var som helst i världen där det finns kärnkraftverk. Självklart skulle de bakomliggande faktorerna här inte vara desamma som i Japan. Men det finns många fler faktorer än jordbävning som kan orsaka bortfall av kylning. Bortfall av kylning drabbade Forsmark 2006, och experter säger att vi var väldigt nära en allvarlig olycka.

Kärnkraften kan aldrig vara helt säker. Med kärnkraft finns inget utrymme för det osannolika. Ett attentat, en cyberattack, en naturkatastrof eller mänskligt slarv får aldrig inträffa, eftersom konsekvenserna är alldeles för allvarliga. Det faktum att inget privat försäkringsbolag i världen vill försäkra kärnkraften talar sitt tydliga språk om kärnkraftens säkerhetsrisker.

Förutsättningen för kärnkraft i Sverige är att staten och därmed medborgarna är beredda att agera försäkringsbolag och ta riskerna. De svenska kärnkraftverken är gamla. Mot bakgrund av vad som har hänt i Fukushima vill Miljöpartiet genomföra ett tillfälligt stopp av de fyra äldsta reaktorerna i Sverige för omfattande säkerhetsundersökningar.

Sedan katastrofen i Japan den 11 mars har mycket skett runt om i världen. Ett stort antal länder har nu omprövat kärnkraften. Japan har deklarerat att återuppbyggnaden ska ske med förnybar energi, eftersom kärnkraften aldrig kan vara helt säker. Tyskland har beslutat att landets kärnkraft ska vara helt avvecklad inom tio år. Schweiz, Kina, Storbritannien, Israel, Thailand, Filippinerna, Indonesien och många fler har nu omprövat kärnkraften. I den italienska folkomröstningen för en vecka sedan visade italienarna med enorm tydlighet att man inte vill ha ny kärnkraft.

Den svenska ståndpunkten att tillåta ny kärnkraft blir alltmer extrem i ett internationellt perspektiv. Globalt har förtroendet för kärnkraften rasat genom golvet. Kärnkraft är i dag det minst populära energislaget av alla. Till och med kolkraft har högre anseende i världen.

Bara en sak är säker med kärnkraften: att den inte behövs i ett framtida svenskt energisystem. Sverige kommer av allt att döma att ha ett stort överskott av el så långt in i framtiden man vågar göra prognoser, för närvarande till 2030. Regeringen vill använda detta elöverskott för att sälja kärnkraftsel till andra länder, som inte själva vill ha reaktorer. Man vill göra Sverige till en kärnkraftspark åt andra länder.

Tvärt emot vad som ibland sägs skulle kärnkraft inte leda till minskade utsläpp av växthusgaser. Europa har ett utsläppstak och ett handelsystem för utsläppsrätter som gör att utsläppen inte kan öka.

Miljöpartiet anser att elöverskottet i stället ska användas till att stänga de farligaste reaktorerna, med början redan denna mandatperiod. Vi föreslår att de två reaktorer som vid undersökningarna anses vara farligast stängs för gott. Vi anser också att effekthöjningar i befintliga reaktorer ska avvisas av säkerhetsskäl.

Det överskott av el som förutses kan bli betydligt större med fler politiska åtgärder. Genom effektivisering av elanvändningen och en påskynad takt i utbyggnaden av förnybara energikällor kan överskottet bli betydligt större än vad Energimyndigheten förutspår i dag. Vi har tidigare lämnat en rad förslag på hur detta kan gå till. Vi föreslår i den motion som nu debatteras att Energimyndigheten ges i uppdrag att ta fram en plan för hur Sverige kan ha hundra procent förnybar energi.

Miljöpartiet vill även ändra ansvarsreglerna vid en olycka, så att ägaren får ett verkligt obegränsat ansvar genom ett så kallat ansvarsgenombrott. Det skulle leda till att den verkliga ägaren får bära den fulla kostnaden vid en eventuell olycka. Under det missvisande begreppet ”obegränsat ansvar” har regeringen begränsat ägarnas ekonomiska ansvar vid en olycka. Det innebär en subvention av kärnkraften.

Sverige bedöms ha bättre geografiska förutsättningar för hundra procent förnybar energi än flertalet länder. Att den svenska regeringen vill tillåta ny kärnkraft baseras därmed inte på faktiska möjligheter utan på en politisk låsning. Det beslut regeringen fattade för ett år sedan har gjort kärnkraften till en bromskloss i utbyggnaden av förnybar energi. Genom oklara besked om vilket energislag man vill se i framtiden sänder regeringen helt fel signaler till elproducenter, industri och konsumenter. Det skapar en passivitet som kommer att kosta Sverige tid.

Senast i går besökte jag solcells företaget Swemodule i Arvika, som i dag uteslutande exporterar sina solpaneler därför att de säger att det inte finns någon hemmamarknad. Många företag inom sektorn vittnar om att de inte vågar storsatsa eftersom deras investeringar riskerar att bli olönsamma om kärnkraften fortsätter att ges stöd.

Professor Ulrich Beck vid London School of Economics, som har suttit i den tyska kommission som utredde kärnkraftens framtid, säger att det tyska avvecklingsbeslutet grundar sig på sunt ekonomiskt tänkande. Kärnkraften blir allt dyrare, medan förnybara energikällor blir allt billigare. Vad som kommer att vinna är självklart, men den regering som lämnar alla dörrar öppna – som den svenska – kommer aldrig att få se några stora investeringar i förnybar energiteknik.

Som syn för sägen kan vi nu se att aktiekurser för företag som utvecklar förnybar energi rusar i höjden efter några svåra år. Efter de tyska, schweiziska, italienska och japanska besluten har marknaden för förnybar energi exploderat. Senast häromdagen köpte oljejätten Total ett amerikanskt solcells företag, Sun Power, för astronomiska 8 miljarder kronor. De gjorde det därför att de tror på förnybar energi.

Herr talman! Miljöpartiet har i den motion som i dag debatteras kommit med sju konkreta förslag för att ge högre säkerhet i svenska kärnkraftsreaktorer. Det handlar bland annat om säkerhetsundersökningar, att stoppa effekthöjningar och att ändra ansvarsreglerna vid olycka.

Men eftersom kärnkraften aldrig kan vara helt säker är det enda säkra att ha en avvecklingsplan för kärnkraften. Vi föreslår i vår motion att Energimyndigheten ska ta fram en plan för hundra procent förnybar energi. Till slut handlar energifrågan om ifall Sverige ska satsa på den energikälla som resten av världen nu ratar eller den energi som byggs ut i resten av världen.

Herr talman! Jag yrkar bifall till reservationerna 1 och 3.

I detta anförande instämde Jan Lindholm (MP).

Anf. 3 KENT PERSSON (V):

Herr talman! För ett år sedan beslutade riksdagen att tio nya kärnreaktorer kan byggas om det sker på kommersiella grunder. Det innebär att förbudet mot att uppföra nya reaktorer i Sverige avskaffades.

Man sade i det här beslutet att inga subventioner, varken direkta eller indirekta, skulle få tillkomma vid uppförande av tio nya reaktorer. Det var förutsättningen för att Centerpartiets ledamöter skulle rösta för den proposition som låg på riksdagens bord. Fast vad det här med subventioner innebär är det fortfarande ingen som vet.

Fortfarande ett år efter beslutet i riksdagen har riksdagens ledamöter inte fått veta vad beslutet om subventioner innebär. Jag tycker faktiskt,

herr talman, att det är skandalöst dåligt hanterat. Detta var ett beslut som fattades med två rösters övervikt, och ännu har vi inte fått veta vad som menas med subventioner.

Regeringen vill inte bara tillåta nybyggnation av kärnkraft. Man tog också bort den så kallade avvecklingslagen, som har gjort det möjligt för riksdagen och regeringen att till exempel fatta beslut om att ersätta kärnreaktorer med miljövänlig energi, vilket vi har gjort tidigare när det gällde Barsebäck. Centerpartiet var med i den uppgörelsen tillsammans med Socialdemokraterna och Vänsterpartiet. Det hedrar dem.

Varför? kan man fråga sig. Alternativ finns ju redan. Regeringens energipolitik öppnar tyvärr för en fortsatt satsning på kärnkraften, detta trots Harrisburg 1979, Tjernobyl 1986 och Fukushima 2011. Hur många kärnkraftsolyckor behövs det för att regeringen ska vakna upp och se att detta är en energikälla som inte hör framtiden till? Det är en fråga som de borgerliga ledamöterna bör besvara.

Till det ska vi lägga alla incidenter som har inträffat och inträffar i de svenska kärnreaktorerna, framför allt de senaste fem åren då det varit mer eller mindre allvarliga incidenter.

Jag frågar mig många gånger: Vad är det för grund man har vilat på när man har tagit det här beslutet om att kärnkraftverk ska kunna ersättas?

Man skulle kunna förklara regeringens politik – eller ska vi kalla det för Centerpartiets inställning? – på följande sätt:

Kärnkraften är en parentes i Sveriges energihistoria. Energiöverenskommelsen innebär att Sveriges beroende av kärnkraft för elproduktion ska minska till förmån för en kraftig utbyggnad av förnybar elproduktion från främst vind- och biokraft.

Det här har jag hört väldigt många ledande politiker inom framför allt Centerpartiet säga. Däremot har jag aldrig hört någon av de övriga borgerliga företrädarna hävda den ståndpunkten – aldrig någonsin.

Men i den proposition som låg på riksdagens bord för ett år sedan, den som låg till grund för det förslag som en majoritet av kammarens ledamöter röstade för, står det följande:

Att genomföra en generationsväxling i det svenska kärnkraftsbeståndet innebär att kärnkraften kommer att vara en viktig energikälla under överskådlig tid.

Så stod det i underlaget till beslut. Under överskådlig tid – vad menas med det?

Maud Olofsson sade: Jag får leva med det här. Ja, det här är en politik som innebär att kärnkraften kommer att vara kvar i Sverige i minst 100 år till. Det är min övertygelse.

Vänsterpartiets linje innebär att kärnkraften ska avvecklas. Den är likadan som Miljöpartiets och Socialdemokraternas. Vi har tidigare presenterat en energiöverenskommelse.

Det finns frågor som fortfarande inte är lösta. Slutförvarsfrågan är ännu inte löst. Var ska vi göra av det radioaktiva avfallet? Kärnkraften är en storskalig lösning som innebär att vi blir oerhört sårbara om en allvarlig händelse inträffar. Och vi lägger över ansvaret på kommande generationer att ta hand om ett radioaktivt avfall. Det handlar inte om 100 år eller 200 år, utan det handlar om tusentals år framöver.

Prot. 2010/11:120
21 juni

*Säkerheten i svenska
kärnkraftsreaktorer*

Hur ser då den svenska kärnkraften ut i dag? Jag gick in på ett av våra stora kraftbolags hemsida. Det står så här: Kärnkraften är driftsäker, effektiv och kostnadseffektiv. Det är väl ett häftigt påstående? Vad har hänt med den svenska kärnkraften under de senaste fem åren, mellan 2006 och 2010? Vänsterpartiet har låtit riksdagens utredningstjänst titta närmare på det här. Jag ska inte gå igenom hela den rapporten, men det står i alla fall följande:

För perioden 2006–2010 var de oplanerade produktionsbortfallen större än de planerade hos de svenska kärnkraftverken.

Förra veckan använde jag ett citat. Det går som tåget, sade jag. I det här fallet innebär det att det inte går alls. De står stilla, helt enkelt, inte på grund av planerade stopp för underhåll, som görs varje år, utan på grund av att det händer saker och ting som man inte har planerat som gör att man måste stoppa det här, alltså snabbstoppa. Vid varje snabbstopp är det kritiskt. Man utsätter reaktorerna för väldigt påfrestningar vid de här tillfällena.

Vi kan titta specifikt på Vattenfall. Då kan vi konstatera att deras nio kärnkraftsreaktorer i Tyskland och Sverige har den sämsta tillgängligheten i hela Europa, med 55 procents drifttid.

Går det då att avveckla kärnkraft i den takt som det påstås i motionen från Miljöpartiet, alltså med två reaktorer under innevarande mandatperiod? Det är en berättigad fråga, tycker jag. Enligt Energimyndigheten kommer vi inom de närmaste två åren att ha ett stort överskott som skulle kunna innebära att vi kan avveckla två reaktorer. Vi kan dra ut den här tiden till 2030. Då kommer vi att ha ett enormt stort överskott med den politik som regeringen har slagit fast.

Då har det liksom inte tagits hänsyn till vilka möjligheter vi har att ersätta kärnkraften med förnybar energi och energieffektivisering. Den politik som Vänsterpartiet, Socialdemokraterna och Miljöpartiet har presenterat visar på vilka möjligheter vi har att bygga ut den förnybara energin och framför allt energieffektivisera, vilket skulle innebära att överskottet skulle vara än större.

Man kan ställa sig frågan: Vad ska vi använda överskottet till? Ja, inte ska vi sälja det i första hand, utan vi ska avveckla kärnkraften och den fossila energi som vi fortfarande har kvar. Men jag menar att vi har större möjligheter än så.

Energieffektivisering är något som regeringen pratar väldigt mycket om, men man gör väldigt lite. Därför är det glädjande att EU nu har antagit ett nytt direktiv. Den 16 juni presenterar man ett energieffektiviseringsdirektiv inom ramen för ekodesigndirektivet, ett direktiv som säger att elmotorer ska effektiviseras med 135 terawattimmar fram till 2020.

Siffran kanske inte säger så mycket. Men Sveriges samlade elproduktion 2007 var 132 terawattimmar. Det kanske inte heller säger så mycket. Men dessa 135 terawattimmar motsvarar energikonsumtionen hos 32 miljoner hushåll eller kraftproduktionen hos 22 kärnkraftsreaktorer per år.

Herr talman! Det finns en enorm potential för att energieffektivisera om vi har en politik som leder framåt. Men den här regeringen har lagt över till marknaden att slå fast vilken energipolitik vi ska ha. Man säger så här: Om marknaden anser att det finns ekonomi ska vi också kunna utveckla och bygga nya kärnkraftverk. Regeringen har lagt sig helt platt.

Man har inga ambitioner. Man lägger över till marknaden att avgöra om kärnkraften ska byggas ut eller inte, när vi borde ha en regering som klart och tydligt talar om åt vilket håll vi ska styra.

Socialdemokraterna, Miljöpartiet och Vänsterpartiet har visat klart och tydligt att vi har en kompass och en karta. Vi har riktningen klar. Men ni är ute på ett stormande hav utan kompass och karta och låter det guppa vind för våg. Det är en farlig politik.

Herr talman! Det finns en enorm potential för att spara och hushålla med energi. Därför är det tyska beslutet ett föredöme. Inte nog med att de ska avveckla kärnkraften – de ska ersätta den med en kraftig utbyggnad av den förnybara energin och energieffektivisering. Dessutom är de klara och tydliga med att 2020-målet ligger fast. Det finns ingen anledning att tro att de inte kommer att lyckas med detta. Det här innebär ett industriellt språng, enligt IG Metall i Tyskland. De ser möjligheter. I Sverige blundar man och ser det som ett hot.

Herr talman! Jag är övertygad om att en avveckling av kärnkraften inte bara är nödvändig utan också kommer att kunna öppna dörrar till en ny industriell utveckling i Sverige. Sumpa inte den chansen!

Med detta yrkar jag bifall till reservationerna 1 och 3.

Anf. 4 MATS ODELL (KD):

Herr talman! En ”händelse av större vikt” är skälet till att Miljöpartiet väckt den motion vi i dag ska ta ställning till. Att händelsen är av större vikt är ingen överdrift med tanke på vad som verkligen inträffade den 11 mars.

Utgångspunkten är en av historiens värsta jordbävningar. Den hade sitt centrum nordost om den japanska huvudön Honshu. Skalkvet mätte över 9 på Richterskalan. Det gav upphov till en tsunami som efter någon timme nådde land med en våghöjd på 14 meter. Minst 17 000 människor omkom och en miljon hem raserades. Ingen har dock hittills mig veterligen avlidit på grund av strålskador.

I Fukushima var tre av sex kärnreaktorer i full drift då jordbävningen inträffade. Direkt efter jordbävningen snabbstoppades automatiskt alla kärnkraftverk i Japan. Elförsörjningen till kärnkraftverken säkrades genom att verkens stora dieselaggregat för elproduktion startades. Det skedde också i Fukushima. I anläggningens tredje verk hade emellertid kylvattenrören skadats av jordbävningen, varför kylningen inte kom i gång.

Den skyddande vallen på fem meter förslog inte mot de jättelika vågor som sköljde in och slog ut dieselaggregaten. De stora elbatterier som i det läget kopplades in klarade nödkylsystemet med elström under de nio första timmarna. Det räckte inte för att få fram el på alternativa vägar. Den frågan löstes senare med mobila dieselgeneratorer monterade på lastbilar. Sådana kommer för övrigt, herr talman, att finnas på säkert avstånd från varje tänkbar tsunami i framtiden. Detta är kanske något för oss att ta efter?

Men i Fukushima upphörde alltså kylningen, och härden förlorade sitt vattenskydd. Bränslekapslingen skadades, och även andra barriärer tog allvarlig skada. Det blev en partiell härdsmalta. Till skillnad mot vad som hände i Harrisburg 1979 brände bränslet hål i reaktortanken med utsläpp av radioaktivitet i inneslutningen som följd.

Enligt expertkommentarer bedöms de radioaktiva utsläpp som förekommit vara i storleksordningen 10 procent av de utsläpp som uppstod vid kärnkraftsolyckan i Tjernobyl 1986. Jag har också sett uppgifter om större utsläpp än så.

Herr talman! Här tycker jag ändå att frågan är vad vi kan lära för att förbättra säkerheten vid våra kärnkraftsreaktorer i dag och i framtiden. Regeringen har inlett arbetet och givit Strålsäkerhetsmyndigheten nya uppdrag. Senast den 15 december ska den ge en samlad redovisning av alla de stresstester som kommer att genomföras i år. Det ska ske med utgångspunkt från de gemensamma riktlinjer som beslutats inom Europeiska unionen. En slutredovisning av detta väntas senast den 31 oktober nästa år.

Mitt intryck är ändå att Miljöpartiet tycks vara mindre intresserat av vad som kan läras och mer av hur katastrofen ska kunna skrämman folk att ansluta sig till den avvecklingslinje som partiet drivit ända sedan sin tillkomst 1981.

Bland de sju tillkännagivanden som Miljöpartiet begärt kan nämnas att de fyra äldsta reaktorerna ska stoppas omedelbart – det är väl i dag, antar jag, efter att klubban skulle ha fallit till partiets förmån – för säkerhetsundersökningar och att två av dessa sedan ska stängas för gott. Det är en ganska fantastisk princip. Oavsett hur det går i stresstesterna skulle de alltså stängas. Tänk om den logiken skulle tillämpas i skolan eller vid universiteten! Två av er fyra som ska tentera kommer att kuggas oavsett hur bra ni klarar proven!

Herr talman! Jag yrkar avslag på samtliga begärda sju tillkännagivanden i den miljöpartistiska motionen.

Lyckligtvis har Socialdemokraterna, under vars politiska ledning merparten av svensk kärnkraft kommit till, insett det orimliga i att utan vidare stänga säkra reaktorer innan den baskraften kan ersättas. Att realismen hos de en gång pragmatiska Socialdemokraterna ändå är begränsad tar sig en rad uttryck när de instämmer med Miljöpartiet och Vänsterpartiet i kravet att Energimyndigheten ska ta fram en plan för 100 procent förnybar energi i Sverige. Kostnaden spelar här uppenbarligen ingen som helst roll.

De tre partierna vill nu bryta upp regeringens och riksdagens beslut som gör det möjligt att ersätta de befintliga åldrande tio reaktorerna med lika många nya, säkrare och effektivare. De rödgröna anför att redan möjligheten att uppföra nya reaktorer i Sverige skulle utgöra ett ”hinder för utvecklingen av teknik för effektivisering och utbyggnad av förnybara energikällor”.

Herr talman! Vi subventionerar förnybar elproduktion, medan vi beskattar kärnkraft och inte tillåter några som helst subventioner av kärnkraften. Subventionerna till det förnybara betalas av elkonsumenterna genom elräkningarna med 5–6 öre per kilowattimme, ibland till och med 7, medan kärnkraften belastas med bland annat effektskatt som inbringar flera miljarder kronor per år till statskassan. Ändå kan ni inte tänka er att tillåta konkurrens. Jag frågar stillsamt: Varför?

Självklart är säkerheten i reaktorerna det primära. För att bedöma den krävs det kunskap, inte enbart gälla varningsrop. Det krävs kunskap för att bedöma den säkerheten. Minns hur det gick efter folkomröstningen 1980! Då beslöt riksdagen att avveckla all kärnkraft till 2010. Ja, 2010

var förra året. Till dess skulle vi ha stängt av hälften av vår elproduktion. Men beslutet sköts upp på obestämd tid av en S-regering med stöd av Centern och Vänstern. Man hade helt enkelt inte klarat av att ersätta befintlig kärnkraft med förnybar energi.

Hur tror ni det hade gått för vår ekonomi – jag tänker både på den individuella, för hushållen, och den nationella, för folkhushållet Sverige – om vi verkligen hade fullföljt beslutet att helt avveckla hälften av vår energiproduktion till fjolåret?

Det känns ibland när jag lyssnar på mina kolleger här som om de helt har glömt bort hur det var förra vintern och vintern dessförinnan, när bara ett par aggregat stod avstängda under ett antal veckor. Jag minns vad det innebar för hushållens elräkningar, vad det innebar för svensk industri och för svensk konkurrenskraft med bara två aggregat tillfälligt avstängda. Det ramaskri som i alla fall fortfarande ringer i mina öron tror jag kommer att te sig som en viskning vid jämförelse med vad som väntar om Miljöpartiet skulle få sin vilja fram med ett snabbstopp av fyra reaktorer ovanpå de sju som nu ska stängas i Tyskland. Det bortfall av effekt och kapacitet som det innebär och vad det kommer att innebära för svenska hushåll och för svenska företag tycker jag att ni borde fundera på en stund.

De här veckorna när svensk kärnkraft stod still var det för övrigt så kallt att också mycket av vindkraften stod still. En hel del vindkraftverk var nedisade under den perioden. Det här är en ekvation som man faktiskt behöver tänka igenom innan man driver kraven på det här sättet.

Att ta bort fyra reaktorer, som nu föreslås av Miljöpartiet, betyder ett produktionstapp på 25 terawattimmar per år. Att ersätta det med vindkraft, som står still ganska mycket när det inte blåser, när de är nedisade eller när det är för kallt, skulle kräva tre gånger så mycket effekt, alltså 9 000 megawatt skulle behöva installeras av förnybar energi för att ersätta den kärnkraft som nu föreslås tas bort.

Kostnaden, om någon är intresserad av den, är ca 130 miljarder kronor. Om man bara stänger två, som Miljöpartiet säger, är det ungefär hälften. Vem ska betala det? Det är svenska folket. Det är svenska pensionärer, barnfamiljer och alla andra som ska ta den notan på sina elräkningar. Fundera på det en stund!

Företag och privatpersoner i Sverige är så beroende av elektricitet att priserna måste stiga mycket högt över dagens nivå för att efterfrågan ska sjunka ned till den nivå där det skulle erbjudas elektricitet. Visst, i ett längre perspektiv skulle det bli ett bortfall, helt enkelt därför att vi skulle slå ut mycket av svensk basindustri. Jag ber Lars Johansson fundera lite grann på var svensk basindustri, som är elintensiv, finns. Det är i områden där Socialdemokraterna sedan decennier, snart sekler, har haft makten. Jag tycker att man ska tänka igenom vilka effekter det här får i realiteten ute i de svenska bygderna.

Sverige kan inte, herr talman, avstå från kärnkraft av flera viktiga skäl.

För det första har vi miljön och kampen mot växthuseffekten.

För det andra har vi ett ökande elbehov. Informationsteknologins explosion kräver mer och mer elektricitet. Molntjänsterna, som alla talar om, kommer att kräva massvis med ny elektricitet. Ambitionen att ersätta

en fossildriven fordonsflotta med el skulle bara det kräva väldigt mycket ny elektricitet.

För det tredje måste basindustrin få el till konkurrenskraftiga priser om den ska kunna fortsätta att utvecklas och ge sysselsättning ute i landets olika delar.

Till sist: Ett förnyat avvecklingsshot mot den svenska kärnkraften skulle en gång till leda till en kompetensnedbrytning inom kärntekniken. Den nedbrytning som uppstod efter folkomröstningen och det så kallade tankeförbudet är nog den största säkerhetsrisken. Vi får inte låta det ske igen.

Jag yrkar bifall till utskottets förslag i betänkandet och avslag på motionerna.

Anf. 5 LARS JOHANSSON (S) replik:

Herr talman! Jag vill bara komplettera mitt anförande med att yrka bifall till reservation 2 och reservation 3.

Mats Odell som är ordförande i näringsutskottet måste ändå följa vad som sker inom industripolitiken i andra länder. Därför tycker jag att det är väldigt förvånande att han så enkelt går förbi det stora beslut som Tyskland har tagit och som kommer att ha oerhört stor betydelse för energiomställningen i hela Europa. Vi vet sedan gammalt att Tyskland med 80 miljoner människor är en väldigt stark industrimotor i Europa. De har också visat i historien att när de bestämmer sig för att genomföra någonting gör de det med väldig kraft.

Jag har kunnat notera att den tyska miljöministern har sagt att de kommer att satsa väldigt mycket, både från förbundsregeringen och från delstatsregeringar. Man räknar också med att ett stort privat kapital kommer att gå in för att öka insatserna när det gäller att få fram förnybar energi i Tyskland. Hittills har jag inga uppgifter på helheten, men jag har uppgifter på att man bland annat avser att satsa 5 miljarder euro på nya vindkraftsparker, för att ta ett konkret exempel. Det är klart att här sker väldigt mycket.

Då är nästa fråga: Vad gör svensk industri och vad gör den svenska regeringen? Vad för den svenska regeringen för politik när det gäller att utveckla den förnybara energin och se möjligheterna att i samverkan med tysk industri utveckla det förnybara i Sverige?

Min fråga är därför till Mats Odell: Vad tänker Mats Odell ta för initiativ som ordförande i näringsutskottet för att hänga på den tyska utvecklingen?

Anf. 6 MATS ODELL (KD) replik:

Herr talman! Jag tycker att Lars Johansson använder djärva formuleringar när han säger att Tyskland med stor kraft genomför det man har beslutat sig för. Där kan tankarna kanske gå åt lite olika håll.

I det här fallet måste jag ändå säga att jag tror att Lars Johansson har rätt. Det här kommer att ha stor betydelse, men inte enbart för elproduktionen utan också för miljön. Låt mig återge en uppgift ur Financial Times som skriver att Deutsche Bank har räknat på det här och kommit fram till att utsläppen för landets energisektor kommer att öka med 370 miljoner ton koldioxid mellan 2011 och 2020. Förra året uppgick de utsläppen till 309 miljoner ton.

Har Lars Johansson över huvud taget reflekterat över detta? Vad innebär det? Koldioxidutsläpp är ju en global problematik. Här i Sverige har vi skyhöga priser på elektricitet för att hålla nere de svenska koldioxidutsläppen. Vi har jättehöga bränsleskatter för våra medborgare och för våra företag som åker på våra vägar för att hålla nere koldioxidutsläppen. Men här är man beredd att ta mer än en fördubbling av koldioxidutsläppen som ett föredöme. Lars Johansson nämner inte det med ett ord. Har miljön plötsligt blivit så helt ointressant för Socialdemokraterna att man nu tar de tyska koldioxidutsläppen, som enligt Deutsche Banks studie mer än fördubblas, som exempel? Jag tycker ändå att Lars Johansson borde fundera lite på det. Har det inte över huvud taget funnits med i de här kalkylerna?

Anf. 7 LARS JOHANSSON (S) replik:

Herr talman! Det finns alltid de som reagerar på beslut och som gärna ser att det finns andra argument som gör att de slipper medverka till energiförnyelse i Tyskland. Jag utgår från att den kommission som den borgerliga regeringen i Tyskland hade tillsatt innan och som tog fram ett underlag för den tyska regeringens beslut om hur man skulle kunna gå från att vara kärnkraftsberoende till att satsa stort på energieffektivisering och arbeta fram förnybar energi är det faktaunderlag som man ska utgå från i den tyska debatten. Det är precis vad alla partier i den tyska riksdagen gör. När Mats Odell ställer sig över alla politiska partier i Tyskland och säger att de har fel, genom att hävda att enskilda tidningsartiklar har rätt, går man långt. Det är precis i linje med vad miljöministern har gjort tidigare. Det är påståenden om att det ska bli fransk kärnkraftsel och kolkraft i stället, och så vidare. Ni har fel utgångspunkt. Ni måste inse att det sker någonting nytt. Ta till er det nya.

Vi har det som för tio år sedan förhandlades fram mellan socialdemokraterna och de gröna i den dåvarande tyska regeringen, under Gerhard Schröders tid. Industrin har haft alla möjligheter under de tio elva år som har gått sedan dess att se på alternativen. Jag har noterat att tyska företag har varit i Sverige och hämtat kunskap. Solibro AB i Uppsala som sysslade med solenergi är nu ett tyskt företag med över 500 anställda. Man har kommit mycket längre när det gäller solenergifrågorna i Tyskland än i Sverige.

Lyssna in vad som sker i omvärlden i stället för att bara kritisera.

Anf. 8 MATS ODELL (KD) replik:

Herr talman! Jag tror att vi har mycket att lära av Tyskland. Det kommer att sätta i gång med detta. Det vi inte har sett än är hur mycket mer koldioxid som släpps ut. Det påverkar globalt. Det tycks Lars Johansson bagatellisera. Han väger inte in problemet. Det känns lite främmande.

Likaså har han ingen tanke om vad kostnaderna skulle bli för svenska hushåll. Hur mycket mer skulle elräkningen kosta för ett pensionärspar som lyckas bo kvar i sin villa? Hur mycket blir det för en barnfamilj? Hur mycket blir det för industrin i Sverige, som kämpar i stenhård konkurrens med de ökande kostnaderna för den gigantiska utbyggnaden – som ska subventionernas? Här är det inte fråga om subvention eller inte,

utan här är man beredd att lägga på precis hur mycket som helst. Lars Johansson efterfrågar inte ens vad detta skulle kosta.

Att genomföra Miljöpartiets program skulle kosta ungefär 130 miljarder kronor för alla fyra reaktorerna. Två skulle kosta ungefär hälften. Vad skulle Socialdemokraternas förslag kosta, att göra sig av med all kärnkraft, och ersätta den med en subventionerad förnybar energi, som kommer att kräva reglerkraft i minst samma omfattning, som kommer att kräva en baskraft som fungerar även när det inte blåser eller när det är för kallt? Där tycker jag att Socialdemokraterna är svaret skyldiga.

Det gläder mig att Lars Johansson är tillbaka vid att vi borde förhandla om sakerna. Ingen är mer inriktad på det än jag. Som näringsutskottets ordförande är jag beredd att när som helst börja diskutera frågorna. Men ska förutsättningen vara att vi ska stänga all svensk kärnkraft? Det har vi provat en gång. Det gick inte den gången. Ingenting av det vi nu ser talar för att det skulle fungera igen med ett grönt folkhem. Det blir svårt att klara av det. Det finns ingenting som talar för att vi kan fortsätta att vara ett industriland som klarar den allt tuffare konkurrensen omkring oss.

Anf. 9 LISE NORDIN (MP) replik:

Herr talman! Jag konstaterar att kärnkraftsdebatten i Sverige skiljer sig enormt från den debatt som sker i de flesta länder efter olyckan i Fukushima. Det förvånar mig hur den svenska regeringen kan dra helt andra slutsatser om framtidspotentialen för kärnkraft respektive de förnybara energislagen.

Det står i utskottets betänkande att olyckan i Japan inte bör tas till intäkt för ett närmast panikartat beslut om en radikal förändring av energipolitikens inriktning. "Panikartat beslut" använder man som begrepp. De flesta länder i Europa fattar ett rationellt beslut att gå steget från kärnkraften till förnybart. Det är det mest rationella. Jag är nyfiken på vilket underlag eller vilken information den svenska regeringen sitter på som inte övriga regeringar har, som har fattat beslut om att avskaffa kärnkraften.

Det tyska beslutet baseras på, enligt Ulrich Beck som själv har deltagit i utvärderingen, sunt ekonomiskt tänkande. Jag tycker inte att det är helt seriöst med Mats Odells hemmasnickrade beräkningar av vad som kommer att ske vid en omställning när de länder som tar steget räknar med att det är det mest ekonomiskt lönsamma och framtidsinriktade för deras länder. Vad vi nu ser efter dessa beslut att ta steget från kärnkraften är att aktiekurserna på förnybart stiger enormt. Vi vet att det är mycket dyrare att bygga ny kärnkraft i världen än att bygga nytt förnybart. Det är ren skrämselfpropaganda att säga att det skulle kosta Sverige, svenska skattebetalare och svenska elkonsumenter pengar att ställa om. Det är snarare tvärtom. Det är det förnybara som i dag är mest konkurrenskraftigt, och kärnkraften i Sverige fungerar som en bromskloss.

Anf. 10 MATS ODELL (KD) replik:

Herr talman! Det är ett intressant inlägg. Det är lite förbryllande att det inte kommer att kosta något, men börskurserna stiger som raketer för de bolag som ska få jobba med detta. Sug på det en stund!

Vad är det för rationalitet? Vi har en svensk säkerhetskultur. Den myndighet som har ett oerhört kraftfullt uppdrag att bevaka frågan har befogenhet att när som helst stänga av de aggregat och verksamheter som inte uppfyller de mycket stränga kraven. Nu ska stresstesterna genomföras. De ska redovisas, och det ska dras slutsatser. Det är symbolhandlingar när Miljöpartiet föreslår att fyra aggregat ska stängas av och sedan på förhand veta att två av dem, oberoende av hur de klarar sig, ska stängas. Kan Lise Nordin förklara logiken i detta? Ta en stund och försök att förklara för oss vad det är för logik att säga att fyra ska kontrolleras men att två aldrig kommer att få starta, hur bra de än är. Det är lite svårt att förklara.

Jag vill också ha en förklaring till vad Lise Nordin sade i sitt inledningsanförande, nämligen att Kina har omprövat sin syn på kärnkraften. 30 aggregat är under byggnation och beslutade i Kina, och en lång rad ytterligare är på gång. Det skulle vara spännande om Lise Nordin kunde berätta vad det är information hon har. För övrigt har Kina startat ungefär ett nytt kolkraftverk per vecka under senare år. Det skulle vara spännande att höra mer om det.

Anf. 11 LISE NORDIN (MP) replik:

Herr talman! IAEA, FN:s atomenergiorgan, redovisar varje år hur utvecklingen ser ut. Siffrorna har visat ända sedan 2004 att det avvecklas fler kärnkraftsreaktorer i världen än det byggs nya. Vad som händer runt om i världen är tydligt. Det finns en tydlig trend.

Mats Odell säger att det finns inga subventioner till kärnkraften. Jag vill då för kammaren påpeka vad som står i betänkandet om obegränsat ansvar. Det sägs i debatten att kärnkraften ska stå för sina egna kostnader, men vi kan läsa i det underlag vi i dag debatterar för det första att det obegränsade ansvaret inte innebär att anläggningshavarens ägarbolag åläggs en skyldighet att betala ersättning, för det andra att ett obegränsat skadeståndsansvar inte är någon garanti för att de skadelidande alltid kan få full täckning för sina skador och för det tredje att det så kallade obegränsade ansvaret begränsas till 12 miljarder kronor.

Det står klart att det är staten som får stå som ekonomisk garant om Sverige ska ha kärnkraft. De elcertifikat som Mats Odell nämnde ger ett visst stöd för den förnybara utvecklingen, men de summerar det handlar om som går in i direkt stöd till kärnkraften är enormt mycket större. Utifrån rent ekonomiska grunder vore det mycket stabilare och långsiktigare för Sverige att satsa på förnybart än på kärnkraft.

Vi vet att all kärnkraft innebär säkerhetsrisker. Därför är Miljöpartiets linje tydlig att successivt avveckla kärnkraften. Vi anser att det finns utrymme redan den här mandatperioden att avveckla två av de tio reaktorer som finns i Sverige. De stresstester som har utlysts kommer enbart att studera naturkatastrofer. Det finns en stor risk för att dessa stresstester kommer att användas som en ursäkt för kärnkraftsindustrin att säga att kärnkraften har prövats.

Fredrik Reinfeldt har tidigare uttalat att dessa stresstester bör innefatta fler aspekter, men det ser inte ut att bli så nu. Det är intressant att höra vilken bedömning Mats Odell gör av att stresstesterna kan garantera svenska folket en säker kärnkraft.

Anf. 12 MATS ODELL (KD) replik:

Herr talman! Stresstesterna och säkerhetstesterna av de svenska aggregaten vilar i trygga händer hos vår myndighet. De ska också titta på alla de stresstester som genomförs och ska utvärdera dem. De ska redovisa detta på ett bra sätt. Det tror jag kommer att kunna ligga till grund för en saklig debatt om detta. I dag rör vi oss på en sorts skrämselnivå utan att ha fakta. Vilka brister finns det? Vad kan åtgärdas? Går det inte att åtgärda ska stängning ske.

Det råder väl ingen tvekan om att den nya, tredje, generationens kärnkraftverk – för att inte tala om fjärde generationen; där forskas det bland annat på Uppsala universitet – innebär helt nya möjligheter i form av säkerhet, effektivitet och en mindre bränsleåtgång. Jag tycker att man måste vara öppen för att ta till sig sådant och utvärdera det.

Om man har den närmast metafysiska uppfattningen att allt i detta avseende är förknippat med sådana risker att vi över huvud taget inte ska befatta oss med det här är det, tycker jag, ett omodernt tänkande.

Det görs en stor poäng av att vi kommer att ha överskott på el. Både Lars Johansson och Lise Nordin talar om detta. Men är det här ett problem för folkhushållet i Sverige? Vi har ju också överskott på lastbilar. Vi exporterar lastbilar, och kullager exporterar vi. Det går tydligen bra. Men att exportera koldioxidfri elektricitet till våra grannländer som badar i kolkraft och rysk gas är tydligen fult, så det ska de fortsätta med.

I Tyskland ska de nu, som sagt, fördubbla sina koldioxidutsläpp. Det hade varit bra om de hade kunnat köpa koldioxidfri el från Sverige. Under senare tid har vi haft en stor import av elektricitet. Detta är ett faktum som vi också måste väga in i den debatten.

Anf. 13 KENT PERSSON (V) replik:

Herr talman! Först vill jag rikta ett tack till Mats Odell.

Det är väl ändå så att varje land måste ta ansvar för sin energiförsörjning – det är väl ändå grunden. Dessutom innebär inte det tyska beslutet att de ska fördubbla utsläppen av koldioxid. Där tycker jag att den tyska regeringen har varit oerhört tydlig. Målen ligger kvar, och de ska klara avvecklingen med hjälp av en kraftig satsning på förnybar energi och på energieffektivisering.

Men jag tänkte ställa en fråga till Mats Odell: Vad händer i Sverige om marknaden inte ser att det kan byggas ny kärnkraft på kommersiell grund? Det är ju vad riksdagen beslutat. Men hur blir det om det inte kommer att kunna byggas på kommersiell grund?

Citybank har avrått sina investerare från att satsa på kärnkraft på grund av riskerna och på grund av att det är för dyrt. Dessutom har Vattenfalls vd Øystein Løseth på en direkt fråga svarat: Det finns en uppenbar risk att investeringar i kärnkraft kommer att tränga undan satsningar på förnybar energi.

Det här blir problematiskt. I väntan på att man undersöker och ser om det är kommersiellt lönsamt avvaktar man givetvis beslut om satsningar på en kraftig utbyggnad av förnybar energi. Regeringen sitter still i båten och säger som Mats Odell från Kristdemokraterna, nämligen att kärnkraften i Sverige ska byggas ut. Men beslutet är att det ska ske på kommersiell grund. Om marknaden inte ser en möjlighet här blir regeringens politik förödande för svensk energihushållning i framtiden.

Anf. 14 MATS ODELL (KD) replik:

Herr talman! Kent Persson är som vanligt en sympatisk debattör. Han tar fram fakta som han tycker stärker hans linje. Det är bara det att vi inte har facit här.

Stora projekt av det här slaget har en tendens att både bli dyrare och ge mindre effekt än man tänkt sig. Låt mig ta Botniabanan som det senaste exemplet som Riksrevisionen tittat på. Det har blivit dubbelt så dyrt och betydligt mindre kapacitet än man trodde att det skulle bli. Med den här typen av stora projekt som ska finansieras av skattebetalarna tenderar det att bli så.

När det gäller kommersiell grund för investeringar är det precis som Kent Persson säger: Om det inte är lönsamt kommer det inte att byggas.

Vad är då faran? frågar man sig. I Finland hade man ett antal aggregat på gång. Den nya regering som nu tillträder har uppenbarligen förhandlat fram att man, trots att det finns de som vill investera, av politiska skäl ska försöka stoppa det. Det är väl det som är den stora risken.

Likaså kommer det att finnas möjligheter att bygga förnybar energi. Denna regering har kanske Europas mest ambitiösa program för detta, och det ska vi fortsätta med. Vi ska satsa så mycket som över huvud taget är möjligt på utbyggnaden av förnybar energi. Det är det tredje benet i överenskommelsen – det får vi inte glömma bort i den här debatten.

Men nu talar vi om kärnkraft. Det är solklart att det inte kommer att bli några subventioner till kärnkraften. Om den inte vilar på egna meriter kommer det inte att byggas ny sådan i Sverige – ett väldigt enkelt besked.

Men det beror på hur relativpriserna utvecklas. Vad blir priset på utsläppsrätter för alla energislag som kräver att koldioxid släpps ut, vilket inte kärnkraften gör? Allt detta är sådant som den så kallade marknaden får lösa. Så billig och så miljövänlig energiproduktion som möjligt ska vi styra mot. Men de som ska investera får göra det med egna pengar.

Anf. 15 KENT PERSSON (V) replik:

Herr talman! Vi kan väl vara överens om det sistnämnda, om att vi ska styra mot det billigaste, det mest effektiva och det säkraste. Då är kärnkraften inte den lösning som Mats Odell förespråkar.

Mats Odell sade att det som kommer att vara avgörande är priset. Ja, självklart är det så. Rusar energipriserna ytterligare i höjden kommer en satsning på kärnkraften givetvis att bli lönsam. Men vem ska i så fall betala?

Här har vi en återvändsgränd. Enligt utländska bedömningar av energipriserna ligger priset för kärnkraft på 60–90 öre per kilowattimme. Att priset enligt den svenska undersökning från Elforsk som nyligen presenterats ligger på 44 öre per kilowattimme är nu välkänt. Det är en höjning med 10 öre på bara ett par år. I nästa prognos kommer priset säkert att ligga en bit över 50 öre, kanske 60 öre. Kärnkraften är dyr. Vi kommer inte att ha råd att bygga för sådan.

Det märkliga här är att regeringen lämnar över till marknaden att avgöra huruvida det ska byggas eller inte. Det ska ske på kommersiella grunder. Under tiden sitter regeringen och väntar för att se vad marknaden kommer fram till. Då tappar vi faktiskt möjligheter, för i värsta fall innebär detta att vi nu får samma utveckling som den vi hade på 1980-

talet i Sverige då vi tappade hela det kunskapsförsprång som vi hade byggt upp beträffande vindkraften i Sverige. Låt inte detta ske ännu en gång på de områden där vi känner att vi ligger långt framme!

Risken är uppenbar att regeringens politik styr i diket och att vi kapsejsar på vägen – om man nu kan göra det.

Anf. 16 MATS ODELL (KD) replik:

Herr talman! Framför mig har jag Elforsks rapport *El från nya och framtida anläggningar 2011*, en sammanfattning. Rapporten visar att kärnkraften, om man tar bort subvention och skatteeffekt, vid 6 procents ränta ligger på 44 öre per kilowattimme. Vindkraft till lands ligger på 59 öre, till havs på 96 öre och så vidare.

De här relativpriserna, exklusive subventioner, talar sitt tydliga språk. Kärnkraften har en möjlighet att konkurrera när koldioxidavgifterna läggs på andra kraftslag. Men det är klart att det här är fråga om en balans. Som politiker måste vi ta ansvar och se till att det skapas förutsättningar för den förnybara energin att komma. Att det finns goda förutsättningar för det tror jag att vi alla är överens om.

Men att på förhand säga att hur säker och effektiv kärnkraften än blir ska den bort är en förutsättning som jag tror är omodern. Jag tror att vi måste ha med oss att vi ska titta på om kärnkraften är säker, vad den kostar och vilka miljöeffekter den ger och på om vi kan hantera hela förloppet. Det måste vi väga in när vi tittar på vilka de negativa effekterna av andra energislag som vi har som alternativ kan vara.

Den som tror att vindkraften är helt oproblematiskt kan göra ett besök i många bygder i Sverige och höra hur befolkningen uppfattar detta. Man ska ta folks oro på allvar, skriver Lars Johansson i Svenska Dagbladet i dag. Ja, ska man göra det för alla energislag kanske det inte blir riktigt lika lätt att argumentera i denna kammare.

Anf. 17 CECILIE TENFJORD-TOFTBY (M):

Herr talman! Jag börjar med att yrka bifall till förslaget i betänkandet och avslag på motionen.

Kärnkraftssäkerhet är en angelägen fråga som vi har haft möjlighet att debattera ett flertal gånger denna vår. Kärnkraftssäkerheten ska alltid vara prioriterad – den ska alltid komma i första hand. Här finns inget utrymme för kompromisser.

Katastrofen i Japan är en tragedi för dem som blev direkt berörda, och det är en tragedi för Japan som nation. Det är också något vi globalt känner av, och tv-bilderna från Fukushima lämnar ingen oberörd. Vi vet dock hur det här, vilket Lise Nordin också tog upp i sitt anförande: Tyvärr avlöser den ena katastrofen den andra. Nya fruktansvärda tv-bilder avlöser de gamla. Därför är det viktigt att vi här i dag ännu en gång diskuterar vad som har hänt och vad vi kan göra för att det inte ska hända igen. Japan drabbades av en naturkatastrof som kanske inte kan upprepas här hos oss, men vi kan dra lärdom av kärnkraftsolyckan och bli ännu bättre på kärnkraftssäkerhet här i Sverige.

Kärnkraften i Sverige levererar ca 50 procent av den el vi behöver i våra hem och till våra svenska industrier. Det är en kraftkälla som vi under överskådlig framtid inte klarar av att ersätta med annan, även om

teknikutvecklingen och investeringarna på det förnybara området ständigt går framåt och ökar varje år.

Vi behöver en säker energiförsörjning. Hushåll och industrier behöver veta att de kan räkna med en stabil försörjning till stabila och konkurrenskraftiga priser. Utan långsiktiga besked riskerar viktiga samhällsfunktioner att drabbas. Vi riskerar att utarma våra industrier. Arbetstillfällena försvinner, och skattebasen urholkas. Ju mindre skattemedel, desto mindre blir det att fördela till skola, vård, omsorg och nya investeringar i förnybar energi. Det är en situation som bara skapar förlorare. Vi måste säkra vår nuvarande och framtida energiförsörjning, och i det ingår självklart att vi samtidigt ska höja säkerheten i våra kärnkraftverk.

Herr talman! Vi i Alliansen har en långsiktig och ambitiös energi- och klimatpolitik. I vår energiförsörjning ingår vattenkraft, kärnkraft och nya, förnybara energikällor. De besked vi lämnade till väljarna 2009 var långsiktiga, och de ligger fast. Energipolitik ska inte formas av panikbeslut. På andra sidan står en rödgrön opposition som meddelar att kärnkraften ska avvecklas och att de gamla kärnreaktorerna inte får bytas ut. Utöver dessa besked finns dock inte mycket till enighet.

I motionen lägger Miljöpartiet fram sju yrkanden som tar upp säkerhetsarbetet och även kräver omedelbar stängning av fyra reaktorer – varav två ska stängas permanent. Under stängningen ska en total genomgång av reaktorerna genomföras. När detta är gjort ska två av fyra få starta, medan två är ur produktion för gott. Vi har under de senaste vinternarna sett hur elpriserna rusat i höjden när enstaka reaktorer inte är i produktion. Riskerna för extrema elpriser bekymrar dock inte Miljöpartiet.

Sedan skriver de att sådana undersökningar bör kunna genomföras på sex månader när det gäller kravet på en omedelbar stängning av fyra reaktorer. Vem har Miljöpartiet fått sin information ifrån när det gäller dessa sex månader? Har liknande avstängningar, kontroller och uppstartsfaserna genomförts tidigare? Vad händer om vi får en liknande vinter som de två föregående? Vem vinner om vi måste importera dyr, smutsig, tysk kolkraft eller rysk gas? Inte är det de svenska hushållen, inte är det den svenska industrin och inte är det klimatet.

Miljöpartiet ger inga svar på var ersättningselen ska komma från när de stänger fyra reaktorer under nästkommande vinter, hur mycket det ska få kosta svenska elkonsumenter eller hur stor ökning av koldioxidutsläpp de kan acceptera för att få bort svensk klimatneutral kärnkraft.

Vidare lutar sig Miljöpartiet i sin framtidsvision mot en elprognos som säger att vi 2020 kan komma att ha ett elöverskott på 24 terawattimmar och att vi därför kan stänga ned två av våra reaktorer innan 2014. Men en prognos är just det – en prognos. Just denna prognos förutsätter att vintrarna är normala, att vattennivåerna i magasinen är normala, att elkonsumtionen minskar och att andelen förnybart byggs ut enligt plan. Vad händer om något inte blir normalt eller inte går enligt plan? Vad är Miljöpartiets plan B?

När Miljöpartiet säger att de vill stänga ned redan innan 2014 är inte heller det riktigt sanningsenligt. I den motion vi debatterar i dag kräver de en omedelbar stängning av fyra reaktorer redan nu, varav två permanent. Det är inte en stängning innan 2014, utan det är en stängning nu i dag om ni skulle få majoritet för er motion. Är vårt elsystem redo för en sådan enorm minskning av elproduktionen? Är våra elkonsumenter be-

Prot. 2010/11:120
21 juni

*Säkerheten i svenska
kärnkraftsreaktorer*

reda på den prishöjning detta skulle medföra? Är våra svenska industrier införstådda med det nedlägningshot förslaget faktiskt innebär?

Det är enkelt att lägga fram förslag som bara tar hänsyn till en del av samhället. Jag skulle vilja höra Miljöpartiet argumentera för sitt förslag utifrån ett bredare samhällsperspektiv.

Herr talman! Vi sätter kärnkraftssäkerheten högt. Vi har förstärkt Strålskyddsmyndigheten så att den kan utföra ytterligare kontroller, och vi välkomnar EU:s stresstester. Vi är dock inte villiga att riskera det svenska samhället med ett panikbeslut.

Även om de tre rödgröna oppositionspartierna lyfter fram att de har en gemensam energipolitik väljer Socialdemokraterna att inte stödja de fyra första yrkandena i Miljöpartiets motion. I stället har de en egen skrivning. De skriver så här: "Vår syn på kärnkraftens roll inom energipolitiken skiljer sig radikalt från regeringens." Den skiljer sig alltså från regeringens, men det är inte så många ord om vart den rödgröna energiöverenskommelsen tog vägen.

Vari ligger då den radikala skillnaden från regeringens energipolitik, undrar jag och läser med spänning vidare i deras reservation. Nästa citat från Socialdemokraterna lyder: "Så länge som kärnkraften är en del av energisystemet anser vi att säkerheten har högsta prioritet." Sedan följer en lång uppräknad av satsningar inom kärnkraftssäkerhetsområdet som är gjorda och som Socialdemokraterna tycker mycket väl om. Det är satsningar som alliansregeringen har gjort och som vi avser att vidareutveckla och följa upp. Den radikala skillnaden var kanske inte så radikal ändå?

Läser man vidare i betänkandet blir det dock klarare vad Socialdemokraterna vill – eller kanske inte. Socialdemokraterna instämmer i tre av Miljöpartiets sju yrkanden, och de tre rödgröna partierna skriver gemensamt: "Vår uppfattning är att kärnkraften successivt ska fasas ut med hänsyn till sysselsättning och välfärd och i den takt kärnkraftselen kan ersättas med el från förnybara källor och energieffektivisering."

Socialdemokraterna har även en egen skrivning: "En prövning behöver göras varje mandatperiod." Så tar man inte ansvar för Sveriges framtida energiförsörjning. Finns det något energibolag som vågar genomföra långsiktiga investeringar om förutsättningarna kan ändras vart fjärde år?

Sedan kommer den nyvalda socialdemokratiska partiledaren Håkan Juholts uttalande i LO-tidningen den 10 juni. Det står först lite om Fukushima och om Tysklands kärnkraftsbeslut – två händelser som inte har påverkat Håkan Juholts inställning. Han säger så här: "Jag ser kärnkraften som en ändlig resurs och en energikälla som vi kommer att vara beroende av under många år framöver."

Vad är det Socialdemokraterna egentligen försöker säga? Å ena sidan vill socialdemokratin ha kvar kärnkraften, å andra sidan inte. Tydliga svar välkomnas.

Miljöpartiet har en konstig tolkning av "successiv utfasning när utvecklingen så tillåter". De vill stänga fyra reaktorer nu, varav två permanent. Vart tog hänsynen till sysselsättning och välfärd och formuleringen "i den takt kärnkraftselen kan ersättas med el från förnybara källor och energieffektivisering" vägen?

Det är många obesvarade frågor.

Herr talman! Miljöpartiet kräver en plan mot hundra procent förnybart. Vår alliansregering har redan i dag en stark politik för det förnybara. Oppositionen påstår att kärnkraften hindrar utbyggnaden av förnybar energi. I Alliansens energiöverenskommelse sätts upp mycket ambitiösa mål för utbyggnaden av förnybart, och utbyggnaden ska ske i snabb takt. Vindkraftens kapacitet har flerdubblats på ett par års tid.

Målet om att andelen förnybar energi ska vara minst 50 procent 2020 kommer vi att nå. Men trots att vindkraften byggs ut i rekordfart och nya förnybara energikällor tillkommer finns det inga möjligheter att inom kort ersätta kärnkraften, som producerar närmare hälften av den el vi förbrukar i dag.

Herr talman! Detta är en motion som tydligt säger vad Miljöpartiet vill: Stäng kärnkraften nu!

Något suddigare är vad Socialdemokraterna vill. De menar: Vi vill ha kvar den, men vi kanske ändrar oss i morgon.

Och Vänsterpartiet, som i näringsutskottet stödjer motionen i sin helhet, säger nej till delar av den när Vänsterpartiet i försvarsutskottet fått säga sitt i en remiss.

De rödgröna har ingen gemensam energipolitik.

Det vi kan enas om, alla som är här i dag, är att kärnkraftssäkerheten alltid måste komma först. Den får inte nedprioriteras eller köpslås med!

Vi har och ska ha en stark, kompetent och oberoende tillsynsmyndighet – Strålskyddsmyndigheten. Vi välkomnar EU:s stresstester och kommer självklart att vidareutveckla våra egna rutiner utöver det som EU kräver.

Från Alliansens sida är vi överens om vår energipolitik. Den ska vara långsiktig, inte omprövas vart fjärde år. Vi ger tydliga besked om vad vi vill. Sveriges hem och industrier gynnas av stabilitet. Med stabilitet får vi bolag som vill investera och företag som satsar långsiktigt. Om Juholt menar allvar med det han i LO-tidningen säger, att han önskar en blocköverskridande energiöverenskommelse, skulle det gynna hela Sverige. Vi väntar på svar, Sverige väntar på svar.

Anf. 18 LISE NORDIN (MP) replik:

Herr talman! Vi är i kammaren i dag för att debattera säkerheten i svenska kärnkraftsreaktorer. Jag märker att debatten glider mot skrämselfpropaganda om priser och annat som jag gärna återkommer till.

Jag skulle vilja fokusera på det enda som regeringen har presenterat som gäller säkerheten i de svenska kärnkraftsreaktorerna, nämligen de stresstester som EU förordar att alla medlemsländer ska genomföra. Stresstesterna går ut på att enbart studera konsekvenserna av en naturkatastrof. Samtidigt säger regeringen att en naturkatastrof troligtvis inte kommer att vara orsaken om en olycka skulle ske i Sverige, en bedömning jag delar. En naturkatastrof är kanske inte den mest relevanta faktorn att studera om man ska garantera svensk kärnkraft.

Enligt EU kommer det att finnas utrymme att göra mer utökade stresstester om medlemsländerna så önskar. Fredrik Reinfeldt har i denna kammare sagt att stresstesterna bör testa alla relevanta faktorer som skulle kunna vara ett hot mot svensk kärnkraft, bland annat en cyberattack, ett attentat eller mänskligt slarv.

Min fråga till Cecilie Tenfjord-Toftby är därför om regeringen kommer att göra något mer än att enbart hänvisa till de stresstester som ska testa naturkatastrofer, vilket vi är överens om inte kommer att vara ett hot mot den svenska kärnkraften.

Sverige är det land i världen som har allra mest kärnkraftsel per capita. Den debatt vi har här och den situation vi har i Sverige är mycket ovanligt. Vi har bland de äldsta kärnkraftverken. Fyra av våra tio kärnkraftverk är lika gamla som de som drabbades av en härdsmläta i Japan.

Jag och Cecilie Tenfjord-Toftby har tidigare diskuterat svensk kärnkraft och tycks ha varit överens om att svensk kärnkraft aldrig kan vara helt säker. Min fråga är om Cecilie Tenfjord-Toftby har ändrat ståndpunkt och menar att svensk kärnkraft kan vara helt säker.

Anf. 19 CECILIE TENFJORD-TOFTBY (M) replik:

Herr talman! Nej, det är inte alls så att Sverige bara sitter och väntar på EU:s stresstester. När det gäller terrorhot finns i dag ett uppdrag som ska redovisas senast den 31 december om antagonistiska hot. Där utreds hur man kan skydda svenska kärnkraftsreaktorer mot bland annat terrorhot.

Hur man arbetar med kärnkraftssäkerheten i övrigt kan man läsa i betänkandet på s. 16 där Socialdemokraterna radar upp vad som faktiskt görs redan i dag utöver det som EU begär. Strålskyddsmyndigheten kommer självklart att på egen hand bevaka de resultat som kommer från Japan och Fukushima för att se hur vi parallellt med och utöver vad EU kräver ytterligare ska kunna stärka kärnkraftssäkerheten. Det är en självklarhet. EU:s stresstester är någonting som ska gälla hela Europa. Det är ett golv. Här i Sverige kommer vi naturligtvis att jobba ytterligare med säkerheten. Det handlar inte om att EU:s stresstester sätter någon övre gräns för vad vi ska göra i Sverige, absolut inte. Vi jobbar själva med vår kärnkraftssäkerhet. Strålskyddsmyndigheten har fått en rejäl budgetförstärkning av alliansregeringen för att kontrollera svensk kärnkraft.

Den andra frågan var om jag tror att svensk kärnkraft är hundra procent säker. Absolut inte, ingenting är hundra procent säkert. Det är därför vi måste jobba mer för att stärka kärnkraftssäkerheten. Hade jag trott att våra kärnkraftreaktorer är hundra procent säkra hade jag inte brytt mig om att prata om ytterligare kärnkraftssäkerhet. Vi måste alltid jobba med att förbättra. Det är viktigt att vi är ödmjuka och tar lärdom av det som händer i övriga världen.

Anf. 20 LISE NORDIN (MP) replik:

Herr talman! Jag tycker att det är en tveksam politik att förespråka ett energislag som man säger inte är hundra procent säkert när vi bara för några månader sedan har sett hur allvarliga konsekvenserna blir när något händer med kärnkraften. Konsekvenserna är så enorma att vi aldrig någonsin kan chansa. Om ett flygplan skulle flyga in i ett vindkraftverk eller en jordbävning skulle påverka en solcellsanläggning skulle konsekvenserna inte bli så allvarliga som de skulle bli med kärnkraften. Därför tycker jag och Miljöpartiet att vi aldrig kan ha ett energislag som inte är hundra procent säkert. Konsekvenserna kan bli katastrofala.

Jag vill fråga Cecilie Tenfjord-Toftby och Moderaterna vad de gör för analys av den situation vi i dag ser, att företag i Sverige som jobbar med

förnybar energi flyttar utomlands. Man gör alltså bedömningen att det inte finns en hemmamarknad i Sverige för det förnybara och flyttar utomlands. Man bedömer att kärnkraften i Sverige fungerar som en bromskloss. De länder som ger tydliga besked om kärnkraften får en positiv utveckling av förnybart i dag.

Miljöpartiet har tillsammans med Socialdemokraterna och Vänsterpartiet varit tydligt överens om att vi successivt vill avveckla kärnkraften. Den energiöverenskommelse som regeringen har gjort har däremot tolkats olika. I debatten i dag kommer det att ges ganska olika besked om vad den kommer att innebära. Vissa partier i regeringen gör bedömningen att det kommer att leda till ny kärnkraft, andra partier gör bedömningen att det inte kommer att byggas ny kärnkraft. Det är precis den situation som de företag i Sverige som jobbar med förnybart inte behöver om de ska få en chans att växa i konkurrens med den utveckling som vi ser i resten av världen.

Anf. 21 CECILIE TENFJORD-TOFTBY (M) replik:

Herr talman! Vi ser att andelen förnybar energi ökar i Sverige. Vi slog vindkraftsrekord 2010, och vi kommer att slå vindkraftsrekord även 2011. Stödet till solvärme kommer att fortsätta.

När det gäller kostnaden för att producera handlar det inte bara om elpriserna eller elkostnaderna här. Det handlar om många andra saker.

Jag tycker absolut att vi i näringsutskottet ska jobba för ett företagsklimat som gynnar företagen i Sverige. Det gäller inte bara företag som arbetar med förnybar energi utan samtliga företag i Sverige. Hemmamarknaden i Sverige är inte så stor, oavsett vilka branscher det är. Vi vill ha exportföretag på plats i Sverige som kan exportera sina varor till övriga Europa. Som sagt: Där ska vi jobba med att förbättra företagsklimatet.

När det gäller varför vi vågar satsa på en energikälla som inte är hundra procent säker hade vi en kärnkraftsdebatt här i kammaren för ett år sedan där Per Bolund och även Lise Nordin påpekade kärnkraftens farlighet. Då undrar jag: Om nu Miljöpartiet är övertygat om att kärnkraften är ett potentiellt dödshot som när som helst kan utplåna stora delar av Sveriges befolkning, hur kommer det sig då att ni förespråkar stängning av fyra reaktorer omedelbart, bara två permanent? Varför förespråkar ni inte en stängning av alla tio nu med en gång? Om ni menar att kärnkraften är så farlig, hur kan ni då leva med att låta Sveriges befolkning leva under det här hotet tills ni successivt kan växla över till annan energi?

Är det här bara retorik eller är det någonting som ni faktiskt tror på? Är det någonting som ni faktiskt tror på tycker jag att ni borde vara ärligare mot den svenska befolkningen.

Anf. 22 EVA FLYBORG (FP):

Herr talman! *Säkerheten i svenska kärnkraftsreaktorer* är rubriken på detta betänkande. Vi diskuterar en enda motion från Miljöpartiet väckt med anledning av händelse av särskild vikt. Det är den stora jordbävningen utanför Japans kust med efterföljande tsunamier som inträffade i mars i år som utgör denna händelse. Det var en förödande naturkatastrof där många människor förlorade hus och hem, och alltför många förlorade

också sina liv. Precis som när händelsen just inträffat tänker jag fortfarande på att vi måste visa solidaritet och medkänsla med Japans folk under den svåra, långa och mycket mödosamma återuppbyggnadsprocess som de kämpar med.

Ett bekymmer för Japan som inte ska underskattas är de kvarvarande problemen från de jordbävnings- och tsunamidrabbade kärnkraftverken i Fukushima. Det är denna tragedi som Miljöpartiet i Sverige nu vill använda sig av för att stänga av väl fungerande och säkra kärnkraftverk i Sverige. I motionen erkänner man visserligen att det inte är något problem här i Sverige, men försöker samtidigt göra just detta till ett stort problem.

Herr talman! Två reaktorer vill Miljöpartiet stänga av direkt utan att man tror att det skulle påverka det svenska välfärdssamhället – plus två till. Men de senare två verken ska få startas igen om de uppfyller de vanliga säkerhetskraven, och de övriga ska fortsätta producera el som vanligt.

Men, Miljöpartiet, antingen är som sagt kärnkraften så farlig att alla verk ska stängas av omedelbart eller också ska inget verk stängas eftersom de uppfyller våra stränga säkerhetskrav och är okej. Man kan inte säga att på måndag är det farligt, men tisdag–fredag kör vi som vanligt och så lite extra på helgen för att kompensera. Att omedelbart stänga av två reaktorer skulle också innebära högre energipriser, högre räntor och högre arbetslöshet i Sverige. Detta skulle alltså slå direkt mot vanligt folks ekonomi.

Sedan berättar Miljöpartiet, herr talman, att vi har för mycket el i Sverige och att man kan stänga två kärnkraftverk bara av den orsaken. Visserligen bygger prognoserna på stora osäkerheter som väder och vind, regn eller solsken, men även med det givet finns det ändå logiska brister stora ungefär som Grand Canyon i resonemanget. Det eventuella överskottet av el bygger ju på att den svenska kärnkraften går maximalt, vilket Miljöpartiet vill förbjuda, och att de är uppgraderade maximalt, vilket Miljöpartiet också vill förbjuda. Det är verkligen att säga av den resonemangsgren man själv sitter på. Eller ta själva grundpåståendet att Sverige har ett elöverskott på helåret. Just den siffran är ganska ointressant, för det innebär att det elunderskott vi har på vintern kan kvittas mot det elöverskott vi har på sommaren. Det går på papperet men inte i verkligheten. Det är detsamma som att säga att med en fot i fryboxen och med den andra foten i en glödhet ugn har du det i genomsnitt väldigt behagligt. Svenska folket ska alltså frysa i iskalla hus och lägenheter på vintern men ha gott om el och värme på sommaren – bra Miljöpartiet! – eller importera till skyhöga marginalpriser på vintern, vilket man faktiskt tillstår i sin motion. Nej, Miljöpartiet, det här håller inte. Möjligtvis håller det som en statistisk övning på högstadiet, men knappast där heller numera.

Herr talman! Olyckor kan inträffa även i Sverige, och inget energislag är fritt från olycksrisker. Det är därför viktigt med kontinuerlig utveckling inom såväl den kärntekniska forskningen som processer och inte minst i de granskande myndigheterna. Säkerhet är ingenting man gör en gång för alla och så är saken klar. Nej, tvärtom. Det är en inställning och ett arbete som aldrig någonsin tar slut. Säkerheten måste därför alltid vara nummer ett. Därför är det oerhört värdefullt att denna regering, till

skillnad från den tidigare, s-regeringen med stöd från Miljöpartiet, nu återigen satsar på den kärntekniska forskningen, både för säkerhetens och för framtidens skull. Redan för över tio år sedan tog jag i motioner och i debatter här i riksdagens kammare upp vikten av att vi i Sverige utbildar kärntekniker för att kunna utveckla säkerhetstänkandet och ha kompetenta granskande myndigheter.

Folkpartiet har hela tiden välkomnat internationella utvärderingar och pläderat för att vi i Sverige ska tillämpa benchmarking för hela kraftindustrin. Den modernisering och uppdatering av de svenska kärnkraftverken som har skett under de senaste åren är ett led i ett målmedvetet arbete. Det produktionsbortfall som har drabbat kärnkraftverken under de senaste åren har till stora delar berott just på att man moderniserat och uppgraderat kärnkraftverken. Ny kärnkraft kommer dessutom att vara än mer säker med nya processer, nya material och ny teknik. Av dessa skäl men också av effektivitetsskäl ska vi välkomna nya kärnkraftverk i Sverige när dagens tjänat ut. Här är det bra att Miljöpartiet faktiskt erkänner att materialutveckling i byggnader och komponenter gör att ny kärnkraft är säkrare än gammal – alltid något, som gumman sade.

Det är ett faktum att all energiproduktion är förenad med nackdelar och risker. Den största risken som mänskligheten står inför just nu är dock att temperaturen stiger globalt på grund av människans stora koldioxidutsläpp. I den klimatutmaningen är kärnkraften ett verkligt positivt verktyg som FN:s klimatpanel IPCC liksom EU-kommissionen uppmärksammar.

Herr talman! Vad skulle det då leda till i verkligheten om Miljöpartiets förslag genomfördes? Ett avstängande av svensk kärnkraft skulle oundvikligen leda till att vi blir mer beroende av olja, kol och rysk gas. I bästa fall kan vi importera finsk kärnkraftsel från deras nya reaktorer, men den kraften behöver de för det mesta själva. EU, som redan nu kämpar med ett alltför stort importbehov av energi, snart hela 70 procent, skulle sitta än hårdare fast i Putins järnnäve eller sjunka djupare ned i koldioxidträsket.

Redan när Barsebäck 1 stängdes i mitten av 1990-talet varnade jag och Folkpartiet för ökade koldioxid- och partikelutsläpp. För varje timme med avstängd kärnkraft gav den ökade användningen av till exempel dansk kolkraft 1 700 kilo svavel. Det gav 860 kilo kväveoxider och 560 000 kilo koldioxid varje timme. Detta är den bistra sanningen. Vi vill inte göra oss mer beroende av smutsiga fossila bränslen, och inte heller vill vi göra oss beroende av till exempel den ryska gasen. Vi vill bevara de orörda älvarna och vara varsamma i den vindkraftsutbyggnad som nu sker. Det kommunala vetot för vindkraften ska absolut vara kvar.

Sanningen är att de fossila bränslenas utsläpp – kol, olja och gas – gör att människor går en förtida död till mötes. Det handlar om två miljoner för tidiga dödsfall per år bara i Indien. Det kallas Asian brown cloud och uppmärksammas av FN men också många andra.

Herr talman! Andra energislag är inte heller fria från risker. När stora vattendammar brister kan följderna bli katastrofala. Minst 160 000 människor dog till följd av den stora dammolyckan i Banqiao i Kina i mitten av 70-talet. Och ingen vet väl ännu hur British Petroleums stora oljeutsläpp i Mexikanska golfen kommer att påverka djur, natur och människor på såväl kort som lång sikt, men att skadorna är mycket stora vet vi.

Prot. 2010/11:120
21 juni

*Säkerheten i svenska
kärnkraftsreaktorer*

Inte heller vindkraften, som Miljöpartiet talar sig varm för, går fri från att påverka klimatet. Buller och snurrande skuggor från rotorbladen påverkar närmiljön för boende. Mängder av människor upplever sig fullständigt överkörda av ekonomiskt starka vindkraftsbolag.

De stora generatorerna i vindkraftverken innehåller dessutom stora mängder sällsynta jordartsmetaller vars påverkan på miljö och hälsa såväl vid brytningen som i det dagliga livet är skrämmande, ny kunskap. Dessa metaller bryts i gigantiska dagbrott, främst i Kina med katastrofal inverkan på miljö, människa och natur. Inte minst de stora avfallsdamarna med giftiga rester är en stor giftskandal. Men om detta är Miljöpartiet alldeles tyst. Inte ett knyst hörs.

Kanske är det inte så konstigt eftersom hela argumentationen bygger på att vindkraften ska ersätta kärnkraften. Då är det naturligtvis bra om dessa saker inte lyfts fram i debatten.

Inte heller lyfter man fram de nya larm som nyligen kommit från forskare på Danmarks tekniska universitet som visar att rotorbladen av glasfiber kommer att bli ett stort miljöproblem. De enorma rotorbladen måste tas om hand på särskilt sätt; riktigt hur vet man ännu inte. Varje ving väger ett par ton. Var och en kan multiplicera det med ett antal tusen för att få fram den sanna avfallsmängden. Den danska miljöministern Karen Ellemann erkänner att det är ett problem som man inte riktigt insett vidden av förrän nu.

Betongfundamenten som vindkraftverken står på måste dessutom tas bort helt när vindkraftverken skrotas och inlämnas på dyr särskild deponi eftersom det är klassat som miljöfarligt avfall. Detta kan bli en ekonomisk katastrof för den markägare som inte har med det i sina kontrakt med vindkraftsbolagen. Inte heller här hänger politiken ihop.

Gnäll inte mer på regeringen för Vattenfalls kolbrytning i Tyskland, innan ni erkänt er egen skuld i skövlandet av landskap i Kina och andra länder i jakten på sällsynta jordartsmetaller till vindkraftverken. Sopa rent framför er egen dörr innan ni anklagar andra.

Ja, i själva verket var det ju ni, tillsammans med Socialdemokraterna, som satsade 70 miljarder av de svenska skattebetalarnas pengar i just den tyska kolkraftsindustrin. Ni kritiserar alltså mest ert eget agerande. Ett dubbelfel, herr talman, blev just ett trippelfel – ett svårslaget politiskt hat trick för Miljöpartiet.

Herr talman! Den svenska kärnkraften är en säker och ren källa till energi. Svenska regeringen och dess myndigheter ställer enormt höga krav på verksamheten, vilket de ska göra. De stresstester som nu ska genomföras i Europa görs i mångt och mycket redan reguljärt i Sverige sedan många år. Sverige har dragit lärdom av händelser under åren och adderat extra säkerhetskrav jämfört med andra länder. Flera kompletterande uppdrag har också delats ut till våra berörda myndigheter för att säkerställa att säkerheten är fortsatt god. Vi ska hela tiden ödmjukt lära oss av omvärlden för att upprätthålla, förstärka och utveckla säkerheten i våra svenska kärnkraftverk.

De senaste åren har ett sedan länge försummat moderniseringsarbete genomförts där vi också får ut mer av varje kärnkraftverk. Detta i kombination med ett hårt säkerhetsreglemente gör att vi hellre stänger av hundra gånger för mycket än en gång för lite. Detta borde motståndarna i

själva verket vara glada över, men man väljer att raljera i stället. Det tycker jag är dumt. Säkerheten måste alltid vara nummer ett.

Herr talman! Kärnkraften i sig är inget självändamål, men nu och för en lång tid framöver är kärnkraften en värdefull tillgång i den svenska energimixen och inte minst i kampen för klimatet, för jobben och för miljön. Den nya generationen kärnkraftverk kommer att lyfta säkerhetsnivåerna ännu ett par snäpp, så det är bra om de kan beslutas så fort som möjligt. Det är många länder som står i början av eller inför stora kärnkraftssatsningar, vilket gör att Sverige kan hamna sist i kön om vi väntar för länge. Det heter att den som väntar på något gott aldrig väntar för länge, men här kan det faktiskt vara för länge.

De pågående händelserna i Japan ska vi dra slutsatser och lärdomar av på många olika plan. Det finns ingen anledning att vara rädd, men vi ska vara beredda. Däri ligger den stora skillnaden.

Jag yrkar bifall till förslaget i betänkandet och absolut och resolut avslag på samtliga motioner och reservationer.

Anf. 23 LISE NORDIN (MP) replik:

Herr talman! Det gläder mig att Eva Flyborg förtydligar att all elproduktion har någon form av miljöpåverkan. Därför finner jag det förvånande att Eva Flyborg inte någonstans i sitt anförande nämnde potentialen i energieffektivisering. De flesta experter bedömer att den största möjligheten att minska miljöpåverkan från svensk elproduktion är genom att använda vår energi mer effektivt. En genomsnittlig svensk konsument dubbelt så mycket el som en genomsnittlig dansk, tysk eller engelsman. Här finns uppenbart en stor potential.

Eva Flyborg och Folkpartiet ställer gärna kärnkraften mot kolkraften, vilket jag finner förvånande. Har man inte sett den utveckling som sker i världen? Det förnybara växer snabbare än både kolkraft och kärnkraft. De är båda energislag på tillbakagång i de flesta delar av världen. Denna väg bör även vi gå.

Jag och Miljöpartiet menar att man inte kan ersätta ett miljöproblem med ett annat. Vi har i dag inte hunnit tala om den smutsiga uranbrytning som är en förutsättning för att driva kärnkraft. Genom att satsa på förnybart kan vi slippa både den smutsiga uranbrytningen och de säkerhetsrisker som kärnkraften innebär.

Enligt SOM-institutet vill över 80 procent av svenska folket satsa på förnybart medan andelen som vill satsa på kärnkraft minskar. För att vi ska få ett energisäkert system i Sverige är det rimligt att vi har en stabil opinion för den ståndpunkten. Kärnkraften kommer alltid att vara problematisk medan de förnybara energislagen har mycket större acceptans.

Herr talman! Vi har hört Eva Flyborg rikta skarp kritik mot vindkraft som energislag. Jag undrar hur övriga partier inom regeringen ser på denna kritik. Jag tror att vi snart kommer att få höra Centerpartiet tala väl om vindkraften, och vi delar denna ståndpunkt. Det vore önskvärt om även Eva Flyborg såg potentialen i den vindkraftsutbyggnad som sker.

Anf. 24 EVA FLYBORG (FP) replik:

Herr talman! När ni stängde av Barsebäck kostade det skattebetalarna runt 25 miljarder, och kraften ersattes till stora delar av dansk kolkraft. Därför ställde jag kärnkraften mot kolkraften och räknade upp vilken stor

utsläppsökning Sverige drabbades av genom sotnedfall och annat, inte minst i Skåne och på västkusten. Mycket kan man inte veta hur det ska bli i framtiden, men här kan vi titta bakåt och se hur det blev. Det blev dansk smutsig kolkraft.

Tyskland kommer inte bara att använda sig av mer kol och olja utan även av fransk kärnkraft. Känn på den!

Lise Nordin tar upp SOM-institutet. Ja, 80 procent vill satsa på förnybart, men var det någon som talade om vad det skulle kosta? Alla kan önska allt. Att ta ned månen går också bra, men det finns en prislapp för att ta ned månen, och det finns en prislapp för det förnybara. Därför blir siffrorna höga.

Jag blev i stället förvånad, herr talman, över att det fortsatt är ett sådant kraftigt stöd för kärnkraften. En stor majoritet av svenska folket vill ha kvar kärnkraften trots händelserna i Japan. Det är väl det mest intressanta. Har Miljöpartiet dragit någon slutsats av det?

Anf. 25 LISE NORDIN (MP) replik:

Herr talman! Är det någon i regeringen som har läst den tyska energioverenskommelsen? Målet att minska växthusgaserna med 40 procent står tydligt kvar. Tyskland har trots avvecklingsbeslutet ett mycket skarpare klimatmål än vad den svenska regeringen kan skryta med. Tyskland som är en av världens största industrinationer visar att det är möjligt att kombinera förnybar energi med rimliga elpriser och en fortsatt stark industri. Den tyska industrin gör bedömningen att kärnkraftsavvecklingsbeslutet kommer att leda till bättre förutsättningar för deras situation.

Det är uppenbart, om vi ser till världen i övrigt, att det är det förnybara som växer snabbast. Det borde ge regeringen i Sverige en signal om att det är det som är det mest konkurrenskraftiga. Det är en förvånansvärt låg retorik att i denna kammare skrämmas med att det förnybara skulle ge högre elpriser. Det är precis tvärtom i resten av världen. Varför skulle en svensk utveckling av förnybart skilja sig så mycket från resten av världen? Att det förnybara växer beror på att flertalet företag runt om i världen bedömer att det förnybara är det mest konkurrenskraftiga. Att bygga ny kärnkraft tycks däremot vara väldigt problematiskt. Det finska bygget, som Eva Flyborg hänvisar till, är fortfarande inte klart och prislappen är i dagsläget dubbelt så dyr som man räknade med. Kärnkraft tycks inte vara det kostnadseffektiva alternativet om man ser till erfarenheterna i världen.

Anf. 26 EVA FLYBORG (FP) replik:

Herr talman! Det är en konstig bild som Miljöpartiet försöker förmedla i debatter i kammaren och i utskottet och i debattartiklar i tidningar och i alla sammanhang, att det förnybara växer så otroligt mycket världen över och att ingen bygger kärnkraft.

I själva verket byggs det mer effekt i kärnkraft än i förnybart. Flera av de kärnkraftverk som byggs är mycket större än de gamla. De gamla som fasas ut kan till antalet vara något fler, men effekten av ett kärnkraftverk är mycket större än av det förnybara. Jämförelsen haltar.

När det passar är det synd om det förnybara och vindkraften. Då byggs det inte alls ut. Då finns det stora hinder. Då ska vi ta bort det kommunala vetot mot vindkraft – människors sista möjlighet att säga nej

till en stor vindkraftspark alldeles vid husknuten. Då är det synd om vindkraften. Å ena sidan går det lysande, å andra sidan går det inte alls. Det är ungefär likadant med Miljöpartiets hela politik.

Man måste ta upp nackdelarna och fördelarna med alla energislag för att kunna göra en bra bedömning. Miljöpartiet har aldrig någonsin i något sammanhang offentligt uttalat att det finns några som helst problem med vindkraften. Alliansen har med vindkraften, men vi är också medvetna om att det finns problem. Vi tar människors oro ute i samhället på allvar. Vi vill inte köra över människor. Vi i Alliansen kramar inte system eller stora parker, vi kramar hellre människor. Vi måste vara medvetna om att det finns risker även med den så omhuldade och politiskt korrekta vindkraften. Vi måste tala sanning, och vi måste våga se verkligheten.

Anf. 27 LARS JOHANSSON (S) replik:

Herr talman! Det är inte första gången jag hör Eva Flyborg tala om kärnkraftens förträfflighet. Jag är något förvånad med tanke på den debatt vi har haft under den senaste tiden och med tanke på de beslut som den svenska regeringen har tagit.

Om det inte finns några som helst risker med kärnkraften, varför har ni då inte stresstestat kärnkraftverken före Fukushima? Varför ställde ni nu upp på att det ska ske stresstester av de svenska kärnkraftverken, att Strålsäkerhetsmyndigheten ska lämna en delredovisning den 15 december i år och en slutredovisning den 31 oktober nästa år? Det måste väl handla om att man är osäker på om de svenska kärnkraftverken är tillräckligt säkra. Varför ska vi annars göra detta? Det är väl fullständigt onödigt när allt är så bra med kärnkraften i Sverige, som Eva Flyborg säger. Tänk på vad ni säger och på hur lite ni tar oron kring kärnkraften på allvar.

Jag läste nyligen om de ryska kärnkraftverken. Där är man också orolig för att säkerheten inte är tillräckligt stor. Så är det i land efter land. När man diskuterar kärnkraftens vara eller inte vara i Sverige bör man ta riskerna på större allvar än vad Eva Flyborg gör. Hade vi inte på hösten 2006 en incident i Forsmark som inte var förutsedd och som kunde ha lett till en olycka liknande den i Fukushima?

Anf. 28 EVA FLYBORG (FP) replik:

Herr talman! Vi har kontinuerligt genomfört stora tester. Så sent som i februari i år genomfördes en stor stresstest av de svenska kärnkraftverken. Det var en stor övning där man utgick från en fullskalig katastrof. Det måste väl Lars Johansson känna till. Det står till och med i betänkandet.

Det är klart att vi inte struntar i detta. Vi har gett mer pengar till Strålskyddsmyndigheten. Det är vi som har bekymrat oss om organisationen av myndigheten så att den ska bli så bra och kraftfull som möjligt, inte för att vi är rädda för att testa kärnkraften utan för att vi tror på den svenska kärnkraften. Vi vill alltid sätta säkerheten främst. Det gäller inte minst Folkpartiet, men också Centern som har haft en kritisk inställning. Vi lyssnar och lär av varandra.

Som jag sade i mitt anförande har jag i många år, till och med innan Lars Johansson kom till riksdagen, här i kammaren krävt att vi ska göra internationella jämförande studier. Mot den dåvarande socialdemokra-

Prot. 2010/11:120
21 juni

*Säkerheten i svenska
kärnkraftsreaktorer*

tiske näringsministern Leif Pagrotskyjs vilja har jag krävt att vi ska bjuda in internationella granskare av svenska kärnkraftverk. Det behövs inte, sade han. Jag varnade för att vi var på väg att urholka kompetensen hos de granskande myndigheterna. Om man drar ned på forskning och utveckling av den kärntekniska verksamheten drar man också ned på utbildning av tekniker som kan bli granskare av kärnkraften. Allt hänger ihop, Lars Johansson. Alla ska med – eller hur var det?

Alla energislag har, som sagt, brister. Det är vi medvetna om. Därför tar jag upp vindkraften och dess brister. Vi får inte ha beröringsskräck när det gäller något av våra energislag. Jag upplever att Socialdemokraterna, i mindre gott sällskap, har fått beröringsskräck. Det är väl konstigt. Det var ju ni som drog i gång den svenska kärnkraftsverksamheten på 50-talet. Det var lysande socialdemokrater på den tiden. Jag önskar att de hade varit här nu.

Vi tar all oro på allvar. Vi tar också oron för jobben och miljön på allvar, vilket ni har slutat göra.

Anf. 29 LARS JOHANSSON (S) replik:

Herr talman! Varför har inte Eva Flyborg begärt att regeringen ska starta Barsebäck igen? Jag väntar på det. Anläggningen avvecklades 1999 och 2005. Den står kvar eftersom det fortfarande finns radioaktiva ämnen som gör att man inte kan avveckla så snabbt. Varför startar ni den inte om den är så fantastisk? Mats Odell säger att vi ska exportera kärnkraft till Europa. Det är inga problem; det är som att exportera bilar. Om det är så tycker jag att man ska starta Barsebäck. Ta den debatten, även om anläggningen är i ett befolkningstätt område. Det var ju skälet till att vi stängde Barsebäck.

Er inställning till kärnkraft är att det är vilken energi som helst. Eva Flyborg jämför med vindkraft. Det är ju en helt annan fråga med en helt annan dimension. Där finns inga avfallsproblem och ingen uranbrytning. Det är den typen av frågor som vi inte har när vi talar om vindkraft, solkraft eller vågkraft. Det går inte att göra den jämförelsen.

Däremot är det intressant med den förnybara energin när det gäller jobben. Det har stor betydelse för Sverige, inte minst för Göteborg som vi kommer från. SKF bygger stora kullager till vindkraftverk. I Karlstad bygger man växelhus till vindkraftverk. Det skapar massor av jobb och har stor betydelse för industrin i Sverige. Därför tycker jag att det är märkligt att borgerliga representanter från näringsutskottet inte ser den tyska utvecklingen som en industrimotor i Europa som kommer att skapa enorma möjligheter om svensk industri hänger på. Här finns inga initiativ från regeringen och de borgerliga partierna. Det beklagar jag.

Anf. 30 EVA FLYBORG (FP) replik:

Herr talman! Starta Barsebäck 1 igen, säger Lars Johansson. Det hade varit utmärkt, men är i dagsläget inte möjligt.

Varför hade det varit utmärkt? Jo, det hade det varit därför att det är ett befolkningsområde i södra Sverige, och i södra Sverige är det elbrist, Lars Johansson. I norra Sverige har vi för mycket el – vi har inte för mycket men vi har mer än vad som förbrukas i Norrland – om vi nu ska jämföra södra och norra Sverige.

Detta kommer att innebära att svenskar som bor i södra Sverige – Skåne, västkusten och så vidare, alltså stora och tunga industriområden – kommer att indelas i nya elprisområden, och man kommer att få betala mer för elen i södra Sverige än i norra Sverige till hösten för att vi har elbrist för att ni lade ned Barsebäck. Det är den största orsaken till att det är en obalans i hela elnätet. Dessutom kostade hela detta äventyr 25–30 miljarder, och ni orsakar alla dessa problem.

Jag hoppas att du, Lars Johansson, och Socialdemokraterna kommer ihåg detta till hösten när vanligt folk drabbas av högre elpriser bara för att de råkar bo i södra Sverige där ni lade ned ett fullt fungerande, säkert och bra kärnkraftverk. Glöm inte det i debatten som kommer till hösten!

Att det är ett befolkningstätt område var också ett annat skäl. I Köpenhamn skulle man nämligen bygga ett tvillingaggregat. Det var den svenska politiken. Den socialdemokratiska regeringen gjorde upp med sina kamrater i Danmark. Man skulle bygga ett i Köpenhamn och ett i Sverige. När det ena inte var i drift kunde det andra fylla på med energi. Det var en klok tanke. Jag önskar att man hade fullföljt detta i Danmark. Då hade mycket sett annorlunda ut.

Vi tar vårt ansvar, Lars Johansson. Vi tar vårt ansvar för jobben, för miljön och för Sverige. Jag hoppas att ni vill göra detsamma så småningom. Ta en utsträckt hand! Ni är välkomna till en energiöverenskommelse som är bra för Sverige.

Anf. 31 KENT PERSSON (V) replik:

Herr talman! Argumenten för utbyggnad av kärnkraften kan ta sig många olika uttryck, Eva Flyborg. Jag har hört många här och är ganska förvånad. Det mest förvånande var ändå när jag hörde att Eva Flyborg hyllade den kärnkraftspolitik som fördes på 50-talet av den socialdemokratiska regeringen. Det handlade om att utveckla atomvapen och inte om att utveckla kärnkraften för en fredlig användning. Det står Eva Flyborg här och hyllar. Jag måste säga att jag är minst sagt förvånad.

I ditt anförande tog du inte med ett ord upp riskerna med kärnkraft utan gick snabbt in på riskerna med vindkraft och vattenkraft. Det finns risker med det. Det är ingen tvekan om det. Alltifrån uranbrytning till bearbetning och upparbetning till energiproduktion och slutförvaring är förenat med risker. Många av dessa risker är ni beredda att lämna över till kommande generationer i tusentals år framöver.

Vi måste vara lite hederliga i debatten och se att vi lämnar över ett ansvar på kommande generationer. Inte med ett ord har Eva Flyborg tagit upp riskerna med kärnvapenspridning. Vi vet i dag att det finns oerhört mycket radioaktivt avfall på drift runt om i världen. Dessa uppgifter har IAEA lagt in i en databas. Att så mycket är på drift har sin grund i stölder och orsaker som man inte kan härleda.

Det är klart att det finns en koppling mellan kärnkraft och atomvapen. Ser du inte den? Hur många fler olyckor måste ske i kärnkraftverken innan ni tar ert förnuft till fånga?

Anf. 32 EVA FLYBORG (FP) replik:

Herr talman! Kärnkraftspolitikerna var bra. Det var en hederlig gammal socialdemokrati som då satte jobben och landet främst. Den saknar jag. Det är alldeles riktigt. Den politiken var framsynt och bra. Sverige låg på

50-talet i framkant i fråga om den kärntekniska forskningen. Hade vi fortsatt denna utveckling tror jag att vi hade kunnat vara absolut främst i världen inom det kärntekniska området och hade haft en blomstrande industri med teknisk utveckling, med forskning, med företag och kanske till och med fortsatt byggnation eftersom vi till och med byggde kärnkraftverk, eller hur? Varför ska man tacka nej till en stor industrigren? Den är högteknologisk, bra och ger många arbeten. Varför ska man tacka nej till det – bara för att? Jag ser inte poängen med det.

Det finns risker med alla energislag. Det har jag sagt tydligt i alla debatter. Jag erkänner att det är så. Så är det med kärnkraften, vattenkraften, vindkraften, olja, kol och gas. Allting har fördelar och nackdelar. Men fördelarna med kärnkraften är att vi får så mycket energi till gagn för välfärdssamhället, för välståndet, för jobben och inte minst för miljön.

Jag förstår inte att Vänsterpartiet hoppar över dessa logiska steg hela tiden. Ni är väl ett arbetarparti, eller var det i alla fall då? Var är er solidaritet med människor som slåss för överlevnad, för sina jobb, för industrin och för industriarbetarna i Sverige? Utan kärnkraften skulle en stor del – naturligtvis inte all – av den tunga basindustrin med högre elpriser, som Miljöpartiets motion skulle innebära, få mycket svårare att konkurrera. Var är er solidaritet med dem som jobbar i dag?

Anf. 33 KENT PERSSON (V) replik:

Herr talman! Vår solidaritet sträcker sig längre än till dem som lever och verkar här i dag. Den sträcker sig även till dem som kommer och ska ta över vår värld framöver. Det är vad solidaritetens kärna handlar om. Det handlar inte bara om att förbruka det som vi har här och nu utan om att bruka med förnuft så att även kommande generationer har någonting att leva av.

Jag måste återkomma till en sak. Det blev mycket tydligt att Eva Flyborg hyllar den svenska kärnkraftspolitiken som faktiskt var till för att bygga ut atomvapen på 50-talet. Det var grunden. Det finns en koppling – att ni inte ser den – mellan kärnkraft och atomvapen. Den är oerhört tydlig. I dag behöver man inte ha stora fabriker för att utveckla kärnvapen. Nu räcker det med mindre för att använda detta i terrorismsammanhang.

Givetvis går det att avveckla kärnkraften, och det finns möjlighet att göra det. Inom svensk industri står elmotorerna för 65 procent av energiförbrukningen.

Jag har tidigare berättat om det energiinitiativ som har kommit från EU-kommissionen som gör det möjligt att fram till 2020 effektivisera elmotorer så att det motsvarar 22 kärnkraftverks årliga produktion av elkraft. Så visst finns det möjligheter att göra det. Men då måste man också agera från regeringens sida. Det öppnar också möjligheter för att få en konkurrenskraftig industri här och nu. Dessutom hushållar vi på våra naturresurser för framtida generationers skull.

Anf. 34 EVA FLYBORG (FP) replik:

Herr talman! Jag sade tidigare vad stängningen av Barsebäck ledde till. Det är egentligen det enda konkreta bevis vi har för vad som händer

när man stänger av kärnkraft. Mycket i våra debatter blir fiktivt. Det blir antaganden från båda sidor: Vad händer? Jo, detta händer.

Men här har vi faktiskt beviset. Vi har svart på vitt. Vi har kvittot från myndigheterna på vad som hände. Dansk kolkraft orsakade ökade utsläpp – alla de ton koldioxid, partiklar, sot och utsläpp som jag redovisade i mitt anförande. Det är det som blir resultatet, och det är det som jag är så förvånad över att ni inte ser, inte vill se, inte vill erkänna eller i varje fall inte tycker är tillräckligt betydelsefullt.

Ett argument som förs fram är att atomvapen skulle vara skälet till den svenska kärnkraften. Jag var inte med på den tiden när detta startade. Men atomvapen har ingenting alls att göra med den svenska kärnkraften i dag, och jag betvivlar att de hade det ens då. Men det har ingen koppling över huvud taget. Det förstår jag inte.

Det är jättebra med energieffektivisering. Denna regering driver det med full kraft i samarbete med den svenska industrin. Det är mycket lyckosamma projekt där man delar med sig av erfarenheter. Som Kent Persson vet kämpar vi just nu i utskottet för att vi ska kunna fortsätta med detta mycket lyckade program i svensk industri. Där är vi faktiskt överens.

Svensk industri drar mer energi – ja, i vissa delar är det helt sant. Sverige har en mer elintensiv industri, vilket man inte alltid har i andra länder. Sverige som helhet gör av med mycket energi och el – ja, vi har ett kallt klimat, vi lever i ett land där det är kallt många månader om året. Det är mörkt, vi behöver lysa upp, vi behöver värma oss och så vidare. Inte heller det vill ni, Kent Persson, riktigt erkänna.

Jag förstår att man kan ta till sådana knep i en debatt, men verkligheten måste trots allt gå före.

Anf. 35 ERIK A ERIKSSON (C):

Herr talman! Odalmän och kvinnor! Medborgare! Den 11 mars inträffade en fruktansvärd tsunami i Japan som fick ödesdigra följder. Jag är jordbrukare. Jag lever med årstidsväxlingarna och naturens förutsättningar. När tsunamin slog in över den japanska ön och frilandsodlingar och andra odlingar slogs i spillror fick jag samma känsla som när Tjernobyloylyckan inträffade. I tv hörde jag kommentatorn säga att vi hittills inte sett så mycket skador, att det endast var en del jordbruk som var skadade. Den kommentaren sägs om ett land som lider stor brist på livsmedel.

Herr talman! Betänkandet handlar inte om livsmedelsproduktion. Det handlar om energi, vare sig vi stoppar den i oss eller behöver den för att tända lampan och driva industrin. Veckan före den 11 mars blev jag kontaktad av en japansk forskare som ville komma till riksdagen och träffa samtliga partier för att fråga oss vad vi i Sverige egentligen tycker om kärnkraft. Det hände veckan före tsunamin. När hon kom hit visste vi ännu inte vad som hade hänt. Vi visste inte om det inträffat en hårdsmälta, om det var någon fara för strålning och annat som vi i dag bättre känner till.

Det var lätt att svara henne och andra att jag självfallet fortfarande är emot kärnkraften som en långsiktig energilösning. Naturligtvis drar jag mig till minnes hur det var efter Tjernobyloylyckan när vi inte visste om vi skulle kunna odla eller inte i Sverige. Skulle vi få livsmedel? Skulle vi kunna äta vilt, svamp och annat?

Prot. 2010/11:120
21 juni

*Säkerheten i svenska
kärnkraftsreaktorer*

Nu talar jag mycket om känslor, herr talman, och jag märker av debatten hittills att det är ganska mycket känslor inblandade. Det finns också en del fakta. Frågan är hur våra kära medborgare hanterar det faktum att känsla, förnuft och fakta ska vägas samman. Betänkandet handlar egentligen om ifall naturkatastrofer även kan drabba Sverige och ge oss strålskador. Det finns flera skrivningar om att det inte finns någon aktuell fara för Sverige.

Debatten handlar mer om hur vårt energisystem ska vara uppbyggt. Ska vi förlita oss på atomkraft eller inte? Oppositionen gör självfallet vad den kan för att belysa hur man ser på den långsiktiga energilösningen. Samtidigt finns skrivningen om strålsäkerhet. Låt oss gå tillbaka till juni 2010, herr talman. Då fattade vi på regeringens förslag beslut i riksdagens kammare – jag vill poängtera att det var före valet – om att förändra vår energipolitik. Det gjorde vi under den förra mandatperioden. Vi hade mandat från väljarna att göra det. Så upplevde vi det.

En av de förändringar som vi debatterar och senare i dag ska fatta beslut om handlar om att vi flyttade fram lagändringen till efter valet. Vi hade, om vi ville, kunnat fatta beslutet före valet, men vi lät väljarna, våra medborgare, rösta i valet för att ge eller inte ge oss mandat i denna fråga. Därför kommer beslutet att kunna genomföras i enlighet med det förslag som då lades fram. Det var en motion från Centerpartiet som bifölls, ett tillkännagivande om att statliga stöd icke ska gå till kärnkraft vid eventuell förnyelse eller tillägsbyggnation.

Dessutom fattade vi beslut om ökat skadeståndsansvar, vilket flera redogjort för. Det är oerhört viktigt att vi höjer det och harmoniserar det med övriga länder i vår omgivning. Vi måste ta det på allvar. Det är jag den förste att ställa upp på. Jag förstår inte hur man skulle kunna vara negativ till det och vilja gå tillbaka till att bibehålla 1968 års nivåer i lagstiftningen. Det borde vara rimligt att vi ser över lagstiftningen, ser framåt och tar lärdom av det som har hänt sedan 1968. Någonting borde väl ha hänt.

Det har, herr talman, i debatten talats mycket om andra länder. Vi ska ta lärdom av Tyskland och Danmark. För inte så länge sedan hade vi en debatt i kammaren där vänsterpartisten hyllade USA, vilket fick mig att tappa tråden i mitt eventuellt skickligt uppbyggda anförande. Också sådant kan hända. Energimyndighetens generaldirektör berättade för oss i näringsutskottet att under George W Bushs sista år som president byggdes det mer vindkraft i USA än vad som byggs i Sverige. Omvärlden är viktig, och vi ska fundera över vad som händer i andra länder, men vi har våra egna förutsättningar.

Som lantbrukare är jag mycket medveten om den biomassa vi har i Sverige, vilket andra länder, till exempel Tyskland, inte alls har på samma sätt. De kan ha andra förutsättningar som gör att deras energiefektivisering kan gå lättare att genomföra. Genom ett tidigare beslut om långsiktighet tar man vara på biogasen och har solcellspaneler på bland annat ladugårdsbyggnader. Om man åker runt i Bayern ser man detta.

Vad handlar det om i Sverige? Jo, om att vi fortfarande har en basindustri som är grunden för vår sysselsättning. Grunden för vår välfärd är den tunga exporten i form av sågade trävaror, pappersmassa och för all del även lastbilar, vilket tidigare nämnts. Om det inte finns en säker elproduktion och säkra elleveranser till vår basindustri kan de packa ihop

och flytta till ett annat land. Det kan ske mycket snabbt. Som exempel kan jag nämna att AB Volvo har fabriker med tomma ytor i länder med betydligt lägre löner och betydligt lägre elpriser. Vi vet att det i dag går ganska snabbt att flytta befintlig produktion.

När vi i kammaren fattade beslutet om att förändra energipolitiken så visst, jag vändades gällande kärnkraften, och det har jag fått höra några gånger. Låt mig dock nämna att de som kontaktade mig efter att beslutet var fattat var i första hand fackförbunden Pappers och Metall som tackade för att det antligen fanns en elsäkerhet, en produktionssäkerhet, att det antligen var fattat ett beslut om överenskommelsen.

När Socialdemokraterna i kammaren nu säger att de vill föra samtal vill jag säga att det även då fanns möjligheter att föra samtal. I reservation 2 av Socialdemokraterna står: "Vår syn på kärnkraftens roll inom energipolitiken skiljer sig radikalt från regeringens." Därför ställer jag motfrågan: Vad är det vi ska resonera om och vilka samtal ska vi föra? Jag är öppen för samtal. Jag tycker att det är bra att föra samtal. Centerpartiet har historiskt tagit stort ansvar i ett antal politiska frågor, bland annat energifrågan. Vi är beredda att göra det också i framtiden.

Jag är glad att uppdraget har getts till Strålsäkerhetsmyndigheten. Det finns i betänkandet även en skrivning från försvarsutskottet där det beskrivs hur man ser på frågan om strålsäkerhet. Man tycker inte att motionerna behöver bifallas eller tillgodoses eftersom ett uppdrag redan getts till Strålsäkerhetsmyndigheten; det gavs den 12 maj i år.

De berörda myndigheter vi har omfattar den samlade expertisen i landet. Det är inte jag och min lilla vänkrets som på helgerna sitter och funderar över dessa frågor, utan den samlade expertisen, de bästa vi förhoppningsvis och sannolikt har på det här området, säger att det inte behöver ändras i skrivningen. Vi måste kunna lita på våra myndigheter, annars är vi illa ute.

Den förnybara energin har flera tidigare talare ifrågasatt. Vi har hört från Socialdemokraterna att det inte händer någonting. Vad hände tidigare? Socialdemokraterna köpte kärnkraftverk i Tyskland till Vattenfall. Vi får anta att det var en strategisk investering för att man trodde att, för det första, basindustrin i Sverige skulle få säkra elleveranser och, för det andra, det skulle bli hemula, låga elpriser för våra konsumenter. Hur gick det? Det gick inte så bra.

Den energiöverenskommelse som är gjord mellan allianspartierna ger 25 terawattimmar förnybar energi fram till 2020. Det är historiskt, och vi är alldeles i början av perioden för att verkställa beslutet. Om det finns andra förslag från andra partier måste i de förslagen, antingen samlat från tre partier eller från vart och ett av partierna, finnas någon substans, vilket Mats Odell också tidigare efterlyste. Det måste finnas räkneexempel som våra ekonomer och ingenjörer kan förhålla sig till. Som företagare undrar vi vad man egentligen räknar på.

Vi har inom Alliansen förlängt elcertifikatssystemet. Det står Centerpartiet bakom. Vi tycker att det är rätt. Vi för över historiska satsningar på förnybar energi. Det går inte att förneka. Det är bara att läsa innantill från energiuppgörelsen. Det är så vi fått den starka upphämtningen vad gäller förnybar energi. Den ökar i Sverige. Vi i Centerpartiet tycker att det är rimligt att energislagen bedöms på en fri och öppen marknad. De energislag som är rimligast, de som tar mest klimathänsyn och bäst pas-

Prot. 2010/11:120
21 juni

*Säkerheten i svenska
kärnkraftsreaktorer*

sar in vad gäller långsiktighet, vinner. Det är svårt för mig att se hur det skulle vara långsiktigt genomförbart att göra på något annat sätt. Allra svårast blir det för mig att i det här läget förstå Miljöpartiet som inte en gång – såvitt jag känner till, jag får gärna bli rättad längre fram – sett till att kärnkraft på något sätt har avvecklats genom beslut i denna kammare.

Herr talman! Jag yrkar avslag på motionerna och i övrigt bifall till förslaget i betänkandet.

Anf. 36 LARS JOHANSSON (S) replik:

Herr talman! Jag ställde en fråga i min inledning om hur många kärnkraftsolyckor som krävs för att Centerpartiet ska ändra inriktning på sin politik. Jag noterade att Erik A Eriksson inte svarade, men jag kanske kan få svar på den frågan nu.

Man kan ställa sig frågan varför Centerpartiet är så intresserat av nya kärnkraftverk i Sverige. Energimyndigheten har i sin prognos pekat på att med nu kända beslut kommer vi att ha ett överskott på ca 25 terawattimmar år 2030. Vi har högre ambitioner, men det kan jag lämna därhän nu.

Detta tyder på att det inte behövs någon ny kärnkraft i Sverige. I vårt förslag säger vi att man borde ge ett uppdrag till Energimyndigheten att ta fram en plan för hur vi ska bli helt oberoende av kärnkraften, i form av förnybar energi. Då ska vi komma ihåg att till skillnad från många andra länder har vi i Sverige en omfattande vattenkraft som gör att vi har kortare väg att gå för att kunna ersätta kärnkraften fullt ut med annan förnybar energi.

Men det säger ni nej till. Ni säger så här: ”Utskottet kan inte se något behov av att nu ge Energimyndigheten ett särskilt uppdrag rörande förnybar energi utöver det arbete på området som ingår i myndighetens ordinarie verksamhet.”

Varför tycker Centerpartiet så? Jag känner inte igen Centerpartiet. Ni har alltid varit för att man ska ge uppdrag till myndigheten att ta fram förnybar energi tidigare, men nu avstår ni från detta och är nöjda med den utveckling som är. Och det är man ju om man vill satsa på ny kärnkraft och exportera kärnkraftsel till övriga Europa.

Anf. 37 ERIK A ERIKSSON (C) replik:

Herr talman! Tack för frågan, Lars Johansson! Den fick jag redan i anförandet, men jag tänkte att jag väntar på replikskiftet.

Hur många olyckor ska hända? Vi vill inte att det ska hända någon olycka. Det vill väl ingen människa vid sunda vätskor i detta land eller något annat land heller för den delen – självklart inte. Jag kan ställa frågan tillbaka: Hur många olyckor tycker Socialdemokraterna att man ska stå ut med? Socialdemokraterna har ju byggt ut kärnkraften i det här landet och köpt kärnkraft i Tyskland.

Centerpartiet är gärna med och lägger ned myndigheter. Det har vi gjort, för vi har sett hur Myndighetssverige, det offentliga Sverige, har svällt och svällt och hur arbetstillfällena har fått flytta utomlands. Detta hänger samman med tillgängligheten på arbetsmarknaden, och det handlar även om tillgängligheten på energi.

Sedan kan man möjligtvis ställa en annan fråga tillbaka, och det är vad som är fel i Energimyndigheten. Vad var det som var fel med att satsa 25 terawattimmar på förnybar energi? Det måste ju vara alldeles utomordentligt.

Marknaden hade tidigare inga instrument. Vi kämpade i många år med att förändra strukturen vad gäller elproduktion i Sverige. Nu har marknaden ett instrument i form av elcertifikat som är satt ända fram till 2035. Då hade det väl varit rimligt att Socialdemokraterna och även Miljöpartiet som tidigare har varit för elcertifikatssystemet hade anslutit till Alliansen och Centerpartiet i det här fallet eller fört ett resonemang om att kanske tillgodose några av Socialdemokraternas behov.

Om inte Lars Johansson känner igen Centerpartiet känner jag inte igen Socialdemokraterna. Jag är från Värmland där pappersbruken och smedjorna står för en stor del av det välstånd vi har i Sverige. Jag har själv jobbat på Arvika Gjuteri som självt använder mer elektricitet än hela övriga Arvika kommun – som för övrigt fyller 100 år som stad i år – gör tillsammans.

En el- och energiintensiv produktion i de här industrierna är viktig, och det har Socialdemokraterna alltid pratat om tidigare. Men nu märker vi att man vill lägga ned kärnkraften snabbt. Varför två reaktorer, om det nu är farligt med kärnkraft? Varför inte fem eller sex reaktorer?

Anf. 38 LARS JOHANSSON (S) replik:

Herr talman! Vi har inte sagt att vi ska snabbavveckla kärnkraften. Vi har inte talat om några reaktorer. Det är det Miljöpartiet som har gjort.

Vad vi säger är att vi vill avveckla kärnkraften när vi har de andra alternativen i tillräcklig omfattning för vår svenska basindustri och för svenska hushåll. Vi vill ha ett elöverskott, men eftersom vi inte har sett att vi har haft något elöverskott ännu är inte vi beredda att pröva den frågan i dag. Det gör vi den dagen vi vet att vi har ett rejält elöverskott.

Vad jag talar om nu är Energimyndighetens prognos som pekar på att vi längre fram kommer att ha ett elöverskott, och då kommer frågan tillbaka till Centerpartiet: Varför vill ni ändå bygga ut kärnkraften i Sverige och skapa en ny generation kärnkraftverk när det uppenbarligen inte behövs, såvida det inte är för att ni vill sälja kärnkraftsel till övriga Europa? Jag och Socialdemokraterna anser att varje land ska ta ansvar för sin egen energipolitik och att vi ska se till att andra länder också satsar på förnybar energi.

Det är då som det blir väldigt intressant att Centerpartiet inte vill ge Energimyndigheten ett nytt uppdrag, trots att den tyska regeringen har gett ett väldigt tydligt uppdrag om att nu måste man satsa än mer med ännu större kraft på förnybar energi i Tyskland. Då skulle ju Sverige hänga på och inte börja prata om myndigheter som sväller. Det har inte ett dugg med det att göra.

Det här är insatser som behövs i Sverige för att vi ska kunna ersätta all kärnkraft långsiktigt. Man måste satsa i dag för att inte bli beroende av ny kärnkraft under de kommande åren. Det är därför det är så viktigt att ge ett uppdrag i dag och inte vänta med det, när nu övriga delar av Europa gör det.

Anf. 39 ERIK A ERIKSSON (C) replik:

Herr talman! Jag hoppas verkligen att de som lyssnar på debatten hör skillnaderna här och att det framgår på ett tydligt sätt. Under Socialdemokraternas tid när de styrde Sverige förnyade man Oskarshamns första reaktor. Var inte det att satsa på ny kärnkraft i så fall? Det är ju exakt samma sak. Jag vet att det inte går att svara på den retoriska frågan, men då tänker jag högt. Är det möjligtvis inte så, kära åhörare, att det i princip var samma sak när man förnyade O 1:an? Man behövde det, för industrin behövde elen vid det tillfället och även framledes.

Dramatiken är inte stor. Vi får se om marknaden eventuellt vill bygga nya reaktorer inom de befintliga verken. Detta vet vi inte, och det är viktigt att marknaden får avgöra det.

Jag förvånas över att Socialdemokraterna inte tar upp den studsade bollen och för ett resonemang kring elcertifikaten, för det är egentligen det första som hänt på mycket lång tid, kanske någonsin, när det gäller att satsa på det förnybara. Visst kan vi skicka en skrivelse till Energimyndigheten från riksdagens kammare, men vad händer då? Då sker en liten översyn samtidigt som det tickar in pengar till förnybar energi i form av solcellspaneler, vindkraft och till biogasprojekt som redan finns på en fungerande marknad.

Jag är glad att Socialdemokraterna nämner detta, men samtidigt känner jag att det här redan händer. Det händer så pass mycket redan, och därför säger vi nej till det här.

Anf. 40 LISE NORDIN (MP) replik:

Herr talman! I går besökte jag Erikssons hemtrakter i Värmland och fick titta på positiva exempel på utbyggnaden av förnybart. Jag besökte bland annat solcellsfabriken Swemodule i Arvika som är en av Sveriges största solcellsfabriker. Som mest har man haft 350 anställda, och det förstår jag har gett ett enormt lyft för landsbygden i Arvika.

Man har i dag flyttat huvuddelen av sin produktion till Singapore, därför att den svenska marknaden och de svenska politiska villkoren ansågs för dåliga. Men man har inte gett upp Sverige. Man håller på att starta upp sin produktion igen och ge Sverige en chans att satsa på förnybart.

Budskapet jag möttes av i går var dock väldigt tydligt: Man vill se en tydlighet kring vilket energisystem den svenska politiken ska besluta om, och man ser kärnkraften som en bromskloss i utbyggnaden av förnybart.

Det finns en redovisning till EU från alla medlemsländer om utvecklingen av förnybart i de olika länderna. Där kan man läsa att mellan 1970 och 2000 växte den förnybara energin i Sverige med 2,7 procent per år. Nu har utvecklingstakten avtagit ganska kraftigt. Enligt de handlingsplaner som Sverige och den svenska regeringen har skickat in till EU kommer utvecklingstakten mellan 2010 och 2020 att minska till ungefär 1,2 procent per år. Man räknar alltså med en halvering i vår utbyggnadstakt av förnybart.

Min fråga till Erik A Eriksson är hur hotet om ny kärnkraft ska kunna få Sverige på banan igen och ge företagarna inom den förnybara energin en chans att satsa på Sverige och förnybart.

Anf. 41 ERIK A ERIKSSON (C) replik:

Herr talman! Först måste jag säga att det var väldigt roligt att du, Lise Nordin, var i Jösse härad och fick dig lite sanningar till livs och fick se hur det där kan fungera. Det är ju en realitet att detta är en del av den export som har ökat i Sverige de senaste åren. Den fabriken är väldigt lyckosam och ett bra exempel.

Att det har flyttat arbetstillfällen till Singapore har industripolitiska skäl. Jag ser det inte som att de solcellspaneler som tillverkas där prompt skulle säljas i Sverige. Det finns ingen självklarhet i det. Då skulle de lastmaskiner som tillverkas i Arvika – där det jobbar 1 200 människor på Volvo – också säljas i Sverige. Är Miljöpartiet för en enbart svensk, lokal ekonomi? I så fall är vi väldigt illa ute. Vi är så exportberoende, så detta ska vi nog inte se som en förlust.

Däremot är det glädjande att det förnybara ökar. Stödet för solceller försvinner på nolltid, och vi ser att vi måste revidera de delarna. Där måste regeringen komma tillbaka till riksdagen med förslag om hur man ska hantera detta framdeles. Det var likadant förra året: Pengarna tog slut väldigt fort. Det är först nu som det verkligen tar fart. Jag menar att det är signalen om elcertifikatssystemet som gör att det förnybara får fäste, och det ger jobb även i Sverige.

Efter bank- och finanskriserna, som tyvärr sammanföll, har vi sett att banker har minskat sin vilja att låna ut i vissa fall. Detta kan vi bara beklaga, och vi hoppas att ekonomin så fort som möjligt blir stabil. Jag vill inte peka ut något energislag, utan detta gäller generellt, oavsett om det är biogas, vindkraft, solceller eller vad det nu vara månde. Det är viktigt att det finns en fungerande kreditgivning som hjälper till i de här satsningarna, för annars är det svårt för enskilda att ro dem i land.

Jag funderar fortfarande över Miljöpartiet, som säger att man har en alternativ politik. Jag undrar: Vari består den, då? Är det elcertifikatsystemet eller inte?

Anf. 42 LISE NORDIN (MP) replik:

Herr talman! Jag är precis som Erik A Eriksson glad över att Sverige exporterar väldigt mycket miljöteknik. Men jag ser ingen vettig förklaring till att det inte ska kunna finnas en hemmamarknad där dessa viktiga företag kan testa sina investeringar och sälja även i Sverige.

Sverige har väldigt mycket tekniskt kunnande inom förnybart. Däremot har vi inte en politik som gör att vi använder den teknik vi producerar i Sverige. De flesta företag inom förnybart exporterar i dag all sin produktion. Det vore trovärdigt för Sverige om vi även använde den teknik som vi utvecklar här i Sverige.

Erik A Eriksson frågar vilken politik vi har för att gynna förnybart. Vi har diskuterat väldigt många förslag i näringsutskottet under det år som har gått. Vi ser mycket positivt på de elcertifikat vi har i Sverige men anser att det inte räcker. Vi behöver ett fastprissystem. Vi behöver reellt inflytande över elsystemet så att fler privatpersoner kan vara delaktiga. Det handlar om möjligheter för människor att producera egen el och sälja ut på nätet. Det handlar om att ge ökat stöd för energieffektivisering och för den omställning som sker runt om i landet.

Erik A Eriksson ska inte behöva vara orolig över vår ambition och våra konkreta politiska förslag för att satsa på förnybart. Min och Miljöpartiets bedömning är dock att det inte räcker att enbart tala väl om förnybart eller om de satsningar som nu diskuteras, eftersom kärnkraften är ett ständigt hot mot att bygga ut nytt förnybart i Sverige.

Erik A Eriksson sade i sitt anförande att det ska vara upp till marknaden att bedöma huruvida det är intressant att bygga ny kärnkraft i Sverige. En fråga som vi inte har fått svar på i den här debatten är: Vad händer om marknaden bedömer att det inte är lönsamt att bygga ny kärnkraft i Sverige? Har regeringen en plan B för hur vi ska kunna få ny elproduktion? Svensk kärnkraft börjar bli väldigt gammal. Den faller snart för åldersstrecket. Något nytt måste till, och där säger jag och Miljöpartiet att förnybart är en mer framtidsinriktad satsning.

Anf. 43 ERIK A ERIKSSON (C) replik:

Herr talman! Det som skiljer Centerpartiet från Miljöpartiet är att vi tar ansvar. Det gjorde vi i en energiuppgörelse tillbaka i tiden – före Lise Nordins och min tid i riksdagen – men också nu tar vi ansvar och gör det fullt ut.

Tidigare har jag här i kammaren fått höra att miljöpartister inte kompromissar. Då blir det väldigt svårt att nå resultat. Jag har stor respekt för era åsikter och synpunkter, men det som du talar om finns redan i dag. Man får i dag sälja sin egenproducerade el ut på nätet. Det fick man inte tidigare. Det är något som Centerpartiet och Alliansen har genomfört. Många av de delar som Miljöpartiet räknar upp finns redan.

Mer kan självklart göras. Därför är elcertifikatssystemet jätteviktigt för förnybar energi. Otvetydigt kan de 25 terawattimmarna fram till 2020 vara en del av den stora lösning som vi efterfrågar. Det gör sig inte självt, men det ger en signal till marknaden som då blir mer positiv till det förnybara. Som Lise Nordin själv berättade ser vi att det exporteras väldigt mycket, och det kan vi många gånger tycka är bra, för export kan sänka priset exempelvis på de solpaneler som Lise Nordin tittade på i Hillringsberg. Det sänker priset på dem och ger oss en möjlighet att köpa dem. De har varit ganska kostsamma länge, men nu sjunker priset vecka för vecka, och billigast är de i Tyskland. Detta är något som vi får effekter av om vi har en inhemsk produktion. Jag är övertygad om att försäljningen inte måste begränsas till det inhemska.

Till kammaren och åhörare vill jag säga att Centerpartiet står bakom den energimarknad för elektricitet som finns, alltså Nord Pool. Det är viktigt att säga det. Jag har inte hört Miljöpartiet berömma den särskilt, och den kanske inte fungerar allra bäst, men alternativet att gå tillbaka och reglera, som Miljöpartiet nämner i sitt replikskifte, tror jag skulle vara förödande både för våra privatkonsumenter och för industrin på sikt.

Anf. 44 LARS ISOVAARA (SD):

Herr talman! Jag yrkar bifall till utskottets förslag och avslag på reservationerna.

Som jag tolkar det hela är det just begreppet säkerhet som är debattens infallsvinkel. Låt oss för en stund tänka bort prefixet kärnkraft och i stället koncentrera oss på begreppet ”säkerhet” som sådant. Låter sig världen och händelser i vår omvärld verkligen beskrivas så enkelt – sä-

kerhet kontra osäkerhet? Finns det inte en gråskala? Finns det inte oftast en gråskala mellan svart och vitt? Borde det inte således också finnas en gråskala mellan säkerhet och osäkerhet?

Jag påstår att det givetvis alltid finns alternativ. Det finns inget absolut vakuum mellan säkerhet och osäkerhet.

Herr talman! Jag hävdar vidare att politisk osäkerhet är en betydande risk vad kärnkraftssäkerhet anbelangar. Bara tills för några år sedan rådde det full osäkerhet, politisk villervalla, om hur det skulle bli med den framtida kärnkraften. Vilken ägare av produktionsanläggningar för kärnkraft hade ambitionen att satsa på utveckling av kärnkraft när det mer eller mindre dessutom rådde ett lagstadgat tankeförbud? Kärnkraften skulle ju läggas ned. Varför skulle man då utbilda sig till kärnkraftstekniker? Varför skulle man då satsa på underhåll?

Om inte elproducenterna får klara och långsiktiga beslut om kärnkraftens framtid kommer det inte heller att satsas på kärnkraftssäkerhet. Detta är ett fullt naturligt resonemang. I denna politiska osäkerhetssituation får vi inte hamna igen, i en negativ och dessutom föga fruktbar nedåtgående spiral. Osäkerhet föder osäkerhet.

Jag anser att vi inte ska avvisa verksamhet, vilken den än är, på enbart känslomässiga grunder. Vi måste logiskt väga risker för och emot. Hur skulle mänskligheten annars kunna ta steg in i framtiden? Vi kan inte backa in i framtiden. Generation efter generation av mänskligheten har lärt sig av misstag och därefter kommit vidare i utvecklingen.

Vi väger riskerna för och emot. Risker placeras i ena vågskålen och nyttan i den andra vågskålen. Den värsta tågolyckan genom tiderna, då 1 700 människor omkom på Sri Lanka, förorsakades faktiskt av tsunamin 2004. I rimlighetens namn bör väl de som nu kräver nedläggning av delar av kärnkraften på grund av tsunamihändelserna i Japan också med tanke på Sri Lanka-olyckan i samma anda kräva en nedläggning av delar av det svenska järnvägssystemet.

Låt mig också ta upp andra risker med energiteknisk verksamhet när vi nu debatterar detta. Är vindkraften alltid fri från att förorsaka olyckor? Nej, så är inte fallet. De som har gett sig på att räkna antalet olyckor med vindkraft kan konstatera att mellan åren 1990 och 2007 har man kunnat räkna in ca 400 vindkraftsolyckor världen över. 45 av dessa olyckor har medfört dödlig utgång eller personskador. Vindkraftstorn har kollapsat eller vingar har lossnat. Inte för inte talar man om ett säkerhetsavstånd och eventuell inhägnad på 300 meter runt om anläggningarna.

Jag skulle för den skull inte döma ut vindkraften som en teknisk återvändsgränd just på grund av dessa olyckor. Som vid alla andra olycks-tillbud som då och då drabbar teknisk verksamhet måste grundliga utredningar göras och åtgärdsplaner därefter antas, men att hitta absolut säker teknik går bara inte. Återigen måste vi placera risker i den ena vågskålen och nyttan i den andra vågskålen.

Herr talman! Just denna debattdag infaller sommarsolståndet. Vi ser ett Sverige i dess vackraste sommarskrud. Midsommaren är snart här med förhoppningar om flödande solsken och härlig värme. Bortglömda är de kalla vinternätter och vinterdagar då elräkningarna rusade i höjden. Bortglömda är de dagar då delar av svensk industri stod stilla på grund av elpriserna.

Prot. 2010/11:120

21 juni

*Säkerheten i svenska
kärnkraftsreaktorer*

En sak är jag i alla fall helt övertygad om: Kalla vinternätter och vinterdagar då nordans friska ande råder återkommer oavsett vad vi här vill, här tycker och här beslutar. Jag kan inte framför mig se ett Sverige där vi i den situationen har lagt ned stora delar av vår kärnkraft. En snabb nedläggning vore direkt ansvarslös. Det vore ansvarslöst gentemot svenska hushåll och svensk industri.

Vår basindustri är beroende av prisvärd och framför allt säkerställd leverans av elenergi. Det är lätt att förstå och dela den oro som nu sprider sig bland dessa industrier när en snabb nedläggning av kärnkraft ånyo kommer på tal.

En nedläggning av kärnkraft i Sverige skulle dessutom medföra att vi skulle få än större geografiska obalanser i den svenska elproduktionen. Vi skulle minska på elproduktionen i de södra delarna av Sverige där samtidigt den största delen av förbrukningen sker. Överföringsproblemen skulle helt enkelt öka i elnätet.

Det genomförs nu stresstester på olika kärnkraftsanläggningar runt om i Europa. Testerna kan ge svar på frågor som exempelvis:

- Vad händer om ett visst kylsystem fallerar?
- Vad händer vid en jordbävning av en viss magnitud?
- Vad händer vid en eventuell översvämningskatastrof?

Det är positivt att dessa tester utförs. Dessa tester ska ses som ett naturligt led i en fortlöpande kvalitetssäkring. Vetskap föder nödvändiga åtgärder. För svenskt vidkommande är risken för isstormar betydligt mer aktuellt än tsunamier.

Anmärkningsvärt är dock att faran för eventuella terroristangrepp inte ingår i stresstestet. Terroristangrepp kan vara ett nog så viktigt område med tanke på den utveckling som har skett i Europa och även i Sverige

Herr talman! I det här sammanhanget, även om det inte direkt tillhör denna debatt, vill jag verkligen beklaga det på många sätt olyckliga tyska kärnkraftsbeslut som nu är fattat. Slutresultatet kan bli att vi kommer att kunna se hur de tyska kolkraftverken drar i gång med full kapacitet. Faktum är att det är konsumtionen av kol som just nu ökar starkt i världen med 7,6 procent i ökning i fjol. Kol står för nästan 30 procent av hela världens energiproduktion. Så ser det ut. Ingen kan säga annat än att det är olyckliga siffror med tanke på miljökonsekvenserna.

Ökad förbränning av naturgas ger också än mer koldioxid. Fullt tänkbart är att Tyskland nu kommer att bli tvunget att importera fransk kärnkraftsel. En möjlig bieffekt, dock en verkligt betänkligen sådan, kan vara att vi kommer att få uppleva än högre elpriser i Sverige. Till glädje för vem, kan man fråga sig.

Om man nu byter fot och ser det hela ur svensk synvinkel kan man ställa sig den berättigade frågan hur den svenska utvecklingen skulle kunna bli om vi stod inför en nedläggning av delar av vår kärnkraft. Vi i Sverige skulle kanske bli tvungna att importera el från finska kärnkraftverk eller en naturgas från Ryssland.

Vad är då vunnet? Det innebär ett ökat utlandsberoende, även politiskt, för vår energiförsörjnings skull samt risk för än högre utsläpp av koldioxider. För mig som sverigedemokrat är detta scenario verkligen

inte tilltalande. Visst kan energieffektivisering och vindkraft täcka upp en del av bortfallet, men att ta ut detta i förskott vore ett osunt vågspel innan vi långsiktigt har tryggt vår energiförsörjning.

Herr talman! Till sist vill jag upprepa vad jag tidigare påpekat vid ett flertal tillfällen. Energipolitik är inget som man godtyckligt och brådstörtat byter och laborerar med. Energipolitik är helt enkelt inte betjänt av känslomässiga svallvågor. Låt oss inte hamna i en olycklig situation där vi äventyrar det enskilda hushållets ekonomi, det svenska folkhushållet eller den svenska industrins konkurrenskraft.

Anf. 45 JAN LINDHOLM (MP):

Herr talman! Först vill jag bara påpeka, för att det inte ska vara något missförstånd efter den här debatten, att Miljöpartiet aldrig har påstått att det skulle finnas någon problemfri energiförsörjning. Vi har aldrig påstått det, Eva Flyborg.

Det är en intressant information vi har fått från debatten, och det borde elkonsumenterna vara lite oroliga för. Man kunde sammanfatta Mats Odells anförande som: Hur farlig kärnkraften än är ska den vara kvar. Men i det andra replikskiftet kom den tydliga signalen: Om en reaktor inte uppfyller säkerhetskraven och det inte går att åtgärda ska den stängas. Det är den tydliga signalen, som vi också hört från Cecilie Tenfjord-Toftby: Säkerheten går först, och i så fall ska den stängas.

Frågan är då: Vad har regeringen för politik för att klara energiförsörjningen? Det kan faktiskt hända att de inte klarar testen. Det kan hända att företagen inte anser att det finns ekonomiskt utrymme att göra de nödvändiga investeringarna. Det behöver inte vara så att det tekniskt inte är möjligt. Kommer regeringen då att tillskjuta några ekonomiska medel för att klara energiförsörjningen?

Ni är skyldiga konsumenterna svaret på frågan: Har ni någon plan för att klara svensk elförsörjning utan kärnkraft? Vi har sedan lång tid tillbaka, ända sedan Miljöpartiet bildades, en politik för det. Det ställdes här en fråga från Erik A Eriksson – det kanske inte var han – varför man inte stänger av alla kärnkraftverk. Vi har haft den politiken från början. Vi har en politik för hur man ska ersätta kärnkraften med långsiktigt hållbar energi. Jag hoppas att få ett svar på frågan: Vad har ni för plan för det?

Frågan om säkerheten för de tio kärnreaktorer som är i drift i Sverige har aktualiserats genom motionen som vi behandlar i dag med anledning av den tragiska olyckan i Fukushima Daiichi som inträffade den 12 mars i år.

Det är inte så att vi miljöpartister oroar oss för att Sverige ska drabbas av en kraftig jordbävning som raserar de tio reaktorer vi har eller att en tsunami skulle drabba Ringhals med kanske 15–20 meter höga vågor, även om en sådan händelse inte helt och hållet ska uteslutas.

Nej, orsaken till vårt intresse bottnar bland annat i det faktum att varje gång en allvarlig händelse har inträffat i någon av alla de anläggningar som kärnkraften består av är det en händelse som i princip var otänkbar innan den inträffade. Just detta faktum, att det som inte kan hända händer inom kärnkraftsindustrin, gör att grunden för säkerheten verkligen kan ifrågasättas.

Prot. 2010/11:120
21 juni

*Säkerheten i svenska
kärnkraftsreaktorer*

Ett återkommande inslag i tillbud och olyckor inom kärnkraftsindustrin är att elförsörjningen till vitala styrenheter slås ut. Trots hängslan och livremmar i många lager i form av reservsystem, på reservsystem, på reservsystem tycks sätten på vilka elförsörjningen kan slås ut aldrig ta slut. Hur många gånger anser ni att det otänkbara ska få inträffa?

År 1952 skedde en explosion i en reaktor i Chalk River i Kanada med en partiell härdsmläta som resultat.

År 1957 exploderade en tank med radioaktivt avfall i uppberbningsanläggningen i Kyshtym i Ural i Ryssland.

År 1973 skedde en stor explosion i Windscales uppberbningsanläggning – det som numera heter Sellafield – som innebar att stora områden kontaminerades.

År 1977 inträffade en kortslutning i två högspänningsledningar i kärnkraftverket i Gundremmingen i Tyskland med konsekvens att en hel reaktor står fylld med kraftigt radioaktivt vatten.

År 1979 skedde olyckan i Three Mile Island utanför Harrisburg i USA. Det resulterade även där i en partiell härdsmläta, och utsläppen uppges ha blivit små men inte obetydliga.

År 1986 skedde olyckan i Tjernobyl, en av de hittills allvarligaste olyckorna i en kärnreaktor. Olyckan pågår fortfarande och torde pågå under överskådlig tid. Här handlar det om en fullständig härdsmläta med omfattande läckage till omgivningen. Över 600 000 personer kommenderades ut till räddningsarbete på grund av strålningsnivåer som gjorde att många arbetsuppgifter endast kunde utföras under några få minuter innan arbetaren hade utsatts för en livstids strålningsdos.

År 1999 startade en okontrollerad kedjereaktion i bränslefabriken Tokaimura som ledde till mycket stora utsläpp.

År 2005 läckte 20 ton plutonium- och uranhaltig syra ut från Thorp, som är en uppberbningsanläggning inom Sellafieldkomplexet. Efter några års reparationsarbete startade man åter anläggningen. I februari i år läckte ytterligare 500 000 liter radioaktiv vätska ut från anläggningen, enligt de ansvariga myndigheterna.

År 2006 var en reaktor i Forsmark strömlös i 22 minuter. Många internationella bedömare anser att Forsmark då var mycket nära ett okontrollerat förlopp som kunde ha slutat i en härdsmläta.

Den 12 mars i år exploderade alltså en reaktor i Fukushima i Japan, vilket är den direkta orsaken till att vi står här i dag, herr talman.

Totalt har fyra reaktorer i Fukushima skadats, och ytterligare två reaktorer ingår i anläggningen. Det är fortfarande för tidigt att uttala sig om konsekvenserna, anser jag i alla fall, men ingen olycka har såvitt vi vet från tidigare haft en sådan omfattning som denna.

Att en av reaktorerna har drabbats av en total härdsmläta torde vara helt klarlagt, och hur omfattande skadorna på de övriga fyra reaktornas härdar är får framtiden utvisa.

Man har redan genom mätningar konstaterat att 4 956 arbetare som har deltagit i räddningsarbetet i Fukushima har fått i sig radioaktivt damm eller partiklar som innebär att de går omkring och ständigt bestrålar sina egna vävnader inifrån. Då ska ni veta att man ändå bara har hunnit mäta 10 procent av alla de tiotusentals som deltar i räddningsinsatserna. Jag säger detta därför att jag tycker att det i denna debatt har framstått som att risken med kärnkraft är liten.

Av de olyckor som jag har räknat upp känner de flesta människor bara till tre, möjligen fyra. Ändå är det långt ifrån alla inträffade olyckor som jag har räknat upp. Förutom de uppräknade har kärnkraftsindustrin drabbats av ytterligare ett hundratal större olyckor. Alla olyckor är unika, ska ni veta, och varje reaktor är på något sätt en unik konstruktion. Det är svårt att ta erfarenheter med sig från en olycka till en annan.

Nu handlar näringsutskottets betänkande 26 om säkerhet i svenska reaktorer och inte om den globala kärnkraftens säkerhet, herr talman. Men regelverken för kärnkraftsteknik är i huvudsak internationella. Övervakningen är också en internationell fråga i huvudsak. Därför tycker jag att man verkligen kan ställa sig frågan om en så begränsad säkerhetsanalys är tillräcklig.

Om man tar ett mer vardagligt och överblickbart exempel: Anser ni att det är meningsfullt att göra en säkerhetsanalys enbart på bilens ratt, bilens kaross eller bilens motor om man sysslar med trafiksäkerhet? Nej, självfallet gör vi en säkerhetsanalys på hela fordonet och hela trafikapparaten innan vi är nöjda med säkerheten.

För konsumentprodukter talar man till och med om livscykelanalyser. Borde det då inte vara lika självklart att kärnkraftens säkerhetstänkande ska omfatta hela kedjan, från råvaran till den slutliga deponin?

Att jag i min uppräkningsav olyckor valde att ta med en explosion i en rysk upparbetningsanläggning beror på att man på Vattenfalls hemsida kan läsa att 20 procent av det bränsle Vattenfall använder är upparbetat uran från Ryssland. Detta använder man sedan som ett argument för att man inte anser sig behöva ta något ansvar för de vedervärdiga förhållandena vid rysk uranbrytning. Det har ju redan haft en annan funktion innan dess.

Jag valde att ta upp Thorp i uppräkningsav olyckor. Det beror inte enbart på att jag har deltagit i en inspektion av den anläggningen för några år sedan, utan jag tog med den i första hand på grund av att det finns MOX-bränsle i Sverige som har sitt ursprung därifrån och som är avsett att testköras i Oskarshamn. Det hänger ihop, som ni ser.

Det finns bedömare som anser att just det faktum att reaktor tre i Fukushima var laddad med MOX-bränsle innebär att man i framtiden kan konstatera att denna olycka i framtiden kommer att få betydligt större konsekvenser än olyckan i Tjernobyl. Det beror bland annat just på den högre plutoniumhalt i reaktorn som ett sådant bränsle innebär.

Då ska man komma ihåg att det fortfarande, efter 25 år, är oerhört stora arealer i Ukraina och även i Vitryssland som är så förorenade att man inte kan använda dem för livsmedelsproduktion. Man måste se vad det handlar om i risk – vatten och mat.

Vindriktningen från Fukushima driver ut det radioaktiva molnet över Stilla havet. Uppenbarligen har det nu nått USA, där man har uppmätt regn med 300 gånger högre strålningsnivåer än normalt, kraftigt förhöjd aktivitet i marken och 18 gånger högre strålningsnivå i viss mjölkproduktion. Alla utsläpp sprider sig över hela planeten; det är ingen som förblir opåverkad.

Ett annat motiv till att omnämna den engelska anläggningen är att den brittiska regeringen för ett par veckor sedan beslutade att utesluta just denna anläggning, det vill säga Thorp, från det omtalade stresstestprogrammet.

Herr talman! Vi har konstaterat att vi inte har någon egen industri som kan hantera kärnkraftsfrågor. Vi inser i stället att det handlar om en global industri där många länder måste samverka både när det gäller teknikutveckling och kompetensutveckling och föreskrifter. Vi ser vilka enorma risker som är förknippade med brister, både tekniska och sådana som gäller föreskrifter. Då borde man enligt mitt förmenande ställa sig frågan om riskerna är rimliga.

Herr talman! När utskottsmajoriteten avfärdar Miljöpartiets i mitt tycke mycket modesta förslag lutar man sig mot en märklig argumentation.

När riksdagen för nästan exakt ett år sedan beslutade om regler för generationsskifte i kärnkraften ingick i paketet ett bemyndigande till regeringen. Det innebär att regeringen skulle återkomma till riksdagen med förslag till regler som skulle säkerställa att varken direkta eller indirekta statliga subventioner skulle ges till kärnkraftsindustrin.

Trots att de berörda ministrarna ofta upprepar att stöd självfallet inte ska förekomma och att kärnkraften ska leva på egna meriter har ingenting hänt på ett år. Något förslag på hur statligt stöd eller statliga subventioner ska kunna undvikas verkar vi inte få se här i riksdagen.

Vidare förbjuder regeringens stolthet dem att erkänna att om en olycka av den storlek som nu har inträffat i Fukushima hade inträffat i Sverige hade det så kallade obegränsade ansvaret för industrin, som regeringen är så stolt över att ha infört, inneburit att svenska skattebetalare hade fått stå för över 90 procent av kostnaderna.

Dessutom gäller faktiskt inte den lag som regeringen och ni i utskottet lutar er mot. Riksdagens borgerliga partier som då, för ett år sedan, hade egen majoritet vågade inte ta på sig ansvaret att besluta när lagen skulle träda i kraft, utan de överlät det åt sin regering. Och regeringen har inte klarat av att se till att lagen har börjat gälla.

När regeringspartierna i betänkandetexten skriver att det inte finns anledning att mot bakgrund av olyckan i Fukushima Daiichi rusa åstad och närmast panikartat besluta om radikala förändringar av energipolitikens inriktning undrar man vilket Sverige regeringen lever i.

Vi har haft en folkomröstning i det här landet där vi med stor majoritet har fastslagit att kärnkraft som energikälla är en parentes. Sedan har högerregeringen tämligen panikartat gjort en energiuppgörelse som inte är blocköverskridande – och alltså inte särskilt långsiktig – där man tillåter att denna parentes förlängs och sträcks ut i tiden under vissa, som regeringen själv hävdar och trycker på, mycket tuffa villkor. Det ändrar inte på det faktum att kärnkraft är en parentes, herr talman.

Det är regeringen som agerar panikartat – det ser vi tydligast i att de lagar man drev igenom under den mandatperiod när man hade egen majoritet ännu inte har börjat gälla. Orsaken till det är att lagarna var panikartat och oerhört dåligt beredda. Det innebär stora problem för regeringen att få denna lagstiftning funktionsduglig.

Energipolitik är för viktig för att den ska få ryckas och slitas sönder så som den ansvarslösa Reinfeldtska ministären har gjort. Vi hade förr – oavsett vad man tycker om denna tidigare politik – en blocköverskridande majoritet bakom en energipolitik som innebar just långsiktighet och stabila villkor. Vi hade det i nästan 30 år. Nu är det ingen som vet vad som egentligen gäller. Det är faktum; i dag vet man inte det.

Miljöpartiets förslag till beslut med anledning av olyckan i Fukushima Daiichi innebär i princip att Sverige skulle återgå till att arbeta i den riktning som energipolitiken har haft under mer än 25 år. Man har haft en trygg och blocköverskridande majoritet bakom detta. Det innebär att även den panikartade lagstiftning som högerregeringen genomdrev under förra mandatperioden skulle bli den parentes den borde vara.

Herr talman! Vilken trovärdighet har en regering som lutar sig på en myndighet, Strålsäkerhetsmyndigheten, som under hela händelseförloppet sedan den 12 mars förnekat riskerna med olyckan och som lagt all kraft på att förminska själva händelsen? Strålsäkerhetsmyndigheten verkar vara den myndighet bland sina motsvarigheter runt om i världen som har den lägsta kompetensen av alla att bedöma en situation. Jag har tappat räkningen på hur många personer från Strålsäkerhetsmyndigheten som har uttalat sig i medier om hur små konsekvenser olyckan kan ha och hur säker tekniken ändå är.

Att regeringspartierna till och med säger nej till förslaget att ta fram en plan för en övergång till en helt förnybar energiförsörjning visar att det bara handlar om prestige och sårad självkänsla hos de borgerliga partierna. Kunskapsläget är ganska bra. Vi vet vilken väg vi måste gå. Vi vet vilka beslut vi måste fatta. Vi vet till och med att ju tidigare vi startar det arbetet, desto mindre problematiskt blir det. Det finns till och med en global konsensus om detta. Varför då säga nej?

Herr talman! Det handlar naturligtvis bara om det sämsta inom politiken. Det handlar om att regeringen tror sig tappa ansiktet mindre genom stoiskhet än genom att erkänna att det är en dålig politik. Blind av prestige rusar vår regering rakt in i väggen.

Herr talman! Jag yrkar bifall till reservation 1 och reservation 3.

Jag vill avsluta med att bemöta ett räkneexempel från Mats Odell. Det var rätt intressant att höra att en installerad vindkraftskapacitet på 9 000 megawatt skulle vara nödvändig för att ersätta de fyra reaktorer som Mats Odell är orolig för ska stängas ned. Han sade också att det skulle kosta elkonsumenterna mycket pengar. Det skulle kosta 130 miljarder att bygga dem. Men då glömmer Mats Odell att fortsätta resonemanget. Vi pratar om framtiden. Vad kostar det att bygga motsvarande kärnkraftverk? Ska man använda den prislapp som regeringen lutar sig mot och som inte har med verkligheten att göra, nämligen 60 miljarder för en reaktor, handlar det om 240 miljarder i stället för 130. Ska man använda den som marknaden anger före olyckan i Fukushima, det vill säga 100 miljarder för en sådan här reaktor som naturligtvis kommer att bli dyrare, hamnar man på 400 miljarder. Det är alltså en investeringsnivå på 240–400 miljarder i stället för 130.

Mats Odell förespråkar alltså en dubblering eller kanske en fyrdubbling av investeringskostnaderna för att ersätta de här reaktorerna jämfört med Miljöpartiets förslag. Det är vi som för lågprislinjen, och det ser hela världen i dag. Forskare över hela världen ser att de alternativa energikällorna är billigare både när det gäller investeringar och när det gäller driftskostnader.

I detta anförande instämde Lise Nordin (MP).

Anf. 46 HELENA LINDAHL (C):

Herr talman! Alla som lyssnar och tittar! Jag har sagt det förut, och jag tycker att jag kan påpeka det igen: Centerpartiets tolkning av energiöverenskommelsen innebär att vi tror att vi, med de satsningar som vi gör på det förnybara, successivt kommer att kunna fasa ut kärnkraften. Det kanske är så att vi inom Alliansen tolkar det olika, men jag kan åtminstone svara för Centerpartiet. Vi tror att detta är ett realistiskt sätt att fasa ut kärnkraften.

Därför tycker jag att det är tråkigt att den här delen av energiöverenskommelsen, som regeringen faktiskt har träffat, aldrig tas upp av de rödgröna. Det fokuseras mest på kärnkraften, vilka hemska satsningar det är och vad det kommer att leda till.

Det går också att läsa i dagens betänkande att de rödgröna påstår att den överenskommelse som regeringen har träffat bidrar till ytterligare 100 år av kärnkraft, vilket betyder mindre satsningar på det förnybara.

Men den som har följt med i energiöverenskommelsen har kunnat se att regeringen har satt väldigt höga mål för energieffektiviseringar och öknings av förnybar produktion och att vi vill uppmuntra privatpersoner att producera sin egen el. Glädjande nog pågår det en utredning där man eventuellt ska se över möjligheten att sälja överskottet av el när man producerar den själv. Det uppmuntrar fler att göra investeringar.

Jag tror alltså inte på Miljöpartiets, Vänsterns och Socialdemokraternas skrämselfpropaganda om att satsningar på det förnybara skulle hämmas av kärnkraften. Kärnkraften kommer inte att omgärdas av statliga subventioner. Det har tyvärr inte kommit fram ett reglemente än, men vi väntar på det. Jag är helt säker på att det kommer att falla de flesta av oss i smaken, åtminstone är det min förhoppning.

Som några här inne har påpekat kommer det att bli ett överskott på el längre fram. Det är sant, men i dag har vi en bas av kärnkraft och vattenkraft. Det tar tid att fasa ut kärnkraften. Den som har haft koll på de två senaste vintrarna förstår att vi har haft elbrist med tanke på de höga elpriser som både konsumenter och industrin har fått betala.

Jag har tidigare fått frågor från privatpersoner som undrar om Miljöpartiet bara är klimatvänner på sommaren. På vintern, när vi har pratat väldigt höga priser på el och när det har varit mycket skriverier, har vi inte sett till Miljöpartiet. Då håller de tyst. Då undrar jag: Varför det? Jag ställer också samma fråga.

Socialdemokraterna däremot pratar om att tillsätta en kriskommission för el. De pratar också vitt och brett om hur hemska det är på vintern när priserna är höga. Jag kan inte annat än hålla med. Jag vill ställa en fråga till Socialdemokraterna: Vad vill ni egentligen? Ni kan ju inte sitta på alla stolar samtidigt. Vill ni också, som Miljöpartiet, stänga ned fyra kärnkraftsreaktorer på studs? Eller håller ni fast vid versionen i den rödgröna överenskommelsen där ni tillsammans med Miljöpartiet och Vänstern säger något helt annat, det vill säga att ni ska fasa ut kärnkraften på ett sätt som säkrar tillgången på el i takt med att förnybar el och energi kan ersätta kärnkraften? Vad är det ni vill? Vad säger Metall? Vad sade Juholt i LO-tidningen, som Cecilie Tenfjord-Toftby hänvisade till? Jo, att kärnkraften kommer att finnas kvar under lång tid. Det här är ett sammelsurium av olika budskap.

Jag kan säga det igen: Jag och Centerpartiet är inga kärnkraftskramare, men vi inser att det bara är genom stora satsningar på det förnybara som vi successivt kommer att kunna fasa ut kärnkraften. Det kommer att ta tid, mina vänner, men jag är helt övertygad om att vi bara har sett början på det som komma skall när det gäller det förnybara.

Prot. 2010/11:120
21 juni

*Säkerheten i svenska
kärnkraftsreaktorer*

Anf. 47 JAN LINDHOLM (MP) replik:

Herr talman! Det ställdes en fråga till Miljöpartiet här. Helena Lindahl har tydligen inte sett till Miljöpartiet under vintern.

Jag tycker personligen att verkligheten talar för sig själv när vi har elförsörjningsproblem på vintern. Då behöver vi miljöpartister inte peka på problemet. Det är ju på grund av att kärnkraften fungerar så uselt som vi har de här problemen. Det är kärnkraftsproblematiken som ligger bakom de höga elpriserna. Det har ingenting med alternativen att göra, utan det beror på en dåligt fungerande kärnkraft. Om vi ska minska sårbarheten när det gäller elförsörjningen i vårt land bör vi avveckla kärnkraften under ordnade former.

Jag vill ställa en fråga tillbaka till Helena Lindahl. Vad har regerings- sidan för svar till svenska folket och de elintensiva industrierna när de undrar hur de ska få elförsörjningen att fungera i framtiden? Vilken lösning har ni på det?

För bara någon vecka sedan fick vi reda på att det finns styr- och reglerutrustning i nästan all industri i världen som i dag behärskas och kontrolleras av hackare. Vi vet inte hur säkra sådana här processer är. Den analysen behöver göras. Det var en AEG-produkt som finns i all tung industri, all processindustri och alla kärnkraftverk i världen i dag och som de faktiskt kontrollerar. Vad har ni för lösning om ni konstaterar att kärnkraftverken inte är säkra? Hur ska ni lösa det? Jag tycker att det skulle vara intressant att få höra det. Jag skulle gärna vilja höra fler från er sida tala om det.

Anf. 48 HELENA LINDAHL (C) replik:

Herr talman! Jag tycker att det är mycket intressant att den frågan kommer från Miljöpartiet. Jag skulle också vilja ställa samma fråga som jag ställde från talarstolen. Jag tycker inte att jag fick svar på den. Miljöpartiet vill stänga ned fyra kärnkraftsreaktorer, och det nu. Hur har ni tänkt att ni ska lösa energiförsörjningen genom att stänga fyra kärnkraftsreaktorer? Får ni dessutom Socialdemokraterna med er på det? Jag vet inte riktigt.

Vi får så otydliga budskap från det rödgröna samarbetet, och i slutändan tror jag att det är den största skrämselfpropagandan mot den svenska befolkningen och den elintensiva industrin. Vi vet aldrig vilka besked vi får från er. Det beror på temperaturskalan, om det är vinter eller sommar, eller vad det nu är. Jag tycker, om jag ska vara ärlig, att det är en aning oseriöst.

Vi vill avveckla kärnkraften under ordnade former, och det gör vi genom att satsa på förnybart. Det har aldrig tidigare satsats så här mycket. Jag skulle vara väldigt nöjd om vi kunde diskutera de satsningarna och kanske från de rödgröna få en och annan berömmande kommentar för de satsningar som görs. På de rödgröna och Miljöpartiet låter det nästan som att vi inte gör någonting.

Jag skulle vilja ha en förklaring: Vad händer när vi stänger fyra kärnkraftsreaktorer i morgon om Miljöpartiet får bestämma?

Anf. 49 JAN LINDHOLM (MP) replik:

Herr talman! Miljöpartiet bildades 1980, och vi har sedan dess hela tiden – det är tråkigt att Helena Lindahl inte har tagit del av det – haft långsiktiga avvecklingsplaner för kärnkraften. Vi har presenterat dem med jämna mellanrum. Det har aldrig någonsin från Miljöpartiets sida förekommit något förslag om att man ska stänga en reaktor direkt, aldrig – om det inte är av säkerhetsskäl.

Vi har alltid haft långsiktiga planer. Vi brukar med jämna mellanrum presentera tio- och tolvårsplaner för hur man kan avveckla den svenska kärnkraften. Och det ska naturligtvis, som vi alltid säger, ske på ett ansvarsfullt sätt. Vi ska säkerställa den svenska energibalansen, med marginal, brukar vi tillägga.

Det är jättebra, men det är väldigt senkommet från regeringens företrädare och från Centerpartiet att nu komma och prata om att alternativen är bra, satsning på vindkraft och sådant. Vi har hållit på med alternativen i 30 år i detta land.

Ni säger att Sverige har en så fantastiskt bra politik. Men om man jämför med resten av EU-länderna ligger vi sist när det gäller det här.

Ta Tyskland som exempel! De har tio gånger fler människor än vi, så det är klart att de är större och bättre på många områden. De är nästan tio gånger fler. Men deras ambition när det gäller installerad effekt av sol ligger 2 000 gånger högre än den svenska ambitionen. 2 000 gånger högre ambition har man i Tyskland än i Sverige. Det är bara ett exempel på hur långt efter Sverige ligger. Vi har rasat sedan alliansregeringen tog över. Vi var nr 3 i EU när regeringen tog över. Nu ligger vi på 19:e plats när det gäller alternativa energisatsningar.

Anf. 50 HELENA LINDAHL (C) replik:

Herr talman! Jag tycker att det är lite märkligt. Återigen tycker jag att det är paradoxalt att det pratas om långsiktiga avvecklingsplaner för kärnkraften som Miljöpartiet skulle ha. Jag vet inte hur långsiktigt det är när ni säger att ni ska stänga fyra kärnkraftsreaktorer i morgon. Och de två som fungerar sämst vill ni avveckla före mandatperiodens slut. Så står det i betänkandet. Jag vet inte hur långsiktigt det är.

Jag skulle vilja säga så här. Visst kan vi alltid göra mer när det gäller det förnybara. Jag håller med. Vi skulle kunna satsa ännu mer. Centerpartiets och regeringens tanke är också att vi ska det. Men vår klimatpolitik är en av Europas mest ambitiösa. Man stoppar huvudet i sanden om man försöker påstå något annat.

Skillnaden mellan Miljöpartiet och Centerpartiet, enligt min mening, är att Centerpartiet och regeringen gör någonting. Det är en väsentlig skillnad mot att bara prata om tolvårsplaner.

Överläggningen var härmed avslutad.

(Beslut fattades under 15 §.)

Föredrogs
finansutskottets betänkande 2010/11:FiU36
Förlängd tillgänglighetsperiod för krediten till Island (prop.
2010/11:132).

Talmannen konstaterade att ingen talare var anmäld.
(Beslut fattades under 15 §.)

**10 § Ökad flexibilitet och förbättrad återbetalning inom studiestöds-
systemet**

*Ökad flexibilitet
och förbättrad
återbetalning inom
studiestödssystemet*

Föredrogs
utbildningsutskottets betänkande 2010/11:UbU18
Ökad flexibilitet och förbättrad återbetalning inom studiestödssystemet
(prop. 2010/11:113).

Anf. 51 JABAR AMIN (MP):

Herr talman! Vi i Miljöpartiet delar propositionens strävan efter ett effektivt och sammanhållet studiemedelssystem som ska vara enkelt och överblickbart för den enskilde.

Studiemedelssystemet ska dessutom vara samhällsekonomiskt hållbart över tid och inneha en hög rättssäkerhet. Det är av central betydelse att systemet upplevs legitimt och ger alla människor, oavsett socioekonomisk bakgrund, möjligheter och förutsättningar att studera i den högre utbildningen.

Trots ambitionen och strävan att åstadkomma ett effektivt och flexibelt studiemedelssystem har regeringen tyvärr inte lyckats med det.

Att bara lämna förslag om att i enstaka utbildningar öka flexibiliteten gör tvärtom att systemet blir mer likt ett lapptäcke än ett sammanhållet och överblickbart system som utgår från den enskilde. Det är olyckligt.

Samtliga utbildningsrelaterade remissinstanser har kritiserat förslaget med hänvisning till att det inte blir tillräckligt flexibelt. För att utforma ett studiemedelssystem som är enkelt och överblickbart för den enskilde krävs samråd med lärosätena och en reell dialog med studentorganisationerna. CSN avstyrker till och med förslaget.

Miljöpartiet anser att regeringens beslut att ändå gå vidare med förslaget riskerar studiestödssystemets legitimitet.

Herr talman! Regeringens proposition ger systemet motsatt effekt än den som regeringen avsett att framkalla. Regeringen uttrycker i propositionen oro över att ge incitament till lärosätena att förkorta utbildningarna ytterligare. I stället för att införa ett verkligt kvalitetsutvärderingssystem detaljstyr regeringen nu den högre utbildningen på ett inte så effektivt sätt. Jag har svårt att tro att regeringen egentligen vill ha det så.

Studiemedelssystemet bör, anser vi, anpassas efter högskoleutbildningarnas upplägg, och inte tvärtom.

Att dessutom utöka flexibiliteten bara för äldre utbildningar är mycket märkligt. Nyare utbildningar eller kommande utbildningar har samma behov som de äldre. Att bara tillåta en viss flexibilitet för utbildningar

som startats före 2010 kommer att leda till sämre förutsättningar för nya utbildningsprogram. Det är olyckligt. Av detta skäl anser jag att studiemedel för annan tid än studietid också ska kunna gälla för utbildningar som har inrättats efter den 1 januari 2010 eller senare. Det är det här som Miljöpartiets reservation i huvudsak går ut på.

Herr talman! Låt mig förtydliga.

Det förslag som nu ligger framför oss står helt i strid med det som påstås vara syftet, det vill säga att säkra legitimiteten och tydligheten i studiemedelssystemet gentemot studenterna. I stället blir konsekvensen den motsatta, och dessutom missgynnar regeringen nu studenter vid några av landets mest krävande högskoleutbildningar.

Regeringen argumenterar för att högskolan givetvis måste få behålla rätten att anpassa sina studietider efter olika pedagogiska behov, men i praktiken tas den friheten bort.

Det är inte bara vi i Miljöpartiet som framför kritiken. I denna kritik instämmer också flera ledande företrädare för de tekniska utbildningarna.

Den 24 maj i år publicerade tidskriften Ny Teknik en debattartikel av en lång rad företrädare för elevkårerna och de tekniska högskolorna. Budskapet var mycket tydligt: Att rösta igenom det föreliggande förslaget medför svårigheter för Sverige att fortsätta locka studenter till ingenjörsutbildningarna.

Det är märkligt hur en utbildningsminister som så ofta pratar om den globala konkurrensen från Kina och Indien inte förmår lyssna, ta till sig av kritiken och på riktigt förbättra förutsättningarna för den samlade svenska ingenjörsutbildningen.

Herr talman! Regeringens oförmåga att förverkliga sina ambitioner och skapa flexibilitet i studiemedelssystemet drabbar inte bara våra framtida ingenjörer, utan det drabbar även dagens studenter.

Det är fler riksdagsledamöter än jag som har blivit kontaktade av studentombudet vid Uppsala studentkår, som menar att det är flera studenter som har drabbats av CSN:s återkrav trots att de har studerat på heltid. Det gäller inte bara teknologstudenter utan allt från språkvetare och jurister till naturvetare.

Regeringens förslag skapar ingen hållbar lösning. Den sätter inte heller kvaliteten i utbildningen eller studenternas behov först. Den saknar helt enkelt ett helhetsperspektiv.

Men nu är vi här, och beslut ska fattas i dag kring de här förslagen. Låt mig därför gissa att vi snart kommer att samlas här igen, då kring ett nytt förslag om flexibilitet som ska omfatta några fler, och sedan en gång till för ytterligare utökning av omfattningen. Det beror på att regeringens politik är en lapptäckespolitik.

Herr talman! Avslutningsvis vill jag yrka bifall till Miljöpartiets reservation 1.

Anf. 52 ADNAN DIBRANI (S):

Herr talman! Socialdemokraternas utbildningspolitiska mål är att varje medborgare ska ha möjlighet till god utbildning oavsett kön och social bakgrund. Utbildning frigör och utvecklar människors inneboende resurser. Utbildning ger kvinnor och män möjlighet att öka sina förutsättningar att leva ett rikare och friare liv.

För att alla ska kunna ta del av utbildning finns studiemedelssystemet. Det har gjort att jag med min bakgrund har kunnat utbilda mig, utvecklas och uppnå mina mål. Studiemedelssystemet har på så sätt varit en viktig del för mig men också för många andra.

Huvudprincipen för det svenska studiemedelssystemet är att göra studier möjliga under en viss tid. Det finns goda skäl att slå vakt om denna princip, inte minst kvalitetsmässiga skäl.

Att ge både studenten och högskolan rätt till ersättning för helårsstudier som inte bedrivs under läsårets alla veckor skulle kunna urholka kvaliteten på landets utbildningar. Låt mig ge ett exempel.

Om man läser dubbel fart under en halv termin, det vill säga 30 högskolepoäng på tio veckor, ska man då kunna få studiemedel för en hel termin? Nej, är svaret. Systemet är inte ämnat att fungera på det sättet och är inte heller upplagt på det sättet.

Vi står här i dag, herr talman, och diskuterar en proposition som kom till eftersom CSN, när de gjorde sina kontroller i våras förra året, upptäckte att flera av de tekniska högskolorna har utbildningsplaner där de studerande läser in sina kurser på 17 veckor men får studiemedel i 20 veckor. De uppläggarna rymmer inte inom ramen för studiestödets regler, eftersom en studerande kan få studiemedel enbart under den tid han eller hon faktiskt studerar.

Många högskolor har rapporterat att de studerande läser 20 plus 20 veckor, fast de i praktiken inte gör det. Ett exempel är Chalmers som konsekvent har rapporterat att de studerande är registrerade för studier under 20 plus 20 veckor.

När CSN begär in uppgifter om vilka utbildningar som ska omfattas av de nya undantagen framkommer det att många av utbildningarna pågår under kortare tid än 40 veckor.

Utöver Chalmers finns KTH. Men KTH utmärker sig genom att de på ett tydligare sätt redan i Ladok har angivit att studenterna är registrerade under färre än 40 veckor. Det är också en av huvudanledningarna till att just KTH-studenter har drabbats i så hög grad av återbetalningar.

Hur ser det då ut i landet? Det vanligaste upplägget för de drabbade utbildningarna är att höstterminen pågår fram till ett jullov. Därefter finns ingen generell planerad utbildning förrän vid vårterminens start.

Boven i det hela är egentligen höstterminen. De flesta utbildningar har höstterminen under en 15–18 veckor lång period, som sedan följs av vårterminen, som är på 20 veckor.

Herr talman! I vårt särskilda yttrande skriver vi att för att den enskilde studenten inte ska hamna i trubbel på grund av något som han eller hon inte råår för borde det under vissa förutsättningar medges en viss flexibilitet i systemet.

Vi menar att den avvägning regeringen har gjort kan vara rimlig såtillvida att undantag ska kunna beviljas för ett normalstudieår som omfattar minst 36 veckor. Vi anser dock att denna förändring behöver följas upp för att säkerställa att den inte brukas på ett sådant sätt att den leder till sänkt utbildningskvalitet.

Regeringens förslag gäller vissa högskolestudier som har bedrivits under perioden den 1 juli 2008–31 december 2009. Vi utgår från att regeringen har gjort en heltäckande analys inför utformningen av denna tidsram och av vilka studenter som kan komma att beröras av lagändringen.

Självklart kommer vi socialdemokrater att följa detta och är beredda att göra mer om det skulle visa sig att det behövs.

Anf. 53 OSKAR ÖHOLM (M):

Herr talman! Den som följer våra debatter i kammaren tror jag kan konstatera att det finns olika typer av politiska konflikter. Stundtals – även om det inte är särskilt ofta – har vi debatter där vi inte är överens om någonting över huvud taget, kanske inte ens problemformuleringen. Lite oftare har vi debatter där vi kanske ser ett gemensamt problem, men där lösningarna är lite olika.

Ibland kommer de frågor där vi – om man ska vara helt ärlig – faktiskt är överens om både mål och medel. Det tycker jag oftast är fallet när vi pratar om studiestöd och studiemedel.

Förstå mig rätt: Jag är på sätt och vis tacksam för att det är på det sättet, att vi har en ganska låg konfliktnivå när det gäller hur vi ska utforma ett system för att stötta dem som studerar. Det tror jag är en trygghet för alla dem som går en utbildning – de vet att det finns ett mycket brett stöd för att vi ska ha ett generöst och väl fungerande studiestöd i Sverige. Det är alldeles utmärkt.

Den enda nackdelen med detta är möjligtvis att debatterna ibland kan bli lite tama. Därför känns det skönt att vi har Jabar Amin, som ser till att vi ständigt får en passionerad debatt, även om innehållet inte alltid överensstämmer med vad som står i betänkandet, till exempel just i dag.

En poäng – där jag är beredd att ge Jabar Amin rätt – är att det är klart att vi ska fortsätta diskutera hur systemet ska se ut. Vi är överens om målsättningen: att det ska vara bra och generöst, att vi ska se till att man vet vad som gäller, att det ska fungera och också att man är beredd att göra förändringar om det behövs och krävs.

Studiestödssystemet kan så klart se ut på väldigt många olika sätt. Vi kan titta på de länder som vi brukar jämföra oss med, kanske oftast våra grannländer. Då kan man konstatera att det finns ganska stora skillnader i hur man har byggt upp hur stödet ser ut.

Det kan skilja i hur man fördelar lånen och bidragen. Det kan handla om att man i vissa länder har en examensbonus som ett sätt att öka genomströmningen i utbildningen. Det kan handla om att man på vissa håll, som i Sverige, betalar ut studiemedlen för den tid som man är i högskolan och på andra ställen betalar ut dem efter de poäng som man har läst. Det kan fungera som i Sverige, att man söker sina studielån hos en statlig myndighet eller fungera så att man i stället lånar pengar hos en vanlig privat bank men med en statlig garanti, som i Finland.

Jag tar upp alla dessa skillnader eftersom det så klart är viktigt att hela tiden fundera över hur vi kan förbättra och förnya studiestödssystemet för att se till att det fungerar precis på det sätt som vi alla är överens om: bra, generöst, tydligt och så att man vet vad som gäller. Det tror jag är särskilt viktigt för att man ska ha ett högt förtroende för studiestödet, att man vet hur det fungerar.

Herr talman! Jag skulle nog vilja påstå att dagens betänkande handlar just om det förtroendet. Vi har i Sverige i dag ett studiestödssystem där studietiden är den komponent som avgör hur mycket man har rätt till i fråga om bidrag och lån. För att få sitt heltidsstudiemedel för 40 veckor ska man alltså studera under just 40 veckor.

Som Adnan Dibrani och andra var inne på tidigare är anledningen till att vi står här i dag att vi under förra året såg att det fanns ett antal studenter, främst på tekniska utbildningar, som av hävd och tradition, kan man säga, har haft ett annat studieupplägg. Det har i och med den traditionen sett ut på ett annat sätt. De har läst utbildningen lite snabbare. Trots att de har läst sin utbildning på heltid har detta inneburit, så som regelverket sett ut, att de fått de här återkraven från CSN.

Där var vi väl, om vi ska vara ärliga, alla överens. Alla bedömare som man lyssnade på i den debatten sade att det här var problematiskt, inte minst eftersom studenter som faktiskt upplevde att de gjort allting rätt ändå blev straffade. De läser en heltidsutbildning. De söker studiemedel i tron att allting är rätt och riktigt. Sedan får de ändå de här återkraven. De får inte heller några indikationer i förväg från vare sig CSN eller sitt universitet om att någonting skulle vara problematiskt.

Jag beklagar verkligen att det var studenter som hamnade i kläm i den byråkratin. Man ska självfallet inte drabbas av återkrav på sina studiemedel om man har bedrivit helårsstudier, som de har gjort.

Det viktiga är då att fastslå att vi med de förändringar som vi gör i dag kommer ifrån det här problemet. Vi kommer till rätta med det bekymmer som har uppstått och ser till att människor inte längre får de här återkraven om de läser på heltid.

Det här är en undantagsbestämmelse. Jag tycker att det är viktigt att säga det. Det är en undantagsbestämmelse, för det bryter lite grann mot huvudregeln i studiestödssystemet. Ja, nu kan vi lämna studiemedel för 40 veckor trots att studierna bedrivits på kortare tid, men det förutsätter så klart att det totalt omfattar 60 högskolepoäng under helåret.

Man kan diskutera det här. Jag tycker att de här förändringarna gör systemet något mer flexibelt. Det innebär framför allt – det är det som är det viktiga – en lösning för dem som har drabbats av de här återkraven och för dem som skulle riskera att drabbas av liknande återkrav i framtiden. Framför allt blir det mer överblickbart och på det sättet väldigt tydligt vad som gäller.

Sedan finns det, herr talman, begränsningar i detta, som andra har varit inne på. Det gäller de här tidsgränserna, som är uppsatta och som i praktiken innebär att undantagsreglerna bara kan komma ifråga om man går på ett utbildningsprogram som har haft just det här studieupplägget före den 1 januari 2010. Skälet till de begränsningarna är att vi inte kan skapa incitament i det system vi har i dag för lärosätena att förkorta sina utbildningar.

Jag vet att det har förekommit kritik mot förslaget och mot propositionen. Vi har lyssnat på Jabar Amin och andra i dag. Vi kan konstatera att den enda reservation från Miljöpartiet som finns i det här betänkandet riktar in sig just på den här begränsningen i tid. Man tycker att det borde vara möjligt också för nya utbildningar, och det borde vara ännu mer flexibelt.

Jag vill säga en sak, och det är att jag har stor respekt för den uppfattningen. Självklart kan man argumentera på det sättet för att man borde göra om systemet. Men då ska man vara tydlig på en punkt, tycker jag. Vill man driva den linjen på allvar tycker jag att man också måste vara beredd att kräva större förändringar i hela studiestödssystemet. Då får vi ändra princip för hur vi lägger upp stödet för studier.

Nu har vi ett system där studiemedel ges efter studietid. Vill man generellt frångå den principen borde man skapa ett peng-per-poäng-system. Men låt oss i så fall vara ärliga och konstatera att det kräver och förtjänar mer av utredning och beredning än en 18 rader lång reservation längst bak i ett betänkande. Det är inte riktigt seriöst. Men vi ska absolut ta den debatten.

Min poäng är att vi inte för all framtid ska låsa oss vid att vi har det absolut bästa systemet i dag. Men nu har vi löst det akuta problemet. Sedan får vi fortsätta diskutera framöver om vi ska göra om upplägget eller fundamentet i systemet totalt.

Herr talman! Jag ska väldigt kort ta upp de andra delarna som berörs i det här betänkandet och som inte har varit uppe så mycket. Vi förlänger preskriptionstiden i fråga om studielånen och inför en skyldighet för låntagare att uppge en aktuell adress. Det handlar egentligen också om tydligheten. Man ska veta vad som gäller, och man ska självfallet inte kunna undgå sina studielån bara för att man befinner sig på en adress utomlands som man inte vill uppge.

Jag tycker att den röda tråden är att vi gör det något tydligare. Man vet vad som gäller. Sedan får vi fortsätta diskussionen om systemet och hur det ska se ut framöver.

(Applåder)

I detta anförande instämde Camilla Waltersson Grönvall (M).

Anf. 54 JABAR AMIN (MP) replik:

Herr talman! Jag skulle vilja ställa en enkel fråga till Oskar Öholm.

Om er proposition är så genialisk, så bra och så god, varför avstyrker CSN den? Varför har alla remissinstanser kritiserat den? Varför kritiserar studentkårerna den högljutt? Varför går representanter för massor av utbildningar ut och säger att den inte skapar flexibilitet, att den inte skapar legitimitet och att den inte skapar förtroende?

Jag har en enkel fråga, herr talman: Om den är så bra, hur kan det komma sig att alla kritiserar den? Jag är tacksam om Oskar Öholm kunde svara på den enkla frågan.

Anf. 55 OSKAR ÖHOLM (M) replik:

Herr talman! Om det här var en proposition som handlade om att vi skulle se över hur vi i framtiden skulle byta inriktning på vårt studiestödssystem skulle frågan från Jabar Amin kanske vara mer relevant, tycker jag. Om vi skulle diskutera hur vi kan göra förändringar som gör det möjligt att skapa helt andra utbildningar och efter helt andra regler än dem som finns i dag skulle man kunna diskutera på det sättet.

Den här propositionen handlar inte om det. Den här propositionen handlar först och främst om att lösa ett akut problem som har uppstått för att det har blivit en krock i regler mellan utbildningar som av en tradition har haft ett visst upplägg och vårt studiestödssystem som inte tillät det upplägget. Det blev problematiskt för studenter.

Nu löser vi problemet för studenterna, ser till att de som har fått återkrav kan få dem strukna och ser till att inte fler studenter hamnar i den problematiken.

Jag har, som sagt, full respekt för att man kan argumentera för att vi kanske borde gå över till ett peng-per-poäng-system, men det är faktiskt inte det vi diskuterar. Men vill man göra det – låt oss i så fall ta den diskussionen! – kan jag bara konstatera att det inte på något sätt är en ny debatt. Senast för ett par år sedan hade vi en parlamentarisk studiesocial utredning som gick igenom hur ett studiestödssystem i framtiden skulle se ut. I den utredningen debatterade vi, även med representanter från Miljöpartiet, just peng-per-poäng-systemet. Åtminstone i den utredningen, för två år sedan, slog vi fast att ett peng-per-poäng-system inte var speciellt attraktivt för Sverige, framför allt eftersom det inte gav några effekter på genomströmningen. Man visste inte vart kostnaderna skulle ta vägen. Man var dessutom bekymrad över att det skulle kunna öka den sociala snedrekryteringen till högskolan.

Miljöpartiet var helt överens med alla andra partier om detta för två år sedan. Därför är min fråga, herr talman, tillbaka till Jabar Amin: Vad är det som har gjort att Miljöpartiet har bytt åsikt sedan dess? Det vore intressant att höra.

Anf. 56 JABAR AMIN (MP) replik:

Herr talman! Det var inget svar på min fråga. Det är sant att vi har ett akut problem, och vi måste lösa det.

Regeringen lägger fram en proposition. Vi har som tradition i detta land att vi skickar ut det på remiss, lyssnar på remissinstanser, bejaktar deras åsikter och lyssnar på fackmyndigheter och på dem som berörs. Den myndighet som arbetar med den här frågan, CSN, avstyrker den här propositionen. De som berörs, studenterna, kritiserar den högljutt. Remissinstanserna säger: Den är usel.

Varför går ni vidare? Var finns ödmjukheten inför alla berörda? Varför lyssnar ni inte på denna massiva kritik?

Anf. 57 OSKAR ÖHOLM (M) replik:

Herr talman! Jag tycker faktiskt att jag både i mitt anförande och i min första replik försökte signalera ödmjukheten. Vi är inte färdiga. Förhoppningsvis blir vi aldrig det. Vi har inte det perfekta systemet. Det är därför vi har de här debatterna. Vi ska fundera på: Hur kan vi göra förbättringar? Hur kan vi göra förenklingar? Hur kan vi se till att vi har ett stöd för studenter som är lätt att överblicka och där man vet vad som gäller och där det är tydligt för alla inblandade?

Jag är inte alls säker på att det upplägget vi har i dag kommer att vara det som gäller för all framtid. Men låt oss i så fall fortsätta den diskussionen!

Jag har inte blivit övertygad om ett peng-per-poäng-system, som faktiskt är det som Jabar Amin nu förespråkar, även om han inte är beredd att säga det. Men vill han helt och hållet byta huvudprincip för studiestödet behövs det, som sagt, mer än 750 tecken i en reservation.

Sedan är det klart att jag skulle ha förstått remissinstansernas kritik om detta hade varit den sista proposition som någonsin lades fram om studiestödet i Sverige. Det är det inte. Det här är en proposition som ser till att lösa ett akut problem för de studenter som fått återkrav på sitt studiemedel trots att de läst på heltid och upplevt sig ha gjort allting rätt.

Det problemet är faktiskt löst. Det hoppas jag att till och med Jabar Amin är beredd att se.

Låt oss fortsätta diskussionen om huruvida vi ska byta princip! Men det är inte det som den här debatten handlar om.

Anf. 58 NINA LUNDSTRÖM (FP):

Herr talman! Jag vill börja med att yrka bifall till förslaget i utskottets betänkande och avslag på motionerna.

Sverige har ett av världens mest generösa studiestödssystem. Studiestödssystemet är en viktig del i att möjliggöra studier inom högre utbildning på högskolor och universitet, oavsett socioekonomisk bakgrund. Studiemedelssystemet ska vara sammanhållet, effektivt och enkelt att överblicka för den enskilde. Det ska också vara samhällsekonomiskt hållbart över tid och ha hög rättssäkerhet. Sverige behöver välutbildad arbetskraft för ekonomisk tillväxt.

Det är viktigt att göra vissa korrigeringar i studiestödssystemet. Den proposition som vi just nu diskuterar innehåller också åtgärder för att förbättra det rådande systemet.

Den första frågan handlar om återkraven, det vill säga studiemedel för annan tid än studietid i vissa undantagsfall. Den andra frågan handlar om skyldighet att lämna uppgift om aktuell adress. Den tredje frågan handlar om förlängd preskriptionstid för studiestödsfordringar.

Två motioner har väckts med anledning av propositionen. Därutöver behandlas en motion från den allmänna motionstiden.

Herr talman! Bakgrunden till propositionens första förslag är det arbete med efterkontroll som många redan har nämnt i debatten och som CSN genomförde under våren 2010. Efterkontrollen resulterade i att vissa studerande blev skyldiga att betala tillbaka delar av sitt studiemedel, eftersom de bland annat hade bedrivit studier i mindre omfattning än vad studiemedel hade lämnats för.

Studiemedel får lämnas för varje vecka som en studerande bedriver studier på minst halvtid. Studierna måste dock pågå under en sammanhängande tid om minst tre veckor. Vidare får studiemedel bara lämnas för en sådan del av studietiden som omfattas av den kursplan eller motsvarande som gäller för utbildningen. Omfattningen av utbildningen ska anges i högskolepoäng, där heltidsstudier under ett normalstudieår om 40 veckor motsvarar 60 högskolepoäng.

Med anledning av den uppkomna situationen för de studerande avsåg man att belysa den komplexitet som finns. Regeringen gav CSN i uppdrag att se över vilken ökad flexibilitet som kan rymmas inom dagens studiemedelssystem. CSN svarade i november 2010 med en rapport där det framgår att det saknas utrymme för flexibilitet utan lag- och förordningsändringar. Det är dem som vi debatterar i dag med anledning av propositionen.

Utskottet ser positivt på att regeringen nu lämnat förslag som kommer att få betydelse för den berörda gruppen studenter. Det handlar om en begränsad grupp som fått vidkännas återkrav av studiestöd och blivit återbetalningsskyldiga trots att de läst det antal poäng som krävs. Propositionens förslag att studiemedel ska få lämnas för annan tid än då den studerande bedriver studier är rimligt, anser utskottsmajoriteten.

Men för att inte skapa incitament för lärosäten att förkorta sina utbildningar är regeringens förslag begränsat till högskolestudier på utbildningsprogram som före den 1 januari 2010 haft ett upplägg som innebär att ett normalstudieår motsvarar mindre än 40 veckor men minst 36 veckor. Kvaliteten behöver värnas, och att man fastslår de 36 veckorna syftar till detta. Regeringen kommer att följa utvecklingen. Jag är alldeles övertygad om att ledamöterna i utskottet och riksdagen kommer att följa utvecklingen, så att också detta mål nås.

Herr talman! Jag ska också kort beröra de två andra förslag som finns i propositionen och som också är viktiga för att värna studiestödssystemet.

Det andra förslaget handlar om att låntagare ska lämna uppgift om adress till CSN, för att CSN ska kunna kräva in det lån som man har tagit.

Det tredje förslaget i propositionen avser preskriptionstiden för en fordran som avser återbetalning av studielån eller återkrav av studiestöd enligt studiestödslagen. Det föreslås att denna ska förlängas så att fordran preskriberas 25 år efter tillkomsten, om inte preskriptionen avbryts dessförinnan.

CSN arbetar med att driva in de skulder som finns utomlands. I de fall CSN inte har någon aktuell adress till låntagaren eller den återbetalningsskyldige för återkrav är dagens preskriptionsregler inte tillräckliga.

Enligt nuvarande bestämmelser preskriberas hela skulden, det vill säga inte bara de återbetalningsbelopp som har förfallit till betalning, om CSN inte lyckas kontakta låntagaren eller den återbetalningsskyldige för återkrav inom en tioårsperiod från det att den sista utbetalningen av studiestöd skedde. De obetalda studiestödsfordringar som riskerar att preskriberas inom den närmaste tiden uppgår till betydande belopp.

Därför, herr talman, är förslaget att preskriptionstiden för studiestödsfordringar förlängs till 25 år och att detta även ska gälla studiestödsfordringar enligt 1973 års lag. Det finns ett starkt allmänt intresse av att en studiestödsfordran betalas av låntagaren.

Herr talman! Som sagt har Sverige ett av världens mest generösa studiestödssystem, och med dessa ändringar kan stödet både förbättras och värnas.

Jag tänkte ta mig friheten att beröra andra förändringar som är nog så viktiga för dem som studerar. Jag tänker exempelvis på det som sker om ett par veckor, den 1 juli, när lånedelen höjs med 460 kronor, vilket också är en viktig fråga för studerande. Jag tänker också på fribeloppet, som höjdes 2011 till 136 400 kronor. Det vi diskuterar i dag i form av en proposition är *en* viktig fråga för studenterna, men så också de övriga frågorna.

Slutligen vill jag önska utskottet, utskottskansliet, kammarkansliet och herr talmannen en mycket trevlig midsommar och sommar.
(Applåder)

I detta anförande instämde Roger Haddad (FP).

Anf. 59 JABAR AMIN (MP) replik:

Herr talman! Nina Lundström representerar Folkpartiet, som har direkt ansvar för utbildningspolitiken och därmed den lapptäckespolitik som vi ser nu. Jag har ett par frågor till Nina Lundström.

Varför ska de här förändringarna inte gälla alla utbildningar? Varför ska de bara gälla utbildningar efter 2010? Tror ni inte att det skapar olika villkor och olika förutsättningar för universiteten?

Betydligt viktigare, och principiellt av central betydelse, är den fråga som jag ställde till Oskar Öholm lite tidigare om varför regeringen inte lyssnar på den massiva kritiken från dem som berörs – studentkårer, studenter, representanter för olika fack, fackmyndigheter, CSN och remissinstanserna. Återigen: Var finns ödmjukheten? Man borde tänka: Nej, det här var inte bra. Det var inte det som vi tänkte. Vi måste förbättra detta i enlighet med den sakliga kritik som har kommit från alla dessa instanser.

Anf. 60 NINA LUNDSTRÖM (FP) replik:

Herr talman! Jag börjar med frågan om tiden efter 2010. Detta beskrivs tydligt i betänkandet och i propositionen. Frågan handlar om hur man ska värna kvaliteten, så att man inte får konsekvenser för kommande utbildningar. Jag tror att Jabar Amin också har hört de synpunkter som i andra sammanhang brukar komma kring undervisningstid och möjligheten att få undervisning. Det handlar om de timmar som finns tillgängliga men också tiden för undervisning. Det intressanta är att Jabar Amin och Miljöpartiet pekar ut några problemformuleringar i sin motion, men inte har några alternativ. Det finns inga förslag. Motfrågan skulle kunna vara: Hur tänker Miljöpartiet värna kvaliteten i utbildningen och försäkra sig om att undervisningstiden finns tillgänglig efter den här propositionen? Där finns det inte något svar från Miljöpartiet.

Vad gäller kritiken som Jabar Amin tar upp kan jag exempelvis notera – se även redogörelsen i propositionen – att i den del som handlar om de 36 veckorna har både Lärarnas Riksförbund och Naturvetarna tillstyrkt förändringen. Man anser att ”36 veckor är en rimlig gräns så att det inte öppnas upp för försök med alltför flexibla och komprimerade studier”. Det finns alltså remissinstanser som har tillstyrkt och som menar att detta också är en kvalitetsfråga.

Sedan finns det olika synpunkter på flexibiliteten i systemet. Det tycker jag att Oskar Öholm har varit väldigt tydligt inne på. Är det ett nytt system Miljöpartiet vill ha kan jag säga att det inte finns beskrivet i motionen. Här handlar det om att förbättra det system som vi har. Miljöpartiet är svaret skyldigt: Vad är det för system ni egentligen vill ha, om ni inte vill ha nuvarande system?

Anf. 61 JABAR AMIN (MP) replik:

Herr talman! Miljöpartiet har att ta ställning till den proposition och det betänkande som föreligger. Det är det vi diskuterar här. Vi diskuterar inte principer i allmänhet för studiemedel. Det är därför vi har inriktat oss på den punkten.

Av central betydelse för oss är förtroende och legitimitet för systemet. Jag är orolig när så många studenter, studentkårer, fackfolk och

CSN alla säger att det system som regeringen vill komma med är dåligt. Ändå vill regeringen fortsätta med det. Jag är orolig över detta.

Det andra är att vi väldigt noga har sagt hur vi vill förbättra för studenterna, bland annat genom att öka undervisningstiden, som ni nämnde i ert anförande. Men när vi har pratat om just de här frågorna, när vi har velat satsa mer pengar och mer resurser på undervisningstid och till och med garantera en viss siffra för den minsta tid en student har rätt till undervisning har ni inte velat gå med på det. Regeringen har inte velat gå med på det. Vi hade en sådan diskussion för bara ungefär en månad sedan, herr talman, där vi föreslog att vi skulle utöka undervisningstiden. Det är viktigt.

Min fråga till Nina Lundström, herr talman, är återigen: Varför non-chalerar regeringen den massiva kritiken från dem som berörs?

Anf. 62 NINA LUNDSTRÖM (FP) replik:

Herr talman! Jag nämnde att det finns remissinstanser som också har tillstyrkt delar av propositionen. Den frågeställning som remissinstanserna egentligen diskuterar handlar om hur flexibelt systemet ska vara.

Som CSN uttryckte det krävs det också förordnings- och lagändringar för att skapa förändringar i systemet. Det är ett steg som är viktigt att ta och som också ska följas upp.

När man som Jabar Amin och Miljöpartiet kritiserar ett förslag fullständigt blir jag faktiskt nyfiken på hur ni kommer att bidra till en annan typ av system.

Återigen, herr talman, vill jag peka på att om man läser Miljöpartiets motion kan man se att Miljöpartiet exempelvis anser att det är lärosätena själva som ska bedöma arbetsinsatsen och att studiemedelssystemet ska anpassas till högskoleutbildningarnas upplägg och inte tvärtom. Ni vill också att det ska finnas system efter 2010. Men det står ingenting om vilka förändringar ni ser framför er.

Jag tycker att en viktig frågeställning i detta är de studerandes villkor och deras möjlighet att ta ställning till ett transparent system. Jag kan inte förstå på vilket sätt studenterna får ett mer transparent, tydligt och rätts-säkert system med er motion. Det finns problemformuleringar men inga förslag till lösningar. Det här systemet är så pass omfattande och viktigt att det gäller att diskutera principerna.

Med dagens förslag görs det tre viktiga förändringar som också gör det mycket enklare för studenterna, inte minst för dem med återkrav. Jag är alldeles övertygad om att vi ska fortsätta att följa frågan och se till att ytterligare förbättra detta om det behövs. Men svaret fanns inte i Miljöpartiets motion.

Anf. 63 EMIL KÄLLSTRÖM (C):

Herr talman! Vägen till framgång för ett land som Sverige är, som vi ofta har konstaterat i denna kammare, en välutbildad befolkning. Vi ska ha en så hög kunskapsnivå som möjligt. Vägen dit går givetvis inte minst via den högre utbildningen, att vi ger så många som möjligt chansen att förkovra sig och utvecklas genom att bedriva högre studier. Att det ger utveckling och nya möjligheter vet inte minst jag själv. Jag har studerat och jag studerar för övrigt vid ett lärosäte som inte är långt härifrån.

Prot. 2010/11:120
21 juni

*Ökad flexibilitet
och förbättrad
återbetalning inom
studiestödssystemet*

För att ge så många som möjligt chansen krävs det att Sverige har ett brett och generöst studiemedelssystem. Det är också bra att Alliansen nu ökar de totala studiemedlen till studenterna. Situationen för Sveriges studenter blir sakta man säkert bättre.

Det finns få saker som är så svåra att konstruera som ekonomiska incitamentssystem som dessutom ska fungera hundra procentigt. Ofta måste man göra en avvägning mellan generaliserbara principer och önskad flexibilitet. En av de frågor vi nu debatterar och diskuterar handlar om just detta, behovet av flexibilitet. Vi har sett ett större behov av flexibilitet i studiemedelssystemet, främst kopplat till några av de tekniska civilingenjörsutbildningarna där man läser in det antal högskolepoäng som motsvarar heltidsstudier på 36 veckor i stället för det mer vanliga 40 veckor.

Nu öppnar vi i Alliansen upp för en större flexibilitet. Vi möjliggör för några av de här utbildningarna att fortsätta med det utbildningsupplägg som är inarbetat och som har fungerat.

Jag tycker att det är viktigt att poängtera vad vi faktiskt fattar beslut om. Om vi bifaller propositionen kommer vi som lagstiftare bland annat att ändra 3 kap. 5 § i studiestödslagen. Tillägget som vi nu föreslår lyder så här: "Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer meddelar föreskrifter om att studiemedel får lämnas för annan tid än då den studerande bedriver studier."

Det här är en bra formulering. Det innebär inte bara ett ökat inslag av flexibilitet och dialog här och nu utan även i framtiden.

Det är också bra att vi nu poängterar i propositionen att CSN och lärosätena gemensamt tar fram de exakta formerna för hur detta ska implementeras.

Herr talman! Det har framkommit viss kritik mot den här propositionen och att den trots sitt syfte inte i tillräckligt hög grad bidrar till just ökad flexibilitet. Jag måste säga att jag förstår vissa delar av den kritiken och de farhågorna. Det är ändå min tro att det här kommer att lösa sig i den dialog som regeringen vill se och som regeringen beskriver i propositionen. Det är givetvis som alltid viktigt att vi följer upp detta och att vi ser till att tillämpningen fungerar precis som det var tänkt.

Herr talman! När det gäller den andra större punkten i den här propositionen och i det vi nu diskuterar vill jag poängtera att studielån är just ett lån. Det är en investering i sig själva som ett stort antal svenskar har gjort, gör och kommer att göra. Det är en investering i sig själv.

För att respekten för studiestödssystemet ska bibehållas krävs det att det uppfattas som rättssäkert och rättvist. Rättvist är inte bara att man får studiemedel för heltid när man upplever sig ha läst heltid och följt reglerna, utan rättvisa uppstår också när man upplever att det är lika för alla när det gäller återbetalning. Det är bra att vi nu gör vissa justeringar i lagstiftningen så att vissa inte slipper betala lika enkelt som det har varit tidigare.

Med de orden, herr talman, tänker jag yrka bifall till propositionen och avslag på motionerna. Dessutom vill jag önska alla en trevlig sommar i den blomstertid som nu kommer.

(Applåder)

Anf. 64 YVONNE ANDERSSON (KD):

Herr talman! Det här är ett intressant betänkande, och jag yrkar med glädje bifall till utskottets förslag och avslag på reservationerna.

Miljöpartisten Jabar Amin är den ende som har stått här och högljutt försökt att gå emot det här betänkandet i dag. Jag förstår att han har försvunnit från debatten. Det kan inte vara enkelt att bemöta historiens gång när man ser vad det här betänkandet de facto handlar om.

Det handlar om att vi från Alliansens sida naturligtvis vill att varje människa utifrån sin förmåga ska ha möjlighet att utbilda sig och ta vara på sina resurser. Det vill Socialdemokraterna också, som vi har hört tidigare i debatten. Vi vill att det ska finnas ett studiestödssystem som hjälper alla. Det har varit knöligt för till exempel människor som vill bilda familj under tiden de studerar. Man studerar, som bekant, på universitet ofta i den ålder när man också vill bilda familj. Vad gjorde Alliansen? Jo, 2008 införde vi barntillägg. Vi har successivt infört förbättringar. Det tillsattes en parlamentarisk utredning för att se hur studiemedelssystemet skulle fungera. I utredningen representerades samtliga partier. Då gick Miljöpartiet inte emot något av detta.

Vad är det som sker i betänkandet? Man rättar till en svårighet som har uppstått på grund av det sätt varpå verksamheten av tradition har bedrivits på vissa tekniska högskolor. Man ser till att studenter får studiemedel för de studier som motsvarar heltid även om den sammanlagda tiden inte har varit totalt 40 veckor. Samtidigt talar man om att det inte går an att starta nya utbildningar som är kortare, utan i stället är det vad som tidigare har gällt som gäller för dessa utbildningar.

Det ska vara lite moral och etik i systemet. Man söker studiemedel för den tid man ska studera. Man söker studielån för den tid man ska studera. Om man inte studerar ska man naturligtvis betala åter. Det krävdes till viss del. Nu rättar staten till, och det sker en återbetalning. Det är bra. När staten gör fel mot den enskilde ska staten vara beredd att ta sitt ansvar. Jag är glad att regeringen visar vägen.

Nästa del som är intressant är att man inte längre får en preskriberad lånebild efter tio år. Det ska inte löna sig att hålla sig borta, att inte uppge adress, att inte uppge namn och var man finns någonstans. Om man har tagit lån ska man självklart betala tillbaka. Jag är glad för att vi tar det steget. Det handlar om att hålla på moral och etik också i denna situation. Därför är detta en viktig del i sammanhanget. Nu är det 25 år. Då kan det av något skäl finnas en anledning att inte betala, och då kan det bli en preskription, men inte efter tio år.

Herr talman! Det här betänkandet är en del i vårt arbete att säkra ordning och reda för pengar som går åt till studiemedel och för att säkra den enskildes möjlighet, de ungas möjligheter, att få bra utbildning av hög kvalitet. Det vill vi säkra.

Jag yrkar bifall till förslaget i betänkandet. Jag önskar talmannen och alla mina kamrater en god sommar och tackar för våra debatter här.
(Applåder)

Anf. 65 JABAR AMIN (MP) replik:

Herr talman! Nu hade Yvonne Andersson inte en sådan tur. Man kan tydligen inte ens gå på toa för att man ska passa på borgerligheten. Tack och lov finns tv på många ställen, och man kan se och höra vad som sägs.

Prot. 2010/11:120
21 juni

*Ökad flexibilitet
och förbättrad
återbetalning inom
studiestödssystemet*

Mina principiella invändningar, herr talman, mot regeringens proposition är två. I detta land finns en princip om att underlag till beslut skickas ut till dem som berörs, i detta fall studenter, studentorganisationer, fackfolk, myndigheter och andra remissinstanser. Mer eller mindre alla remissinstanser har hårt kritiserat detta system. Detta system handlar inte om folks adresser, som Yvonne Andersson försökte antyda nyss, utan det handlar om vilka villkor som skapas för studenter och för olika utbildningar. Reformen skapar en obalans mellan äldre och nyare utbildningar. Den skapar inte flexibilitet, och det är där kritiken kommer. Hur kan ni annars förklara att myndigheten CSN avstyrker propositionen? Studentorganisationerna skriker, fackfolk kritiserar reformen i artiklar och remissinstanserna visar tummen ned. Hur kan det komma sig att regeringen inte visar någon ödmjukhet inför denna massiva kritik?

Anf. 66 YVONNE ANDERSSON (KD) replik:

Herr talman! Det var trevligt att Jabar Amin kom in i debatten igen.

Det känns som att Jabar Amin inte tänker på den parlamentariska utredning som faktiskt har skett där Miljöpartiet tyckte att det här var ett bra system. Det är den utredningen som ligger till grund för propositionen. Det finns ingen som ska tycka till om regeringens proposition mer än vi i riksdagen. Det är vi i utskottet som svarar mot regeringens proposition. Det har vi gjort.

Det finns naturligtvis olika mål. Jag tror inte att någon student vill ha förstärkt preskriptionstid från 10 till 25 år. Om det råkar finnas studenter – tyvärr rätt många – som väljer att åka utomlands, inte uppge adress, och därför kostar svenska staten mycket pengar, är det väl bra att vi ser till att det finns moral och etik över hela linjen för alla de studenter som betalar.

Därför är det här ett bra förslag. Jag är glad att vi håller i pengarna i landet. Det finns andra länder som vi hör mycket om i dessa dagar som inte håller i pengarna på det sättet. När Jabar Amin talar handlar det mycket om allt till alla hela tiden. Men det går inte an. Vi måste förvalta det vi har på ett bra sätt. Därför har det här förslaget tillkommit som innebär ordning och reda. Om jag har lånat ska jag betala tillbaka. Värre än så är det inte.

Anf. 67 JABAR AMIN (MP) replik:

Herr talman! Vi pratar om studiemedelssystemet i allmänhet. Jag delar helt och hållet din kollega Oskar Öholms uppfattning. Han talade inledningsvis om att vi bland partierna i Sveriges riksdag i många stycken är överens, men när det kommer till olika förslag kan någon framföra kritik. I detta fall är vi på helt rätt sida. Vi har studenterna, studentkårerna, CSN och fackfolket på vår sida. Alla säger att just det förslag som regeringen lägger fram är felaktigt och skapar obalans. Det är därför jag inte kan förstå varför regeringen ändå går vidare med förslaget.

Även om det är vi i utskottet som tar fram underlaget till betänkande, som kommer hit och debatterar frågan, måste det ändå finnas en ödmjukhet att bejaka de synpunkter som kommer från de berörda.

Jag har aldrig fått så många mejl som jag har fått nu från studenter och studentkårer som kritiserar systemet. Om systemet är så bra, varför denna massiva kritik? Ni pratar om etik och moral. Ni menar helt enkelt

att CSN, studentorganisationerna, fackfolk och remissinstanserna inte har sett detta. Det är bara regeringen som ser detta.

Herr talman! Jag instämmer inte i åsikten. Jag tycker att regeringen gör helt fel. Det är synd att vi måste komma tillbaka till kammaren om ett tag för att rätta till regeringens fel.

Anf. 68 YVONNE ANDERSSON (KD) replik:

Herr talman! Jag tror inte att våra studentkårer kontaktar enbart Miljöpartiet. Också jag har information. Den massiva kritiken känner inte jag igen.

Vi ska också komma ihåg att till exempel när heltidsstudier, 40 poäng, översätts ska varje poäng motsvara något. Det är en rätt grannliga uppgift att avgöra vilket kunskapsområde, vilken litteratur, 1 poäng i den och den utbildningen motsvarar. Sedan ska det översättas till heltidsstudier.

På samtliga lärosäten där den del som vi lägger fram ska aktualiseras vet rektorerna vad det innebär för utbildningen. Om man har garanterat att det är heltidsstudier ska studenterna få studiemedel för helhetsstudier. För mig är detta inte svårt. Däremot är det många gånger, menar jag, svårt för den enskilda studenten att se detta komplexa spel.

Jag är övertygad om att det här kommer att bli en ordning som alla accepterar. Det kommer inte att bli nämnda obalans framöver. Men om vi vid utvärderingar och uppföljningar finner att det blir fel tar vi upp debatten igen.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades under 15 §.)

11 § Utvärdering av penningpolitiken 2008–2010

Föredrogs

finansutskottets betänkande 2010/11:FiU24

Utvärdering av penningpolitiken 2008–2010.

Anf. 69 JESSICA ROSENCRANTZ (M):

Herr talman! I finansutskottet har vi kommit fram till en ny ordning. Varje debatt inleder vi med en kort inledning för att sammanfatta ärendet. Därför tänker jag börja med att just sammanfatta bakgrunden och de huvudsakliga slutsatserna i betänkandet.

När den nya riksbankslagen 1999 trädde i kraft och Riksbanken fick en självständig roll gentemot riksdagen och regeringen beslutade finansutskottet att göra en årlig utvärdering av den förda penningpolitiken.

Utskottet redovisar i detta betänkande sin utvärdering av penningpolitiken under den senaste treårsperioden, 2008–2010.

Utskottets utvärdering bygger bland annat på Riksbankens rapport *Underlag för utvärdering 2010*. Rapporten är fristående och utgör den första av de två skriftliga redogörelser som Riksbanken enligt riksbankslagen årligen ska avlämna till finansutskottet.

Prot. 2010/11:120
21 juni

*Ökad flexibilitet
och förbättrad
återbetalning inom
studiestödssystemet*

*Utvärdering av
penningpolitiken
2008–2010*

I sitt betänkande tar finansutskottet bland annat upp frågor om den flexibla inflationspolitiken och om riskerna för eventuella målkonflikter mellan inflationsmålet och arbetet med finansiell stabilitet.

Dessa frågor kommer att mer på djupet behandlas av den externa och oberoende grupp för utvärdering av penningpolitiken som utskottet tillsatte våren 2010 och som kommer att redovisa sitt resultat nu till hösten. Utskottet avser att i samband med detta återkomma till dessa viktiga frågor.

Utskottet konstaterar att utvärderingsperioden 2008–2010 har varit en historiskt extrem period då stora krav ställts på penningpolitiken. Utskottet berömmar, liksom tidigare, Riksbanken för den penning- och stabilitetsfrämjande politik som Riksbanken fört under finanskrisen.

Utskottet vidhåller att räntehöjningarna våren och sommaren 2008 kan ifrågasättas, och utskottet konstaterar att Riksbanken kraftigt missbedömde styrkan i den ekonomiska nedgången 2009 samt styrkan i uppgången 2010. Detta var dock en missbedömning som Riksbanken delade med övriga prognosmakare.

Inte heller förutsåg Riksbanken den kraftiga nedgången i inflationen under finanskrisen. Däremot ligger bankens inflationsprognoser för 2009 och framåt ganska väl i linje med den faktiska utvecklingen.

I betänkandet finns en motivreservation från Vänsterpartiet, ska jag tillägga.

Det här är alltså en översiktlig sammanfattning av bakgrunden och även de huvudsakliga slutsatserna i betänkandet.

Anf. 70 ULLA ANDERSSON (V):

Herr talman! Det här är väl en dag då man nästan undrar var man är och vad man ska göra. Det har varit lite hektiskt inte bara i dag utan också under en lång tid. Men vi ska väl ta oss igenom också den här debatten – det hoppas jag – på ett gott sätt.

Jag instämmer i finansutskottets beröm till Riksbanken för dess hantering av finanskrisen – bortsett från blundern med räntehöjningen alldeles före finanskrisen. Vi instämmer alltså i det beröm som Riksbanken får i utskottets betänkande och tycker att det berömmet är välförtjänt.

Vi i Vänsterpartiet har under en lång tid varit kritiska till en penningpolitik med enbart ett ensidigt inflationsmål som styråra. På senare tid har vi fått draghjälp i vår kritik då allt fler ekonomer och debattörer börjat ifrågasätta den nuvarande politiken. Vi anser att det är märkligt att utskottet inte tar upp det i sin utvärdering utan hänvisar till den större utvärdering som senare ska presenteras.

Den här debatten har under en längre tid pågått på internationell nivå och även på nationell nivå. IMF:s chefsekonom är, kan man väl säga, en av de tyngre. Han har tagit upp och problematiserat nivåerna för inflationsmålen och menar att det här har försvårat stabilitetspolitiken.

Per Lundborg, professor på Handelshögskolan, är en av dem som här hemma lyft fram debatten. Han menar att inflationsmålet bör höjas till 4 procent just utifrån stabilitetsfrågorna.

Göran Zettergren, chefsekonom på TCO, menar att inflationsmålet bör kompletteras med ett sysselsättningsmål, och professor Calmfors har sagt att om inflationsmålet hade satts i dag hade det satts högre. Men detta tar finansutskottet, som sagt, inte upp i sin utvärdering.

Finanskrisen visade tydligt att lågt satta och ensidiga inflationsmål resulterade i ett begränsat räntepolitiskt utrymme för centralbankerna. Under krisen sänkte centralbankerna snabbt styrräntorna ned mot nollnivån. Samtidigt var det tydligt att ekonomierna hade behövt ytterligare penningpolitisk stimulans genom, om det hade varit möjligt, att man hade sänkt räntan ännu mer.

Ett högre inflationsmål skapar en större fallhöjd i penningpolitiken och ger utökade möjligheter för centralbankerna att bedriva en expansiv räntepolitik. Därför menar Vänsterpartiet att dagens inflationsmål bör höjas från 2 procent till 3 procent.

Ett annat skäl till att många ekonomer har börjat ifrågasätta penningpolitiken är utvecklingen på arbetsmarknaden. Arbetslösheten har sedan krisen på 1990-talet legat på i genomsnitt 8 procent – faktiskt på 8,8 procent.

Bara under en månad har arbetslösheten understigit 4 procent. En fjärdedel av de arbetslösa har en historia av långvarig arbetslöshet. Sysselsättningsgraden är fortfarande 8,8 procent lägre än under 1990-talets början – motsvarande en halv miljon människor. Även på sikt kan vi se att prognoserna är mörka.

Det är av central betydelse att penningpolitiken används för att motverka konjunktursvängningar eftersom stora fall i sysselsättning och produktion ofta får bestående effekter. Regeringen själv bedömer exempelvis att 30 procent av en initial konjunkturrell arbetslöshetsuppgång blir varaktig, det vill säga övergår i strukturell arbetslöshet.

Finansutskottets tidigare stora utvärdering visar på samma sak. Man menade att Riksbanken genom den strama inflationspolitiken hade bidragit till att vi missade tiotusentals arbetstillfällen.

Den här bedömningen ligger i linje med utvecklingen av den svenska arbetslösheten. Den kraftiga ökningen av arbetslösheten i samband med den ekonomiska krisen i början av 1990-talet fick betydande långsiktiga effekter – effekter som vi ännu lever med. Problemet är att Riksbanken inte delar denna uppfattning. Riksbankens tror nämligen inte att penningpolitiken har några bestående effekter på reala storheter som tillväxt och arbetslöshet. Allt fler ekonomer, bland annat TCO:s chefsekonom Göran Zettergren, har emellertid på senare tid påpekat att detta synsätt är uppenbart felaktigt.

Trots att Riksbanken inte tror att penningpolitiken har några långsiktiga effekter på den reala ekonomin har man på senare tid börjat kalla sin politik för flexibel inflationsmålspolitik. Med detta avses att penningpolitiken, utan att inflationsmålet åsidosätts, också ska syfta till att stabilisera resursutnyttjandet i ekonomin.

Ett vanligt mått på resursutnyttjande i ekonomin är det så kallade bnp-gapet, vilket visar på skillnaden mellan faktisk bnp och den nivå på bnp där ekonomin anses vara i jämvikt.

Riksbanken har sedan inflationsmålet infördes emellertid inte varit speciellt framgångsrik med att stabilisera den svenska ekonomin kring fullt resursutnyttjande. Under åren 1993–2011 har det genomsnittliga bnp-gapet legat på –2,74 procent, vilket tyder på att penningpolitiken i genomsnitt har varit alldeles för stram.

Ett annat tecken på att penningpolitiken varit för stram är att såväl KPI som den underliggande inflationen trendmässigt under perioden

klart understigit inflationsmålet på 2 procent. En penningpolitik som trendmässigt understiger inflationsmålet får negativa konsekvenser på sysselsättningen eftersom realräntorna blir högre än vad som motiveras av konjunkturläget, vilket betyder att ekonomin blir åtstramande.

Sammantaget visar detta att riksbankslagen behöver kompletteras med en explicit målvariabel för den reala ekonomin. Därför menar Vänsterpartiet att ett mål för sysselsättningen är det mest lämpliga målet för den reala ekonomin. Penningpolitiken bör understödja ett medelfristigt sysselsättningsmål om en sysselsättningsgrad på 80 procent för personer 16–64 år. Detta mål ska inte vara underordnat målet om prisstabilitet, som det är i dag.

Styrningen av penningpolitiken behöver också demokratiseras. Det operativa ansvaret för penningpolitiken vilar i dag på Riksbankens direktion. Ledamöterna i direktionen utses av riksbanksfullmäktige. Riksbankslagen föreskriver att ”ledamöter av direktionen får inte söka eller ta emot instruktioner när de fullgör penningpolitiska uppgifter”.

Riksbankslagen säger endast att Riksbanken har till uppgift att upprätthålla ett fast penningvärde. Den säger inget mer än så. Riksbanken har därför på egen hand bestämt att penningpolitiken ska styras av ett inflationsmål och att detta ska vara 2 procent samt att KPI, alltså konsumentprisindex, ska utgöra det mått som inflationsmålet baseras på.

Först därefter har riksdagen i olika dokument sagt sig stå bakom utformningen av penningpolitiken. Detta har dock egentligen ingen praktisk betydelse eftersom riksbankslagen säger att ”ledamöter av direktionen inte får söka eller ta emot instruktioner när de fullgör penningpolitiska uppgifter”.

Vi menar att denna ordning är orimlig. Det ska vara riksdagen som utformar de mer exakta målen för penningpolitiken. Detta ska inbegripa nivån på inflationsmålet, vilken målvariabel inflationsmålet ska baseras på samt mål för utvecklingen av den reala ekonomin. Utifrån dessa mål ska givetvis Riksbanken sedan självständigt utforma den löpande penningpolitiken. På detta sätt skapas en mycket tydlig ansvarsfördelning. De folkvalda i riksdagen – de som ställs inför väljarna – beslutar om policy, och Riksbanken verkställer.

Med det vill jag yrka bifall till vår motivreservation, herr talman.

Anf. 71 BO BERNHARDSSON (S):

Herr talman! Jag ska börja med att konstatera att det råder hyggligt stor samstämmighet om det penningpolitiska ramverket och utvärderingen av penningpolitiken. Jag ska hålla mig kort men ändå göra några kommentarer med anledning av betänkandet och de diskussioner som pågår om penningpolitiken och dess roll och hur den ska se ut i framtiden.

Vi kan, vilket vi redan har fått klart för oss, se tillbaka på en ovanligt dramatisk period med en finanskris vars efterverkningar håller Europa i ett järngrepp. Vi kan även konstatera – det är också redan gjort – att Riksbanken hanterade krisen väl. Man beslutade om stora sänkningar av reporäntan, samtidigt som man – och det var inte minst viktigt – genomförde en omfattande utlåning till banksystemet. Utlåningen var helt nödvändig för att säkra de svenska bankernas likviditet.

Riksbankens politik bidrog alltså sammantaget till att dämpa nedgången i ekonomin. Den räddade faktiskt de svenska bankerna och bidrar nu till att underlätta återhämtningen i ekonomin.

Finanskrisen reser eller stryker i varje fall under en rad frågor som rör Riksbankens roll och dess förhållande till andra institutioner och politikområden. Det gäller till exempel vilken hänsyn en centralbank ska ta till kreditgivningen, risken för finansbubblor och tillgångspriserna när penningpolitiken utformas. Det gäller vilket ansvar Riksbanken bör ha för den övergripande finansiella stabiliteten i ekonomin och hur rollfördelningen mellan Riksbanken och andra myndigheter ska se ut.

Finanspolitiska rådet diskuterade här i sin rapport om den ekonomiska politiken den utvärdering av penningpolitiken som utskottet självt har beslutat. Det ska självklart också ägna sig åt dessa frågor. Till bilden hör naturligtvis att ett utökat ansvar för Riksbanken kan leda till målkonflikter mellan inflationsmålet och uppgiften att vidmakthålla finansiell stabilitet.

Riksbanken bedriver redan sedan några år en så kallad flexibel inflationsmålspolitik, vilket innebär att penningpolitiken ska ta hänsyn inte bara till inflationen utan också till den reala ekonomiska utvecklingen, resursutnyttjandet och sysselsättningen. En av de allra viktigaste variablerna när det gäller resursutnyttjande är naturligtvis i vilken mån man använder arbetskraftspotentialen i ett samhälle.

Herr talman! Det framgår vid det här laget av mitt resonemang – ja, det framgår på många andra sätt – att penningpolitiken inte bedrivs på en isolerad ö. Det finns risk för målkonflikter, och delvis är de ofrånkomliga. Det finns i detta sammanhang skäl – och det är egentligen det som är min poäng i detta inlägg; man behöver bara en poäng i ett inlägg – att understryka det ansvar som åvilar regeringen och riksdagen när det gäller att underlätta Riksbankens arbete.

Om regering och riksdag vidtar tillräckligt kraftfulla åtgärder via en aktiv arbetsmarknadspolitik där man har hög kvalitet på åtgärderna och där utbildning spelar en stor roll kan man nämligen förhindra att flaskhalsar uppstår på arbetsmarknaden. Därmed kan räntehöjningar skjutas upp eller bli mindre än de annars skulle bli. Med andra ord är det viktigt att se de övriga politiska möjligheterna att pressa ned arbetslösheten och göra räntehöjningar onödiga.

Om, med ett liknande resonemang, regering och riksdag tillräckligt kraftfullt använder de politiska instrument som finns för att se till att bostadsförsörjningen fungerar, dämpar kreditgivningen och bromsar ökningen av tillgångspriser med andra instrument som är tillgängliga politiskt slipper Riksbanken ta till räntevapnet för att hantera åtminstone det problemet. Då kan räntehöjningar senareläggas, bli mindre eller kanske till och med onödiga. Nackdelen med att använda penningpolitiken för att förhindra finansbubblor eller dämpa tillgångsprisernas utveckling är naturligtvis att detta slår generellt mot investeringar och jobbutveckling.

Detta är min poäng, som jag tyckte att det kändes viktigt att föra fram i denna diskussion: Penningpolitiken är ingen isolerad ö. I vad mån Riksbanken behöver använda penningpolitiken hänger väldigt intimt samman med vad regering och riksdag gör med hjälp av andra politiska instrument för att få ned arbetslösheten och matcha tillgång och efterfrå-

gan på arbetsmarknaden för att se till att det blir en bra utveckling på bostadsmarknaden och så vidare.

Med dessa kommentarer vill jag yrka bifall till förslaget i betänkandet.

(Applåder)

Anf. 72 GÖRAN PETTERSSON (M):

Herr talman! Riksbanken har sedan 1999 en självständig ställning gentemot riksdag och regering, och banken fattar självständigt de penningpolitiska besluten. Det är riksdagen och dess finansutskott som har uppgiften att utvärdera penningpolitiken. Penningpolitiken har en central roll i svensk ekonomisk politik, och det är därför viktigt att utvärderingen bidrar till att genomlys och utveckla penningpolitiken men också till att öka förståelsen för penningpolitiken och hur den samverkar med finanspolitiken.

När jag ser tillbaka på mina fem år i finansutskottet kan jag konstatera att utskottets utvärderingar har utvecklats vad gäller både djup och bredd. Det är bra. Utskottets offentliga utfrågningar av riksbankschefen har även utvecklats på ett positivt sätt och blir mer och mer kvalificerade där de relevanta frågorna ställs. Utskottets betänkande rekommenderas till läsning för alla som önskar en initierad men kortfattad beskrivning av den förda penningpolitiken för 2008–2010.

Penningpolitiken har blivit lite av en kvällstidningsprodukt. Man kan ibland på löpsedlar läsa om kommande penningpolitiska beslut och liknande. Vill man ha en kortkurs, ”Penningpolitik för dummies”, kan man läsa utskottets betänkande.

Jag kommer att kort beröra några av de ämnen som behandlas i betänkandet.

Precis som tidigare talare vill jag trycka på att 2008–2010 var en extrem period. Perioden präglades av mycket tvära kast som i vissa fall utlöstes av enskilda händelser. Under sådana förlopp är det väldigt svårt att göra prognoser. Prognoser bygger ofta på att det fortsätter i en trend och att det är långsiktiga förlopp. När långsiktiga förlopp avbryts av en enskild händelse som leder till ett tvärt kast i kurvan blir med en naturlighet alla prognoser skeva. Det var det som hände Riksbanken. När man läser betänkandet kan man se, grafiskt visat, hur bedömningarna och prognoserna fallit enormt fel under vissa delar av perioden.

Riksbanken har under perioden vidtagit extraordinära åtgärder för att säkra det svenska finansiella systemet. Man har försett systemet med såväl svensk som utländsk likviditet. Det har som sagt varit extraordinära åtgärder, åtgärder som har legat i utkanten av vad vi kanske trodde var möjligt eller hade förutsett att Riksbanken över huvud taget skulle kunna vidta. Men dessa åtgärder har bidragit till utvecklingen i Sverige. Jag skulle vilja påstå att utan dessa åtgärder skulle krisen i Sverige ha fått ett helt annat utfall. Det har i vissa fall varit brandkårsutryckningar med extraordinära åtgärder som har varit mycket lyckosamma.

När de gäller de enskilda räntebeslut som fattats under perioden är det lätt med facit i hand att ha alla de rätta svaren och kommentera vilka beslut Riksbanken borde ha fattat. Men det är viktigt att inse att när Riksbanken fattar sina beslut har man inte möjligheten att ha facit i hand och se hur den historiska utvecklingen blir, utan Riksbanken har att agera

dels på fundamenta, dels efter de förväntningar som råder. Efterklokhet är troligtvis den mest exakta vetenskapen, men det är en vetenskap med ringa värde.

Jag vill särskilt rikta uppmärksamhet på det beslut som Riksbanken tog i september 2008 och som har både fått mycket uppmärksamhet och ådragit sig rätt mycket kritik. Det var ett beslut som Riksbanken tog om att fortsätta att höja räntan. 14 dagar senare kom kraschen i Lehman Brothers.

Många har framfört att det var ett oklokt beslut, att Riksbanken borde ha haft känslan av vad som skulle komma. Jag vill då påminna om att den stämning som rådde i ekonomin då var att man såg framför sig ökade inflationsförväntningar och överhettningstendenser i ekonomin. Jag tror inte att vi till fullo kan se vilka konsekvenser det räntebeslutet fick. Jag tror att det hade den positiva effekten att det bidrog till en viss avkylning av marknaden.

En annan fråga som har varit uppe är den oenighet som rått i direktionen under senaste tiden. Vid de senaste mötena har direktionen varit oenig om de penningpolitiska besluten. Jag kan konstatera att det finns ett syfte med att vi har ett flertal i direktionen. Det är sex ledamöter i direktionen. Om alla tyckte lika i alla frågor hade det inte funnits behov av att ha sex chefer och vice chefer. Det visar på styrkan i ett kollektivt beslutsfattande.

Riksbanken har under de senaste åren gått över till en flexibel inflationsmålspolitik där man tar hänsyn till både inflationen och utvecklingen inom den reala ekonomin. Det är komplicerat. Det finns invändningar mot att styra mot flera mål samtidigt. Då ska man vara på det klara med att inflationsmålet är överordnat de andra målen.

Det här är en fråga som förtjänar ytterligare utredning. Därför är det glädjande att den oberoende utredning som professorerna Goodhart och Rochet arbetar med och som kommer att redovisas i månadsskiftet augusti-september kommer att belysa just frågan om den flexibla inflationsmålspolitiken. De kommer också att titta på frågan om finansiell stabilitet. Utskottet kommer att få anledning att återkomma i frågan.

Det är bra att det finns en bred uppslutning i riksdagen för penningpolitiken. Jag vill avsluta med några kommentarer till Vänsterpartiets reservation.

Ulla Andersson framför i sitt anförande önskemålet om att höja inflationsmålet. När utskottet genomförde den större utredningen 2006, också den en oberoende utredning, tittade man på denna fråga. Man studerade frågan med ett visst djup. Det finns vissa teoretiska motiv för det som Ulla Andersson framför om att ha ett högre inflationsmål. Men man landade ändå i att nackdelarna övervägde. En nackdel som framfördes väldigt tungt var att en ändring i sig skickar en signal att det finns en osäkerhet om penningpolitiken. Stabilitet har ett egenvärde i penningpolitiken och även samordningen med andra länder.

Ulla Andersson för också fram begreppet ”demokratiseras”. Där finns en komplikation. Vi har en oberoende riksbank där vi har bestämt i vår riksbankslag hur den ska fungera. De operativa besluten tas på tjänstemannanivå. Det går givetvis att tycka att om den processen inte är politiserad är den inte demokratisk. Jag tycker att man kan jämföra med en annan del inom staten, domstolarna. Där är det vi i riksdagen som beslutar

tar om lagarna, men det skulle vara oss främmande att lägga oss i hur domstolarna dömer efter lagen.

Demokratiseringen är inte en svartvit fråga, men den indelning som vi har haft nu under drygt tio år har tjänat oss väl. Vi ser i många länder där politiken tränger längre ned i tjänstemannabeslut att det leder till komplikationer.

Anf. 73 ULLA ANDERSSON (V) replik:

Herr talman! Göran Pettersson säger i sitt inlägg att det kan vara komplicerat att styra mot flera mål. Det pågår i Riksbanken en debatt om detta. Vi vet att den tidigare utvärderingen tog upp, precis som Göran Pettersson sade, och problematiserade den frågan. Om de allra flesta i världen klarar av det är det lite märkligt om ett tjugotal inte skulle klara av det. USA är till exempel ett land där man har dubbla mål. Jag tror inte att de har så stora problem med just den utformningen.

Vi är bekymrade av två olika anledningar. En är att när man har så låga realräntor som man får när man har ett lågt inflationsmål ger det väldigt lite fallhöjd. Om vi hade haft en större fallhöjd när finanskrisen kom hade Riksbanken kunnat stimulera ekonomin i än större utsträckning, vilket hade tjänat väldigt många företag väl, då man hade kunnat få lägre räntor på sina lån. Det hade också kunnat förhindra att en mängd människor blev uppsagda. Den tidigare stora utvärderingen som finansutskottet gjorde, som du också hänvisade till Göran, visar också att det som var den stora problematiken var att Riksbanken hade fört en för stram penningpolitiken, vilket innebar att den strukturella arbetslösheten ökade. Det säger också regeringen själv.

Vi menar att det är ett problem just utifrån de två perspektiven att vi får för lite fallhöjd, att det blir för lite stabilitet och att vi har haft för ensidigt fokus på inflationen, vilket får till konsekvens att vi får en högre strukturell arbetslöshet.

Tittar vi på utfallet med en arbetslöshet på i genomsnitt 8 procent sedan början av 90-talet måste vi inse att det finns ett problem. Då kanske det är flera olika verktyg som vi behöver titta på, men de måste tåla att diskuteras och föras upp. Den debatten pågår också väldigt mycket nu, och jag är glad att Göran Pettersson tog upp den. Den pågår väldigt mycket internationellt men även här i Sverige, och den borde ta större plats även här i riksdagen.

Anf. 74 GÖRAN PETTERSSON (M) replik:

Herr talman! Jag välkomnar att vi har mer debatt och tränger in i de här frågorna. Jag sade i mitt anförande att vi skulle öka förståelsen för penningpolitiken, och det tror jag faktiskt att vi delvis gör genom vårt arbete i utskottet. Nu får vi utredningen vid månadsskiftet augusti/september. Den kommer kanske att leda till en förnyad diskussion i de här frågorna.

Dock kan jag inte lämna att det är en unik situation att få stå här och debattera med en vänsterpartist i Sveriges riksdag och konstatera att när jag väljer vägen som Sverige, Sveriges riksbank och Stefan Ingves och svenska finansutskottet har valt står min vänsterpartistiska opponent på samma sida som Federal Reserve, som USA. Det är den penningpolitik som exemplifieras av Alan Greenspan, en arkerepublikansk finanspoliti-

ker. Jag måste hålla mig lite i bordet och fundera om jag har fel eller om det kan vara som så att man inte ska utgå från att det alltid är så enkelt som att moderaten tycker som amerikanen och – ja, jag vet inte vad en vänsterpartist tycker.

Anf. 75 ULLA ANDERSSON (V) replik:

Herr talman! Det var ett lite småmysigt inlägg, tycker jag.

Jag kan säga att Alan Greenspan inte tillhör mina favoriter. Jag kan lugna dig med det, Göran Pettersson. Det är snarare ni som har hyllat honom genom åren, och nu ser vi konsekvenserna av den politiken.

Det som jag var ute efter var att påvisa att det är mer normalt med dubbla mål för en riksbank än att ha ett ensidigt inflationsmål. IMF:s chefsekonom har också lyft upp problematiken att det blir för lite fallhöjd vid stora ekonomiska kriser. ECB sänkte ju räntan till en procent, och deras regelverk medger ingen lägre sänkning. Räntan var nästan noll. Direktionen i Sveriges riksbank har haft en stor diskussion om att vi skulle gå ned till noll eller kanske till och med ha en negativ ränta. Det är alltså flera olika debatter som pågår. Därför tycker jag att det är viktigt att också lyfta upp den här.

Jag tycker att vi borde diskutera konsekvenserna för sysselsättningen i mycket större utsträckning, för penningpolitiken har påverkan på sysselsättningen, framför allt den strukturella arbetslösheten, vilket också regeringen lyfter fram. Även om Riksbanken har utvecklat och förbättrat sin analys av arbetsmarknaden genom åren finns det en lång väg att gå.

Vi ser att det är ett stort negativt bnp-gap. Vi ser också att Riksbanken hela tiden har hamnat under inflationsmålet. Detta tillsammans har bidragit till att försvåra nya investeringar men också att få människor i arbete. Därför är detta värt en särskild debatt.

Till sist tycker jag att det är en rimlig ordning att Riksbanken fastställer målen som ska styra penningpolitiken och att Riksbanken självständigt verkställer besluten. Vi fastställer lagar, och då borde vi också kunna fastställa målen för penningpolitiken. Vi är valda av folket och borde kunna avsättas. En riksbanksdirektion kan inte avsättas av någon, vilket gör det problematiskt ur ett demokratiperspektiv.

Anf. 76 GÖRAN PETTERSSON (M) replik:

Herr talman! Jag vet inte om detta replikskifte har tjänat som en cliffhanger för att lyssna på den fortsatta penningpolitiska utvärderingen – förhoppningsvis.

Jag tycker att det är spännande att vi kan tala om dessa komplexa frågor och inte vara låsta i olika blocktillhörigheter.

Jag delar uppfattningen att det är problematiskt att inflationsmålet ger så lite dynamik. Men det var också en fråga som den förra utredningen studerade ganska ingående. Man vägde för- och nackdelar och kom fram till att nackdelarna bland annat skulle innebära en förändring som skickade en signal som var olycklig men också att det inflationsmål som Sveriges riksbank hade valt sammanföll med andra centralbankers i området, alltså ECB med flera, när det gällde nivån och att det i sig var en fördel.

Det här är en fråga som vi kommer att återkomma till. Och historiskt sett har sådana här sanningar inte varit eviga, utan de ändras över tid. För

att hänvisa till vad Bo Bernhardsson sade är svensk penningpolitik inte en isolerad ö. Den har ofta att förhålla sig till ett antal andra länder.

Anf. 77 CARL B HAMILTON (FP):

Herr talman! Jag yrkar bifall till utskottets förslag till beslut.

Jag ska börja med att säga det som Bo Bernhardsson sade, att Riksbanken i allt väsentligt har hanterat krisen väl. Jag vill också understryka att Riksbanken har gjort det trots att den kris som uppstod inte riktigt var den kris som man hade förväntat sig. Riksbanken var flexibel i den meningen att man lyckades hantera stabilitetsproblemen med de instrument man hade tillsammans med regeringen.

Det som dock skapade problem, som vi har diskuterat bland annat vid en hearing i finansutskottet, var att stabilitetsproblemen var gränsöverskridande och att de framför allt drabbade Lettland. När man skrev riksbankslagen hade man inte den här typen av situation i åtanke, men Riksbanken har trots detta hanterat den uppkomna situationen på ett bra sätt.

Det är riktigt, som har diskuterats här och jag ska inte upprepa det, att det finns flera olika mål och att man kan diskutera ganska länge hur målen ska förhålla sig till varandra. Det som jag tycker är viktigt under den här perioden är att gå in på lite av de problem som Bo Bernhardsson var inne på. Vi har nu haft väldigt stora stabilitetsproblem. Det är ett faktum att penningpolitiken är beroende av det som andra agenter i ekonomin gör, det vill säga framför allt regeringen, men också av de åtgärder som vidtas i andra länder.

Keynes är inte död, även om han avled för länge sedan. Regeringen har drivit en mycket tydlig keynesiansk politik under delar av denna kris, och det har naturligtvis påverkat och delvis ändrat Riksbankens förutsättningar att driva sin politik. Samspelet mellan regering och riksbank blir ett ömsesidigt hänsynstagande. Då kan man fråga sig, som också Bo Bernhardsson var inne på, hur dessa två ska utvärderas gentemot varandra. Det vill säga: Vi har i riksbankslagen, i Sverige och i andra länder tanken att det ska vara ganska enkelt att utvärdera vad en centralbank gör. Man tittar på inflationstakten, om centralbanken lyckades hålla den någorlunda eller inte. Lyckades de med det var de framgångsrika.

Men här har vi en mer komplicerad uppgift. Vi har ett mycket betydelsefullt mål som har tillkommit, nämligen stabiliteten. Det blir naturligtvis svårare, och där har Ulla Andersson rätt, att utvärdera en centralbank om man har flera mål som ibland delvis kan stå i motsats till varandra. Då är det en självständig direktion i Centralbanken som driver denna politik trots att den kan få ganska politiska inslag, till skillnad från om man bara sitter och stirrar på inflationstakten och försöker rätta räntan så att inflationstakten ligger i linje med målet.

Ur riksdagens synpunkt – riksdagen har ju också att titta på de konstitutionella aspekterna – är det väldigt viktigt att vi funderar igenom väldigt noga hur vi ska utvärdera Riksbanken i framtiden. Det är ett problem inte bara i Sverige utan i alla länder som har mer eller mindre självständiga centralbanker.

Ulla Andersson sade inget om hur det var innan vi hade en självständig centralbank i Sverige, andra europeiska länder, Australien, Nya Zeeland och så vidare. Levde vi då i himmelriket? Var det ett penningpolitiskt paradiset? Inte alls. När riksdagsmajoriteter och regeringar styrde

räntan efter valkonjunkturen och inte efter den ekonomiska konjunkturen ledde det till stora och så småningom svårhanterliga problem. Det fortplantade sig inte bara över valdagen utan lång tid därefter.

Man har att välja mellan olika system. Ingetdera är perfekt. Dock är det system vi har i Sverige och i många andra industriländer det mindre dåliga.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades under 15 §.)

Prot. 2010/11:120
21 juni

12 § Utvecklingen inom den kommunala sektorn 2010

*Utvecklingen inom den
kommunala sektorn
2010*

Föredrogs
finansutskottets betänkande 2010/11:FiU34
Utvecklingen inom den kommunala sektorn 2010 (skr. 2010/11:102).

Anf. 78 JÖRGEN ANDERSSON (M):

Herr talman! I finansutskottets betänkande FIU34 behandlar finansutskottet skrivelsen 2010/11:102 *Utvecklingen inom den kommunala sektorn*.

Skrivelsen utgör regeringens årliga redovisning av ekonomin och verksamheterna i kommuner och landsting. Redovisningen avser i huvudsak förhållandena till och med verksamhetsåret 2010.

I skrivelsen lämnar regeringen en översiktlig redovisning av hur ekonomin och verksamheterna har utvecklats de senaste åren i kommuner och landsting. Redovisning av den kommunala ekonomin innefattar i huvudsak resultatutvecklingen, sysselsättningsutvecklingen och utvecklingen av statliga bidrag till kommunsektorn.

Redovisningen av utvecklingen i den kommunala verksamheten omfattar i huvudsak utvecklingen inom de obligatoriska verksamheterna vård, skola och omsorg. Redovisningen syftar till att beskriva hur dessa verksamheter utvecklats i förhållande till de nationella mål som regering och riksdag har formulerat.

I samband med skrivelsen har två motioner väckts. Den ena är skriven av ett flertal socialdemokrater och handlar om stöd till kommunala sektorn. Den andra är skriven av sverigedemokrater och handlar om slopande av SFI-bonusen.

Inga reservationer är anmälda.

Herr talman! Låt oss efter denna inledning lämna över ärendet för debatt.

Anf. 79 PIA NILSSON (S):

Herr talman! Jag skulle vilja utbringa ett fyrfaldigt leve och framföra mina stora gratulationer till Sveriges kommuner och landsting för ett alldeles förträffligt finansiellt resultat för år 2010.

Överskottet överträffade alla prognoser och landade på 19 miljarder kronor, vilket var en klar förbättring jämfört med 2009. Förklaringen lyder tillfälligt höjda statsbidrag i form av ett konjunkturstöd men också en återhållsam kostnadsutveckling.

Bilden ser dock lite annorlunda ut om man rensar bort det tillfälliga konjunkturstödet, som de facto håller på att avvecklas. Resultatet skulle då landa på mer blygsamma 8 miljarder, och 72 kommuner och 5 landsting skulle ha redovisat underskott.

En utvärdering visar att många inte är odelat positiva till den här typen av tillfälliga stöd, som kan innebära försämrade planeringsförutsättningar långsiktigt.

Kommunerna har dock sammantaget under perioden 2006–2010 uppvisat positiva resultat, men med relativt stora variationer. Så många som 109 av landets kommuner och 12 av landets landsting har haft negativt resultat ett eller flera år under den här perioden, så 2 miljarder finns fortfarande kvar som ackumulerat underskott. Det är pengar som måste återställas.

Herr talman! Att kommuner och landsting har ett ansvar för en långsiktigt hållbar ekonomi är förstås oerhört väsentligt, för att inte säga helt avgörande, för att garantera den generella välfärden.

För 2010 uppgick det finansiella resultatet till 2,9 procent som andel av skatteintäkter och generella statsbidrag. Det får ses som ett mycket bra resultat.

Efter den finansiella djupfrysningen ser vi nu hur den ekonomiska återhämtningen tinar upp alltmer. Det betyder att många kommuner och landsting kan andas ut en smula efter att ha kommit ur denna kris, mer eller mindre med hjärtat i halsgropen.

Herr talman! Resultatet på 19 miljarder kan tyckas strålande, åtminstone vid första anblick. Syftet med denna skrivelse är dock, som vi hörde, att redovisa utvecklingen av de obligatoriska verksamheterna som skola, vård och omsorg och beskriva hur de har utvecklats i förhållande till de nationella mål som riksdag och regering har beslutat.

Då händer det saker. Då förändras bilden. Skenet mattas plötsligt av när verklighetens brister klibbar sig fast likt en fet hinna på de gnistrande miljardprismorna.

Det handlar om en verklighet där våra elever inte når kunskapsnivåerna i grundskolan. Det handlar om en verklighet där demensboenden är underbemannade. Det handlar om en verklighet där allt fler söker ekonomiskt bistånd för att klara sitt uppehälle. Det är Sverige år 2010 jag talar om.

Herr talman! Lika tillgång till utbildning och likvärdig utbildning är viktiga fundament i skollagen liksom att elever som behöver särskilt stöd också ska få det. Alla elever ska oavsett social bakgrund och ekonomiska förutsättningar ges samma möjligheter att uppnå målen.

Hur såg verkligheten ut 2010? För första gången på fem år sjönk det genomsnittliga meritvärdet. Andelen elever som inte klarar grundskolan är den högsta sedan gymnasiebehörighet infördes 1998.

Enligt den senaste PISA-studien, som mäter kunskaper i läsförståelse, matematik och naturkunskap, hade de svenska resultaten försämrats inom samtliga områden. Studien visar, herr talman, att de svaga eleverna har blivit fler och att klyftorna mellan skolor och elever har ökat.

Hur kan det bli så här i ett Sverige som sägs styras av ordning och reda, hårda kunskapskrav och regelbundna kunskapstester?

Skolbarnsomsorgen är ett annat sorgligt kapitel. Tillsammans med förskoleverksamheten ska den bidra till goda uppväxtvillkor genom att stödja och stimulera barns utveckling och lärande.

Hur såg verkligheten ut 2010? Den granskning som Skolinspektionen genomförde förra året är ingen rolig läsning. Den visar med all tydlighet på att det pedagogiska uppdraget får stå tillbaka på grund av de stora barngrupperna, som har ökat med 30 procent sedan 2005. Personalen hinner inte med, och de flesta barn slutar på fritids redan före årskurs 4.

Herr talman! Ännu ett i raden av verksamhetsområden med påfallande brister är äldreomsorgens särskilda boenden. Det är en boendeform som ska vara bemannad med personal dygnet runt och där man ska känna trygghet och ha möjlighet att påkalla hjälp dygnet runt via larm.

Hur såg verkligheten ut 2010? Enligt Socialstyrelsen lämnas demenssjuka personer inlåsta nattetid utan uppsikt vid sex av tio demensboenden. Det är skrämmande, säger Socialstyrelsen, att en så stor del av Sveriges demenssjuka inte ges ordentlig trygghet och säkerhet. Det är en mycket vårdkrävande grupp som behöver närhet till personal dygnet runt.

Hur, herr talman, kan det bli så här i ett Sverige som sägs värna om en värdig, högkvalitativ och tillgänglig äldreomsorg?

Det kanske mest anmärkningsvärda bristområdet av alla är det som omfattar kommunernas ekonomiska bistånd, det vi i vardagstal kallar socialbidrag. Nästan 5 procent av svenska folket har någon gång det senaste året tvingats söka ekonomiskt bistånd för att ha råd med hyra, mat och kläder. Närmare 12 miljarder kronor betalades ut. Enligt Socialstyrelsen är arbetslösheten den främsta orsaken. Hälften av biståndsmottagarna saknar en arbetslöshetsförsäkring. Minst lika allvarligt är att många sjukskrivna tvingas ansöka om bistånd på grund av att de saknar sjukpenning.

Hur kan det bli så här i ett Sverige som sägs styras av arbetslinjens särställning och ett minskat utanförskap?

Herr talman! Så här ser de bistra och karga rummen ut för många människor i Sverige i dag, långt från de gnistrande kristallkronornas salar. Grattis än en gång, Sveriges kommuner och landsting, till ett fantastiskt glädjande besked om ett finansiellt resultat på 19 miljarder. Det finns dock mycket oroväckande smolk i denna glädjebägare. Tonerna från det fyrfaldiga levet klingar en aning falskt när facit visar att allt fler elever inte når kunskapsnivåerna, att allt fler demensboenden är underbemannade och att allt fler tvingas söka ekonomiskt bistånd för att klara sitt uppehälle i Sverige i dag. Sverige kan bättre.

Jag yrkar bifall till motionen och reservation nr 1.
(Applåder)

I detta anförande instämde Ulla Andersson (V).

Anf. 80 ULLA ANDERSSON (V):

Herr talman! Det pratas ofta om att vi i framtiden inte har råd med välfärden. Visst behöver det planeras inför utmaningarna, men framför allt handlar det om att se till att få ett folk i arbete och om politisk vilja.

Det stora problemet är, som jag ser det, hur vi ska få människor att vilja jobba i välfärden i framtiden. Om medelinkomsten är 20 700 kronor för en heltidsarbetande kommunalare, det vill säga alla de som tar hand

om våra äldre och våra barn, vem vill då jobba med det? Vi låter dem ta ansvar för våra guldklimpar, för våra ögonstenar. Vi låter dem ta ansvar för våra far- och morföräldrar och för våra föräldrar så att de får ett bra liv. De tar ansvar på ett föredömligt sätt, men med skamligt låg lön och alltför ofta med för lite resurser. De kämpar och sliter men plånboken blir inte tjockare för det. Orsaken är ett bristande politiskt ansvarstagande. De kvinnor som med sitt slit bär välfärden på sina axlar får ta det ekonomiska ansvaret.

Finansminister Anders Borg tycker, till skillnad från de allra flesta, att lönerna är för höga och därför behöver sänkas. Han anser att ingångslönen på 16 070 kronor för dem som jobbar i förskolan och äldreomsorgen är för hög. Därför har han uppmanat kommunpolitikerna att hålla tillbaka lönerna. Borgs ideologiska bas har väl aldrig varit så synlig som med det uttalandet. Högaavlönade män ska belönas, men hårt arbetande kvinnor i välfärden ska ha sänkta löner. I framtiden kanske han till och med vill se mer av det avlönade professionella arbete som sker i förskolor, hemtjänst med mera ske gratis i hemmet.

Om inte frågan om de låga lönerna i välfärden kommer upp på dagordningen och därmed höjs hjälper det inte vad vi gör i fråga om finansieringen av välfärden i framtiden eftersom ingen kommer att vilja jobba där.

Herr talman! De senaste två åren har vi förlorat 40 000 välfärdsarbetare i kommuner och landsting. Det får konsekvenser. 20 procent av alla småbarn går i barngrupper med 21 barn eller fler. På fritids har varje pedagog hand om 31 barn. I tv har vi de senaste dagarna tagit del av hur äldreomsorg missköts eftersom personalen inte hinner med. De vågar inte anmäla missförhållandena för då förlorar de jobben. Dementa lämnas ensamma på nätterna. Landsting efter landsting säger upp anställda.

Regeringen kunde ha räddat de här jobben men valde att i stället sänka skatten. Under regeringens tid har skatterna sänkts med tio gånger mer än vad skolan har fått i resurstillskott.

Jag skulle tro att det är jag som ensam representant för Vänsterpartiet som kommer att ta upp och kritisera privatiseringen av välfärden. Det är självklart inte bra eftersom en majoritet av svenska folket ifrågasätter vinster i välfärden. Inte ens borgerliga väljare vill ha vinster i välfärden. Sex av tio säger nej, visar en undersökning. Glädjande nog har ett flertal tidningar börjat granska privatiseringarna, framför allt hur riskkapitalbolagen agerar. Det är både nödvändigt och bra. Vinsterna motsvarade år 2008 lönerna för 20 000 anställda lärare, sjuksköterskor med flera.

Vi ser nu hur privatiseringarna ökar i rasande takt. 25 procent av gymnasieeleverna går i en privat gymnasieskola, oftast driven av ett aktiebolag eller riskkapitalbolag. Kommunernas köp av utbildning från bolag har ökat med 300 procent på åtta år. Köp av vård och omsorg från bolag har ökat med 100 procent under samma tid medan köp från stiftelser och liknande i princip ligger stilla. I dag drivs drygt 15 procent av äldreomsorgen privat och 40 procent av vårdcentralerna. Det är en oligopolistisk struktur, det vill säga att det är ett fåtal bolag som dominerar. Inom privat omsorg ägs tre av de fyra största bolagen av riskkapitalbolag. Inom handikappomsorg är det fem stora dominerande aktörer – alla fem ägs av riskkapitalbolag. En allt större andel av den privata sjukvården domineras av fyra stora bolag. De har 57 procent av omsättning-

en. Två av dem ägs av riskkapitalbolag; ett av dem är till salu. Det blir troligtvis ett riskkapitalbolag som köper det.

Inget av de bolag som blivit uppköpta inom sjukvården av ett riskkapitalbolag har efter uppköpet betalat skatt i Sverige. Riskkapitalbolagens intäkter kommer till 98 procent från dina och mina – från allas – skattepengar men de vägrar att själva betala skatt och använder avancerad skatteplanering för att slippa. Genom stora internlån mellan sina egna bolag, med skyhög ränta motiverat med att risken är så stor inom välfärden, dras sedan räntan av mot vinsten. Vinsten skapas bland annat genom färre anställda. När vi besökte Uppsala nyligen fick vi höra att hälften av undersköterskorna hade blivit uppsagda när ett privat bolag övertog den landstingsdrivna vårdcentralen.

De vinster som blir när man säger upp anställda används till att köpa upp nya bolag för att bilda större vårdkedjor, effektivisera och, efter fem till sju år, sälja med skyhög avkastning. Det finns exempel på försäljningar som har givit 350 procents avkastning – till och med mer än så. Upplägget är att under kort tid äga, effektivisera, bygga ut och undgå skatt. Allt är finansierat med våra skattepengar. Det är vid själva försäljningen som de stora vinsterna görs. En del partier vill förhindra vinstutdelning om inte kvaliteten hålls. Men när det är riskkapitalbolag som är aktörer görs ingen eller knappt någon utdelning under den tid de äger eftersom alla pengar används till att köpa upp nya bolag och nya verksamheter. Det är, som jag sade, vid försäljningen vinsten görs. Att införa ett förbud mot att ta ut vinst om inte kvaliteten hålls är bara ett hål i maskineriet. Ett sådant förbud har ingen betydelse för ett riskkapitalbolag.

Välfärdssektorn är ju lönsam. Maud Olofsson har skällt på elbolagen hela vintern för de höga priserna; elbolagen har 15 procents avkastning på eget insatt kapital. Borg skäller på bankerna; de har 20 procents avkastning på eget insatt kapital. Utbildning har 23 procent, sjukvård 25 procent och äldreomsorg 33 procent. Men det säger inte Borg eller Maud något om för det är precis det de vill. Alltmer av våra skattepengar ska gå till privata vinster i stället för till barnens utbildning, omsorg om handikappade eller sjukas vård och äldres omsorg.

Det händer något när vi går från en behovsstyrd välfärdssektor till en efterfrågestyrd. Låt oss ta sjukvården som ett exempel. När vi går från en demokratiskt behovsstyrd sjukvård till en vinstdriven sjukvård får det faktiskt konsekvenser. Den senaste tiden har rapporterna om ojämlikheterna i den svenska sjukvården duggat tätt. Rika och friska människor besöker vårdcentralerna oftare än sjuka och fattiga. Men det är även så att människor med hög utbildning och inkomst får en bättre behandling och bättre mediciner än vad andra får. Vi går mer och mer mot ett försäkringsbaserat och vinstdrivande sjukvårdssystem. Det påverkar oss, det påverkar demokratin och det påverkar kostnaderna. Och vad innebär det egentligen att allt fler relativt friska människor kommer först i vårdkö?

Jag brukar lyssna på *Ekot*. För några månader sedan kunde jag höra en intervju där en tidigare offentliganställd sjuksköterska, numera privatanställd, beskriver hur det pågående systemsiftet i sjukvården påverkar en multisjuk äldre.

Tidigare, när vårdcentralen drevs i offentlig regi, fick den multisjuka äldre komma på ett längre besök då man gick igenom allt. Sedan ringde vårdcentralen hem och berättade om provresultaten. När den privata

vårdcentralen nu har tagit över fick samma kvinna i stället komma tre gånger för samma undersökning. Inte ens provresultaten fick hon via telefon, eftersom vårdcentralen får betalt per läkarbesök.

Privatiseringarna har också inneburit att relativt friska människor uppmanas besöka sjukvården. Tidigare uppmanades man att stanna hemma någon dag och försöka kurera sig själv. Men nu ska man komma på en gång, eftersom vårdcentralen får betalt per läkarbesök. Det har till och med gått så långt att även offentliga vårdcentraler nu funderar på om de också ska kalla in relativt friska människor till vårdcentralerna så att även dessa vårdcentraler kan konkurrera på lika villkor. Det är nämligen genom att behandla relativt friska människor som man tjänar snabba pengar. Men det är också så man upprätthåller kundunderlaget.

Det som också har framkommit är att alltmer av arbetsuppgifterna utförs av läkare i stället för av annan personal eftersom många system bygger på att man får betalt per läkarbesök. Vi bygger alltså ett ineffektivare och dyrare system.

I socialt privilegierade områden växer svampar upp ur jorden. På Östermalm, där det bor 65 000 människor, har man tolv vårdcentraler och 194 specialister. I Botkyrka, där det bor 83 000 människor, har man sex vårdcentraler och fem specialister. I Husby och Akalla förlorade man sin vårdcentral.

Vi har också hört om vådrådgivning där man får betalt per samtal. Därför hålls samtalen så korta som möjligt.

I dag får försäkringskunder gå före i kön och en halv miljon människor har privat sjukförsäkring. Visst är det rätt långt kvar tills vi har ett sjukvårdssystem som det som man har i USA, men vi tar steg efter steg på vägen dit. Russinen plockas ur kakan, vårdkedjor bryts sönder och psykosociala team och förebyggande arbete blir satta på undantag. Vård prioriteras för dem som har minst behov. Det blir allt tydligare att det inte längre är behoven som styr utan i allt större utsträckning vinsten. Vården har blivit en vara och inte en rättighet.

Välfärden, där sjukvården är en central del, är en säker och riskfri investering. Financial Times beskriver den som oberoende av konjunkturer. Och visst är det så att vi ramlar och bryter benen, blir sjuka och gamla oavsett om vi har finanskris eller inte och oavsett om Tokyobörsen har ett bra stängningsindex eller inte.

Vinster motsvarande 10 000 sjuksköterskelöner tas ut ur sjukvården varje år. Självklart finns det då intressen som gärna ser en allt större andel privat sjukvård i framtiden. Vårdföretagarna vill att hälften av all sjukvård ska drivas privat inom fyra år. Det jobbar de för, det kan jag lova. Men då har vi också ett annat Sverige med en tydlig högerriktning i vårt välfärdssystem där vi inte längre har vård efter behov utan efter plånbok.

(Applåder)

Anf. 81 GÖRAN PETTERSSON (M):

Herr talman! I dag debatterar vi utvecklingen inom den kommunala sektorn. Det är ett ämne som skiljer sig lite från de ämnen som vi brukar debattera här i kammaren. Normalt sett när vi debatterar här i kammaren finns det ett gäng som tillhör regeringsunderlaget och som är de som bestämmer. Sedan finns det ett gäng som är i opposition.

När vi nu tittar på utvecklingen i den kommunala sektorn är läget lite annorlunda. Våra kommuner och landsting är inte homogena. Man kan säga att Sverige är delat i två grupper. Den ena gruppen styrs av någon form av borgerlig majoritet, och den andra styrs av någon konstellation av de rödgröna partierna. Detta gör att när vi talar om hur måluppfyllelsen är ute i kommuner och landsting faller detta ansvar ibland på ett moderat kommunalråd, ibland på ett socialdemokratiskt och ibland kanske till och med på ett centerpartistiskt. Jag vet inte om det kanske finns något miljöpartistiskt och vänsterpartistiskt kommunalråd också som har gjort något fel här i världen.

Det gör att när vi tar till dessa bröstoner och talar om problemen har vi en del hemläxor att göra när det gäller dem som tillhör våra egna partier.

Det är viktigt att vi har en tydlig ansvarsfördelning mellan stat, kommun och landsting. Vi brukar ofta lyfta fram det kommunala självstyret. Det kommunala självstyret innebär att vi har gjort en arbetsfördelning mellan oss och att många av de viktigaste besluten när det gäller välfärdssektorn fattas på lokal nivå inom kommuner och landsting.

Kommuner och landsting har mycket långtgående befogenheter. Till skillnad från i många andra länder har de beskattningsrätt på förvärvsinkomster, vilket innebär att de nästan trycker sina egna pengar. De bestämmer själva hur de vill balansera skattesidan mot de resurser som finns.

År 2010 har varit ett extremt år. Vi talade om det när vi diskuterade penningpolitik här tidigare i dag. Men det har varit ett extremt år för kommuner och landsting också. Det har varit ett mycket osäkert läge och tvära kast. När vi nu i efterhand tittar på de beslut som är tagna här i riksdagen kan vi, när vi ser det ekonomiska utfallet, konstatera att det tillfälliga konjunkturstöd som gavs var väl tilltaget. En mycket stor del av det har nu gått direkt in på resultatsidan. Men när detta beslut togs var detta svårt att bedöma, och jag tycker att det var ett riktigt beslut som vi tog att ge detta tillfälliga konjunkturbidrag.

Nu pågår en utredning där man vill undersöka kommuners och landstings möjligheter att få en ökad flexibilitet att hantera konjunkturer. Denna utredning kommer att redovisas i september. Jag hoppas att den kommer att ge ökade möjligheter för kommuner och landsting att spara under de goda åren för att ha en buffert som de kan använda under de dåliga åren. Då bygger kommunerna upp sin egen robusthet att kunna jämna ut över konjunkturen. Det tror jag blir en fördel.

Det är trots allt så att det inte går åt mindre resurser till sjukvård, omsorg och skola för att det är lågkonjunktur. Det är verksamheter som i stort sett är konjunkturoberoende. Därför måste vi ha ett finansiellt system för kommuner och landsting så att det jämnar ut sig.

Ulla Andersson tog i sitt inlägg upp det klassiska ämnet som vi en gång om året brukar tala om, när det ärendet är uppe, nämligen antalet anställda i kommuner och landsting. Antalet anställda i kommuner och landsting är i dag mindre än 2006. Samtidigt har medelarbetstiden per anställd ökat. Det är alltså fler som gått upp i anställningstid, vilket jag tror att nästan alla partier i kammaren är för eftersom det innebär att man bereds möjlighet att arbeta fler timmar. Man kan gå från halvtid till trekvartstid och så vidare.

Dessutom har ett antal verksamheter lagts ut i enskild regi. Det innebär inte att de anställda försvunnit, men i stället för att vara anställda av Åmåls kommun är de nu anställda av AB Åmål Valfärdstjänster. Därmed försvinner man ur den statistiken. Det är i dag radikalt färre sjukskrivna än 2006. I och med att färre i kommuner och landsting är sjukskrivna minskar behovet av vikarier och liknande, vilket slår igenom i anställningsstatistiken. Det som dessutom kraftigt slår igenom i statistiken är utfasningen av de så kallade plusjobben. Plusjobben var en arbetsmarknadspolitisk åtgärd, men den slog igenom i statistiken. I dag heter åtgärderna någonting annat och finns kanske inte i just kommuner och landsting.

Ytterligare en sak tas upp i rapporten beträffande anställningar och löner, nämligen löneskillnaderna. Vi talar ofta i kammaren om löneskillnader mellan män och kvinnor. I rapporten finns en liten ljusglimt. Löneskillnaderna mellan män och kvinnor i kommuner och landsting har minskat under det senaste året. Fortfarande finns dock en besvärande stor löneskillnad, men trenden är god.

Det finns många fler saker i betänkandet och i rapporten att tala om, men för tids vinnande tänkte jag överlämna till min allianskollega Anders Sellström att utveckla fördelarna med ökad valfrihet och tillgänglighet inom välfärdssystemet och i stället avsluta med att yrka bifall till utskottets förslag i betänkandet.

Anf. 82 PIA NILSSON (S) replik:

Herr talman! Inte med ett ord nämnde Göran Pettersson verksamheten inom skola, vård och omsorg, åtminstone inte när det gäller statens ansvar. Han tryckte med emfas på det kommunala självstyret, som om staten, regeringen, inte har ett ansvar. Det förvånar mig.

Jag skulle därför vilja veta hur Göran Petterssons analys ser ut vad gäller det som kanske sticker ut mest bland de avvikande eller bristfälliga områdena, nämligen att 422 000 människor i vårt land någon gång det senaste året uppburit eller tvingats ansöka om socialbidrag. Hur kan det komma sig? Det är 6 procent fler än för ett år sedan. Likaså har antalet biståndsmånader och därmed kostnaden ökat.

Detta sker i tider när finansiella rekord överskrider alla prognoser och vi befinner oss i en riktig tigerekonomi. Vilken analys gör Göran Pettersson? Anser Göran Pettersson att regeringen behöver vidta några specifika åtgärder för att hejda den negativa utvecklingen?

Anf. 83 GÖRAN PETTERSSON (M) replik:

Herr talman! För att börja med skola och omsorg kan jag säga att det, framför allt vad gäller skolan, är ett delat ansvar mellan staten och kommunen. Staten har gjort stora förändringar inom skolan. I år genomförs några av de största förändringarna i skolan sedan, skulle jag tro, införandet av den allmänna skolplikten. Det är reformer som har långsiktig verkan och fokuserar mycket mer på kunskap i skolan. Jag tror inte att vi nu ser resultatet av de reformerna.

Det är kommunerna som har huvudansvaret för skolan. Jag är själv skolpolitiker, och de brister som finns i skolan i min hemkommun faller tyngre på oss kommunpolitiker än på rikspolitiker. Där finns en sådan uppdelning.

När det gäller biståndssidan ser jag flera anledningar till vad statistiken visar. Vi har haft en lågkonjunktur, och vi vet att biståndsdelen har en eftersläpning till följd av konjunkturen. Det följer ganska väl konjunkturmönstret. Det finns givetvis också en del – jag tror att den är mindre än den konjunkturrella – där vi sett åtstramningar i ett antal socialförsäkringssystem, vilket slår igenom. Den stora förändringen på biståndssidan är emellertid konjunkturrell.

Anf. 84 PIA NILSSON (S) replik:

Herr talman! Det är det nationella målet som vi nu ska försöka utvärdera. Skrivelsen ska ge vid handen hur det står till. Det måste naturligtvis finnas ett stort och starkt regeringsansvar. Jag tycker mig skönja en tendens från Göran Petterssons sida att glida undan och i stället kräva att kommunerna ska ta det yttersta ansvaret. Göran Pettersson nämnde till exempel kunskapsnivåerna.

När det gäller det ekonomiska biståndet är det oroväckande. Det måste kännas rent pinsamt för Göran Pettersson och hans kolleger att i en tigerekonomi, när alla kurvor sägs peka uppåt – socialbidragskurvan kanske också pekar uppåt – 422 000 svenskar ska behöva ansöka om bistånd. Jag tolkar det som ett regeringsmisslyckande vad gäller arbetsmarknadspolitiken, socialförsäkringspolitiken och sjukförsäkringspolitiken. Det är en konsekvens av regeringens politik.

Anf. 85 GÖRAN PETTERSSON (M) replik:

Herr talman! Jag tror att vi lever i lite olika verkligheter. Om vi lyfter blicken och tittar ut över vår egen kontinent Europa kan vi konstatera att det är en kontinent med ett antal länder med allvarliga ekonomiska problem. Att tro att vi är ur krisen är helt fel. Världen har gått igenom en svår kris. Konsekvenserna i Sverige var dramatiska. Däremot har återhämtningen varit förvånansvärt rask och robust. Det innebär dock inte att vi lever i den bästa av tider. Vi lever i en mycket skör ekonomi som håller på att återhämta sig från en av de djupaste lågkonjunkturerna sedan 30-talet. Det finns en eftersläpning i förhållande till konjunkturen när det gäller biståndsdelen. Det vi ser är alltså ett ganska naturligt konjunkturmönster.

Låt oss, återigen, titta ut över kontinenten och jämföra med situationen i andra länder. Om Pia Nilsson gick till sina partikamrater i andra europeiska länder tror jag att alla, med undantag av Norge, rakt av skulle byta med oss och ta över det svenska läget.

Anf. 86 ULLA ANDERSSON (V) replik:

Herr talman! Göran Pettersson försöker få det att framstå som att 40 000 anställda inte har försvunnit under de senaste två åren, men så är det. Det är inte Vänsterpartiet som räknat fram den siffran utan instanser som Göran Pettersson borde lita på. Dels är det regeringens egna siffror, dels bygger det på KI:s och Kommunalarbetarens siffror.

Vi kan konstatera att den kommunala konsumtionen upprätthållits under året trots att det är 40 000 färre anställda. Den tolkning man kan göra av resultatet är inte att den ökade medelarbetstiden kan förklara den upprätthållna konsumtionen, utan snarare har en större andel gått till

privata vinster. Det är rätt tydligt om vi tittar på utvecklingen. Köp av privata bolag inom utbildning hade ökat med 300 procent på åtta år.

Jag skulle vilja fråga Göran Pettersson, som är på högerkanten i politiken och tycker att vinster inom sjukvård och välfärd är bra och eftersträfvansvärt, om det verkligen är ekonomiskt för medborgarna. Vi har tolv vårdcentraler på Östermalm, och jag skulle tro att de som bor där är friskast i Stockholm. I Botkyrka, där det finns mer socialt utsatta områden och bor fler människor, har vi sex vårdcentraler. På Östermalm finns 194 specialister. I Botkyrka finns fem.

Är det ekonomiskt lönsamt för medborgarna att mer och mer av våra skattepengar går till vinster och till vård av relativt friska människor medan människor i socialt utsatta områden får allt sämre vård? Stora summor har förts över från Rinkeby vårdcentral till exempelvis Östermalm. I Rinkeby har man definitivt sämre hälsa än på Östermalm.

Upp till försvar av de privata vinsterna i välfärden, Göran Pettersson! Jag har svårt att förstå hur du ska klara av det, men gör ett försök!

Anf. 87 GÖRAN PETTERSSON (M) replik:

Herr talman! Det är alltid bra när förväntningarna inte är för höga.

Vi kan börja med de 40 000. Jag vill hänvisa till utskottets betänkande, s. 20, där man för resonemanget om minskningarna med 40 000 i den kommunala sektorn. Utskottet skriver: "Utskottet vill här understryka att förändringen i sysselsättningen förklaras dels av att medelarbetsstunden per anställd ökat, dels av att den arbetsmarknadspolitiska åtgärden plusjobb fasats ut samtidigt som det blivit vanligare att privata företag tillhandahåller tjänster som finansieras av kommunsektorn. Mellan 2006 och 2010 har den kommunfinansierade sysselsättningen i näringslivet ökat med ca 8 000 sysselsatta per år." Ni får själva göra multiplikationen fyra gånger åtta.

Vinster är någonting som sticker ut. Man säger på något sätt att om någonting går med vinst är den verksamheten sämre. Då kan man fundera så att om någonting går med förlust, innebär det att det är en bra verksamhet? Om man tittar på andra verksamhetsområden brukar det vara så att verksamheter som är bra också har möjligheter att ta ut någon vinst, medan verksamheter som år efter år går med förlust sällan brukar kännetecknas av att de levererar kvalitetstjänster och liknande.

Jag vill dock ge Ulla Andersson rätt när hon i sitt anförande framförde att vissa skatteregler i dag inte är helt bra. Där kommer det att ske en företagsskatteöversyn så att det inte ska vara möjligt att med olika typer av skatteteknisk planering flytta vinster från Sverige till andra länder, där man beskattar dem avsevärt lägre.

Anf. 88 ULLA ANDERSSON (V) replik:

Herr talman! Det är till och med så att regeringen värnar och kramar om de här skattesmitarna och ger dem styrelseuppdrag i statliga bolag, så det är väl något som Göran Pettersson gillar.

Jag gillar inte att pengar förs ut ur Sverige och inte beskattas. Lever man till 98 procent på skattepengar och över huvud taget inte betalar en enda krona i skatt är det ett helt ruttet och galet system. De här bolagen har satt i system att vara bidragsberoende, och jag tycker att det är en märklig ordning.

I sjukvården togs det ut vinster motsvarande 10 000 sjuksköterskelöner. Jag tycker att om det blir pengar över i sjukvården borde dessa gå tillbaka till sjukvården för att fler människor ska få en bättre behandling, kanske kortare vårdköer och så vidare. Tycker man att sjukvården är så pass bra att man inte behöver pengarna där kan man ju föra över dem till skolan eller äldreomsorgen eller till och med tillbaka till skattebetalarna i form av sänkta skatter.

Om vi har ett system där man tjänar pengar på sjuka människor, vem är då intresserad av att arbeta förebyggande? Tittar vi på vad som har hänt i den privatiserade sjukvården ser vi att det förebyggande arbetet har förfallit totalt. Ett privat bolag tjänar inga pengar på förebyggande arbete, och därför är man inte heller intresserad av det. Däremot tjänar man väldigt mycket pengar på relativt friska människor som man bjuder in till läkarbesök fast det kanske egentligen inte behövs.

Detta går dina och mina skattepengar till, medan människor med svårare besvär får allt svårare att få tid och möjligheter till ett sammanhängande besök.

Jag tycker att det är ett stort problem att vi får en snedvridning som innebär att det blir en överetablering av privata vårdcentraler i vissa bostadsområden medan andra områden, där man har mycket större behov, inte alls får samma tillgänglighet till sjukvård och att pengar i allt större utsträckning går till mer väletablerade områden. Det är en felaktig utveckling. Den behovsstyrda sjukvården är numera en vinstdrivande sjukvård.

Anf. 89 GÖRAN PETTERSSON (M) replik:

Herr talman! Det är härligt när vi tycker lite olika. Det är bra för demokratin.

När det gäller vinster har vi i grunden olika syn. Vi tror på olika samhällsmodeller. Jag tycker att man kan ta exemplet Kooperativa Förbundet och Ica. Kooperativa Förbundet har inte varit vinstdrivande, medan Ica har varit det. Då kan man fundera över vilken organisation som har varit framgångsrik och levererat bäst kvalitet och tillgänglighet och sådana saker.

När det gäller var vårdcentralerna ligger tror jag att det är ett tankefel att göra en alltför stark koppling mellan vårdcentralens placering och bostaden och att de ska sammanfalla. Jag skulle vilja ge ett annat exempel. I de två gamla församlingarna Jacob och Clara i Stockholms city bor knappt en enda permanentboende människa i dag. Däremot är det den yta i Stockholm där det ligger flest affärer. Då kan man fundera över hur sjutton det kan vara så. När ingen bor där, hur kan det då vara någon i affärerna? Jo, det är nämligen så att människor inte alltid är i sin bostad. Man är på sin arbetsplats och liknande, och när man är vid arbetsplatsen går man in och handlar.

Så ser också många människor det när de ska gå till tandläkaren. Det är mer praktiskt att gå till tandläkaren i anslutning till arbetsplatsen än i anslutning till bostaden. I många fall är det likadant med vårdcentraler. Man kan gå ifrån jobbet någon timme och gå till vårdcentralen.

När man slaviskt kopplar ihop detta och räknar med att där bostäderna är, där ska också all den kommunala servicen vara, tror jag inte att man tittar på individernas användning och beteende. Fördelen just med

en ökad valfrihet är att det blir mer medborgarfokus på utformningen snarare än att det blir stora övergripande system.

Anf. 90 GUNNAR ANDRÉN (FP):

Herr talman! Ärade publikum! Utvecklingen inom den kommunala sektorn 2010 – finns det något mer fascinerande ämne att diskutera denna dag, den 21 juni 2011?

Staten, det är jag, sade en gång Ludvig XIV. Kommunen, det är vi, skulle man med ännu större rätt kunna säga i dag. Jag vet inte hur Ludvig XIV beskattade sina medborgare, men jag kan konstatera att i genomsnitt tar vi från riksdagen och kommunerna ut 31 kronor och 56 öre av varje beskattad hundralapp av varje svensk. 31 kronor och 56 öre är jättemycket pengar, och det är klart att svenska folket vill ha valuta för dem. Man får behålla lite drygt 78 kronor av varje hundralapp man tjänar.

Vi har en bra kommunal sektor i Sverige, inklusive landstinget. Jag tror att alla vi som sitter här har kortare eller längre, en del mycket lång, kommunal erfarenhet bakom oss och vet hur man ska sköta kommuner. Vi vet vad som behövs och att det behövs olika saker i olika delar av landet. Förutsättningarna är så väldigt olika i olika delar av landet, inte minst på sjukvårdssidan.

Det här gör att man ska närma sig även den kommunala sektorn med viss försiktighet. Det är en jätteskillnad mellan Stockholms kommun och Sveriges minsta kommun i Västerbotten med ungefär 3 000 invånare.

Likväl ska man kunna bo var som helst i landet och ha en god service. Av den anledningen tillsatte den här regeringen, liksom många andra tidigare regeringar från 1916 och framåt, en utjämningskommitté som nyligen har lämnat sitt betänkande. Jag tillhörde dem som hade äran eller möjligen bördan att vara medlem i denna kommitté. Det är ett bra sätt, herr talman, att skaffa sig fiender på många ställen i landet, kan jag lova. Få äro nöjda.

Nu är betänkandet ute för remissbehandling, och avsikten är att Utjämningskommitténs betänkande ska träda i kraft den 1 januari 2013, i den mån det kommer att genomföras. Kommittén föreslår ganska få ändringar, vill jag till protokollet anteckna. Likväl finns det anledning att med hänsyn till en del andra förutsättningar än när den tillsattes fundera kring om allt ska genomföras. Jag tillhör dem som inte anser det.

Det är nämligen på det sättet att de verkligt stora förändringarna i den kommunala sektorn har att göra med två saker. Det ena är demografin. När vi befinner oss i den här delen av landet måste vi ändå konstatera att i Stockholms län har det flyttat in 72 000 människor under de två senaste åren. Det är som en större svensk stad. I nästan alla andra kommuner, framför allt i inlandet, är det i stället minskningar.

Förutsättningarna är demografiskt mycket olika, och detta måste man väga in. Man kan inte överge de kommuner som har befolkningsminskningar. Vi måste också ta hänsyn till att kommuner som expanderar har särskilda krav på sig, inte minst på bostads- och kommunikationsområdet. Företagsamheten klarar sig nog bra, för det är oftast väldigt driftiga och välutbildade människor som flyttar från inlandet och andra städer till de större städerna.

Något annat som också slår igenom hårt i kommunernas ekonomi är sysselsättningsgraden eller, som vi ibland brukar säga, arbetslösheten. Vi

måste konstatera att under 2010 finns det problem, precis som Pia Nilsson säger, men i huvudsak har vi i jämförelse med andra länder klarat sysselsättningen oerhört bra. Det har varit en grund för att kunna behålla god välfärd.

Några av oss har haft tillfälle att vara ute i en del andra länder i Europa och notera de oerhörda brister som uppkommer när man får sviktande sysselsättning. Ta Spanien som ett exempel med 25 procents arbetslöshet. Det är ofattbara förhållanden.

Kommunerna tar som sagt tillsammans med landstingen in 31 kronor och 56 öre på varje beskattad hundralapp. Man kan då fråga sig: Är de statliga bidragen betydelsefulla? Mitt svar är absolut ja. De är väldigt betydelsefulla både för inkomstutjämnningen och för kostnadsutjämnningen. Om vi inte hade haft dessa bidrag hade den sociala servicen inte kunnat upprätthållas på många håll, samtidigt som kommunalskatten hade kunnat bli väldigt ojämn utan ett relativt långtgående utjämnningssystem. Jag tillhör dem som är för utjämnningssystemet.

Som ett kuriosum vill jag få fört till protokollet att varje kommun i dagens läge är garanterad 115 procent av medelskattkraften. Någon kanske frågar sig: Varför just 115 procent? Det frågade jag mig också när jag satt i Utjämningskommittén. Jag vill gärna få fört till protokollet att denna procentsats inte är något av Gud givet, utan det var så mycket som pengarna räckte till i 1993 års utjämningskommitté. Det är viktigt att komma ihåg detta, för det är en fråga om var man lägger gränsen. Man kan diskutera den. 115 procent, som också gäller för alla landsting, är ingen given procentsats, utan det kan diskuteras var den ska ligga. Den kanske i dag borde ligga något högre än 1993.

Låt mig till slut ta upp några frågor som Ulla Andersson diskuterade. Gustav Möller, socialdemokratisk partisekreterare och socialminister under många år, sade vid något tillfälle en sak som var mycket klok – han sade säkert många kloka saker – nämligen: Varje förslösad krona är en stöld från folket.

När Ulla Andersson diskuterar effektiviteten i privatiseringen måste hon också ta upp andra saker. Jag har diskuterat detta med Ulla Andersson tidigare också, och jag har frågor på det här. Vad är det som är problemet – är det privatiseringarna eller den bristande utvecklingen inom den offentliga sektorn? Mitt svar är entydigt: Anledningen till att sjuksköterskor och andra söker sig till den privata sektorn när det uppstår alternativ är att de uppfattar att den service dessa företag ger är bättre. Den tillfredsställer bättre deras egna behov och också kundernas. Det är därför vi har fått en sådan här utveckling.

Jag måste nu få fråga Ulla Andersson: Vad är det ni vill förbjuda – vill ni förbjuda vinsterna, företagen eller valfriheten för kunderna? Det är väldigt viktigt att få klarhet om vad ni vill förbjuda. Det sänder en tydlig signal till medborgarna om vad Vänsterpartiet har för ideologi.

Allra sist: Jag råkar vara bosatt i Stockholms län. Därför vet jag något även om Botkyrka, som ju har nämnts flera gånger i debatten. Vi är flera debattörer här i dag som är bosatta i Stockholms län. Antalet vårdcentraler i Botkyrka har fördubblats sedan Vårdval Stockholm infördes. Detta säger något om det tidigare systemet, som Ulla Andersson vill gå tillbaka till. Det har alltså blivit dubbelt så många vårdcentraler sedan vårdvalet infördes i Botkyrka.

Prot. 2010/11:120
21 juni

*Utvecklingen inom den
kommunala sektorn
2010*

Ulla Andersson talade också om hur många specialister det bor på Östermalm. Enligt en uppgift – som jag inte kan garantera är korrekt men som jag vid ett tillfälle har hört – är var fjärde psykiater i Stockholm bosatt på Östermalm. Det är en hög andel. Man bör dock utifrån detta kanske inte dra alltför långtgående slutsatser om det mentala tillståndet hos dem som bor på Östermalm.

Anf. 91 ULLA ANDERSSON (V) replik:

Herr talman! Det är kanske inte så konstigt att en folktopartist inte kan citera Gustav Möller. Gustav Möller sade att varje ineffektivt använd skattekrona är en stöld från den fattiga delen av befolkningen. Det kan du ha med dig i framtiden, Gunnar Andrén.

Jag menar att just vinster och riskkapitalbolag i välfärden är stöld av skattebetalarnas pengar. Medborgarna betalar skatt för att den ska gå till vård och omsorg av sjuka, äldre och personer med funktionsnedsättning. Vi betalar skatt för att barnen ska få den bästa utbildningen. Vi betalar skatt för att barn ska få den bästa omsorgen och utvecklingen. Nu ser vi att en allt större andel av dina och mina skattepengar inte går till det utan i stället går till vinster.

Vi kan se att inom alla dessa sektorer har antalet anställda minskat. Det är en lägre personaltäthet, för det är ett sätt att effektivisera verksamheten och därmed skapa utrymme för att ta ut en vinst. Klasserna är större i de privata friskolorna. Det är många färre bland lärarna som har utbildning – i de privata gymnasieskolorna, som nästan alla drivs av aktiebolag eller riskkapitalbolag, är ungefär hälften av lärarna utbildade. Det är där man plockar hem pengarna.

Om inte skattepengarna ska gå till det de är avsedda för menar jag att skattebetalarna ska ha tillbaka dem. Jag tycker att det är slöseri att det ska vara vinster motsvarande 20 000 anställda i välfärdssektorerna och att riskkapitalbolag ska kunna föra ut dina och mina skattepengar utan att ens skatta för dem. Det är bolag som vi över huvud taget inte har någon insyn i.

Riskkapitalbolag bygger sina kedjor på att bygga bolag efter bolag. Man kan ha sju bolag i en kedja varav det bara är ett som bedriver verksamhet. De andra sex är enbart till för att föra pengar mellan de olika bolagen för att på så vis undgå skatt i olika länder. Och som Göran Pettersson sade är man totalt konjunkturoberoende. Det är en helt riskfri sektor, och jag tycker att det är slöseri med skattepengar. Använd skattepengarna där de ska användas, det vill säga till vård och omsorg om sjuka och gamla och till barnens utbildning.

Anf. 92 GUNNAR ANDRÉN (FP) replik:

Herr talman! Jag hoppas att Ulla Andersson i nästa replik kan svara på om hon tycker att det är bra eller dåligt att antalet vårdcentraler i Botkyrka har fördubblats sedan Vårdval Stockholm infördes. Det tycker jag är en viktig fråga.

Jag ska gärna svara på den andra frågan, och det blir med en motfråga: Var ligger slöseriet? Jag är också irriterad, vilket Ulla Andersson vet, över de väldigt höga vinster som riskkapitalbolagen tar ut. Men vad är lösningen på detta? Ulla Andersson måste precisera vad hon ska för-

bjuda. Ska hon förbjuda vinsterna, ska hon förbjuda företagandet och företagsformerna eller ska hon förbjuda valfriheten?

Mitt svar är ett helt annat. Lösningen för den offentliga sektorn – och jag beklagar om jag citerade Gustav Möller något fel, men innebörden blev densamma – ligger i att vi får mer valfrihet och mer möjligheter för sjuksköterskor, läkare och andra yrkeskategorier inom den offentliga sektorn att bli mer konkurrenskraftiga. Det är det som är lösningen.

Ulla Andersson är med rätta irriterad över vinstnivåerna. Det är jag också. Men min lösning är inte att någonting ska förbjudas, vilket ni tydligen föreslår, utan jag menar att vi måste ha bättre förhållanden inom den offentliga sektorn så att varje krona där inte tas från den fattige.

Anf. 93 ULLA ANDERSSON (V) replik:

Herr talman! Det är klart att vi måste utveckla den offentliga sektorn. De anställda måste få större inflytande, och de som är i verksamheterna måste få större möjligheter att påverka.

Gunnar Andrén talar om valfrihet. Hur ska en patient kunna göra en bedömning av om den insats som läkaren gör verkligen är den bästa? Det har patienten inte kompetens till. Hur ska föräldrar kunna göra ett val när de vet att det bygger på ett system med betygsinflation? Är skolan bäst, eller använder man betygen för att locka och attrahera elever? Det finns ett riskmoment i hela systemet.

Jag vill gärna ha valfrihet. Men då ska det handla om att de äldre kan välja vilken insats de ska ha i hemtjänsten och vad de ska få utfört. Det är inte valfrihet att välja mellan olika bolag. Man kan ta LOV som man nu inför i kommun efter kommun. Fyra av tio bolag har inte ens kollektivavtal för sina anställda. Om man tittar på Stockholm avsätter tre av tio bolag inte ens pensionspengar för sina anställda.

Man kan också se att det öppnas bolag efter bolag, men alla utmynnar i ett och samma bolag. Det är ingen valfrihet. Man tror att man väljer olika bolag, men alla hör samman i ett och samma bolag. Det är en avkastning på dina och mina skattepengar på 33 procent. Näringslivet i stort har en avkastning på 20 procent.

Det är helt galet. Det är 33 procent i avkastning på äldre människor. På Östermalm där jag har min övernattningslägenhet skickade Attendo ut ett brev till de anställda och grattade dem till den lyckade insatsen att de äldre på boendet hade blivit sämre så att man fick mer betalt av landstinget.

Det blir fel i hela systemet när vinsten är det drivande och inte omsorgen om de äldre. Det är behoven som ska styra vår gemensamma välfärd. Det finns mycket att utveckla. Men när vi får in privata bolag där vinstintresset är det drivande får vi ett helt annat fokus.

Det är då vi får vårdcentraler som dyker upp på Östermalm. Jag förstår inte varför människor som är relativt friska ska ha allra flest vårdcentraler och ha så mycket resurser till vård när man behöver mycket mer vårdresurser i andra delar av Stockholm. Då är det något galet med systemet, Gunnar Andrén.

Anf. 94 GUNNAR ANDRÉN (FP) replik:

Herr talman! Alla ni som nu lyssnade noga på Ulla Andersson kunde höra att hon med exemplarisk noggrannhet undvek att förklara vad det är

Prot. 2010/11:120
21 juni

*Utvecklingen inom den
kommunala sektorn
2010*

hon vill förbjuda. Ingenting av det jag frågade om svarade hon på, om det var vinstnivån, företagsformen, valfriheten eller vad det var.

Hon tar ett bra exempel med skolan. Så sent som i går stängde Skolinspektionen två skolor i Danderyd respektive Stockholm för att de inte uppfyllde de krav man hade. Det var jättebra gjort.

Det är inte lätt att välja. Här hade någon valt skolor som uppenbarligen inte uppfyller de krav som Skolinspektionen ställer. Då ska man inte äga rätt att driva skolorna vidare. Det får någon annan göra.

Jag håller absolut inte med Ulla Andersson om att vanliga människor inte skulle kunna bestämma vilken vårdform de vill gå till. Om de inte är nöjda med den vård de får har de möjligheten att gå till någon annan. Det är själva finessen med valfriheten.

Om Ulla Andersson inte är nöjd med de varor som Ica tillhandahåller får hon gå till Coop i stället. Det är jättebra. Det är lite annorlunda med vårdfrågor. Men det är i princip samma sak. Har man bara en sorts vårdgivare, landstinget, finns det bara landstinget att gå till. Det är vad ni värnar om. Denna monopolism är inte bra.

Ulla Andersson svarade inte någonting på frågan om det är bättre med fler privata vårdcentraler i Botkyrka än som det var tidigare före Vårdval Stockholm med den fördubbling som det innebar. Det behöver bli många fler i Botkyrka. Det håller också jag med om. Men det är en förbättring. Jag bor i den delen, och jag vet hur det är.

Anf. 95 ANDERS SELLSTRÖM (KD):

Herr talman! Jag var i budgetfullmäktige i Umeå i går, och vi har här hamnat i en fortsättning på den debatten. Då trivs man som gammal kommunpolitiker.

Hur vet vi att de statsbidrag som betalas ut verkligen når sina mål? Hur vet vi att kommunerna använder de generella statsbidragen mer till det de absolut ska göra och mindre till det de inte behöver hålla på med? Det är inte så enkelt att svara på dessa frågor. Därför behövs det ytterligare fördjupningar och ytterligare kunskapsinhämtning för att på ett bättre sätt belysa träffsäkerheten och måluppfyllelsen med statsbidragen. Jag ställer mig därmed bakom finansutskottets betänkande och yrkar avslag på reservationerna.

I huvudsak är det skola, vård och omsorg som statsbidragen ska användas till. Kommunsektorn har även en stor frihet att själv råda över de resurser som kommer från staten. Även om spelreglerna styrs upp av lagar och regler får vi aldrig glömma det lokala politiska ansvaret.

Det kommunala självstyret innebär att det i första hand är den lokala nivån som ansvarar för att verksamheterna som ska bedrivas också utförs på det mest kvalitativa och effektiva sättet till gagn för medborgarna.

Vi kan alltid diskutera hur mycket som ska beslutas på statlig nivå respektive kommunal nivå och utifrån det reglera ansvarsfrågan. Min ståndpunkt är att den kommunala nivån i allt väsentligt vet bättre hur resurserna ska disponeras lokalt utifrån det uppdrag den är ålagd att utföra.

Vi i riksdagen ska inte gå in och detaljstyra på ett sätt som minskar den lokala nivåns möjligheter att pricka rätt. Tydliga ramar men med möjlighet till lokala anpassningar är vägen till den bästa måluppfyllelsen. Sedan får vi aldrig glömma bort att det är upp till medborgarna att i varje

val till kommunen, landstinget eller regionen att ta ansvar för vem som ska styra och hur det ska gå till.

Med detta sagt blir jag förundrad över den socialdemokratiska reservationen som i allt väsentligt ger sig på den lokala nivåns sätt att sköta sina åtaganden. I reservationen vänder man sig inte i huvudsak mot statsbidragen som orsak till den kvalitetsbrist i verksamheterna man utmålar. Nej, man anklagar egentligen sin egen politik i många fall och sina egna socialdemokratiska politikernas tillkortakommanden i de kommuner, i de landsting och i de regioner man styr i. På område efter område lyfter man fram frågor som ska hanteras och beslutas av den lokala nivån.

Kommunsektorn visade ett överskott 2009 på 13,4 miljarder och 2010 på 18,5 miljarder. Enligt Sveriges Kommuner och Landsting är prognoserna för innevarande år ett överskott på 15,4 och för 2012 ett överskott på 9 miljarder. Det är inte i första hand en resursfråga avseende statsbidragens storlek vi ska tala om här.

Antingen är ni socialdemokrater emot det kommunala självstyret eller så behöver ni ge era kommunpolitiker en uppsträckning för att de inte sköter det de är satta att sköta. Varför använder inte era socialdemokratiska kommunpolitiker, era landstingspolitiker eller regionpolitiker de resurser som bevisligen finns för att just komma till rätta med det ni påstår i er reservation inte fungerar i kommunsektorn?

I nästa andetag blandar ni in statligt gjorda skattesänkningar som jobbskatteavdraget och den sänkta skatten på pensioner som en bov i dramat. På vilket sätt påverkar jobbskatteavdragen den kommunala ekonomin, Pia Nilsson? Den påstådda inverkan på den kommunala ekonomin som ni insinuerar existerar ju inte.

Det ni skulle kunna påstå, vilket också skulle vara sant, är att jobbskatteavdragen ökar antalet timmar i ekonomin, och därmed ökar skatteintäkterna i kommunsektorn. Men det budskapet står inte att läsa i er reservation, vilket i sig vore underligt men inte desto mindre sant.

Herr talman! Kristdemokraterna ser flera positiva effekter, förutom dem jag nyss nämnt angående statsbidragen, som sammantaget ger goda förutsättningar för kommunsektorn att bedriva en bra verksamhet.

Inom hälso- och sjukvården har tillgängligheten förbättrats under 2010. Hösten 2010 fick 92 procent av patienterna ett läkarbesök inom vårdgarantins stipulerade sju dagar. Detta förhållande gäller fortfarande våren 2011 enligt en färsk rapport från Sveriges Kommuner och Landsting. Jämför detta med hösten 2006 då var fjärde, 25 procent av patienterna, fick vänta längre. Tala om en höjning av kvaliteten!

Det stora lyftet gällande väntetiderna i vården kom i samband med införandet av kömiljarden. Sedan vårdvalssystemet infördes har 233 nya vårdcentraler kommit till. Det är en ökning med 23 procent.

I och med införandet av de nationella kvalitetsregistren och öppna jämförelser har ett systematiskt förbättringsarbete skett. SKL, Sveriges Kommuner och Landsting, genomför årliga patientenkäter för att mäta den patientupplevda kvaliteten.

Vi kan konstatera att patienterna 2010 upplevde en bättre kvalitet på samtliga områden jämfört med 2009. Jämför vi med mätningarna 2006, då 74 procent upplevde att de fick vård i tid, ser vi att den dagsaktuella siffran nu är uppe i 80 procent. Det är en klar förbättring sedan det socialdemokratiska styret.

Regeringen och SKL, Sveriges Kommuner och Landsting, arbetar nu vidare för att ytterligare patientfokusera tillgängligheten och kvaliteten. Ytterligare ekonomiska incitament är ett av verktygen för att just nå de här målen.

Inom socialtjänstens område fokuserar regeringen bland annat på kunskapsutveckling genom utveckling av statistik och kvalitetsindikatorer. LOV, lagen om valfrihetssystem, utvecklar också den kommunala verksamhetsuppföljningen på grund av att de som har infört eller förbereder ett införande av LOV har behövt genomföra noggranna analyser av kostnadsläget, effektiviteten och kvaliteten i den egna verksamheten.

Nyss fick jag besked om att röda Gävle kommun i kommunfullmäktige i går beslutade att införa LOV. Det är någonting att bita i för Västerpartiets Ulla Andersson, som tyvärr inte sitter kvar här i kammaren längre!

Det pågår med andra ord mycket av kvalitetsutveckling i den kommunala sektorn. En del har hunnit längre än andra. Regeringen har sett till att det i dag finns långt fler verktyg att tillgå för kommuner, landsting och regioner i deras strävan mot ökad kvalitet i framför allt kärnverksamheterna. Det är jag som kristdemokrat glad över.

Men vad som gör mig bekymrad är den syn som riksdagspolitikerna i det socialdemokratiska partiet har på den kommunala nivåns förmåga till ansvarstagande och vilja att förbättra. Det skulle vara mycket intressant att höra reaktionen från socialdemokratiska politiker runt om i vårt land som i och med den socialdemokratiska reservationen faktiskt står först i ledet att bära skulden för de skrivningar den innehåller.

Anf. 96 PIA NILSSON (S) replik:

Herr talman! Det är nästan så att jag uppfattar Anders Sellström som oförsämd. I stället för att se sanningen i vitögat efter fem års styre av en borgerlighet som har högervridit de flesta verksamheter i kommuner och landsting lägger Anders Sellström ansvaret på socialdemokrater. Förvisso är vi ansvarsfulla, och har alltid så varit. Men vi kan inte ta ansvar för Anders Sellströms och hans kollegers sätt att styra Sverige. Det har ni gjort nu sedan 2006.

Att vi skulle lägga skulden på kommunerna i vår motion – jag vet inte, men det låter som att en viss potentat har läst Bibeln. Det här handlar om att regeringens politik får genomslag ned till kommuner och landsting. Det visar skrivelsen med all tydlighet. Jag utgår ifrån att Anders Sellström har läst den. Det har jag gjort. Jag lyfte fram några exempel, och jag försökte belysa några av verksamheterna. Men det har Anders Sellström valt att inte kommentera. Han menar snarare att socialdemokratin har kommit till korta före 2006.

Ta ansvar för den politik som ni bedriver så blir det här en mycket mer konstruktiv diskussion!

Anf. 97 ANDERS SELLSTRÖM (KD) replik:

Herr talman! Vi tar ansvar för vår politik på riksnivå. Vi tar också ansvar för den politik som förs på lokal nivå. Men vad Socialdemokraterna och du, Pia Nilsson, gör är att inte se till att dina socialdemokratiska kommunalråd i Umeå, i Malmö, i Norrköping, i Piteå och i Luleå gör vad de ska göra. Trots stora överskott i sin egen sektor och trots prognostise-

rade överskott för innevarande år använder de inte de resurser de har tack vare statsbidrag, tack vare ökade skatteintäkter och tack vare att arbetslösheten sjunker till att just åtgärda det du i din reservation påstår är felaktigt. Hur är detta möjligt?

Hur är det möjligt att Socialdemokraterna står och skyller på regeringen i en sådan fråga? Regeringen och riksdagen har via statsbidrag och andra verktyg sett till att möjligheterna finns att upprätthålla den nivå man ska ha. Det är kommunerna och landstingen ålagda att sköta. Men ni tar inte det ansvaret.

Det var likadant i budgetfullmäktigedebatten i Umeå som jag var med på i går. Man skjuter ifrån sig. Man skjuter på regeringen. Och så sitter man med en börs där överskottet i år redan pekar på plus 200 miljoner. Hur är det möjligt att kommunalrådet, S-märkta Lennart Holmlund i Umeå, inte får riksdagspolitikern Pia Nilssons hjälp att sköta sina kommunala åtaganden?

Anf. 98 PIA NILSSON (S) replik:

Herr talman! Det ska jag tala om för dig, Anders Sellström, kristdemokrat som du är! Om jag skulle sitta här och styra Sverige, vilket jag hoppas snart blir verklighet, skulle jag se till att Lennart Holmlund fick den hjälp han behövde.

Vi försökte redan förra året anslå mer medel, men i det här fallet visade det sig att de pengar som din regering faktiskt anslog kom för sent. Man har inte lyckats omsätta det tillfälliga konjunkturstödet till verksamhet i den utsträckning man borde, utan man har lagt det på något slags resultat.

Sveriges Kommuner och Landsting visar i sin rapport i maj att om man tar bort stödet hamnar vi i ett helt annat läge. Då är det 8 miljarder plus. 72 kommuner och 5 av landets 21 landsting visar ett negativt resultat. Då blir bilden lite mer nyanserad och kanske till och med mer rättvisande. Det glömmar Anders Sellström att nämna någonting om.

Det måste väl ändå vara så, Anders Sellström, att när regeringen fattar beslut om försämrade arbetslöshetsförsäkringar och försämrad sjukförsäkring får det effekter. Det kommer att märkas i kommuner och landsting. Om inte Anders Sellström inser det blir jag djupt oroad.

Låt oss se på kurvan för ekonomiskt bistånd, som pekar rakt uppåt – eller hur man nu vill betrakta den. Det har aldrig varit så många som har tvingats ansöka om ekonomiskt bistånd i det Sverige där Kristdemokraterna har ett stort ansvar. Kristdemokraterna och Anders Sellström ingår i en allians om fyra. Svär dig inte fri från det ansvaret! Det hoppas jag verkligen inte att du gör.

Anf. 99 ANDERS SELLSTRÖM (KD) replik:

Herr talman! Du ger regeringen en eloge i replikskiftet här, Pia Nilsson, genom att tala om att regeringen har tagit det ansvar den skulle ta i krisens spår, nämligen att se till att det kommer mer statsbidrag till kommuner och landsting. Det är det vi har gjort. Så tack till SKL! Men du ska också tacka regeringen för att detta har skett och för att vi inte har hamnat i det läge som du nu påstår att vi skulle ha gjort om inte tillfälliga statsbidrag hade kommit till!

Prot. 2010/11:120

21 juni

Utvecklingen inom den kommunala sektorn 2010

Men det förändrar inte situationen. År 2009 hade man rejäla överskott. Det är likadant 2010, 2011 och 2012. Så ser prognosen ut. Resurserna och verktygen har regeringen gett till kommunsektorn att använda sig av. Nu är det den lokala nivån som också ska använda pengarna för att uppfylla sina åtaganden. Och det gör man; jag har just berättat hur kvaliteten har ökat på både vårdens och socialtjänstens område när det gäller patientupplevelsen. För medborgarnas del har alltså kvaliteten ökat. Det kan du inte gå emot. Det visar mätningar som SKL har gjort.

Någonstans händer det saker, men det händer kanske lite för sakt ute i kommunsektorn på grund av den kris som vi har haft. Det kan vi hålla med om. Göran Pettersson har också talat om att vi har en eftersläpning på vissa delar som inte hänger med när konjunkturen svänger.

Verktygen finns. Men vad gör dina kommunalråd i Norrköping, Umeå, Luleå, Piteå, Malmö och Göteborg? De tar inte sitt ansvar, Pia Nilsson. Jag tycker att du ska gå tillbaka och tala lite med dem så att de fullföljer det ansvar de är ålagda.

Anf. 100 RICHARD JOMSHOF (SD):

Herr talman! Försöksverksamheten med prestationsbaserad stimulan-
sersättning inom sfi, så kallad sfi-bonus, permanentades i september 2010. Sfi-bonusen innebär att en elev som får godkända resultat erhåller en ersättning på upp till 12 000 kronor utöver övrig ersättning som en sfi-studerande är berättigad till.

Herr talman! Att människor som på ett eller annat sätt utmärker sig och presterar mer än vad som rimligen kan förväntas av dem också premieras för detta är något som i grund och botten är mycket bra.

Det sänder däremot ut helt fel signaler att dela ut en bonus till någon som endast har åstadkommit vad som kan förväntas av honom eller henne. Ett normalt företag delar till exempel inte ut bonus till en anställd för att denne har kommit i tid till jobbet.

På samma sätt är det både olämpligt och orimligt att vårt samhälle ska lägga sig på en så pass låg ambitionsnivå att staten och kommunerna delar ut sfi-bonusar till invandrare som enbart har fullgjort sina skyldigheter.

Herr talman! Den 12 maj 2009 kunde vi i Dagens Nyheter läsa om den så kallade sfi-bonusen som då var på väg att införas på prov i några svenska kommuner. En av dessa var Stockholms kommun där det dåvarande moderata socialborgarrådet Ulf Kristersson försvarade beslutet med att man hade stora problem med att "folk hoppar av".

Frågan jag då ställer mig är: Om man nu tillåts stanna i Sverige, många gånger utan några som helst flyktingskäl, och serveras en livslång försörjning på svenska skattebetalares bekostnad, borde vi då inte kunna kräva att man lär sig språket eller i varje fall gör vad man kan för att lära sig språket i det land där man ska tillbringa resten av sitt liv? Jag menar att något är mycket fel om viljan till integration ska vara beroende av storleken på mutan som staten och kommunerna tillhandahåller.

Herr talman! Vi ska naturligtvis kräva att den som tillåts stanna i Sverige gör allt för att bli en del av det svenska samhället och allt för att lära sig vårt språk. Detta innebär naturligtvis att man ska närvara på den sfi-undervisning som erbjuds. Om man inte ens kan förmå en nyanländ att

göra en så enkel sak, undrar i varje fall jag vad personen då över huvud taget har i vårt land att göra.

I samma DN-artikel som jag nämnde tidigare väljer den rödgröna oppositionen att kalla förslaget för ”kränkande och orättvist”. Och visst är sfi-bonusen kränkande och orättvis, fast inte mot invandrarna, som förmodligen de rödgröna menade, utan mot det svenska folket. Jag tycker att den inte minst är kränkande mot till exempel alla de fattigpensionärer som trots ett helt arbetsliv i Sverige lever på eller strax över existensminimum. Den är också kränkande mot alla de ensamstående föräldrar som gör allt för att deras barn ska få mat på bordet. Varför inte ge dessa människor en bonus för deras många gånger heroiska insats i stället för att stoppa dessa pengar rakt ned i fickorna på nyanlända som uppenbarligen inte ens vill vara i vårt land?

Jag kan också ställa mig själv frågan: Är det dessa människor som allas vår Maud Olofsson menar när hon pratar om nybyggare som vårt land behöver och som ska befolka vårt land från norr till söder? Är det detta Maud Olofsson menar? I så fall bör vi vara mycket oroliga.

Jag kan konstatera att svensk invandrings- och integrationspolitik många gånger är ett stort skämt, och det är bara att beklaga. Jag hoppas att de övriga partierna i sjuklövern någon gång vaknar upp. Det svenska folket börjar göra det, och det gläder mig.

Herr talman! Jag yrkar bifall till reservation 2 som innebär att alla sorters bonusar inom sfi-systemet avskaffas med omedelbar verkan.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades under 15 §.)

13 § Investeringsfondsfrågor

Föredrogs

finansutskottets betänkande 2010/11:FiU38

Investeringsfondsfrågor (prop. 2010/11:135).

Anf. 101 JÖRGEN ANDERSSON (M):

Herr talman! Det är ett enigt utskott som står bakom betänkandet FiU38 om investeringsfondsfrågor. Därför är debatt överflödigt. Men, herr talman, låt mig ändå, inte minst ur ett informativt perspektiv, kort redogöra för detta ärende eftersom det faktiskt innebär ett viktigt beslut.

I betänkandet behandlar utskottet regeringens proposition 2010/11:135 som i sin tur syftar till att genomföra ett EU-direktiv, det så kallade UCITS IV-direktivet eller Undertakings for Collective Investment in Transferable Securities, om en anpassning och harmonisering av lagar rörande fondförvaltning. Bortsett från de förändringar som här föreslås ska tidigare direktiv fortsätta vara tillämpligt.

Syftet med direktivet är att anpassa lagstiftningen och författningen till fondbolagens verksamhet i och med utvecklingen och förändringen av de finansiella marknaderna under de senaste decennierna.

Syftet är också att harmonisera lagstiftningen mellan EES-länderna och stärka den inre marknaden inom verksamheter för kollektiva investeringar genom flera förenklingar och förändringar som föreslås underlätta

Prot. 2010/11:120
21 juni

*Utvecklingen inom den
kommunala sektorn
2010*

*Investeringsfonds-
frågor*

gränsöverskridande verksamhet samtidigt som kostnadseffektiviseringar möjliggörs.

En anpassning och harmonisering sker för tillståndsgivning, tillsyn och kontroll, marknadsföring, kundupplysning och insyn. En anpassning sker för att utländska fondbolag ska kunna verka på den svenska marknaden och för att svenska fondföretag ska kunna verka internationellt.

Konsekvenserna torde bli en förbättrad konkurrens dels genom allmänt bättre förutsättningar för en effektivare verksamhet, dels genom att det öppnas för fler aktörer, vilket i förlängningen bör komma konsumenterna till del.

En annan viktig del av förändringarna till nytta för konsumenten är en bättre konsumentinformation som blir fullt harmoniserad genom förordningen. Konsumenterna ska bättre kunna värdera produkten och erbjudandet genom ett standardiserat faktablad med grundläggande information om fonden, till exempel vilken riskprofil fonden har.

Direktivet ska antas före den 30 juni, och förändringarna föreslås träda i kraft den 1 augusti 2011 i dessa delar. De delar där nya kapitaltäckningsregler och stora exponeringar berörs i enlighet med proposition 2010/11:110 föreslås träda i kraft den 31 december innevarande år.

Herr talman! Detta är ett bra beslut med önskvärda harmoniseringar och anpassningar för fondföretagens gränsöverskridande verksamhet. Det är ett bra beslut som ger fondföretagen ny och enklare access till större marknader. Det är ett bra beslut för konsumenterna som får fler erbjudanden att välja på och framför allt en bättre information om erbjudandet.

Därför vill jag med detta yrka bifall till utskottets förslag till beslut.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades under 15 §.)

14 § Ramverk för finanspolitiken

Föredrogs
finansutskottets betänkande 2010/11:FiU42
Ramverk för finanspolitiken (skr. 2010/11:79).

Anf. 102 ANN-CHARLOTTE HAMMAR JOHNSON (M):

Herr talman! I detta betänkande, FiU42, behandlar finansutskottet ramverk för finanspolitiken. Ramverket består av ett antal principer som fungerar som verktyg för att nå de ekonomiska målen och se till att finanspolitiken blir långsiktigt hållbar och transparent.

Skrivelsen är ett led i arbetet med att göra ramverket tydligare, öppnare och stramare för att kunna säkerställa långsiktigt hållbara finanser. Ramverket omfattar ett budgetpolitiskt ramverk som innehåller över-skottsmål, utgiftstak för staten, krav på kommuner och landsting och stramare budgetprocess.

Det finns också principer för stabiliseringspolitiken där penningpolitiken utgör ett huvudnummer. Det finns principer för statliga ingripanden på finansmarknaden och rollfördelning hos myndigheter. Det finns också

principer om öppenhet och transparens. Ramverket ska vara styrande, och politiken ska gå att följa upp.

Herr talman! I betänkandet finns en reservation från Sverigedemokraterna och en motivreservation från Vänsterpartiet. Med det lämnar jag över ärendet till debattörerna.

Prot. 2010/11:120

21 juni

*Ramverk för
finanspolitiken*

Anf. 103 JOHNNY SKALIN (SD):

Herr talman! Ett öppet, stramt och tydligt regelverk i syfte att säkerställa långsiktigt hållbara statsfinanser kan utgöra ett viktigt delfundament utöver de styrande, folkvalda politikernas huvudansvar, inte minst därför att det kan stärka både skattebetalarnas och marknadens förtroende för statens förvaltning. På samma sätt kan en transparent och sammanfattad redovisning av det finansiella ramverkets funktion med en särskild belysning av de delar som inte är lagstadgade, utan som i stället utgörs av en godtycklig praxis, givetvis förstärka allmänhetens förtroende för både hur den svenska finanspolitiken utformas och hur den har utformats. Det måste emellertid tilläggas att en sådan form av skrivelse varken kan eller bör ersättas av en kontinuerlig beskrivning och förklaring av finanspolitikens utformning.

Vår- och höstpropositioner, liksom följdmotioner till dessa, fyller härmed en mycket viktig funktion vad gäller att förklara och motivera den bedrivna finanspolitiken. Det är det aktiva handlandet och begripliga beskrivningar av varför man handlar på det sätt som man gör tillsammans med resultatet av den förda politiken som i första hand bygger upp förtroendet hos allmänheten.

Men allmänhetens förtroende byggs inte minst också upp genom att det byggs upp en förståelse för regelverkets konstruktion. Att då hänvisa till ett snårigt, otydligt, abstrakt och byråkratiskt EU gör att skrivelsens syfte att skapa ökad transparens och förståelse i stället snarare riskerar att skapa förvirring och frustration, en frustration över att politikens mål känns luddiga och svårbegripliga, särskilt i spåren av att så många betydande EU-länder själva inte uppfyller de av EU uppbyggda målen.

För att finanspolitiska ramverk i längden ska uppnå acceptans och förståelse menar jag att det är viktigt att målen utgår från den verklighet som människor lever i. I Sverige är det de svenska medborgarna som ska bestämma och definiera denna verklighet. Ramverket för finanspolitiken ska därför inte ha som delmål att öka trovärdigheten för att Sverige uppfyller kraven i någon luddig stabilitets- och tillväxtpakt, eller för den delen det kommande EU-direktivet om nationella budgetpolitiska ramverk.

I stället ska ramverket beskriva och förtydliga finanspolitikens utformning utifrån de svenska förhållandena och intressena och utifrån det bästa för Sveriges ögon, precis som det ankommer på en suverän och självständig nation. I denna ansats blir detta betänkandes EU-överton av den orsaken överflödigt.

Jag yrkar därför bifall till SD:s reservation nr 1.

Anf. 104 ULLA ANDERSSON (V):

Herr talman! För ett litet, exportberoende land som Sverige är starka offentliga finanser en förutsättning för en stabil makroekonomisk utveckling. Vi menar att det finns goda skäl för finanspolitiska ramverk

som främjar budgetdisciplin, starka offentliga finanser och en politik för full sysselsättning. Ramverken bör utgöra en avvägning mellan å ena sidan tydlighet och fasthet och å andra sidan flexibilitet och handlingsfrihet. Frågan om budgetdisciplin måste vara självklar.

Ekonomiska ramverk kan emellertid inte ha som enda syfte att säkerställa ordning och reda i de offentliga finanserna. Full sysselsättning ska vara det övergripande målet samtidigt som varje utgift noga måste vägas mot de behov som ska prioriteras och hur det ska finansieras. Därför krävs det ett alternativt ramverk för finans- och penningpolitiken.

Vänsterpartiet har utifrån ett demokratiperspektiv men också utifrån svårigheterna att föra en effektiv ekonomisk politik för full sysselsättning, ökad jämlikhet och stärkt välfärd kritiserat ramverken. Detta är naturligtvis inte enbart ramverkens fel, men vi menar att den nuvarande utformningen av ramverken försvårar, i stället för att underlätta, en politik för full sysselsättning.

Arbetslösheten har sedan krisen på 90-talet legat på i genomsnitt 8 procent. Bara under en enda månad har arbetslösheten understigit 4 procent. En fjärdedel av de arbetslösa har i dag en historia av långvarig arbetslöshet. Sysselsättningsgraden är i dag fortfarande ca 8,8 procentenheter lägre jämfört med vad den var under 90-talets början, vilket motsvarar hela 520 000 människor. Även på sikt, enligt de prognoser vi tar del av, ser det rätt mörkt ut för arbetslösheten och sysselsättningen.

Vänsterpartiet har fått stark kritik för våra invändningar mot den nuvarande utformningen av ramverken för finans- och penningpolitiken. Det centrala i kritiken har gått ut på att vi därigenom skulle företräda en oansvarig ekonomisk politik. Men låt oss se bakåt, så ser vi att Vänsterpartiet har tagit stort ansvar i den ekonomiska politiken.

Vi stod bakom över 90 procent av budgetsaneringen efter 90-talskrisen. Därefter gjorde vi upp med den dåvarande socialdemokratiska regeringen om en rad budgetar som sammantaget förde Sverige tillbaka till överskott i de offentliga finanserna, vilket resulterade i en kraftigt fallande statsskuld. År 1994 ställde vi oss bakom överskottsmålet eftersom vi menade att en central uppgift för den ekonomiska politiken var att snabbt få ned statsskulden till hanterbara nivåer.

Vänsterpartiets bidrag till de starka offentliga finanser som den borgerliga regeringen ärvde efter valet 2006 var med andra ord högst påtagligt.

Men starka finanser är en sak; det övergripande målet för den ekonomiska politiken måste vara att sätta människor i arbete. De ramverk som omgärdar finans- och penningpolitiken bör utvärderas också från denna huvuduppgift. Och här kan vi konstatera att den ekonomiska politiken inte lyckats, vilket allt fler anser. Allt fler ansluter sig nu till den kritik vi tidigare framfört. Vi har fått bundsförvanter, både till höger och till vänster, i vår kritik.

Men i Vänsterpartiet måste vi dock självkritiskt tillstå att vi tidigare borde ha formulerat ett alternativt ekonomiskt ramverk och inte enbart kritiserat det rådande. Vi har tagit ett steg till i ansvarstagande och nu utarbetat ett alternativt ramverk som underlättar en politik för full sysselsättning för den ekonomiska politiken. Vårt förslag bygger på sju delar.

1. Inför åtgärdsplaner för full sysselsättning. Vi vill skriva in i budgetlagen att regeringen två gånger per år ska presentera en åtgärdsplan för full sysselsättning till riksdagen. Åtgärdsplanerna ska också innehålla mål för arbetslöshet, sysselsättningsgrad, undersysselsättning med mera och ett tydligt återrporteringskrav.
2. Ändra målen för penningpolitiken. Riksbankslagen föreskriver att målet för penningpolitiken är att Riksbanken ska upprätthålla ett fast penningvärde. Riksbanken har sedan definierat detta som att penningpolitiken ska styras av ett inflationsmål på 2 procent per år. Vi menar att detta måste kompletteras. Ett sysselsättningsmål är det mest lämpliga, och detta ska inte underordnas målet om prisstabilitet, vilket sker i dag. Vi tror också att en höjning av inflationsmålet till 3 procent kan bidra till lägre arbetslöshet och en mer stabil ekonomisk utveckling.
3. Ändra kommunernas balanskrav så att det gäller över en konjunkturcykel. Dagens balanskrav innebär att varje kommun och landsting måste upprätta en budget för kommande år där intäkterna överstiger kostnaderna. Nödvändiga investeringar ställs in eller skjuts på framtiden. Sådana beslut förvärrar en lågkonjunktur. Dagens balanskrav skadar såväl kommunernas verksamhet som en balanserad samhällsekonomisk utveckling.
4. Inför samma regler för lån och avskrivningar för investeringar i staten som i kommuner och landsting. Det behövs möjligheter för avskrivningar och lånefinansiering av statliga investeringar i vägar, järnvägar, byggnader och bostäder. I dag redovisar staten kostnader för infrastrukturinvesteringar i den takt de uppstår, vilket innebär att de direktavskrivs. Det är inte rimligt att dagens generation betalar kommande generationers investeringar. De senaste årens tågkaos beror på bristande investeringar bland annat orsakade av det stelbenta reglemente som råder.
5. Ersätt överskottsmålet i de offentliga finanserna med ett mål om balans över en konjunkturcykel. Det är inte rimligt att fortsätta spara när vi har massarbetslöshet. I stället för att betala av på en extremt låg statsskuld behöver vi investera för att stärka Sveriges långsiktiga tillväxtpotential och för att öka sysselsättningen.
6. Utgiftstaken minskar möjligheterna att stimulera ekonomin och att möta reformbehov. Det är inte rimligt att utgifterna bestäms tre år i förväg och sedan inte får ändras. Det är få som kan veta vad som ska hända om tre år. På tre år kan arbetslösheten stiga kraftigt, vilket kräver insatser. Systemet med utgiftstak innebär att det inte finns något golv för skatterna, det vill säga att man kan sänka skatterna hur mycket man vill utan att det får några konsekvenser, medan taken sätter en gräns för hur mycket utgifter man får ha. Ett system utan utgiftstak ställer samma krav på budgetdisciplin och budget i balans.
7. Demokratisera penningpolitiken. Det ska vara riksdagen som utformar målen för penningpolitiken, till exempel nivån på inflationsmålet och ett sysselsättningsmål. Utifrån dessa mål ska Riksbanken sedan självständigt utforma den löpande penningpolitiken. På det sättet

Prot. 2010/11:120
21 juni

*Ramverk för
finanspolitiken*

skapas en tydlig ansvarsfördelning. Riksdagen beslutar om policy och Riksbanken verkställer.

Herr talman! Hög arbetslöshet är ett slöseri med samhällets resurser. De ekonomiska ramverken ska stödja, inte försvåra, en ekonomisk politik för full sysselsättning, jämlikhet och välfärd för alla.

Därför, herr talman, yrkar jag bifall till vår motivreservation i betänkandet.

(Applåder)

I detta anförande instämde Siv Holma, Jonas Sjöstedt och Mia Sydow Mölleby (alla V).

(forts. 16 §)

15 § Beslut om ärenden som slutdebatterats vid dagens sammanträde

TU27 Lag om flygplatsavgifter

Punkt 1

Kammaren biföll utskottets förslag.

Punkt 2 (Ändringar i luftfartslagen)

Här förelåg endast yrkande om bifall till utskottets förslag. Lagförslaget innebar emellertid att förvaltningsuppgift som innefattade myndighetsutövning fick överlätas till en annan stat. Beslutet att anta lagförslaget måste därför fattas i den ordning som föreskrevs i 10 kap. 8 § jämförd med 6 § andra stycket regeringsformen vilket krävde att riksdagens beslut fattades antingen med minst tre fjärdedelar av de röstande och mer än hälften av riksdagens ledamöter eller i den ordning som gällde för stiftande av grundlag. Av förslaget framgick att beslutet önskades bli antaget i ett enda beslut. För bifall krävdes därför att *minst tre fjärdedelar* av de röstande och *mer än hälften* av riksdagens ledamöter förenade sig om beslutet.

Enligt RO 5 kap. 4 § andra stycket skulle beslut fattas genom omröstning.

Votering:

302 för bifall

47 frånvarande

Tal mannen konstaterade att minst tre fjärdedelar av de röstande och mer än hälften av riksdagens ledamöter hade röstat ja. Kammaren hade således bifallit utskottets förslag till beslut.

Partivis fördelning av rösterna:

För bifall: 94 S, 94 M, 22 MP, 21 FP, 19 C,
19 SD, 17 V, 16 KD

Frånvarande: 18 S, 13 M, 3 MP, 3 FP, 4 C, 1 SD,
2 V, 3 KD

NU26 Säkerheten i svenska kärnkraftsreaktorer

Prot. 2010/11:120

Punkt 1 (Säkerheten i de svenska kärnkraftsreaktorerna)

21 juni

Propositioner ställdes först beträffande utskottets förslag till beslut och därefter i fråga om motiveringen.

Förslag till beslut:

1. utskottet
2. res. 1 (V, MP)

Votering:

206 för utskottet

38 för res. 1

57 avstod

48 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag till beslut.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 38 S, 93 M, 21 FP, 19 C, 19 SD, 16 KD

För res. 1: 22 MP, 16 V

Avstod: 56 S, 1 M

Frånvarande: 18 S, 13 M, 3 MP, 3 FP, 4 C, 1 SD, 3 V, 3 KD

Tomas Tobé (M) anmälde att han avsett att rösta ja men markerats ha avstått från att rösta.

Motiveringen:

Godkännande av

1. utskottets motivering
2. motiveringen i res. 2 (S)

Votering:

169 för utskottet

95 för res. 2

38 avstod

47 frånvarande

Kammaren godkände utskottets motivering.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 94 M, 21 FP, 19 C, 19 SD, 16 KD

För res. 2: 94 S, 1 MP

Avstod: 21 MP, 17 V

Frånvarande: 18 S, 13 M, 3 MP, 3 FP, 4 C, 1 SD, 2 V, 3 KD

Punkt 2 (Förbud mot att uppföra nya reaktorer, ändring i ansvarsreglerna vid en olycka och uppdrag till Energimyndigheten)

1. utskottet
2. res. 3 (S, MP, V)

Votering:

169 för utskottet

133 för res. 3

47 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 94 M, 21 FP, 19 C, 19 SD, 16 KD

För res. 3: 94 S, 22 MP, 17 V

Frånvarande: 18 S, 13 M, 3 MP, 3 FP, 4 C, 1 SD, 2 V, 3 KD

FiU36 Förlängd tillgänglighetsperiod för krediten till Island
Kammaren biföll utskottets förslag.

**UbU18 Ökad flexibilitet och förbättrad återbetalning inom studie-
stödssystemet**

1. utskottet

2. res. 1 (MP)

Votering:

280 för utskottet

22 för res. 1

47 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 94 S, 94 M, 21 FP, 19 C, 19 SD, 17 V, 16 KD

För res. 1: 22 MP

Frånvarande: 18 S, 13 M, 3 MP, 3 FP, 4 C, 1 SD, 2 V, 3 KD

FiU24 Utvärdering av penningpolitiken 2008–2010

1. utskottet

2. utskottets förslag till beslut med godkännande av motiveringen res.
(V)

Votering:

282 för utskottet

20 för res.

47 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag till beslut.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 94 S, 94 M, 19 MP, 21 FP, 19 C, 19 SD, 16 KD

För res.: 3 MP, 17 V

Frånvarande: 18 S, 13 M, 3 MP, 3 FP, 4 C, 1 SD, 2 V, 3 KD

FiU34 Utvecklingen inom den kommunala sektorn 2010

Punkt 1

Kammaren biföll utskottets förslag.

Punkt 2 (Stöd till den kommunala sektorn)

1. utskottet

2. res. 1 (S, V)

Votering:

192 för utskottet

110 för res. 1

47 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 1 S, 94 M, 22 MP, 21 FP, 19 C, 19 SD, 16 KD

För res. 1: 93 S, 17 V

Frånvarande: 18 S, 13 M, 3 MP, 3 FP, 4 C, 1 SD, 2 V, 3 KD

Matilda Ernkrans (S) anmälde att hon avsett att rösta nej men markerats
ha röstat ja.

FiU38 Investeringsfondsfrågor

Kammaren biföll utskottets förslag.

16 § (forts. från 14 §) Ramverk för finanspolitiken (forts. FiU42)

*Ramverk för
finanspolitiken*

Anf. 105 TOMMY WAIDELICH (S):

Herr talman! En viktig erfarenhet av finanskrisen på 90-talet var att det finansiella ramverket behövde förstärkas. Vi såg vad som hände under perioden 91–94 när vi hade en minoritetsregering och när vi fick hoppande majoriteter i utskotten. Det drev på utgifterna.

Det här ledde till en överenskommelse mellan den socialdemokratiska regeringen och Centerpartiet om saneringspolitiken. Men det fanns också en del i det hela, förutom besparingar och skattehöjningar, som just handlade om att stärka ramverket. Syftet med det nya ramverket var att långsiktigt stärka budgetdisciplinen.

Då var Moderaterna motståndare till ramverket. Jag välkomnar den omprövning som Moderaterna sedan har gjort när man har anslutit sig till det finansiella ramverket. Däremot gör Moderaterna en vidare tolkning av ramverket än det som var tänkt när det infördes. Så lät det åtminstone om man lyssnade på statsminister Fredrik Reinfeldt i den senaste partiledardebatten. Då hävdade Fredrik Reinfeldt att det finansiella ramverket var till för att underlätta ett minoritetsregerande, alltså för en minoritetsregering utan stöd i riksdagen för sin politik.

I själva verket är utgångspunkten i ramverket regeringsformen 9 kap. 7 §, som säger: Anslag och inkomster får inte användas på annat sätt än vad riksdagen har bestämt. Det är alltså riksdagen som vid alla tillfällen har finansmakten. Detta uttrycktes också tydligt i den proposition som låg till grund för det nya ramverket. Där stod att denna typ av regler är ägnade att förbättra riksdagens kontrollmöjligheter, alltså inte regeringens finansmakt.

Statsbudgeten bestäms av riksdagen i två steg i enlighet med budgetlagen. Först fastställs statens inkomster, ramarna för alla utskott och det samlade utgiftstaket med utgångspunkt i förslagen i regeringens budgetproposition. Därefter fastställs det sakpolitiska innehållet genom de olika anslagen under respektive utskottsbudget. Utskottet kan då fritt ändra på

de förslag till fördelning som regeringen lagt fram i sin proposition men kan inte överskrida det utgiftstak för utskottet som riksdagen tidigare slagit fast. På det sättet skapade det nya ramverket ett skydd mot en kostnadsdrivande utskottsbehandling där nya utgifter förs på utan finansiering.

Det är också värt att notera att det statsministern lyft fram i debatten är den borgerliga minoritetsregeringens möjligheter att försvaga intäktsidan i budgeten genom ytterligare ett jobbskatteavdrag. För min del hade statsministerns argumentation varit mer begriplig om det enbart hade handlat om att skydda regeringen från ofinansierade utgiftsökningar. Regelverket har aldrig varit tänkt att möjliggöra för en regering att själv, utan stöd av en riksdagsmajoritet, försvaga statsfinanserna genom skattesänkningar.

Jag tycker att det är viktigt att komma ihåg att ansvaret för att säkra en majoritet i riksdagen för regeringens förslag alltid ytterst ligger på statsministern. Som statsminister i en minoritetsregering måste man hitta både en parlamentarisk strategi och ett agerande i varje enskild fråga som tryggar regeringens förmåga att regera landet. Endast breda överenskommelser och förhandlingar i sak kan trygga en riksdagsmajoritet. Det finanspolitiska ramverket har aldrig varit tänkt som en räddningsplanka för en minoritetsregering som saknar stöd för sin politik i riksdagen.

Det finanspolitiska ramverket handlar om kontroll av utgifterna. Det finanspolitiska ramverket handlar inte om en svältkur för offentlig sektor. Det är mycket viktigt att komma ihåg det när vi i dag diskuterar det finansiella ramverket, som nu ligger på riksdagens bord.

Med de orden och det medskicket vill jag yrka bifall till förslaget i betänkandet.

(Applåder)

I detta anförande instämde Bo Bernhardsson, Monica Green, Pia Nilsson och Marie Nordén (alla S).

Anf. 106 ELISABETH SVANTESSON (M):

Herr talman! Just i denna stund möter Grekland och dess invånare mycket svåra, stora och akuta problem. Under lång tid har landets ekonomi missköts, och skuldberget har ökat till enorma nivåer. Man är just nu uppe i ungefär 150 procent av bnp.

Det är inte finanskrisen som är huvudorsaken till de ekonomiska problemen i Grekland. Självklart har finanskrisen förvärrat läget, men i grund och botten handlar det om en under mycket lång tid misskött ekonomi. Man har dessutom en väldigt stor del av sin ekonomi utanför bnp.

I Grekland och i flertalet andra länder i Europa har man inte haft något finanspolitiskt ramverk över huvud taget, och man har inte tagit den ekonomiska politiken på allvar. Det får man nu mycket bittert skörda, efter krisen. Man hade helt enkelt inget som helst manöverutrymme när finanskrisen slog till.

Herr talman! Hela Europa skriker just nu efter ordnade ramverk.

Dagens ärende handlar inte om Grekland. Det handlar om det svenska finanspolitiska ramverket. Men exemplet visar hur det kan gå om man inte har ordning och reda i sina finanser. Det var en läxa som vi fick lära oss efter 90-talskrisen.

Att ha ett finanspolitiskt ramverk skulle kunna liknas vid att bygga ett hus på en stabil grund med hållbara och stabila bärande väggar. Oavsett väder ska det betjäna dem som bor där. När det är lite kallt på vintern och även i vargavintrar ska man kunna bo i huset. Det ska man kunna göra även när solen skiner som allra starkast, och huset ska stå fast oavsett om det är vind eller orkan.

Det svenska finanspolitiska ramverket har formats sedan mitten av 90-talet. Det ser inte exakt likadant ut i dag som det gjorde då, utan det har utvecklats i bred anda här i riksdagen. Det har skapat en mycket viktig grund för den ekonomiska politiken och gör också att vi klarar av påfrestningar bättre än många andra länder nu har gjort. Det här har varit otroligt viktigt och centralt i svensk politik.

Herr talman! Jag vill betona att sunda offentliga finanser inte är ett överordnat mål i sig. Det är en förutsättning för att nå mål om full sysselsättning, en hållbar tillväxt och en god välfärd.

Den skrivelse som vi har att behandla i dag, som regeringen lämnat till riksdagen, kan ses som en kodifiering, en formalisering och en uppsamling av de principer som styr ramverket. Men det är också en utveckling, en fortsatt utveckling, eftersom regeringen i skrivelsen stärker ramverket genom att det nu också omfattar centrala principer för stabiliseringspolitik och också ingripanden på de finansiella marknaderna.

Att finanspolitiken har en viktig stabiliseringspolitisk uppgift är inget nytt eller märkligt. Men det är bra, tycker jag, att regeringen utförligt beskriver hur man ser just på denna del av finanspolitiken.

Ramverket har dessutom kompletterats med ett antal viktiga principer för öppenhet och tydlighet i redovisning av finanspolitiken. Och precis som Riksrevisionen och Finanspolitiska rådet har efterlyst sammanfattas nu de finanspolitiska principerna i ett och samma dokument. Och det är det vi har att behandla i dag.

Det är också mycket positivt, herr talman, att regeringen säger att det här ska återkomma en gång per mandatperiod så att riksdagen har att behandla detta i en helhet.

Jag vill kort dröja mig kvar vid det som man ofta menar när man pratar om det finanspolitiska ramverket, nämligen det budgetpolitiska ramverket. Det är en otroligt central del av helheten. Det består av flera delar. Vi har ett överskottsmål som vi på senare år lagstadgat om och som innebär att det finansiella sparandet ska vara 1 procent av bnp i genomsnitt över en konjunkturcykel. Det handlar helt enkelt om att vi behöver ha vissa säkerhetsmarginaler i vår ekonomi. Vi ska dessutom klara av demografins förändringar.

För det andra är det numera också lagstadgat att det är obligatoriskt för regeringen att föreslå ett utgiftstak för staten. Det är ett tak för statens och ålderspensionssystemets utgifter för tre år framåt. Man måste helt enkelt visa vilket tak och vilka ramar man har för att uppnå överskottsmålet. Utgiftstaket skapar stabilitet och ska vara en garant för att en regering inte gör av med mer pengar än vad som finns.

I det budgetpolitiska ramverket finns också balanskravet för kommunsektorn. Sist men inte minst innehåller ramverket principen om att budgetprocessen ska vara stram. Överskottsmål och utgiftstak ger det totala ekonomiska utrymmet i hela budgetprocessen. Tanken är att man ska anta budgeten i en helhet här i riksdagen. Huvudlinjen är att utgift-

sökningar inom ett visst anslagsområde måste täckas genom utgiftsminskningar inom samma område.

Herr talman! Det finanspolitiska ramverket med budgetramverket och dess delar utgör en stark grund med starka pelare som har varit till gagn för Sverige och oss som lever här, speciellt under den senaste tiden.

I grund och botten handlar det om förtroende. Såväl hushåll och människor som bor i lägenhet och villa som företagare och storföretag ska kunna känna förtroende för att den förda ekonomiska politiken inte ska köra ett land i diket. Politikerna ska ta ansvar, och det ska vara långsiktigt hållbart. Man ska inte behöva vara rädd för stora underskott och växande skulder. Detta är precis motsatsen till hur många européer känner i dag, när man inte har varit noggrann med ett finanspolitiskt ramverk.

Att ha ett ramverk handlar också om att vi säkrar grundläggande välfärdstjänster oavsett konjunkturcykel. Föräldrar ska veta att barnen får gå i skolan och förhoppningsvis får en god utbildning vare sig det är låg- eller högkonjunktur. De äldres omsorg ska inte förändras i ekonomin vare sig vi befinner oss i sol eller i regn. De grundläggande välfärdstjänsterna måste garanteras varje invånare oavsett om det är ekonomisk sommar eller vinter.

Detsamma gäller ansvarstagandet för nästkommande generation. Jag vet att det finns en debatt, även om den inte är särskilt högljudd, där man menar att det är fel med ett överskottsmål, att det i grunden är feltänkt. Eftersom framtidens generation antagligen är mer produktiv än dagens menar man att de framtida rika generationerna borde bidra till bättre konsumtionsmöjligheter för dagens lite fattigare generationer. Problemet är att vi vet alldeles för lite om framtiden. Jag är glad att det finns ett brett stöd i riksdagen för att vi ska ha ett överskottsmål.

Det finns också ekonomer – jag har hört dem många gånger – som pratar om en optimal skuldnivå, att det finns en viss nivå på statsskulden som kan vara optimal för ett land. Men de får väldiga problem när de ska förklara till exempel Irlands situation. Irland hade säkert fram till 2007 vad många skulle kalla något slags optimal skuldnivå. Resten är historia. Därför är det bra att vi är överens om att vi ska ha ett utgiftstak och ett överskottsmål och försöka hålla nere statsskulden.

Herr talman! Svensk ekonomi återhämtar sig nu i snabb takt. Det finns flera orsaker till detta. En av orsakerna är att vi har fört en ansvarsfull politik och sett till att ha en balans när det gäller efterfrågestimulerande åtgärder och samtidigt sett till att låta det finanspolitiska ramverket verkligen vara styrande. Vi har gjort det för att det är väldigt viktigt att Sverige ska stå väl rustat inför nästa kris, för den kommer. Jag är glad över att det finns en bred majoritet av riksdagens partier som är överens om betydelsen av ett ramverk.

Herr talman! Det finns en motion på den här skrivelsen, från Sverigedemokraterna. De är inte i princip emot att det finns ett ramverk, som jag uppfattat det. Nu hittar jag inte motionen här, men de är emot att delar av ramverket skulle styras av ”främmande makt”. Det gillar inte Sverigedemokraterna. Jag blev nyfiken när jag läste den här motionen på vad som är ”främmande makt”. Är det våra europeiska grannländer, Danmark, Tyskland och så vidare?

För det första kom ramverket till på 90-talet, inte först och främst för att göra danskar, tyskar och fransmän glada, utan för att vi behövde stabilitet i svensk ekonomi. För det andra kan man naturligtvis ha olika syn på EU:s betydelse och vilket inflytande EU ska ha över Sverige. Men jag tror att det tryck som vi har känt från EU när det gäller till exempel stabilitetspakten har varit positivt för Sverige. Det är många länder i Europa som önskar att de hade haft det här ramverket, med en så bred konsensus som vi har i Sveriges riksdag. Framför allt grekerna tror jag önskar att de skulle ha det just nu.

Herr talman! Jag har dragit över talartiden och ska bara avsluta med att säga att det finanspolitiska ramverket har utvecklats. Delar av det är lagstadgat, andra delar är viktiga principer och praxis för hur man ska bygga denna stabila grund. Det har vuxit fram i en bred samsyn och har gjort att minoritetsregeringar har kunnat styra Sverige. Det är bra att vi har en bred samsyn och att vi inte vill slarva med ramverket. Jag hoppas att detta också kommer att märkas när regeringen återkommer till riksdagen med sin budgetproposition i höst. Jag yrkar bifall till förslaget i betänkandet och avslag på motionen.

Anf. 107 CARL B HAMILTON (FP):

Herr talman! Jag tänkte ta upp den alltmer aktuella frågeställning som även Tommy Waidelich var inne på, nämligen frågan om budgetreglerna, det femte jobbskatteavdraget och höstens budgetbehandling.

Bakgrunden till besluten på 1990-talet om dagens regler för budgethantering i Sverige, det vill säga budgetlagen för regeringen och riksdagsordningen för riksdagen, var de dystra erfarenheterna från minoritetsregeringarna under tidigare årtionden. Regeringarna kunde inte kontrollera det ständiga trycket på högre utgifter i riksdagen, och regeringen kunde därmed inte heller genomdriva ett helhetsperspektiv i budgetpolitiken.

Detta ändrades dock i och med den nya budgetlagen och ändringarna i riksdagsordningen efter krisåren på 1990-talet. Partierna tvingas att lägga fram alternativa helhetsperspektiv och heltäckande budgetförslag. Vidare ska beslut om statens utgifter och inkomster fattas i ett klubbslag. Det förhindrar att man i riksdagen får parallella budgetpåverkande beslutsprocesser. Alla inkomster och alla utgifter ska inkluderas under ett och samma tak i en enda beslutsprocess och antas i ett enda klubbslag. Några budgetpåverkande extraturer bredvid tillåts inte.

Detta system har tjänat Sverige mycket väl, särskilt under senare års internationella kriser. Oppositionen leker med elden om den i praktisk handling i höst de facto skulle vilja ändra dessa budgetregler.

Vad är på gång till hösten? Det har på senare tid kommit propåer från oppositionen om att den genom ett utskottsinitiativ under budgetbehandlingen skulle stoppa ett eventuellt föreslaget jobbskatteavdrag.

Någon sådan typ av utskottsinitiativ förutses inte i det ramverk för budgetprocessen som beslöts på 1990-talet under socialdemokratisk regering. Innebörden av ett sådant initiativ är nämligen att oppositionen skulle införa en parallell beslutsprocess i budgetbehandlingen, det vill säga precis det som budgetlagen och riksdagsordningen är avsedd att förhindra. Gör oppositionen ett sådant utskottsinitiativ uppstår en ny,

konkurrerande budgetprocess, och besluten om alla statens intäkter och utgifter fattas då inte i ett enda klubbslag.

I strid med budgetreformens intentioner skulle vi i riksdagen då få två parallella och konkurrerande budgetprocesser, dels den vanliga, dels den som initieras av oppositionens hypotetiska utskottsinitiativ. Därmed skulle fältet vara upprivet, och grundbulten i 1990-talets budgetreformer – om en enda sammanhållen budgetprocess och ett enda klubbslag för att säkra helhetsperspektivet – vara hotad.

Lägg dessutom märke till följande, ärade ledamöter:

Om oppositionen i höst skulle iscensätta det initiativ som man nu hotar med kan oppositionen ändå inte använda de insparade pengarna om oppositionen inte samtidigt också beslutar sig för att ändra riksdagsordningen. Det går inte att utan ändring av riksdagsordningen öka utgifterna som ligger utanför regeringens budget. Gamla tiders frispel med ökade utgifter beslutade i riksdagen är inte längre möjliga med dagens riksdagsordning.

Detta föranleder mig att ställa två frågor till Socialdemokraterna. Miljöpartiet är inte här.

För det första: Kan ni tänka er att medverka till att det i höstens budgetarbete skapas två parallella beslutsprocesser beträffande intäkter och utgifter?

För det andra: Kan ni tänka er att ändra riksdagsordningen så att riksdagen på egen hand och i strid med dagens budgetregler kan öka statens utgifter?

Två frågor – jag hoppas få nej på båda, men om svar anhålles.

Anf. 108 TOMMY WAIDELICH (S) replik:

Herr talman! Det går alltid att diskutera formalia. Vi har ingen ambition att öppna några dubbla budgetprocesser. Det är faktiskt så att det ska tas ett gemensamt beslut om både inkomster och utgifter vid ett tillfälle.

Vi har en minoritetsregering och då går frågan direkt till regeringen. Har man säkrat att man har en majoritet vid det beslutstillfället? Det är inte min sak att sondera det, utan det är regeringens. Det gjorde vi också när vi själva satt i minoritetsregering. Vi gömde oss aldrig bakom budgetlagen utan vi säkrade alltid att vi hade en majoritet för våra budgetar tillsammans med V och MP och tidigare tillsammans med Centerpartiet. Det var det ena svaret.

Det andra är att i utskottsbehandlingen, givet de utgiftsramar som finns, kan utskottet fritt göra omprioriteringar om de är finansierade. Även där löper regeringen en risk att man inte får igenom sin politik.

Återigen ska frågan faktiskt ställas till regeringen. Är man beredd att säkra en majoritet för sin politik?

Den andra frågan är då: Är man beredd att föra in andra frågor i budgetprocessen, eftersom man verkar tro att man kan gömma sig bakom den och på så sätt säkra ett stöd för en politik som kanske inte har en majoritet i riksdagen?

Anf. 109 CARL B HAMILTON (FP) replik:

Herr talman! Det här är inte bara formalia. Det är en diskussion om politikens förutsättningar.

Jag välkomnar att Socialdemokraterna som jag har uppfattat det, men jag vill att Tommy Waidelich rättar mig om jag har uppfattat det fel, i höst kommer att driva och stödja en budgetprocess som leder fram till att det bara fattas ett enda beslut beträffande rikets budget och att ni inte avser att testa möjligheten att ha, som jag har uttryckt det, två parallella budgetprocesser som bygger på ett hypotetiskt utskottsinitiativ. Har jag uppfattat det här på ett korrekt sätt?

Anf. 110 TOMMY WAIDELICH (S) replik:

Herr talman! Vi står bakom det finansiella ramverket. Där finns det ett beslut om utgifter och inkomster vid ett tillfälle. Sedan ska utskotten behandla detta under sina utgiftsområden.

De facto har det finansiella ramverket aldrig varit ett sätt för oss att svälta ut offentlig sektor eller att bädda för stora skattesänkningar. Missbrukas det finansiella ramverket dessutom av en regering i minoritet för att smyga in frågor i riksdagen som man inte har stöd för kommer saken i en helt annan dager. Men där är vi inte än. Nu gäller det för regeringen att säkra en majoritet för sin politik. Bevis behöver vi ha här på riksdagens bord i höst när budgeten presenteras. Och det är regeringen som har bevisbördan, inte vi socialdemokrater.

(Applåder)

Anf. 111 CARL B HAMILTON (FP) replik:

Herr talman! Det är självklart att regeringen lägger fram en budget i enlighet med den beslutsordning som finns när det gäller att regeringen ska försöka få igenom den budgeten. Det som är frågan här, när vi diskuterar ramverket, är ju inte om regeringen försöker smyga in några andra överväganden, utan det är om Socialdemokraterna står fast vid de beslutsformer som finns.

Om jag har uppfattat Tommy Waidelich korrekt vill Tommy Waidelich och hans parti inte ändra riksdagsordningen och inte ändra på den process som innebär att man i ett enda klubbslag fattar alla beslut om utgifter och alla beslut om intäkter. Så har jag uppfattat det och jag hoppas verkligen att jag har uppfattat det rätt, därför att det menar jag är den avgörande och springande punkten i diskussionen om det finanspolitiska ramverket.

Överläggningen var härmed avslutad.

(Beslut skulle fattas den 22 juni.)

17 § Grönbok om onlinespel på den inre marknaden

Föredrogs

kulturutskottets utlåtande 2010/11:KrU11

Grönbok om onlinespel på den inre marknaden (KOM(2011)128).

Talmannen konstaterade att ingen talare var anmäld.

(Beslut skulle fattas den 22 juni.)

18 § Avgift enligt Studsvikslagen

Föredrogs
försvarsutskottets betänkande 2010/11:FöU7
Avgift enligt Studsvikslagen (prop. 2010/11:126).

Talmannen konstaterade att ingen talare var anmäld.
(Beslut skulle fattas den 22 juni.)

Ajournering

Kammaren beslutade kl. 16.05 på förslag av talmannen att ajournera förhandlingarna till kl. 18.00.

Återupptagna förhandlingar

Förhandlingarna återupptogs kl. 18.00.

*Skattekonsekvenser
av fondverksamhet
över gränserna*

19 § Skattekonsekvenser av fondverksamhet över gränserna

Föredrogs
skatteutskottets betänkande 2010/11:SkU35
Skattekonsekvenser av fondverksamhet över gränserna (prop. 2010/11:131).

Anf. 112 JACOB JOHNSON (V):

Herr talman! I detta betänkande från skatteutskottet behandlas något så spännande och lättförståeligt som skattekonsekvenser av fondverksamhet över gränserna. Det handlar om implementering i svensk lagstiftning av konsekvenserna av EU-direktivet Ucits IV, som antogs av EU-parlamentet och rådet i september 2009 och gäller samordning av lagar och andra författningar som avser företag för kollektiva investeringar i överlåtbara värdepapper, så kallade fondföretag. Här finns regler för fondföretag som riktar sig till allmänheten, och bland annat regleras just fondverksamhet över gränserna.

Regeringen har därför lagt fram en särskild proposition om investeringsfondsfrågor, som behandlas av finansutskottet, med lagändringar som bland annat innebär att det blir möjligt för svenska fondbolag att förvalta värdepappersfonder i andra länder inom EES och för utländska bolag att förvalta svenska värdepappersfonder.

Regler för gränsöverskridande fusion av värdepappersfonder införs, och vidare ändras placeringsreglerna så att alla medel i en värdepappersfond får placeras i en annan sådan fond. Lagändringarna med anledning av propositionen om investeringsfrågor träder i kraft den 1 augusti. Dessa förändringar aktualiserar i sin tur behovet av att göra vissa ändringar även i skattelagstiftningen.

Dessutom fattade regeringen den 1 april beslut om lagrådsremissen *Ändrade skatteregler för investeringsfonder och deras delägare*. I remissen föreslår regeringen att beskattningen av investeringsfonder ska upphöra från och med den 1 januari 2012. Denna lagrådsremiss har ännu inte kommit till riksdagen som proposition men är en del av lagändringarna förorsakade av Ucitsdirektivet.

Dagens betänkande om skattekonsekvenser är alltså ett av tre lagförslag, och i det föreslås också dessa lagändringar gälla från den 1 augusti.

Herr talman! Som vän av ordning finner jag det lite anmärkningsvärt att vi ska besluta om skattekonsekvenser av fondverksamhet över gränserna innan lagrådsremissen *Ändrade skatteregler för investeringsfonder och deras delägare* har nått riksdagens bord som en proposition och behandlats av riksdagen. Det hade varit naturligt att båda propositionerna behandlades samtidigt och att lagändringarna kanske också trädde i kraft samtidigt.

I dagens alltmer internationaliserade eller, om man så vill, globaliserade ekonomi sker alltmer av ägandet genom institutionella placeringar över gränserna, och investeringsfonder är en del av dagens finansiella system. Allt från småsparare till storinvesterar som pensionsfonder placerar sina pengar i sådana fonder. Men hur dessa fonder påverkar ägande, investeringar och sysselsättning är det i dag ingen som vet, eller så vet vi i alla fall för lite om det.

Detta är något som borde belysas och beskrivas så att vi får en bättre förståelse för dess effekter. Den ökade förekomsten av institutionella så kallade osynliga ägare med kortsiktiga vinstintressen får konsekvenser vare sig vi vill det eller inte. Hela frågan som här behandlas är egentligen större än att enbart handla om skattepolitik och tekniska detaljer.

I den aktuella propositionen föreslår regeringen bland annat att en gränsöverskridande fusion av investeringsfonder inte ska leda till uttagsbeskattning. Man tar också upp ett par frågor som berör skattekontrollen. Förvaltningsbolag ska bli skyldiga att lämna in en särskild självdeklaration för varje investeringsfond de förvaltar i Sverige, och kontrolluppgiftsskyldigheten ska kompletteras så att skyldigheten även omfattar situationen när det förvaltande bolaget och investeringsfonden eller fondföretaget finns i olika länder.

Varje år beräknas staten förlora ca 130 miljarder i uteblivna skatteintäkter, det så kallade skattefelet. Det är ett resultat av både medvetet skattefusk och oavsiktliga misstag. Att bekämpa skattefusk handlar om att stärka välfärden men också om att skapa rättvisa villkor för företag som verkar i Sverige. En förutsättning för att kunna bekämpa skattefusk är att Skatteverket ges bra verktyg och tillräckliga resurser för att utföra en effektiv skattekontroll. Den senare delen har Socialdemokraterna i utskottet lyft upp i ett särskilt yttrande.

Skatteverket lyfter i sitt remissvar till den aktuella propositionen fram flera svagheter med den föreslagna lagstiftningen ur just ett skattekontrollsperspektiv. Enligt propositionen ska utländska företag i vissa fall lämna kontrolluppgifter till Skatteverket. För att Skatteverket ska kunna administrera, kontrollera och följa upp dessa kontrolluppgifter menar verket att det krävs att den som ska lämna kontrolluppgift registrerar sig hos Skatteverket, ett förslag som regeringen dess värre avvisar utan att egentligen diskutera förslaget i sak.

Detsamma gäller Skatteverkets förslag om att komplettera lagstiftningen så att även de börshandlade fonderna, så kallade ETF-fonder som inte är förvaltarregistrerade, omfattas av kontrolluppgiftsskyldighet. Med anledning av Skatteverkets önskemål om att kontrolluppgiftsreglerna ska kompletteras med en regel om att kontrolluppgift ska lämnas när en investeringsfond flyttas till ett annat land genom fusion svarar regeringen att uppgifterna om flytten finns hos Finansinspektionen.

Jag anser att regeringen bör mer ingående överväga om det behövs ytterligare lagändringar utöver vad som föreslås i den aktuella propositionen för att säkerställa Skatteverkets möjligheter att få tillgång till adekvata kontrolluppgifter om berörda fonder. De föreslagna förändringarna vad gäller fondverksamhet kan innebära att ett svenskt fondsparande med latent kapitalvinster kan komma att flytta utomlands utan att beskattas i Sverige. För att förhindra detta behöver Skatteverket få kännedom om att en flytt har skett.

Herr talman! Även om vår motion i betänkandet har fått ett, kan man säga, vänligt avstyrkande – till exempel genom att utskottet förutsätter att regeringen följer upp om ytterligare åtgärder krävs för att underlätta skattekontrollen samt att utskottet utgår ifrån att regeringen när det gäller den kommande propositionen om ändrade skatteregler för investeringsfonder ska uppmärksamma Skatteverkets möjligheter att få tillgång till adekvata kontrolluppgifter – yrkar jag sammanfattningsvis bifall till reservationen.

Anf. 113 LARS BECKMAN (M):

Herr talman! Jag vill börja med att yrka bifall till förslaget i 2010/11:SkU35. Jacob Johnson har redogjort för ärendet, så det behöver inte jag göra. I princip är det ett enigt skatteutskott som står bakom detta, även om Vänsterpartiet har några funderingar på marginalen.

Detta är ett viktigt konsumentärende. Det är ett ärende som kommer att göra det möjligt för svenska fondbolag att förvalta värdepappersfonder i andra länder inom EES och för utländska bolag att förvalta svenska värdepappersfonder när vi nu införde det nya EU-direktivet under benämningen Ucits IV. Ucits IV är, som Jacob sade, en kvalitetsstämpel på fonder. Det införs även regler för gränsöverskridande fusion av värdepappersfonder.

Herr talman! Detta betyder förhoppningsvis att konkurrensen kommer att stärkas i den finansiella sektorn i Sverige, och det är något som borde leda till bättre priser och förmåner för oss konsumenter. Detta innebär också att duktiga svenska kapitalförvaltningsbolag med morgondagens beslut får möjlighet att lättare starta nya verksamheter utanför Sveriges gränser. Det borde också leda till jobb i Sverige.

Herr talman! Utländska fondbolag som vill marknadsföra och erbjuda sina fonder i Sverige ska ansöka om tillstånd för detta hos Finansinspektionen. Det gäller även fonder som vill slå sig samman. Det betyder att det finns en god kontroll över verksamheten, och de farhågor som finns om att skattebasen försvinner är inte befogade. Alla länder i EU har mycket stor anledning att upprätthålla både kontrollen och skattebasen av fondverksamheter.

Att det blir billigare för oss konsumenter genom att konkurrensen ökar borde välkomnas av alla. Det är många som anser att konkurrensen är för dålig, och nu får vi alltså bättre konkurrens i Sverige.

Jag yrkar bifall till propositionen!

Överläggningen var härmed avslutad.

(Beslut skulle fattas den 22 juni.)

Prot. 2010/11:120

21 juni

20 § Vissa ändringar i sjukförsäkringen

*Vissa ändringar
i sjukförsäkringen*

Föredrogs

Socialförsäkringsutskottets betänkande 2010/11:SfU11

Vissa ändringar i sjukförsäkringen.

Kammaren biföll utskottets förslag att ärendet fick avgöras efter endast *en* bordläggning.

Anf. 114 GUNNAR AXÉN (M):

Herr talman! Det betänkande som vi har att debattera nu är inte något annat än ett hån mot medborgarna och ett hån mot tidigare generationers ansvarstagande riksdagsledamöter. Inte för vad som föreslås i sak, och det ska jag återkomma till, utan hur framtagandet av detta utskottsinitiativ gått till.

Låt mig först beröra frågan om utskottsinitiativ i sig. När den nuvarande möjligheten till utskottsinitiativ infördes i riksdagsordningen i början av 70-talet uttalade konstitutionsutskottet att man förutsatte att de nya befogenheterna skulle begagnas med samma varsamhet som iakttagits av de utskott som tidigare hade haft den självständiga initiativrätten. Som dittills borde ärenden väckas normalt genom proposition eller motion, och politisk enighet borde eftersträvas i de fall utskottsinitiativ kom i fråga.

Detta är det andra utskottsinitiativ som socialförsäkringsutskottet väcker detta riksmöte. Det förra rådde det enighet om i utskottet, efter det att alla partier hade visat en god vilja att uppnå en sådan.

När detta betänkande tagits fram har ingen vilja till att nå enighet ens skymtat fram hos förslagsställarna. Detta visas av, och för mig naturligt vidare till, det faktum att utskottsmajoriteten i detta fall bestående av Socialdemokraterna, Sverigedemokraterna, Miljöpartiet och Vänsterpartiet förvägrat övriga partier den möjlighet som man har – enligt ett minoritetsskydd i riksdagsordningen – att begära in yttranden från myndigheter i ett ärende som är under beredning.

Från Alliansens sida begärde vi att yttranden och svar på specificerade och relevanta frågor skulle inhämtas från sju myndigheter samt att dessa myndigheter skulle ges tillräcklig tid att svara så att deras remissyttranden kunde bli av bra kvalitet. Detta förvägrades vi.

I stället skickades ärendet på remiss till två myndigheter och en organisation. Dessa fick två dagar på sig att inkomma med yttranden.

Låt mig ge exempel på vad de tre remissinstanserna framhåller i sina svar vad gäller att remisstiden har varit alldeles för kort för att väl grundade och utarbetade svar har kunnat ges.

Inspektionen för socialförsäkringen skriver i sitt svar att yttrandet är kortfattat på grund av den korta svarstiden, och man reserverar sig för att man kunnat missuppfatta förslaget som de yttrar sig över eftersom det är så knapphändigt beskrivet.

Försäkringskassan framhåller att de inte haft möjlighet att analysera och överblicka alla konsekvenser av förslaget och vad de skulle kunna innebära eftersom tiden har varit alltför kort för att kunna göra det. Man framhåller vidare att detta är olyckligt eftersom förslagen berör stora grupper försäkrade, och man understryker att förslagen kan komma att få oönskade konsekvenser.

Handikappförbunden framhåller att de av tidsskäl inte har haft möjlighet att bereda frågorna djupare och inte heller haft möjlighet att hämta in synpunkter från sina medlemsförbund.

Så här långt om hur ärendet har beretts – uppenbart bristfälligt, undermåligt för att inte säga att beredningen av ärendet i praktiken har varit obefintlig.

Jag återkommer till remissinstansernas svar när det gäller sakfrågan.

Även finansutskottet har varit kritiskt i ett enigt yttrande till socialförsäkringsutskottet. Finansutskottet framhåller att utskottsinitiativet avser förändringar som kan få stor betydelse för såväl enskilda som samhället i stort. Därför betonar man mot bakgrund av det finanspolitiska ramverket vikten av att varje ny utgift för staten alltid föregås av en grundlig beredning. Man understryker att förslaget till tillkännagivande inte är av enkel beskaffenhet och framhåller att de underlag man tagit del av inte är tillräckliga för att någon bedömning ska kunna göras av ändringarnas statsfinansiella effekter. Då kan nämnas att de bedömningar om kostnadskonsekvenser som finansutskottet har tagit del av varierar mellan några hundra miljoner kronor upp till drygt 3 miljarder kronor.

Om riksdagen fattar ett beslut om tillkännagivande betonar finansutskottet att det är viktigt att regeringen låter göra ytterligare kostnadsberäkningar av ändringarna, inklusive de indirekta effekterna av dessa, samt att berörda myndigheter och organisationer ges tillfälle att lämna synpunkter i sedvanlig ordning. Det är en klar och tydlig kritik mot att socialförsäkringsutskottet har struntat i att göra detta.

Lagrådet har i ett tidigare yttrande till socialförsäkringsutskottet i betänkande 2005/06:SfU5 starkt understrukt vikten av att ett remissförfarande motsvarande det som vanligen tillämpas i regeringsärenden används även vid initiativ från riksdagen. Det så kallade beredningskrav som återfinns i 7 kap. 2 § regeringsformen är en av hörnstenarna i den svenska statsförvaltningens arbete. Det normala förfarandet inom Regeringskansliet är att ärenden skickas på remiss under tre månader, men ibland kan tiden behöva kortas av särskilda skäl. KU har i återkommande granskningar av regeringen, ofta efter anmälningar gjorda av vissa av utskottsmajoritetens partiföreträdare, påtalat vikten av att beredningskravet i ord och mening respekteras. Samma sak ska alltså gälla när utskottet väljer att utnyttja sin initiativrätt, samma beredningskrav som gäller för regeringen, tre månaders remiss, inte två dagar.

Mot bakgrund av att utskotten ska vara varsamma med att väcka initiativ och att enighet ska eftersträvas, att minoriteten förvägrats rätten att begära in nödvändigt beslutsunderlag, att beredningen av ärendet är undermålig, obefintlig, samt att man ska respektera det finanspolitiska ram-

verket borde ärendet inte ha väckts av utskottet, åtminstone inte utan att ha föregåtts av en ordentlig och seriös beredning.

Som jag inledde med att säga är betänkandet i sig ett hån mot medborgarna. De borde kunna förvänta sig att riksdagen tar sitt uppdrag på allvar och fattar väl grundade beslut. Och det är ett hån mot tidigare generationer riksdagsledamöter som har vårdat riksdagsordningen och slagit vakt om en gedigen ärendeberedning.

Låt mig härfter gå över till vad som de facto föreslås i betänkandet och ställa det mot vad som föreslås i denna departementspromemoria, som jag tror att åtminstone en del av er känner till, som är en analys och en uppföljning av sjukförsäkringsreformen och innehåller förslag om förbättringar i de delar där vi har sett att reformen inte fallit ut på det sätt som vi önskat oss. Det är en utredning som arbetats fram under flera månader av flera kunniga experter och som nu är ute på remiss till ett femtiotal myndigheter. Remisstiden går ut den 30 juni.

Den här utredningen, de förslag som finns i den och den seriösa beredning som sker av förslaget ska ställas mot detta betänkande som grundar sig på två tämligen oprecisa A4-sidor som har varit på remiss i två dagar hos två myndigheter och en organisation. Ställ dessa två mot varandra: En ordentlig remisstid, ett femtiotal remissinstanser, väl genomfört beredningsarbete och två A4-sidor, två dagars beredningstid. Är det vad medborgarna har att förvänta sig av Sveriges riksdag inför beslut som berör många människor och som kan ha stor betydelse för samhället och den offentliga ekonomin?

I betänkandet föreslås att det införs en ersättning för dem som lämnat den tidsbegränsade sjukersättningen för att delta i arbetslivsintroduktionen och som saknar sjukpenninggrundande inkomst. Det föreslås att dessa ska ges en ersättning som motsvarar den de tidigare haft enligt den tidsbegränsade sjukersättningen.

I departementspromemorian föreslås att det införs en särskild sjukpenning för denna grupp SGI-lösa i kombination med ett särskilt bostadsstöd. Detta förslag är väl genomarbetat och, som jag sade, ute på remiss. Ersättningsnivån enligt förslaget ska motsvara ungefär den ersättning som de SGI-lösa har fått i form av aktivitetsstöd under den tid de har deltagit i arbetslivsintroduktionen.

Vad säger då remissinstanserna om förslaget i det betänkande vi har att behandla nu?

Försäkringskassan efterlyser i sitt remissvar att den kompensation som ska ges ska bli enkel att förstå utfallet av för den försäkrade och klargör att man föredrar den form av dag- eller månadsersättning som föreslås i departementspromemorian.

Inspektionen för socialförsäkringen skriver i sitt yttrande att man ”vill emellertid anföra att det på den korta tid som stått till myndighetens förfogande inte gått att undersöka i vilken utsträckning utskottsinitiativets förslag faktiskt leder till en sammanlagt högre ekonomisk ersättning till den berörda gruppen, jämfört med regeringens förslag om att också införa ett boendetillägg till personer vars tidsbegränsade sjukersättning upphört. Därtill kan läggas att det kan innebära stora svårigheter att konstruera ersättningsregler som innebär att ersättningen motsvarar den tidsbegränsade sjukersättning som individen hade tidigare, i vart fall om

hänsyn också ska tas till andra ersättningar som bostadstillägg och kollektivavtalade förmåner.”

Inspektionen för socialförsäkringen fortsätter: ”Förslaget att ge en viss grupp en högre ersättning kommer därför bara i begränsad utsträckning att minska antalet personer med nedsatt arbetsförmåga som hänvisas till att ansöka om försörjningsstöd från kommunerna.”

Man framhåller slutligen: ”Tillämpningen av reglerna förefaller i sådana fall kunna bli komplicerad. Därtill är det oklart vad förslaget kommer att innebära för dessa personer.”

Det är, mina vänner, vad Inspektionen för socialförsäkringen anser om förslaget till utskottsinitiativ, ett osäkert förslag som vi inte vet konsekvenserna av för den enskilde medborgaren.

Det andra förslaget i utskottsinitiativet handlar om hur arbetsförmågan ska bedömas efter 180 dagars sjukskrivning. I dag bedöms den sjukskrivnes arbetsförmåga mot den reguljära arbetsmarknaden. Av de 55 000 personer som uppnår gränsen 180 dagars sjukskrivning under ett år bedöms 83 procent i dag sakna arbetsförmåga på den reguljära arbetsmarknaden och bibehåller därmed sin rätt till sjukpenning. 14 procent omfattas av de undantag som finns i dag, till exempel att man väntar på att få en operation, och behåller därför sin sjukpenning. I 3 procent av dessa 55 000 fall bedöms den sjukskrivne kunna ta ett arbete på den reguljära arbetsmarknaden och mister därmed rätten till sjukpenning. I stället får man sitt stöd från Arbetsförmedlingen och hjälp att hitta ett passande jobb.

I betänkandet föreslås nu att arbetsförmågan ska bedömas mot normalt förekommande arbeten i stället för mot den reguljära arbetsmarknaden. För en betraktare kan detta synas vara en lek med ord, och så kan det faktiskt också vara.

Låt oss återigen se vad remissinstanserna säger: Inspektionen för socialförsäkringen uppfattar att förslaget att ändra prövningen av arbetsförmågan innebär att i sjukpenningärenden byta begrepp från prövning av arbetsförmågan mot den reguljära arbetsmarknaden till prövning mot normalt förekommande arbete, vilket innebär en återgång till det begrepp som användes före regeländringen 2008. Inspektionen för socialförsäkringen har också uppfattat att förslaget inte enbart gäller vid 180-dagarsprövningen för anställda sjukskrivna utan även vid motsvarande prövning för till exempel arbetslösa.

Det finns inget underlag som visar att bytet av det aktuella begreppet har inneburit någon förändring av den aktuella prövningen av arbetsförmågan. Det är osäkert om en återgång till det tidigare begreppet normalt förekommande arbete skulle leda till en mer restriktiv eller generös bedömning eller till en mer rättssäker tillämpning eller inte.

Inspektionen fortsätter: Osäkerheten kring vad förändringen inneburit beror på att eventuella effekter som kan ha inträffat i samband med bytet av begrepp till reguljära arbetsmarknaden inte går att särskilja från effekten av att det samtidigt genomfördes andra förändringar i sjukförsäkringen. I den utsträckning färre personer nu beviljas sjukpenning är det osäkert hur bytet av begreppet bidragit till utvecklingen.

Huruvida en återgång till begreppet normalt förekommande arbeten skulle leda till en mer restriktiv eller generös tillämpning är därmed enligt Inspektionen för socialförsäkringens uppfattning oklart. Försäkringskassan har i sin analys av rättsläget avseende sjukförsäkringsreformerna, rapport 2010-11-15, konstaterat att frågan om införandet av begreppet "reguljära arbetsmarknaden" inte har aktualiserats i någon av de kamrarrättsdomar som har granskats. Något stöd för att utgången skulle ha blivit en annan om arbetsförmågan skulle ha prövats mot det tidigare begreppet "normalt förekommande arbete" kan inte Försäkringskassan finna.

Inspektionen för socialförsäkringen slår också fast att någon tydlig praxis inte hade utvecklats gällande begreppet normalt förekommande arbete, vilket är intressant eftersom majoriteten under ärendebehandlingen framfört just existensen av en tidigare fungerande praxis som ett argument för att återgå till den gamla bedömningsgrunden.

Försäkringskassan skriver i sitt remissvar: Försäkringskassan har svårt att se att en återgång till begreppet normalt förekommande arbete i praktiken skulle ha avgörande betydelse för bedömningarna av rätten till sjukpenning.

Det kan också vara på det sätt som påtalas i Socialdepartementets svar på finansutskottets begäran om underlagsmaterial inför sitt yttrande till socialförsäkringsutskottet, att en dom från regeringsrätten i april 2008, som inte hann omsättas i praxis innan bedömningsgrunden ändrades förra gången, kan bli gällande. Då kan kostnaden för detta förslag bedömas uppgå till 2,7 miljarder kronor. Men det enda vi vet är att vi inte vet konsekvenserna av det som nu föreslås. Det är det vi vet.

Mot bakgrund av att departementspromemorian, vari sjukförsäkringsreformen seriöst utvärderats och förslag till förbättringar har lagts fram, ännu är ute på remiss samt att regeringen har aviserat i vårpropositionen att man avser att återkomma i höstbudgeten med förslagen anser vi det inte motiverat med det föreslagna tillkännagivandet. Ser man dessutom till det faktum att förslagen i betänkandet är skissartade, riskerar att medföra oförutsägbara konsekvenser för såväl enskilda medborgare som samhället i stort och för de offentliga finanserna samt att beredningen av ärendet varit i det närmaste obefintlig bör riksdagen avslå förslaget i betänkandet.

Jag yrkar därmed bifall till reservationen och därmed avslag på förslagen i betänkandet.
(Applåder)

I detta anförande instämde Jan Ericson (M), Ulf Nilsson (FP) och Solveig Zander (C).

Anf. 115 ULF NILSSON (FP):

Herr talman! En sådan här dag när vi diskuterar sjukförsäkring kan det finnas all anledning att tänka på vilka förändringar som har skett i sjukförsäkringen sedan alliansregeringen bildades.

Jag känner en del människor som drabbades av den gamla sjukförsäkringen, som jag brukar berätta om. Jag känner till exempel Erik som hade dålig rygg när han var i 40-årsåldern och blev sjukskriven i tolv månader utan någon rehabilitering. Sedan ringde Försäkringskassan upp Erik och

sade: Kan du börja jobba heltid nu? Kan du inte det får du förtidspensionera dig. Om du inte gör det nu försvinner kanske chansen. Han vågade inte annat utan förtidspensionerade sig och lever sitt liv, fram till sin riktiga pensionsålder som ännu inte infunnit sig, utan att ha ett arbete att gå till.

Jag vet också en svårt mobbad flicka som lämnade gymnasieskolan i 18-årsåldern. Hon var rädd för människor och vågade inte gå till ett jobb. Hon blev också bara passivt sjukskriven. Hon fick så kallad tillfällig sjukersättning efter några år och fastnade också i utanförskap och passivitet och kom aldrig tillbaka.

Exemplen är många. Vid denna tid, omkring 2005, hade vi i Sverige 750 000 långtidsarbetslösa eller förtidspensionärer.

De rödgröna har gjort ett huvudnummer av att kritisera den nya sjukförsäkringen. Jag tror, herr talman, att denna kritik kommer att blekna i det långa perspektivet. Jag är tvärtom övertygad om att denna sjukförsäkringsreform kommer att räknas som en bra och viktig social reform i framtiden, kanske en av de viktigaste i Sverige under 2000-talets första år.

Allt fler människor hittar en snabbare väg tillbaka, och sjukskrivningstiderna har förkortats ordentligt. I den nya försäkringen finns som bekant tidsgränser för när individuell prövning av arbetsförmåga ska genomföras.

Att tydliga tidsgränser behövs i en sjukskrivningsprocess var de flesta överens om 2006. Bland andra kom Anna Hedborg, före detta socialdemokratisk socialminister, fram till det i sin utredning. Även en LO-utredning kom till samma slutsats. Med tidsgränser för utvärdering och avstämning fortsätter inte sjukskrivningen utan att myndigheter, arbetsgivare och den enskilde reflekterar över hur vägar tillbaka kan se ut.

Till oppositionen säger jag: Glöm inte alla dem som på er tid snabbt fördes över till ett passivt liv utanför arbete och social gemenskap. Glöm inte alla dem som inte fick rehabilitering på många månader eller till och med år. Glöm inte att när det var som värst förtidspensionerades 140 personer om dagen.

Det är viktigt att komma ihåg hur verkligheten såg ut innan Alliansen genomförde sina reformer av sjukförsäkringen och rehabiliteringen. En forskarstudie i Lund av professor Antoinette Hetzler kallade systemet för en försäkring för utsortering.

Antalet förtidspensionärer, eller personer med sjukersättning som det heter, har minskat med 100 000 sedan 2006. Människor fastnar inte längre i långa passiva sjukskrivningar som leder till följsjukdomar, sociala problem och ett långvarigt utanförskap. I stället ger våra satsningar på rehabilitering människor goda möjligheter att bli friska och komma tillbaka till arbetslivet. De omotiverade skillnaderna mellan olika regioner i Sverige börjar också försvinna.

En del säger att det gick för fort med sjukskrivningsreformen, men, herr talman, år 2006 var det viktigt och bråttom att göra något radikalt för att stoppa utsorteringen av människor som blev utkastade från arbetslivet. Visst finns det detaljer som behöver rättas till, men det hade inte varit bättre att vänta. Det hade tvärtom varit oförlåtligt.

I de flesta reformer upptäcker man förr eller senare att de finns brister som behöver rättas till. Redan sensommaren förra året började bland andra vi i Folkpartiet att tala om att det snart behövdes en översyn och justering av en del tveksamheter i en för övrigt mycket bra sjukförsäkring.

Det är ingen hemlighet att vi i Folkpartiet i höstas var ganska otåliga över att det drog ut på tiden med att sätta i gång översynen. Den kom dock i gång och är nu gjord av departementet, och vi tycker att resultatet är bra. Vi, liksom alla allianspartier, har varit mycket delaktiga i processen och arbetet med förslagen efter översynen.

Regeringen har nu föreslagit ett antal förbättringar och förtydliganden i dagens sjukförsäkring. En departementspromemoria är ute på bred remiss till ett femtiotal remissinstanser i Sverige. Remisstiden går ut i juli.

Redan i vårpropositionen aviserade regeringen att man avsåg att återkomma med förslag, och dessa förslag har nu kommit. Förslagen har kort beskrivits i vårbudgeten och mer utförligt i skrivelsen. Ett av förslagen är att den som saknar sjukpenninggrundande inkomst på grund av tillfällig sjukersättning får en särskild sjukpeng och ett bostadsstöd som är beroende av vilken försörjningssituation man har.

En annan nyhet är en utökning av undantagen för dem som når den bortre tidsgränsen för att provas mot arbetsmarknaden. Sjukpenning på fortsättningsnivå ska kunna betalas ut till fler personer där det vore uppenbart olämpligt med tanke på den försäkrades sjukdom att inte göra så.

Vi har också förslag om förstärkta insatser för att underlätta återgång till arbete och, inte minst viktigt, möjlighet att genomgå arbetslivsinriktad rehabilitering tidigare hos Arbetsförmedlingen och med bibehållen sjukpeng, alltså ingen försämrade ersättning.

Ett annat förslag är förstärkt samarbete mellan Försäkringskassan, Arbetsförmedlingen och hälso- och sjukvården i syfte att så tidigt som möjligt under sjukskrivningen skapa möjlighet för en arbetslivsinriktad rehabilitering.

Jag ska också nämna ytterligare resurser till Arbetsförmedlingen som motsvarar ungefär 3 000 platser inom arbetsmarknadspolitiska insatser för personer med särskilt nedsatt arbetsförmåga.

Dessa tydliga förslag finns alltså i regeringspromemorian som är ute på remiss. Ett stort antal remissinstanser är på gång att lämna synpunkter. Ett seriöst arbete är i gång, och till hösten kommer skarpa förslag från regeringen om förbättringar i sjukförsäkringen.

I det läget, herr talman, begär de rödgröna plötsligt och oväntat ett utskottsinitiativ om just de frågor som redan behandlas i regeringens förslag och som nu diskuteras hos organisationer och myndigheter. Detta är inte seriöst och trovärdigt, och det är inte till glädje för de människor som berörs av sjukförsäkringen.

Men i glädjen över att kunna vinna en votering anpassade Socialdemokraterna sig efter Sverigedemokraterna i utskottet och tog bort den del av förslaget som Sverigedemokraterna gick emot och lämnade ett nytt yrkande.

Från början föreslog de rödgröna att tidsgränsen för uppföljning och avstämning efter två och ett halvt år skulle bort. Det skulle ha öppnat vägen tillbaka till den hopplösa passivitet som fanns i det gamla systemet.

När man efter Sverigedemokraternas nej drog tillbaka detta förslag finns två förslag kvar. Dels ska personer prövas mot "normalt förekommande arbeten" i stället för mot den reguljära arbetsmarknaden som dagens regler säger. Dels ska en ny typ av ersättning utformas för dem som inte har en sjukpenninggrundande inkomst.

Få remissinstanser har fått möjlighet att yttra sig eftersom detta har drivits fram på bara ett par dagar. Inspektionen för socialförsäkringar och Försäkringskassan konstaterar, som vi också hörde från Gunnar Axén, att det är omöjligt att säga vad konsekvenserna av dessa förslag blir. Det går inte att säga om de rödgrönas sjukpeng för så kallade nollklassade ger mer eller mindre ersättning än vad Alliansens förslag gör. Det går inte heller att säga om den ändrade formuleringen när det gäller prövning mot arbetsmarknaden innebär en mer generös inställning eller om det innebär att man får ännu hårdare krav på sig att arbetspröva.

Remissinstanserna konstaterar att det inte går att bedöma om den här reformen kommer att kosta samhället något och i så fall hur mycket. Det går heller inte att konstatera hur den kommer att påverka människors vilja och förmåga att komma tillbaka i arbete.

Herr talman! I dag beslutar vi om några saker utan att veta vad de innebär. Vi vet inte vad det innebär för dem som är sjuka. Vi vet inte hur det kommer att påverka människors väg tillbaka från sjukskrivning, och vi vet inte vad det kommer att kosta.

Jag ser ingen anledning att göra annat än yrka avslag på det förslag i betänkandet som majoriteten föreslår.

(Applåder)

I detta anförande instämde Solveig Zander (C).

Anf. 116 SOLVEIG ZANDER (C):

Herr talman! Jag börjar med att yrka avslag på förslaget i betänkandet och bifall till Alliansens reservation och särskilda yttrande.

Vi har ett majoritetsförslag som innehåller två punkter med förändringar av sjukförsäkringen. De rödgröna föreslog från början tre punkter, men de lierade sig snabbt med sin nya samarbetspartner, Sverigedemokraterna, som bara ville ha två förändringar. Jag är förundrad över att de rödgröna som totalt har sablat ned denna sjukförsäkring kommer med bara två förslag. Kommer dessa två förslag att innebära en lösning på alla de brister som ni tidigare har påtalat när det gäller sjukförsäkringsreformen?

Vi i Alliansen har fem konkreta förslag på förändringar. Vi har insett att man måste jobba noggrant för att få fram de fem förslagen. Vad anser egentligen du, Tomas Eneroth, dina medlemmar och väljare om att ni bara gör kosmetiska förändringar av något som ni har haft så många synpunkter på?

Centerpartiet har varit kritiskt till att förändringarna aldrig kom till stånd. Jag och Centerpartiet sade redan i höstas att vi måste skynda oss eftersom det var viktigt. Jag bestämmer inte själv, och inte Centerpartiet heller. Jag är glad att vi i Alliansen har lyssnat på varandra och därför i en departementspromemoria kan lägga fram fem förslag som är ute på en bred remissrunda. Vi vill lyssna på vad remissinstanserna har att säga.

De rödgröna och Sverigedemokraterna har ett förslag om att man ska behålla den sjukpenninggrundande inkomsten när man inte längre har någon arbetsförmåga – eller som de brukar säga: är utförsäkrad. Man ska få behålla den sjukpenninggrundande inkomst man hade tidigare. Det andra de tar upp är att när man ska provas mot hela arbetsmarknaden ska det göras i normalt förekommande arbeten.

Jag förväntade mig att man från den rödgröna sidan, och kanske också från samarbetspartnern Sverigedemokraterna, skulle medverka till att förslagen kunde genomföras snabbt; men icke så Nicke. Det tar lika lång tid för era förslag att genomföras som för dem vi har föreslagit. Våra är, som sagt, mycket bättre och mer genomarbetade.

Vi vill för det första öka den ekonomiska tryggheten när man är sjuk. Man ska få en sjukpenning i särskilda fall, och man ska få ett bostadsstöd som är behovsprövat om man inte har arbetsförmåga. Vad i kronor och ören är skillnaden mellan vårt förslag och det förslag ni har?

För det andra ska man efter 180 dagar provas mot den reguljära arbetsmarknaden om man har arbetsförmåga. De rödgröna och Sverigedemokraterna menar att domstol och praxis ska beskriva vad reguljär arbetsmarknad är. Vem kan tydligt beskriva vad normalt förekommande arbeten och reguljär arbetsmarknad är? Det viktigaste är att vi får ett tydliggörande av begreppet arbetsförmåga. Det jobbar nu Försäkringskassan med. Inspektionen för socialförsäkring menar att det finns risk för att det arbetet äventyras när man nu kommer med ett annat förslag eller ska återgå till det gamla. Det är inte seriöst. Det är att leka med ord, hävdar jag.

För det tredje menar vi i Alliansen att man ska göra ytterligare undantagsregler för den bortre gränsen. Det nämnde också Ulf Nilsson. De rödgröna ville i ärlighetens namn ta bort den bortre gränsen helt och hållet, men när inte Sverigedemokraterna ville det brydde sig de rödgröna inte om att kräva det. Det viktigaste är att man försäkras sig om att den som har en sjukdom som gör det oskäligt att man ska provas mot den bortre gränsen får möjlighet att stanna kvar för sjukdomens skull.

För det fjärde vill vi i Alliansen underlätta återgången till arbete med en tidigare rehabiliteringsinsats. Det innebär att man redan efter ett års sjukskrivning – inte efter två och ett halvt – med bibehållen sjukpenning får möjlighet att pröva en aktiv rehabilitering dels för att förbereda sig för vad Arbetsförmedlingen kan ge, dels för att se om man har någon arbetsförmåga. Varför ska man behöva vänta i två och ett halvt år på det? Det är att behålla sin ekonomiska trygghet. Vi säger också att Försäkringskassan, Arbetsförmedlingen och den medicinska kompetensen ska arbeta mer tillsammans för att tydliggöra den enskildes tillstånd.

För det femte ska det, som Ulf Nilsson sade, finnas ytterligare resurser för att göra det möjligt för personer med nedsatt arbetsförmåga att komma tillbaka till arbetet.

Det är skillnad mellan Alliansens förslag och de förslag som de röd-gröna tillsammans med Sverigedemokraterna har snabbbehandlat och dåligt berett. Som Gunnar Axén sade har man inte använt sig av möjligheten att ha fler remissinstanser. Man har snabbt och geschwint jobbat fram något som inte är värdigt en lagstiftande församling.

Jag vänder mig nu till dig, Erik Almqvist. När vårt förslag presenterades sade du att det hade hastats fram. Det tog oss sex månader mot era två dagar. Har du redan glömt vad du sade?

Du sade också, Erik Almqvist, att man i vårt förslag saknar samordning mellan myndigheter. Men det står i vår departementsskrivelse att Försäkringskassan, Arbetsförmedlingen och den medicinska kompetensen ska arbeta mer tillsammans. Var i det förslag som ni i majoriteten presenterar i dag finns förslag till samordning? Har du redan glömt det du sade?

Ni är inte seriösa. Jag är uppriktigt ledsen över att ni har hastat fram ett förslag som kommer att försämra för människor som redan är sjuka, människor som vi på alla sätt och vis vill hjälpa med alla de åtgärder som sjukförsäkringsreformen innehåller och med de förslag till förbättringar som vi har. Ni bryr er inte om dessa människor. Men jag kan lova att jag, Centerpartiet och Alliansen ska göra vad vi kan för att förmildra konsekvenserna av vad era förslag kan innebära. För en sak är säker: Vi står på de sjukas sida.

(Applåder)

I detta anförande instämde Ulf Nilsson (FP).

Anf. 117 EMMA HENRIKSSON (KD):

Herr talman! Jag börjar med att yrka avslag på förslaget i betänkandet.

För oss kristdemokrater har det funnits en enda utgångspunkt under hela hanteringen av sjukförsäkringsfrågan, och det är det som är den bärande principen och det som vi hela tiden har kommit tillbaka till och kommer att komma tillbaka till, nämligen att vi ska ha en sjukförsäkring som är trygg för alla. Alla som inte har en arbetsförmåga på grund av att de är sjuka ska kunna känna en trygghet i sin försörjning. Samtidigt ska alla som har en arbetsförmåga kvar få all den hjälp och allt det stöd som de behöver för att kunna komma tillbaka till arbete.

Denna utgångspunkt hade vi under förra mandatperioden när vi var med och genomförde de stora förändringarna i sjukförsäkringen därför att vi hade ett system som inte levde upp till detta. Vi hade ett system som lämnade människor därhän, som inte gav hjälp och stöd och som gjorde att människor kände sig bortglömda och inte fick en chans. Men självklart har detta också varit utgångspunkten när vi under hösten inledde ett intensivt arbete med att korrigera det som inte blev rätt och det som gjorde att människor faktiskt kom i kläm på ett helt oacceptabelt sätt.

Vi bildade internt en liten arbetsgrupp som jobbade med att försöka komma till botten med det som behöver förändras. Vilka brister är det som finns? Vi har haft massor av kontakter med personer som själva är drabbade, med deras anhöriga, med intresseorganisationer och med företrädare för organisationer som möter dessa människor. Vi har haft kon-

takter med vårdpersonal, både inom primärvården och inom psykiatrin, diakoner, Försäkringskassans handläggare, arbetsförmedlare och många andra för att faktiskt se vad som behöver förändras.

Detta arbete låg till grund för de förslag som vi presenterade på de områden där vi såg att det behövde göras förändringar. När vi i Alliansen kom överens om det som nu är en departementsskrivelse som är ute på remiss har vi kristdemokrater känt att vi har fått med det som behöver rättas till för att sjukförsäkringen ska leva upp till de högt ställda kraven om att varje person som är för sjuk för att arbeta ska känna en trygghet i försörjningen och om att varje person som har en arbetsförmåga ska få rätt hjälp och stöd för att kunna komma tillbaka.

Vi har fortsatt att ha dessa kontakter, och varje vecka får jag bekräftelse på att många av de förändringar som vi gjorde faktiskt var rätt och riktiga. Jag får bekräftelse från vårdpersonal som säger: Det är många av mina patienter som jag kan hjälpa i dag på ett helt annat sätt än jag kunde göra tidigare.

Det är otroligt viktigt.

Jag får också bekräftelse på de brister som faktiskt finns och att det är de brister som vi har identifierat och att de behöver åtgärdas.

Men vi får inte glömma bort alla dem som drabbades förut och hur viktigt det är att vi inte går tillbaka till ett system som återigen drabbar människor.

Som ni har hört tidigare är våra förslag ute på remiss, och tidigare talare har gått igenom vad dessa förslag innehåller. Jag tänker därför inte använda min tid för att gå in på det.

Men det är viktigt för oss kristdemokrater att vi tar den tid som nu kommer från och med den 1 juli då alla remissynpunkter kommer in. Det är ett femtiotal remissinstanser som har analyserat den omfattande departementsskrivelsen med våra detaljerade förslag, där man mycket noga går igenom hur man ska göra för att vidta rätt åtgärder för att faktiskt hjälpa och inte stjälpa ytterligare. Vi kommer att analysera dessa svar. Och även om vi så klart är övertygade om att vi har försökt hitta så bra förslag som vi kan och har försökt förutse alla brister och luckor är det viktigt att lyssna och se om det har kommit in något ytterligare och något som vi kanske har förbisett. Det är därför man har en remisstid, och det är därför som det är viktigt att remisstiden är ganska lång så att de olika organisationerna och myndigheterna som är mycket kunniga i dessa frågor får tid att verkligen sätta sig in i varje enskild detalj i dessa förslag som är mycket komplexa eftersom sjukförsäkringen är ett mycket komplext system.

Jag är uppriktigt förvånad över att oppositionen kommer med detta utskottsinitiativ nu och att det är så otroligt skissartat. På mindre än ett par A4-sidor har man lite löst skrivit ned hur man skulle vilja se utvecklingen. Jag tror att det finns en ärlig ambition i detta. Men redan i slutet av april när jag och Tomas Eneroth deltog i LO:s arrangerade debatt – den webbsändes och kanske fortfarande finns kvar på deras hemsida – var merparten av våra förslag kända. Redan då var Tomas Eneroth mycket bestämd i sin uppfattning om att detta är fel och för lite.

Prot. 2010/11:120
21 juni

*Vissa ändringar
i sjukförsäkringen*

Därför är det förvånande att oppositionen inte då kunde presentera sina förslag och sina konkreta alternativ till hur man vill ha det i stället. Vad är det som saknas? Självklart begär jag inte att man ska göra det direkt samma dag eller samma vecka. Men eftersom vi alla har varit överens under en ganska lång tid om att det behövs förändringar har jag utgått från att det inom alla partier har funnits ett arbete för att försöka hitta lösningarna. Jag tror nämligen att det finns en ganska stor samstämmighet om var bristerna finns. Det är inte jättesvårt att komma fram till. Det räcker med att prata med ett antal personer som är berörda eller med dem som jobbar med frågorna. Men att hitta lösningarna är desto svårare.

Om oppositionen hade kunnat komma med sina konkreta förslag lite snabbare hade det inte på något sätt varit ett problem att också låta dem gå på remiss, vilket vi har begärt i utskottet, och att faktiskt låta dem komma med i det arbete som kommer att bedrivas intensivt under sommaren med att ta in alla de synpunkter som har kommit in och fortsätta det viktiga arbete som behövs.

Det finns nämligen i dag människor som inte får rätt hjälp och rätt stöd. Vi måste förändra sjukförsäkringen. För dessa människor är det ett stort problem att varje dag behöva vänta. Ju snabbare vi kan få detta på plats, desto bättre.

Vi har ställt i utsikt att genomföra dessa förändringar från och med den 1 januari 2012, samma datum som oppositionen har för sina förslag, men det är förslag som ännu inte är förberedda.

Jag är orolig för det som oppositionen nu försöker driva igenom utan att det har remissbehandlats, utan att vi vet om det kommer att innebära förbättringar eller kanske till och med försämringar för dem som berörs, utan att vi vet om det kommer att påverka rättssäkerheten i negativ riktning för dem som berörs eller om det helt enkelt bara blir status quo i det avseendet.

Om oppositionens förslag vinner riksdagens gillande, om riksdagen beslutar att bifalla förslaget, är jag rädd att det finns risk för att människor kommer att drabbas ännu hårdare. Det är jag inte beredd att medverka till.

Vi har tillsammans med de andra allianspartierna fått fram förslag som kommer att hantera de problem vi ser i sjukförsäkringen i dag. Vi kristdemokrater kommer att fortsätta att arbeta med sjukförsäkringen tills vi når upp till målet att alla som är för sjuka för att arbeta ska kunna känna trygghet i försäkringen, trygghet i sin försörjning, och att alla de som har arbetsförmåga ska få hjälp och stöd att komma tillbaka i arbete.
(Applåder)

I detta anförande instämde Ulf Nilsson (FP) och Solveig Zander (C).

Anf. 118 TOMAS ENEROTH (S):

Herr talman! Jag vill inledningsvis yrka bifall till utskottets förslag i betänkandet.

När jag vaknade i morse lyssnade jag på *Dagens Eko*. Där kunde vi höra hur man rapporterade om Ann Reijhell som fallit igenom skyddsnätet i sjukförsäkringen. Trots läkarintyg att hon helt saknar arbetsförmåga står hon sedan den 21 mars i år utan ersättning. Handläggaren hon

hade vid Arbetsförmedlingen under den process hon genomgick har till och med skrivit brev till henne där han säger att hon tyvärr inte är den enda som hamnat i den situationen. Det stämmer onekligen. Försäkringskassans bedömning var att minst 700 drabbades 2009. Därefter har man inte tagit reda på hur många som faktiskt har drabbats, men vi vet att över 50 000 blivit utförsäkrade och att man räknar med att det blir tiotusentals fler under kommande år.

Socialförsäkringsminister Kristersson kommenterar inte inslaget i *Ekot* utan säger som vanligt att det pågår ett arbete i Regeringskansliet. Så har det låtit under lång tid. Varje enskilt ärende som medierna redovisar, hur många hundra eller tusen det än är, viftas bort med argumentet att det är tillfälligheter eller kantigheter som finns i sjukförsäkringen och snart ska rättas till. Vi känner alla till dem. I morse var det Ann Reijhell, tidigare har det varit Annica Holmquist, Erik Videgård – ja, listan kan göras lång på alla de enskilda individer som drabbats av de nya sjukreglerna. Vi har läst om dem i medierna. Vi har hört om dem i politiska debatter.

I debatten hör vi ofta, inte minst från borgerliga företrädare, att man talar om de där sjuka, som om det vore någon annan sorts människor. Det kunde ha varit vem som helst av oss. Alla kan vi bli sjuka. Det tål att än en gång påminna om det. Det räcker att man råkar ut för en trafikolycka eller en arbetsplatsolycka. Tusentals människor skadas varje år i trafik- och arbetsplatsolyckor. Eller så får man av en läkare i ett diagnosrum beskedet att man har en tumör. Det är vid sådana tillfällen som livet förändras. Det är vid sådana tillfällen som ens prioriteringar omvärderas. Från att ha haft tusentals önskningar om futtiga vardagsbekymmer, semesterplaner, yrkeskarriär eller någonting annat kvarstår en enda längtan, att bli frisk.

Den nya sjukförsäkringen har tillfört ytterligare en önskan hos många sjukskrivna, nämligen en önskan att få stöd under sin sjukperiod, att få rehabilitering eller habilitering i stället för att prövas mot en fiktiv arbetsmarknad, att man inte ska behöva gå från hus och hem bara för att man råkar drabbas av sjukdom. I dag upplever tusentals enskilda och familjer att sjukdom leder till fattigdom. Det är inte värdigt ett välfärdsland som Sverige.

Bakgrunden till detta är naturligtvis en sjukvårdsreform som har stora brister. Huvudsyftet var uppenbarligen inte att göra en bättre försäkring utan det handlade främst om att kraftigt minska statens kostnader för att kunna finansiera stora skattesänkningar. Trots massiva protester drevs sjukförsäkringsreformen igenom. Man struntade i att lyssna på remissopinionen och på protester och klubbade igenom förslaget.

När beslutet fattades i riksdagen applåderade Alliansens ledamöter. För mig är det helt obegripligt. Applåderar de nu när snart 50 000 utförsäkras? Applåderar de nu när personer som genomgår rehabilitering måste avbryta den för att i stället prövas på en fiktiv arbetsmarknad och bli heltidsarbetslösa? Applåderar de nu när svårt sjuka blivit nollklassade, ställs helt utan ersättning och tvingas till socialen?

Reformen har fått berättigad och hård kritik från både drabbade och profession – påskuppropet, läkare, fackliga organisationer, arbetsgivarföreträdare, handikapprörelsen. Ja, till och med borgerliga ledamöter har

kritiserat reformen. Jag vill minnas att en tidigare kristdemokratisk riksdagsledamot bett om ursäkt via medierna och sagt att hon ångrar sig.

Vår kritik har varit att vi måste rätta till de akuta felen i sjukförsäkringen så att vi ska kunna diskutera det som vi långsiktigt behöver ta tag i i Socialförsäkringsutredningen. Vi vill nämligen gärna hitta breda lösningar i den parlamentariska utredningen – om omställningsavtal, rehabilitering, ersättningar, taknivåer, företagshälsovård, allt det som borde vara viktigt för att få en väl fungerande sjukförsäkring, som bidrar till omställning i arbetslivet och ser till att Sverige kan vara ett land där man tar till vara den vilja till arbete som finns hos väldigt många.

För att kunna diskutera de långsiktiga lösningarna måste de akuta problemen i sjukförsäkringen hanteras. I december lade vi fram förslag i riksdagen som debatterades. Det var förslag på konkreta förändringar. Vi hade debatt och vi hade omröstning, men våra förslag röstades ned. Då fick vi höra från Alliansens företrädare att de snart skulle rätta till problemen, att lösningarna skulle komma inom kort, strax efter jul eller nyår skulle förslagen komma. Vi väntade och fick då höra från socialförsäkringsminister Kristersson att under vårvintern kommer förslag till riksdagen, att det absolut inte dröjer så länge som till sommaren. Detta finns att läsa i riksdagsprotokollet.

I februari tyckte vi att det började dra ut på tiden. Jag föreslog då ett gemensamt initiativ i socialförsäkringsutskottet. Jag frågade om vi inte gemensamt kunde diskutera de förändringsförslag som nu finns. Jag föreslog att vi skulle ta fram våra och de borgerliga ledamöterna sina förslag så att vi fick till förändringar. Inte en enda reaktion kom från de borgerliga ledamöterna. Jaja, det kanske kommer i vårbudgeten, tänkte vi. Det kom inga förslag i vårbudgeten.

Ännu i dag finns inte ett enda förslag på Sveriges riksdags bord om att göra ändringar i sjukförsäkringen. Den departementsstencil som i denna debatt kallas Alliansens förslag finns inte i riksdagen. Det finns inga förslag från Sverigedemokraterna heller. Det finns bara ett förslag som riksdagen har att ta ställning till, och det är det utskottsinitiativ som vi tagit eftersom vi tycker att det nu får räcka med att vänta på en regering som drar frågan i långbänk.

Vi vill nu säkerställa att det i höstens budgetproposition kommer förslag som ändrar sjukförsäkringen. Det är därför vi tar ett utskottsinitiativ. Vi vill förvissa oss om att vi får ett förslag att hantera i riksdagen under hösten, med ikraftträdande den 1 januari 2012. Vi lägger fram tre förslag:

Det första förslaget gäller de nollklassade. Det är rimligt att man inte ska förlora kraftigt i ekonomisk ersättning för att man är allvarligt sjuk. I dag har vi människor som när den tidsbegränsade sjukersättningen upphör ställs helt utan ersättning och tvingas gå till ekonomiskt försörjningsstöd genom kommunens socialkontor. I sin departementsstencil vill regeringen rätta till det lite grann. Regeringen har ambitionsnivån att man inte ska vara helt beroende av försörjningsstöd utan endast behöva kompletterande socialbidrag. Vi tycker att det är en låg ambitionsnivå i en tigerekonomi som Sveriges.

Vi tycker att det rimliga är att man åtminstone får en ersättning i nivå med den man hade tidigare. Det bortser inte från behovet av bostadstillägg, vilket en del vill hävda i debatten. Vi tycker att det är alldeles ut-

märkt. Vi välkomnar förslaget som på ett bra sätt kompletterar vårt initiativ.

Det andra förslaget är att stoppa utförsäkringarna. Det är den del som Sverigedemokraterna och allianspartierna avslagit. Det omfattas därför inte av dagens debatt. Vi hade velat ha en förändrad syn på vad som händer vid utförsäkringarna. Vi tycker nämligen inte att det går att sätta en tidsgräns för hur länge man saknar arbetsförmåga på grund av sjukdom. Det måste givetvis ske en individuell bedömning. Därför föreslår vi att man ska ha kvar sin sjukpenning under arbetslivsprövning.

I dag fungerar inte arbetslivsprövningen. Handläggarna vid Arbetsförmedlingen och många andra vittnar om att arbetslivsprövningen medför att man är så oroad över sin försörjning att man inte kan ta del i de insatser som Arbetsförmedlingen gör. Tidsgränser kan vara bra, men det ska vara tidsgränser som garanterar att den enskilde får stöd och rehabilitering. Det är vår utgångspunkt i debatten om tidsgränser.

Det tredje förslaget är att ändra arbetsmarknadsprövningen. Dagens 180-dagarsprövning sorterar ut personer från arbetsmarknaden genom att de provas mot det vi kallar en fiktiv arbetsmarknad.

Det här är viktigt, inte minst för reumatiker, personer med ms och personer som genomgår långa behandlingar eftersom det i dag provas redan efter sex månader om man skulle kunna jobba någon annanstans på ett teoretiskt jobb.

Flera arbetsgivare kritiserar också detta. De ser en nyckelmedarbetare som de gärna skulle vilja ha kvar men som tvingas säga upp sig för att det inte duger att jobba 75 eller 80 procent, eftersom de nya reglerna kräver att man till 100 procent ska stå till arbetsmarknadens förfogande även till ett fiktivt jobb.

Det här är ingen arbetslinje; det är en utförsäkringslinje som har kritiserats hårt av väldigt många. Vi tycker att det är rimligt att vi förändrar den här prövningen – på sikt till en helt annan prövning, gärna i samverkan med arbetsmarknadens parter och omställningsavtal, men i detta fall en rättssäker prövning, den reglering som vi hade innan de senaste reglerna infördes.

Alla de här tre förslagen har starkt stöd av handikapprörelsen, TCO, LO, påskupprop och många andra. Det finns också ett starkt stöd från anställda inom Arbetsförmedlingen som tycker att arbetslivsintroduktionen skulle kunna fungera bättre. ISF påpekar detta i sitt remissvar. I dag kom Försäkringskassan med en ny rapport som visar att även där upptas arbetslivsintroduktionen av att man diskuterar försörjningsfrågor i stället för att göra en vettig introduktion.

När vi lade fram förslagen hade jag väntat mig en process i utskottet, att vi skulle få en gemensam diskussion eftersom förslagen ligger i linje med åtminstone det som en del av ledamöterna i Kristdemokraterna och Centern sagt. Jag hade hoppats på gemensamma diskussioner och signalerade också detta tydligt, precis som jag gjort under hela våren: Låt oss hitta gemensamma lösningar!

Jag var inte ensam om detta. Fler hoppades på det. TCO:s ordförande Eva Nordmark uppmanade er borgerliga ledamöter att stödja förslagen i det rödgröna initiativet och finna gemensamma lösningar. Anne Carlsson, ordförande i Reumatikerförbundet, ryter också i och säger att nu får

ni väl ändå se till att hitta gemensamma lösningar och lägga prestige åt sidan.

Men det fanns inte något intresse hos er att vara med och diskutera. Däremot, vilket förvånar mig, fanns det uppenbarligen ett starkt engagemang i att förhindra beslut, att obstruera och kritisera och medvetet dessutom misstolka eller missförstå de förslag vi lagt fram.

Som jag har sagt tidigare, våra förslag står inte i någon konflikt eller kontrast till den departementsstencil som regeringen delat ut. De kan mycket väl komplettera varandra, men på de här punkterna vill vi ändå ge den tydliga signalen från riksdagen att här ska regeringen vara tydlig i ambitionsnivån när det gäller nollklassade och när det gäller arbetsmarknadsprövningen.

Jag kan förstå att det är jobbigt att inte få sin vilja igenom, och jag kan ha respekt för att ni i riksdagen uppenbarligen inte har haft något förhandlingsmandat. Men jag hade inte förväntat mig att ni skulle försöka förhindra ett beslut. Vi har ändå lyssnat på er och tagit hänsyn till era synpunkter. Vi såg till att frågan sändes till finansutskottet så att de kunde yttra sig. Vi såg till att ISF – Inspektionen för socialförsäkringen – och Försäkringskassan fick möjlighet att yttra sig. Sedan lade vi själva till handikappförbunden. Det hade ni inte tänkt på, men vi tycker att det är rimligt. Då får vi nämligen synpunkter från både brukarna, utförarna och utvärderarna. Det är en bred remissomgång.

Ni kom i stället med ett förslag om att åtta instanser, däribland regeringen, skulle svara på 91 detaljerade frågor. Jag tycker inte att det var vidare seriöst. Det skulle kraftigt försena processen. Det skulle innebära att riksdagen inte hann fatta beslut, och det skulle dessutom minska tiden för regeringen att sedan bereda förslagen.

Eftersom inte minst Gunnar Axén har varit så kritisk till processen vill jag i det här sammanhanget påminna om att det även 2009, under en borgerlig majoritet, var hård kritik mot dagens regler i sjukförsäkringen. Då valde de borgerliga ledamöterna att föreslå ett initiativ. Minoritetsskyddet som vi hade avslogs omedelbart, och i stället gav man tre remissinstanser 20 timmar att inkomma med svar. Inom loppet av tre dagar kom man från förslag till beslut i Sveriges riksdag.

Om nu vår process på tre veckor i riksdagen enligt Gunnar Axén är ett hån, vad var då er tredagarshantering? Dessutom är den avsevärda skillnaden att i vårt fall är det förslag som regeringen sedan ska hantera i budgetpropositionen, som riksdagen ska hantera under hösten och som sedan kan träda i kraft. I ert fall var det lagförslag som skulle träda i kraft två veckor senare. Det tycker jag var ett hån mot den demokratiska processen i riksdagen.

Finansutskottet har i remissomgången inte några invändningar. Ett enligt utskott markerar bara det självklara att de här förslagen måste beredas på sedvanligt sätt i Regeringskansliet.

Inspektionen för socialförsäkringen missuppfattar möjligtvis vårt förslag om ersättning och tror inte att vi accepterar ett bostadstillägg. Det är en missuppfattning som också en del borgerliga ledamöter här har framfört. Naturligtvis kan vårt förslag kompletteras med ett bostadstillägg, men ett sådant förslag finns ju inte på riksdagens bord. Hade det funnits det hade vi kunnat inkludera det i vårt förslag. Därmed faller väl den tveksamheten som IFS hade.

Försäkringskassan bedömer inte att effekterna är så stora, men de önskar givetvis, precis som alla myndigheter, att reglerna blir enkla att förstå och administrera. Handikappförbunden välkomnar förslagen och tycker att de är väl avvägda för att skydda dem som drabbats av orimliga konsekvenser av de senaste årens förändringar.

Vi har dessutom låtit riksdagens opolitiska tjänstemän ta fram underlag om kostnader för förslagen. Det var vi överens om i utskottet, och tjänstemännen räknade ut att kostnaden kan bli ungefär 300 miljoner kronor. Det var uppenbarligen en summa som regeringen sedan tyckte var alldeles för låg, för snabbt sände man ut ett pm från Socialdepartementet till finansutskottet där man höftade till med att det här skulle komma att kosta 2,7 miljarder.

Det är en bedömning som regeringen är helt ensam om. Ingen, vare sig IFS, Försäkringskassan eller riksdagens kanslier, gör en sådan bedömning. Kansliets beräkning på tredje punkten var att det skulle kosta 61 miljoner kronor – det är ändå bara 3 procent av de 55 000 personerna som omfattas. Om 1 650 personer skulle kosta 2,4 miljarder kronor vore de alltså tämligen högavlönade. Både IFS och LO-TCO Rättsskydd säger att den dom som Regeringskansliet hänvisar till har marginell betydelse.

Det får nog bli en senare uppgift för riksdagen att granska på vilket underlag som regeringen sände in uppgiften om 2,4 miljarder och 2,7 miljarder kronor. Med tanke på dagens nyhet om att Regeringskansliet använder 119 miljoner kronor till PR-byråer för att presentera den ekonomiska politiken kan man undra i vilket syfte det här förslaget sändes in som ett beslutsunderlag till riksdagen. Men det får vi granska i ett annat sammanhang.

Vi har alltså haft en beredning. Vi har haft yttrande från finansutskottet. Vi har haft en remiss i frågan från riksdagen. Det finns som jag ser det inga starka invändningar mot förslagen och dessutom, vilket är viktigt, gott om tid för regeringen att bereda dem i sedvanlig ordning och sedan lägga fram dem i budgetpropositionen.

Notera dessutom i det här sammanhanget att det enda förslag som ligger på riksdagens bord är det rödgröna. Det finns inget förslag från Alliansen. Det finns inget förslag från Sverigedemokraterna. Det här är den enda möjligheten för riksdagen att säkerställa att regeringen lägger fram ett förslag i höst.

Innan jag avslutar vill jag ändå komma med två små funderingar. Är det så att ni borgerliga partier inte fick förhandla eller ville ni inte? Jag antar att ni kanske kommer att begära replik på mig, och då skulle jag vilja att ni redogör för detta.

Den förra mandatperioden hade vi en majoritetsregering. Då hade ni inget större förhandlingsmandat, utan då var det regeringen som dunkade förslagen genom riksdagen. Men nu är det en minoritetsregering. Jag hade förväntat mig att ni skulle ha haft ett mandat att förhandla, men det är uppenbart att ni inte hade det.

Eller var det så att ni inte ville? Det är klart, flera av er applåderade ju förändringarna i sjukförsäkringen, och ni berömmar den väldigt ofta och säger att den fungerar väl. Var det så att ni inte ville genomdriva förändringar, och om det är så, är ni verkligen nöjda med sjukförsäkringen som den ser ut? Är det rimligt att nollklassade förlorar 4 000 kronor i månaden, dessutom på en ersättning som inte blir pensionsgrundande? Det

handlar om svårt handikappade och sjuka personer som inte har kunnat komma ut på arbetsmarknaden trots lönebidrag, skyddade anställningar. Kostnaderna för det här förslaget är ju marginella, och förslaget ligger dessutom nära det en del borgerliga partier har föreslagit.

Är ni nöjda med att snart 50 000 personer har utförsäkrats och att ytterligare tiotusentals kommer att utförsäkras enligt Försäkringskassans prognoser? Är det en bra utveckling? Kommer man närmare arbetsmarknaden? Blir arbetslivsintroduktionen vettig om man hela tiden är orolig för att man inte har råd med hyra, mat eller något annat? Har ni inte tagit något intryck av påskuppropet, läkaruppropet, utspel och uppvaktningar från handikappförbund och fackförbund och kritik från forskare och många andra? Hade det inte varit bättre om ni svarat på våra erbjudanden om gemensamma överläggningar? Är prestigen så viktig för regeringen att ni inte kan lägga den åt sidan och sätta er vid förhandlingsbordet?

Under åren framöver har vi en socialförsäkringsutredning. Inser ni inte vikten av att kunna lösa de akuta problemen för att få en rimlig och bra samtalston i den utredningen? Finns det inte en poäng i att vi dessutom konstruktivt lyssnar på varandra, på arbetsmarknadens parter, på forskare och på professionen?

Allvarligt talat, det duger inte att enbart hänvisa till Alliansens interna arbetsgrupper i slutna rum och sedan inte vara beredda att ändra ens ett kommatecken när frågan kommer till riksdagen. Den arrogansen fungerade inte väl när vi hade majoritetsregering, och gudarna ska veta att den inte är särskilt framgångsrik när man har minoritetsregering heller.

Detta var mitt goda råd. Jag är stolt över att vi nu kan få en förändring till stånd. Jag hade hoppats att vi skulle ha fått stöd även för vårt tredje förslag i initiativet, men den kampen får vi fortsätta. Jag hade hoppats att borgerliga politiker hade varit beredda att diskutera, men det mandatet har man tydligen ännu inte fått från regeringen. Men jag är glad över det stöd vi har fått från fackföreningsrörelsen, påskuppropet, läkare, diakoner, handikappförbunden och många fler, och jag är glad över att vi ser ut att få en majoritet vid omröstningen i morgon för att förändra åtminstone några av de uppenbara fel som finns i dagens sjukförsäkring.

(Applåder)

I detta anförande instämde Kerstin Engle, Monica Green, Shadiye Heydari, Eva-Lena Jansson, Annelie Karlsson, Kurt Kvarnström, Jasenko Omanovic, Veronica Palm och Fredrik Lundh Sammeli (alla S).

Anf. 119 GUNNAR AXÉN (M) replik:

Herr talman! Tomas Eneroth har pläderat för mycket i sitt anförande, bland annat har han argumenterat för det socialdemokratiska, vänsterpartistiska och miljöpartistiska förslaget, som ju inte är uppe för behandling nu eftersom de rödgröna partierna drog tillbaka det för att i stället ansluta sig till Sverigedemokraternas linje i den här frågan.

Tomas Eneroth säger att han hade önskat en process och att han ville se förhandlingar, diskussion och öppenhet och hitta överenskommelser. Men vilket klimat för den typen av överenskommelser skapar man? När vi i Alliansen begärde att få in underlag från några myndigheter som är högst relevanta i detta sammanhang för att få svar på våra frågor som en viktig del i beredningsprocessen nekade man oss detta! Vi fick inte ställa

några få specificerade frågor till sju myndigheter. I stället säger man: Nej, vi skickar det på två dagars remiss till tre remissinstanser.

Om vi hade fått genomföra en gedigen beredningsprocess där vi hade fått ta in underlag hade vi kanske kunnat ha något att diskutera utifrån. Det hade också varit en fin gest om nu Tomas Eneroth verkligen uppriktigt vill komma till en överenskommelse att man faktiskt tillgodoser motpartens önskemål om att få ett bra beslutsunderlag.

Av det lilla beslutsunderlag som vi har fått in ser vi att det är jättesvårt att avgöra vad de förslag som i dag ligger på bordet kommer att få för konsekvenser. Inte ens Inspektionen för socialförsäkringen eller Försäkringskassan kan säga om det blir någon skillnad för att man byter ut bedömningen av arbetsförmågan från reguljär arbetsmarknad till "normalt förekommande arbeten". Jag undrar om Tomas Eneroth kan berätta vad detta beslut i den frågan kommer att göra för skillnad i praktiken.

I detta anförande instämde Finn Bengtsson (M).

Anf. 120 TOMAS ENEROTH (S) replik:

Herr talman! Gunnar Axéns uppfattning om vad som är en gedigen beredningsprocess är uppenbarligen selektiv. Den gäller bara i vissa frågor där man själv har en annan uppfattning än det som synes vara majoriteten i Sveriges riksdag. När Gunnar Axén själv var ansvarig för beredningsprocessen 2009 avslogs vår begäran om remisser. Då gav man remissinstanserna, som man själv valde ut, 20 timmar på sig att inkomma med svar vid en hearing, och mindre än tre dagar senare fattade man beslut och justerade ärendet, som då gällde direkt lagstiftning. Var det en gedigen beredningsprocess? Vi har ju sett effekterna av den beredningsprocessen under det år som kom.

Där fanns bland annat förslaget om oskälighetsprövning, som ni då gjorde ett stort nummer av men där erfarenheterna nu har visat att det är en enda individ som har omfattats av de undantagsreglerna.

Jag tror dessutom att det kanske är behövligt med lite riksdagskunskap om hur förslag väcks och hanteras i riksdagen. Ett utskottsinitiativ är inte som en motion där man har flera olika förslag att välja mellan. Ett utskottsinitiativ finns bara i de fall där en majoritet ställer sig bakom det.

De enda förslag som har legat på riksdagens bord är de rödgröna förslagen. Vi har fått majoritet för två delar i dem. Något annat förslag finns inte. Däremot finns inga förslag från Alliansen eftersom ni har valt att inte komma med några förslag under hela våren.

Min motfråga till Gunnar Axén får därför bli: Om du nu så sent som i december tillsammans med övriga kamrater på den borgerliga sidan i socialförsäkringsutskottet utlovade att ni efter jul, efter nyår eller senast under vårvintern skulle komma med förslag – varför har ni inte kommit? Visste ni att det inte skulle komma förslag, eller bara struntade ni i det? Inser ni inte att tusentals människor oroligt väntar på att någon rättar till felen i försäkringen? Det är därför vi har tagit detta initiativ, och det hoppas jag att ni förstår.

Anf. 121 GUNNAR AXÉN (M) replik:

Herr talman! Jag ska vara väldigt tydlig och gå rakt på min fråga. Vi har här att fatta beslut om att ändra bedömningsgrund för arbetsförmågan

Prot. 2010/11:120
21 juni

*Vissa ändringar
i sjukförsäkringen*

från att den ska bedömas mot den reguljära arbetsmarknaden till att den ska bedömas mot "normalt förekommande arbeten". Vare sig Försäkringskassan eller Inspektionen för socialförsäkringen har kunnat redogöra för vilka konsekvenser denna nya bedömningsgrund kommer att få.

Jag undrar: Kan Tomas Eneroth tala om för riksdagen vad det här beslutet kommer att få för konsekvenser i praktiken?

Anf. 122 TOMAS ENEROTH (S) replik:

Herr talman! Jag noterar att Gunnar Axén i repliken inte ville ha någon uppfattning om huruvida det var en gedigen beredningsprocess 2009. Vi ger i stället i vår beredningsprocess både riksdagen tid att hantera frågorna och framför allt regeringen gott om tid att hantera frågorna inför budgetpropositionen. Under hösten ska vi sedan behandla de här förslagen med ikraftträdande den 1 januari. Jag tar ansvar för beredningsprocessen och känner mig trygg i att det ska vara bra förslag som riksdagen sedan tar ställning till, men jag vill att vi binder regeringen att återkomma med förslag och beslut som vi kan fatta i riksdagen. Vi har nämligen väntat länge nog.

När det sedan gäller sakfrågan kan man konstatera att Gunnar Axén får bestämma sig. Är han orolig för att det blir för stora konsekvenser eller för små konsekvenser? Är det Regeringskansliets 2,4 miljarder som han är oroad för, eller är det Försäkringskassans och ISF:s marginella konsekvenser som han är orolig för?

Jag känner mig trygg i att det vi gör är att vi går tillbaka till det regelverk vi hade före ändringarna. Där finns en praxis. Där finns flera domar. Det finns helt enkelt ett regelverk att falla tillbaka på. Det konstaterar LO-TCO Rättsskydd och IFS. De konsekvenserna är jag alltså knappast orolig för.

Däremot skulle jag önska att vi hade en beredning där vi framöver kunde se hur en bättre fungerande arbetsmarknadsprövning skulle se ut. Den dialogen kan vi gärna ta i Socialförsäkringsutredningen, som Gunnar Axén leder, men vi kan inte leva med den nya reglering som innebär att man provas mot en fiktiv arbetsmarknad. Konsekvensen av det har vi redan sett. Människor tvingas lämna arbeten som de klarar till 75–80 procent för att i stället bli heltidsarbetslösa och tvingas säga upp sig. Det kan inte vara en rimlig arbetslinje. Det rimliga är väl att ta vara på den arbetskraft och kapacitet människor har även om de drabbas av sjukdom med jämna mellanrum.

(Applåder)

Anf. 123 GUNVOR GERICSON (MP):

Herr talman! Nu står vi då här igen och debatterar sjukförsäkringen som så många gånger under förra mandatperioden. Men denna mandatperiod har regeringen inte återkommit till riksdagen med några förslag trots löften från socialförsäkringsminister Ulf Kristersson.

Som vi hörde här hette det först "till vårvintern" och sedan "till våren". Nu är det sommar, och regeringen har ännu inte lämnat något förslag till riksdagen. En departementsskrivelse kom först i slutet av maj, men ännu vet vi inte om det blir något konkret förslag till riksdagen i höst. Även om Solveig Zander och Emma Henriksson pratar om innehållet som om det vore förslag vet vi faktiskt inte vad regeringen kommer

att lägga fram för förslag eller ens om den kommer att lägga fram något förslag.

Det har blivit allt mer uppenbart att regeringen Reinfeldts modell med allt hårdare regler för sjuk- och arbetslöshetsförsäkringarna har resulterat i att allt fler står utanför trygghetssystemen. Många sjuka och arbetslösa måste i stället söka försörjningsstöd från kommunen. Andra står helt utan stöd. Ekot i morse rapporterar att minst 700 personer står helt utan ersättning trots att de har läkarintyg som säger att de inte kan arbeta. Det är ett stort misslyckande för politiken.

Miljöpartiet har under tiden arbetat hårt för att förhindra de värsta smällarna för de människor vars trygghet dras undan. Vi har tillsammans med Socialdemokraterna och Vänsterpartiet i arbetsmarknadsutskottet och socialförsäkringsutskottet under det senaste året medverkat till flera initiativ för att genom riksdagen förmå regeringen att stoppa de värsta effekterna av utförsäkringspolitiken.

Det utskottsinitiativ som vi rödgröna nu tagit handlar om tre konkreta förslag, nämligen att

1. stoppa utförsäkringarna
2. förbättra villkoren för de nollklassade
3. förändra prövningen av människors arbetsförmåga så att den inte längre provas mot en fiktiv arbetsmarknad.

De som på grund av ändrade regler blivit nollklassade är ca 6 000 svårt sjuka personer som aldrig har kunnat arbeta och som efter utförsäringen har visat sig inte kunna tillgodogöra sig någon aktivitet hos Arbetsförmedlingen.

Regeringen förslår nu i departementsskrivelsen att de nu ska få en ersättning som är väsentligt lägre än tidigare sjukersättning – för många 4 000 kronor i månaden i sänkt ersättning. Det är vare sig värdigt eller acceptabelt. Ingen har valt att bli svårt sjuk.

Utförsäkringarna måste upphöra. Det är självklart att den som kan jobba också ska göra det. Men det är lika självklart att det inte går att sätta tidsgränser för hur länge sjukdomar varar. Däremot kan man sätta tidsgränser för när man ska ha rätt till stöd och rehabilitering. Det har vi yrkat på tidigare i denna kammare, men det har blivit avslag av dåvarande regeringspartier.

Vi ville därför införa en rätt för sjukskrivna att få tillgång till arbetslivsintroduktion hos Arbetsförmedlingen och samtidigt behålla sin sjukpenning så länge de inte har någon arbetsförmåga. Arbetsförmedlingen kan då koncentrera sig på dem som faktiskt, efter rehabilitering, har en möjlighet att komma tillbaka till jobb. Det är ett effektivt sätt att arbeta. Tyvärr fanns det inte stöd för detta förslag i utskottet.

Vi anser att den prövning av arbetsförmågan som görs efter 180 dagars sjukskrivning av rättssäkerhetsskäl och i avvaktan på en långsiktig lösning behöver ändras. Den prövning som görs i dag görs mot en i det närmaste fiktiv arbetsmarknad, vilket får stora konsekvenser bland annat för människor som klarar ett arbete på deltid. Det har också påverkat turordningsregler och lett till att människor har blivit tvungna att säga upp sig.

Riksdagen har nu att ta ställning till två av dessa tre konkreta punkter. Det konservativa stödpartiet Sverigedemokraterna följde Moderaternas linje som gör att människor ska fortsätta utförsäkras och bollas mellan Försäkringskassan och Arbetsförmedlingen. Därför kommer de hårt kritiserade utförsäkringarna att fortsätta.

Den tid i arbetslivsintroduktionen som borde användas för att kartlägga människors arbetsförmåga och vilka åtgärder som krävs för att de ska ha möjlighet att komma tillbaka till arbete får även fortsättningsvis i stor utsträckning användas till att hantera människors oro för sin försämrade ekonomi. Det är inte hälsoekonomiskt smart.

Inspektionen för socialförsäkringen, som är tillsynsmyndighet, säger i sitt remissvar till socialförsäkringsutskottet: "ISF konstaterar i sina rapporter 2011:2 och 2011:6 att handläggarna uppfattar att de försäkrade i samband med arbetslivsintroduktionen lägger ner mycket fokus och tid på att försöka utröna sin fortsatta ekonomiska situation och att detta tar kraft ifrån att diskutera och planera hur arbetslivsintroduktionen med Arbetsförmedlingens hjälp ska utformas. Därmed kan antas att det är av vikt att den försäkrades ersättningssituation är tydlig så att den försäkrade tillgodogör sig arbetslivsintroduktionen på bästa sätt."

Detta handlar om människor av kött och blod som vill jobba om de bara kunde. Det är föräldrar till barn som nu måste säga: Sorry, jag har inte råd att köpa några nya skor till dig i sommar. Det är ungdomar likt Hanna Fredriksson som jobbar extra parallellt med sina gymnasiestudier för att hjälpa sin mamma som är utförsäkrad.

Vi har i inledningen av debatten hört moderaten Gunnar Axén och representanter för stödpartierna diskutera formfrågor i stället för att erkänna att sjukförsäkringen inte fungerar.

Försäkringskassan säger i sina utvärderingar att beslutsstöd och samverkan har minskat sjukskrivningarna. Tänk om det är så att samverkan och beslutsstöd till läkarna har gjort de verkliga skillnaderna i stället för minskade ersättningar och hot om utförsäkring.

Lägg snacket om vem som hade mest fel åt sidan. Se att det handlar om människor. Det är människor som när de blev sjuka fick en tillfällig sjukersättning. Där fanns det en grundnivå som även den som inte hunnit skaffa sig en inkomst kunde få ta del av.

Nu finns inte det längre med de regler regeringen har infört. Nu är de nollklassade om de skulle lyckas komma tillbaka till sjukförsäkringen. De ska söka jobb hos Arbetsförmedlingen i konkurrens med alla andra som nyligen arbetat och har färsk utbildning.

Till en början får de gå arbetslivsintroduktion även om de mår dåligt. Över hälften av dem som började arbetslivsintroduktionen 2010 har åter blivit sjukskrivna, och många utan rätt till ersättning.

Alla de nya som kommer in i sjukförsäkringen som inte hunnit komma in på arbetsmarkanden behöver också ett grundskydd. Det kommer Miljöpartiet att driva i den pågående Socialförsäkringsutredningen.

Det förslag vi lägger fram i dag handlar om dem som fanns i försäkringen och hade en ersättning men där benen drogs undan. När de fördes över till ALI var det många som fick lägre ersättning. Det talar regeringspartierna tyst om.

Den moderata arbetsmarknadsministern Sven Otto Littorin sade före jul 2009: Majoriteten av dem som nu lämnar sjukförsäkringen och går över till introduktionen på Arbetsförmedlingen kommer faktiskt att få lite mer i plånboken än de hade som sjukskrivna.

Ser man till de tre första kvartalen 2010 var det 49 procent som fick en ökning med mer än 100 kronor. Det är inte en majoritet.

När människor blev av med sjukersättningen förlorade de också rätten till bostadsbidrag. Ett exempel är en person som var studerande men blev sjuk. Han var en av alla dem som fått en tidsbegränsad sjukersättning på garantinivån 8 500 kronor i månaden plus bostadstillägg för personer med sjukersättning på 4 000 kronor. Han miste båda dessa ersättningar.

Han fick i stället lägsta ersättningen på 3 500 kronor efter skatt. Det är en minskning för honom med 7 000 kronor i månaden. Det är för att han inte hunnit jobba så mycket bredvid sina studier så att han kan uppfylla något arbetsvillkor och få rätt till a-kasseersättning. Det är mycket tuffa villkor för en person som redan har det ekonomiskt kärt.

Han fick sluta sin praktikplats för att gå över i den nya introduktionsåtgärden på Arbetsförmedlingen, men någon förbättring av hans sjukdom eller den ekonomiska tryggheten blev det inte.

Nu tänker sig regeringen – i förslag redovisade på DN Debatt i april, men som inte är framlagda till riksdagen – att det ska finnas en ny ersättningsform men på lägsta möjliga nivå, nästan som det så kallade socialbidraget, och så ska de kunna få bostadsstöd som också tar hänsyn till försörjningsbörda.

Det var ungefär som de hade det förut. Man kan se det som att regeringen backar lite grann. Men det kanske ni inte vill erkänna. Det regeringen skissar är magert och sätter egentligen plåster på ett i grunden sjukt system.

Även om regeringen slår sig för bröstet om sin stora sjukförsäkringsreform och tycker att den i grunden är bra visar fakta en annan bild. Statistikerna visar att sjukskrivningarna började minska redan från 2003. Det är inte okej att offra människor på vägen till en bättre sjukförsäkring.

Det är uppenbart för de allra flesta att människor inte känner tilltro till sjukförsäkringen. Dessutom visade en avhandling från Karolinska Institutet att rehabkedjan inte i sig leder till färre sjukdagar.

Både LO och TCO har uppmanat regeringen att ta den utsträckta handen och välkomnat förslagen i utskottsinitiativet som en temporär lösning i väntan på resultatet av den parlamentariska Socialförsäkringsutredningen.

Många organisationer och enskilda personer har kritiserat sjukförsäkringsreformen, men regeringen ville inte lyssna.

Folkpartiet, Centerpartiet och Kristdemokraterna sade efter valet att de nu skulle bli tuffare och ta strid för bättre sjukförsäkring. Men det var tydligen bara tomma ord.

Handikappförbunden har uppmanat oss i socialförsäkringsutskottet att ta initiativ för att bromsa de mest akuta problemen med försäkringen.

Det är synd att Moderaterna och kompani inte tog chansen. Ni har inte majoritet i riksdagen. Hur ska ni kunna lägga fram förslag i höst om ni inte har majoritet? Räknar ni som vanligt med Sverigedemokraternas passiva stöd?

Vi vill inte vänta med att ge regeringen uppdrag att göra ändringar. Därför har vi lagt fram ett utskottsinitiativ som nu kammaren får ta ställning till.

Lägg ned prestigen och inse att detta är en nödbroms som vi nu uppdrar åt regeringen att dra i som ett litet första steg!

Sjukförsäkringen behöver reformeras i grunden. En sjukförsäkring som man kan lita på och som både ger rehabilitering tillbaka till arbete och ekonomisk trygghet under tiden är inte bara bra för den enskilda individen. Den är också bra för samhällsutvecklingen.

Vi måste våga tänka nytt. Det går inte att lappa och laga i ett i grunden sjukt system. Miljöpartiet ser att det är många människor som får illa i sjukförsäkringssystemet och som bollas mellan sjukförsäkring och a-kassa och mellan Försäkringskassan och Arbetsförmedlingen.

Miljöpartiets har tagit fram ett förslag om moderniseringen av hela försäkringen. Vi kallar det arbetslivstrygghet. Vi vill ha ett samordnat system där arbetslöshetsförsäkringen, sjukförsäkringen och försörjningsstödet sköts av samma myndighet. Det innebär samma nivå på ersättning oavsett om man blir sjuk eller arbetslös, och fler omfattas.

Det ska vara en dörr in och många vägar ut. Vi vill att arbete ska löna sig, men den som inte har möjlighet eller förmåga att arbeta ska aldrig någonsin få degraderas till en andra klassens medborgare.

Ett av de allvarligaste felen med dagens trygghetssystem är att det inte är begripligt och inte heller rättssäkert. Det är inte begripligt ens för många politiker och tjänstemän. Först när en person hamnar i utsatta situationer får man klarhet i vad som gäller. Regelverket måste moderniseras, förenklas och göras mer överskådligt.

Jag yrkar bifall till utskottets förslag i betänkandet med uppdrag till regeringen.

Detta är en nödbroms för att vi ska kunna gå vidare och våga bygga ett nytt system som omfattar alla.

(Applåder)

Anf. 124 EMMA HENRIKSSON (KD) replik:

Herr talman! Jag vet att Miljöpartiet precis som vi kristdemokrater har genomfört ett internt arbete när det gäller sjukförsäkringsfrågan. Bland annat tror jag att Miljöpartiet hade ett seminarium här i riksdagen tidigare under året där frågorna belystes.

Det jag undrar är om Gunvor G Ericson skulle kunna svara på frågan: Varför har det dröjt så här länge innan oppositionen kunde enas om några förslag?

Det Alliansen gemensamt har kommit överens om är ute på remiss, som vi har hört tidigare. Det är en omfattande remiss med ett femtiotal remissinstanser som har gedigen tid på sig att sätta sig in i frågorna. Tänk om oppositionen hade kunnat presentera sina förslag lite tidigare! Våra förslag har varit kända ett tag. Eftersom jag vet att ni har genomfört ett internt arbete tror jag att ni – åtminstone i Miljöpartiet – ganska tidigt hade tankar och idéer om hur ni vill att vi ska lösa bristerna i det nuvarande systemet.

Varför kunde ni inte enas tidigare? När ni såg våra förslag och inte var nöjda med dem kunde ni ha presenterat ett förslag ett par tre veckor senare. Då hade vi haft de veckorna på oss för att också era förslag skulle

kunna gå ut till de åtminstone sex sju närmast berörda remissinstanserna om inte alla 50. Då hade de haft åtminstone mer än ett par dygn på sig – kanske ett par veckor. Det är samma tid som nu finns kvar till dess att de ska komma med synpunkter på den stora skrivning som vi har skickat ut.

Varför dröjde det så länge? Och varför, Gunvor G Ericson, var förslaget när ni väl presenterade det så skissartat och summariskt beskrivet att det har varit svårt för dem som hittills har fått titta på det att säga något om det? De säger att det är alldeles för lite för att det egentligen ska gå att bedöma.

Anf. 125 GUNVOR G ERICSON (MP) replik:

Herr talman! Ja, det stämmer att Miljöpartiet har haft ett gediget internt arbete i partiet. Vi började redan 2007 med en arbetsgrupp som tog fram ett underlag med ett rådslagsmaterial som skickades ut till samtliga medlemmar. Vi kallade till möten runt om i landet för att diskutera hur vi vill att framtidens trygghetssystem ska se ut.

Där diskuterades två alternativ till medborgarlön. Där diskuterades att gå vidare med sjukförsäkringen såsom den ser ut i dag. Där diskuterades en modell som kallades arbetslivstrygghet.

Utifrån hela detta arbete genomfördes en medlemsomröstning i partiet. Det förslag som då kallades för arbetslivstrygghet fick flest röster. Det skrev vi också en motion om som vi lade fram i riksdagen efter det att vår kongress hade fattat beslut om förslaget. Vi har verkligen gjort ett gediget underlagsarbete.

Jag har flera gånger lyft fram detta förslag. Dels har vi haft en partimotion i ärendet, vilket borde vara bekant för Emma Henriksson, dels har vi lyft fram det i kommittémotioner, i interpellationer och i debattartiklar.

När det gäller detta utskottsinitiativ var det först den 25 maj som regeringen presenterade sina förslag i departementsskrivelsen. Innan dess var det i en artikel på DN Debatt som regeringen presenterade sina förslag. Vi lade då fram förslag på första möjliga utskottsmöte efter den 25 maj.

Anf. 126 EMMA HENRIKSSON (KD) replik:

Herr talman! Innehållet i våra förslag var känt betydligt tidigare. Det var åtminstone känt i den grad att det gick att debattera det. Ni hade kunnat konstatera att det inte var vad ni vill ha och inte vad ni anser behövs.

Jag vet att Miljöpartiet har kommit med förslag. Men min fråga till Gunvor G Ericson är: Varför kunde ni inte tidigare presentera gemensamma oppositionsförslag?

Det har förts fram synpunkter tidigare i utskottet på att vi skulle ha ett utskottsinitiativ. Men då har det handlat om att man vill att regeringen ska göra något och att man vill att regeringen ska bereda ärendet. Det är något som vi i allianspartierna kände ett ganska begränsat behov av eftersom vi visste att ett omfattande arbete redan pågick – ett arbete som vi var djupt involverade i.

Men när det väl kommer till någonting som ska föreställa ett konkret förslag är det någonting som får plats på betydligt mindre än två A4-sidor. Det är något som är så otroligt skissartat att de ytterst få som har fått titta på det konstaterar att detta är någonting som egentligen är alldeles för kortfattat och summariskt för att de över huvud taget ska kunna

säga någonting om vad det kommer att innebära. De tvivlar på att förslaget kommer att innebära förbättringar och säger att det kanske till och med kommer att innebära försämringar för dem som berörs. Det kan bli lägre ersättningar, kanske under flera års tid, som det står i ett av de remissvar vi har fått.

Jag upprepar mina frågor till Gunvor G Ericson: Varför dröjde det så länge? Och varför kunde ni inte presentera något mer konkret? Då hade ni gett de myndigheter som är närmast berörda möjligheten att i åtminstone ett par veckors tid kunna titta på förslagen, ta med dem och jämföra dem med de förslag som vi har. Våra förslag berör till stora delar samma brister, men de är betydligt mer omfattande och kommer att beröra fler personer.

Anf. 127 GUNVOR G ERICSON (MP) replik:

Herr talman! Jag vet inte om jag kan kalla det för mer omfattande att man ska få rätt till en ersättning som ligger i nivå med socialbidrag i stället för att man som vi föreslår ska få rätt att behålla den ersättning man tidigare hade när man hade sjukersättningen.

Det är stor skillnad på förslagen. Men jag kan inte kalla det för ett mer omfattande eller bättre förslag att man som Emma Henriksson tycks tro inte skulle lägga till ett bostadsbidrag. Vi vet ju inte om regeringen kommer att lägga fram ett sådant förslag eller inte.

Som jag sade i mitt förra inlägg var det först den 25 maj som vi visste vilka förslag regeringen kommer att lämna ut på remiss. Vad som sedan utifrån detta kommer fram i en proposition till hösten vet vi inte heller.

Faktum är att Moderaterna, Folkpartiet, Centerpartiet och Kristdemokraterna inte har en majoritetsregering. Om en proposition ska kunna gå igenom i riksdagen i höst vore det bra om man kunde lägga prestige åt sidan och faktiskt diskutera.

Här har vi gjort vad vi kan för att i alla fall få till ett utskottsinitiativ så att riksdagen kan fatta beslut om att ge ett uppdrag till regeringen. Så kan regeringen få möjlighet att jobba vidare med dessa förslag. Det är två konkreta förslag som vi har att ta ställning till. Vi lade fram vårt förslag på det första utskottsmötet efter det att regeringen hade presenterat sin departementsskrivelse.

Anf. 128 ERIK ALMQVIST (SD):

Herr talman! Jag vill börja med att yrka bifall till förslaget i betänkandet och avslag på minoritetens reservation.

Det initiativ som ligger på bordet i dag innebär förändringar och förbättringar för de så kallades nollklassade. Det innebär en förbättrad och mer realistisk prövning mot arbetsmarknaden. Det är inga jättestora regelförändringar som föreslås, men det är förändringar som är viktiga för enskilda grupper.

Företrädare för minoritetsregeringen har redan varit uppe och kallat det här för ett hån mot riksdagen och ett hån mot de ledamöter som har suttit här förut. Jag känner snarare att det är ett hån när företrädare för minoritetsregeringen använder sådana ordalag. Är det några som inte har visat att man har en förmåga att ta ansvar, söka brett stöd och förankra sina förslag hos majoriteten så är det just regeringspartierna, och nu anklagar man majoriteten för att inte göra det. Är det några som inte söker

stöd för sina förslag är det regeringen. Under det här riksdagsåret har man gång på gång lagt fram egna förslag och lämnat till riksdagen att bedöma dem. Man har inte vetat om de kommer att gå igenom eller inte. I vissa fall verkar det till och med som om man sparar förslag till budgeten för att kunna få igenom dem utan en majoritet bakom sig. Det är ett hån mot den demokratiska processen, och det är inte att ta ansvar. Är det några som ska ta ansvar är det framför allt regeringspartierna som har ett särskilt ansvar att söka stöd för sin politik.

Att majoriteten i det här fallet driver igenom sin politik är inget konstigt. Det är helt naturligt. Jag tror att minoritetsregeringen bör bli påmind om och om igen om att det inte är den som bestämmer. Det är inte regeringen som bestämmer. Det är riksdagen som bestämmer.

Alliansen framställer det som att det ligger två förslag på bordet i dag, ett förslag från regeringen som står i kontrast till ett förslag från oppositionen. Men det finns bara ett förslag, och det är oppositionens förslag. Gudarna ska veta att vi har väntat på förslag från regeringen. Först hette det att de skulle komma strax efter årsskiftet, sedan skulle de komma framåt vårvintern och sedan senare på våren, men det finns fortfarande inga konkreta förslag från regeringen. Regeringen tycker att majoriteten i riksdagen ska sitta och rulla tummarna och sluta bedriva politik i väntan på att regeringen kommer med ett förslag. Man har inte förstått hur det förhåller sig. Det är inte regeringen som bestämmer. Det är riksdagen som bestämmer. Regeringen bestämmer inte själv.

Det finns delar i departementspromemorian som ser väldigt bra ut, skulle jag som sverigedemokrat vilja säga. Var vi landar vet vi inte än, men jag hoppas att regeringspartierna är beredda att söka stöd för de reformer man vill få igenom när den här promemorian blir ett konkret förslag och en proposition från regeringen. Jag hoppas att regeringspartierna då är beredda att samtala med oss i oppositionen.

När vi har lyssnat på de rödgröna här i dag har vi kunnat höra att det finns en stor skillnad i synen på sjukförsäkringen. De rödgröna vill återgå till ett system där man inte har en kontinuerlig och systematisk prövning mot arbetsmarknaden. Det är ett system som vi tidigare har sett passivisera människor, stuvar in folk i sjukförsäkringen och får dem att stanna där. Där finns det en grundläggande samsyn mellan regeringen och Sverigedemokraterna. Jag hoppas att regeringen tar ansvar när det väl är dags att lägga fram propositionen och söker stöd hos oss. Då kanske man kan få igenom sina förslag den gången.

Vi är beredda att ta ansvar. Vi väntar på regeringens förslag. Jag tycker egentligen att det här är två helt separata frågor. Hur vi ställer oss till de förslag som ligger på bordet i dag har ingenting att göra med hur vi ställer oss till de förslag som eventuellt kommer i framtiden. Det tar vi då. Vi tar en sak i taget.

När ni i regeringspartierna vill få igenom era reformförslag, som ni har pratat om bra länge nu, får ni inte glömma att det inte är ni som bestämmer. Det är riksdagen som bestämmer. Sök stöd för er politik om ni vill få igenom den, få en politisk stabilitet som regering och ta ansvar!

Det har bollats mycket om hur det här förfarandet har gått till och vem som har ställt sig bakom vilka yrkanden i utskottet på vägen hit. Det har talats om ett samarbete mellan de rödgröna partierna och Sverigedemokraterna. Jag kan direkt, här och nu, dementera det. Vi skulle aldrig

anpassa oss efter en socialistisk agenda. Försök inte klistra på Sverigedemokraterna det!

Däremot fanns det en samsyn om ett par av de förslag som från början kom från de rödgröna. Då är det rimligt att man, som de rödgröna har gjort här och visat politisk mognad, ser vad det finns stöd för. Det finns stöd för två av tre reformförslag, och då är det dem man tillstyrker eftersom det är där man har en möjlighet att få igenom sin politik. Ni anklagar dem för det, men det är precis tvärtom. Väljarna vill så klart att de rödgröna partierna, precis som när det gäller alla andra partier, ska föra igenom sin politik. Det är ansvarslöst att inte rösta för de förslag man kan få igenom bara för att man inte kan tänka sig ett samarbete med någon annan som stöder dem.

Där tycker jag som sagt att de rödgröna visar en politisk mognad som de inte har visat tidigare under den här mandatperioden. Det gäller till exempel a-kassan där Socialdemokraterna, Vänsterpartiet och Miljöpartiet valde att inte höja taket i a-kassan därför att man inte ville rösta med Sverigedemokraterna. De rödgröna har visat politisk mognad sedan dess. De visar förmåga att se till den parlamentariska situationen. De visar ansvar mot sina väljare och vill genomföra sin politik. Dit har inte regeringen kommit ännu.

Vi väntar på regeringens förslag. Sök också stöd för dem! Visa politisk mognad!

Anf. 129 SOLVEIG ZANDER (C) replik:

Herr talman! Erik Almqvist sade att hafsiga och snabba förslag som vi presenterade och som tog sex månader att undersöka och komma fram till inte var bra. Nu undrar jag om Erik Almqvist tycker att räcker med två dagar för att göra ett väldigt bra och gediget arbete och att presentera ett mycket viktigt förslag.

Erik Almqvist säger att de rödgröna lyssnar på vad Sverigedemokraterna tycker och tänker. Erik Almqvist säger vid flera tillfällen i sitt inlägg att alliansregeringen måste söka stöd för att få igenom de förslag som man har presenterat i en departementspromemoria och som har gått ut på en bred remiss. Erik Almqvist säger att när de förslagen blir ett betänkande måste vi söka stöd hos Sverigedemokraterna för dem. Det betyder alltså att Sverigedemokraterna inte kommer att stödja våra förslag om vi inte frågar om lov först, även om de tycker att de är bra.

Dessutom undrar jag om Erik Almqvist tror att de förslag som nu ligger på bordet kommer att genomföras fortare än de förslag som vi har ute på remiss nu.

Anf. 130 ERIK ALMQVIST (SD) replik:

Herr talman! Jag tror att Solveig Zander syftar på någonting som jag har sagt för några månader sedan om att den stora reformen av sjukförsäkringen som gjordes i början av den förra mandatperioden hastades fram. Det står jag fast vid. Jag vet att det var angeläget med förändringar, men det gick väldigt fort. Det är också därför vi har kunnat se att många grupper har hamnat i kläm. Men det går inte att jämföra med två små modifieringar av regelverket, vilket det handlar om här i dag. Det är två modifieringar där jag menar att det är ganska lätt att överblicka konsekvenserna.

Det ena förslaget gäller de nollklassade. Det är rimligt att de får behålla en skälig ersättningsnivå. Jag har svårt att se vad som skulle kunna gå fel med en sådan reform. Det är helt uppenbart vad reformen leder till.

Det andra reformförslaget handlar om att pröva arbetsförmågan mot jobb som finns på arbetsmarknaden. Det tycker jag också är alldeles självklart. Det är en princip som är så självklar att jag inte ser några konstigheter med det.

När det gäller en eventuell samsyn kring alliansförslag om förändringar i sjukförsäkringen är det så klart så att vi Sverigedemokrater kommer att stödja de förslag som vi tycker är vettiga. Det är dock inte säkert att vi kommer att tycka att era förslag i deras helhet är vettiga; det kan finnas nyansskillnader i vad vi ser för behov.

Då är det så klart nödvändigt att söka stöd för att få igenom ett bra helhetsförslag – precis som ni inom Alliansen måste föra interna diskussioner partierna emellan. Jag tror inte att Centerpartiet automatiskt sätter sig i Fredrik Reinfeldts knä vart han än pekar med handen. Jag tror – eller hoppas i alla fall, för er skull – att ni någon gång ibland även har egen politik som ni vill genomföra inom Alliansen.

Anf. 131 SOLVEIG ZANDER (C) replik:

Herr talman! Erik Almqvist tog direkt tillbaka att han bara skulle stödja förslag som vi hade bett om skulle gå igenom, inte att det var något förslag som var bra. Det var intressant att höra.

Sedan säger Erik Almqvist att det är självklart att man ska provas mot hela arbetsmarknaden om man har en arbetsförmåga. Var i det förslag i den departementspromemoria som nu är ute på remiss står inte det? Vi har också detta förslag. Har Erik Almqvist inte läst vår departementspromemoria och sett att vi har det förslaget?

Jag har lyssnat på en intervju som finns att ta fram på nätet och som Erik Almqvist kommenterade efter att vi hade redovisat vårt förslag i början eller slutet av april. Det var det jag hänvisade till när Erik Almqvist sade att det var hoprafsat och att det inte var seriöst. Det är alltså ingenting som är knutet till något annat än just de förslag som finns i departementspromemorian. Där kan Erik Almqvist alltså inte ha någon annan uppfattning.

Anf. 132 ERIK ALMQVIST (SD) replik:

Herr talman! Det blir alltmer oklart vilka förslag Solveig Zander talar om skulle vara hoprafsade. Nu hänvisar hon till någon radiodebatt för några månader sedan som jag inte minns men som jag är ganska övertygad om inte handlade om de reformförslag som ligger på bordet i dag.

Departementspromemorian är inget förslag vi har att ta ställning till, men om det är som Solveig Zander säger, att den kommer att resultera i borgerliga politiska reformförslag som är identiska med ett av de två förslag som ligger på bordet i dag är det väl alldeles ypperligt. Då förstår jag inte varför Solveig Zander inte röstar för åtminstone ett av de reformförslag vi i dag har att ta ställning till, om det nu är där hon hoppas kunna landa, fast några månader senare. Varför inte genomföra denna förändring tidigare i sådana fall, om inte annat så av hänsyn till alla dem som befinner sig i sjukförsäkringen och är i behov av bra regelverk?

Jag har hela tiden sagt att vi är beredda att stödja de förslag, oavsett vilket block eller vilket parti de kommer ifrån, som vi tycker är vettiga. Det har vi också gjort hittills. Vi har stöttat Alliansen i sjukförsäkringsfrågor vid ett flertal tillfällen.

Jag konstaterar, som jag sade, att det finns en grundläggande samsyn på tidsgränsen och vikten av att man kontinuerligt och systematiskt faktiskt prövar arbetsförmågan för dem som befinner sig i försäkringen. Men det betyder inte att vi per automatik kommer att landa i exakt samma slutsatser om hur vi kan förbättra den processen. Det är där diskussionen måste ske för att man ska kunna komma fram till och landa i ett förslag som man kan få en politisk majoritet för.

Det är det regeringen måste inse. När ni till exempel i denna fråga ser att det finns en regering som är för en viss linje och att *ett* annat parti är det – Sverigedemokraterna – är ju vi nyckeln till en majoritet. Då måste man inse att det inte är ni och regeringen som bestämmer i frågan, utan det är vi plus ni. Inser ni inte det riskerar ni att inte få igenom er politik för att vi inte tycker att förslaget är tillräckligt bra när det väl kommer upp på bordet. Då kanske vi kommer med ett motförslag, och sedan får vi se ifall ni stöder det. Det blir dock väldigt öppet, plötsligt.

Anf. 133 TOMAS ENEROTH (S) replik:

Herr talman! Tillsammans med Alliansen, de borgerliga partierna, är ni sverigedemokrater emot vårt förslag om att stoppa utförsäkringarna. Hittills har ändå 50 000 personer utförsäkrats. Myndigheten spår att ytterligare tiotusentals kan komma att bli det. Kan man verkligen sätta en tidsgräns för sjukdom? Är det rimligt att personer som genomgår rehabilitering vid svåra sjukdomar helt plötsligt drabbas av en administrativ tidsgräns?

Tidsgränser kan vara bra, säger många, och det tror jag också – om de innebär att man får en tidsgräns som garanterar rätten till rehabilitering, rätten till stöd och att insatser görs. De enda tidsgränser som i dag gäller är dock de som drabbar personer som är svårt utsatta. Det är de som är sjuka, som drabbas av dålig ekonomi och bollas runt mellan myndigheter. De får ett besked om att de inom några veckor blir av med sin ersättning. Varför är Sverigedemokraterna, tillsammans med de borgerliga partierna, så angelägna om att behålla den regel som innebär att vi får massiva utförsäkringar från våra trygghetssystem?

Vi har också föreslagit i initiativet att man ska uppbära sjukpenning under arbetslivsintroduktionen. I dag är det nämligen så att man när man kommer till 550-dagarsgränsen går över till arbetslivsintroduktion. Vid denna introduktion står man utan ersättning. Arbetsförmedlarna säger att detta gör att det inte blir någon vettig introduktion, utan att hela diskussionen upptas av försörjningsfrågor. Det säger ISF, och det säger Försäkringskassan i en rapport som har kommit i dag.

Även detta förslag – det ingår i vårt andra förslag – stoppar Sverigedemokraterna tillsammans med de borgerliga partierna. Varför? Varför är ni så angelägna om att behålla det som har lett till massiva utförsäkringar?

Anf. 134 ERIK ALMQVIST (SD) replik:

Herr talman! Jag vet inte riktigt vad Tomas Eneroth talade om. Tidsgräns för sjukdom är mig veterligen inget förslag som vare sig vi eller, i ärlighetens namn, något borgerligt parti skulle ha lagt fram. Det låter snarare som ett rödgrönt hjärnsnöke.

Det vi talar om är tidsgränser för att kontinuerligt pröva en sjukskrivens förmåga att återgå till arbete. Det är väl snarare att jämföra med kontinuerliga kvartssamtal man har i skolan där man följer upp arbetet i skolan, tittar på hur det går och upprättar en plan för hur man ska kunna förbättra sig. Man kanske kan bli bättre inom några ämnen man studerar. I detta fall handlar det om hur man bättre ska kunna rehabiliteras och komma tillbaka till arbetsmarknaden.

Jag ser det som någonting väldigt positivt att alla som är sjukskrivna har rätt till och per automatik får denna typ av uppföljning. Man följer upp det enskilda fallet, ser hur rehabiliteringen går och ser hur förmågan att jobba utvecklas med tiden. Man provas även mot arbetsmarknaden. Problemet i systemet i dag är inte att man har en uppföljning av de sjuka, utan problemet är givetvis att uppföljningen har varit för dålig. Det är där vi vill åstadkomma förbättringar, och där ser jag hur det finns en del tankar som är sunda även i departementspromemorian.

Vi får se var det landar, men det är uppenbart så att det behövs fler undantagsregler för att folk inte ska hamna i kläm där och bli utförsäkrade fast de fortfarande egentligen är sjuka och för sjuka för att kunna arbeta. Det är vi helt överens om. Vi är dock inte beredda att se en återgång till ett system där uppföljningen i alltför många fall uteblev eller blev alldeles undermålig och folk i stället passiviserades och hamnade i ett långvarigt utanförskap genom sjukförsäkringen.

Anf. 135 TOMAS ENEROTH (S) replik:

Herr talman! Jag tror att väldigt många som lyssnade på Erik Almqvist nu blev upprörda när han jämförde den tidsgräns som innebär att man blir av med sin ekonomiska ersättning och sin trygghet, i det läge där man är som skörast, med kvartssamtal i skolan.

Om det hade varit kvartssamtal, och om det hade varit så att man under perioden man är sjuk erbjöds eller till och med garanterades rättigheter till rehabilitering och fick stöd och hjälp för att komma tillbaka – habilitering, insatser från arbetsgivare eller medicinsk rehabilitering från sjukvården – hade det varit väl. Denna typ av tidsgränser tror jag att många hade välkomnat.

Den tidsgräns som Erik Almqvist tillsammans med de borgerliga partierna i Sveriges riksdag försvarar är dock en tidsgräns som säger att du nu blir av med din ersättning oavsett om du är sjuk. Det är en bortre parentes för den ekonomiska tryggheten även om man inte har någon arbetsförmåga. Jag frågade retoriskt: Hur kan man sätta en tidsgräns för sjukdom? Det är nämligen vad det i realiteten innebär.

Jag hörde heller inget argument från Erik Almqvist om det andra förslaget, att vi ska se till att dessa människor under arbetslivsintroduktionen uppbär sjukpenning. Är det verkligen rätt drivkraft när man har varit sjuk under en period och går in i arbetslivsintroduktion att det första som händer är att man blir av med sin ersättning? Är det då man är som mest

benägen att pröva om man orkar jobba, ta en praktik eller klara vissa arbetsmoment?

Arbetsförmedlingen själv, Försäkringskassan och ISF säger att det vore en poäng att man slapp ägna alla de här tre månaderna åt att diskutera försörjningsfrågor. Men den modell som Sverigedemokraterna försvaret tillsammans med regeringen innebär att man först måste bli av med sin ersättning innan man kan få möjligheten och rätten till arbetslivsintroduktion. Jag tycker att det är orimligt.

Anf. 136 ERIK ALMQVIST (SD) replik:

Herr talman! Att man hamnar mellan stolarna, blir utförsäkrad och kommer till Arbetsförmedlingen och inte kan få jobb är ett av problemen med dagens regelverk. Det kan vi delvis komma åt genom en bättre samordning. Men i grunden syftar inte tidsgränserna till att utförsäkra folk som är sjuka. Det finns redan i dag tydliga regelverk för hur man fortsatt kan få sjukpenning efter den prövning som sker vid tidsgränserna. Problemet är att de inte har fungerat tillräckligt väl. Det finns människor som blir utförsäkrade fast de fortfarande är för sjuka för jobb.

Ett sätt att komma åt den problematiken är det som vi i morgon är på väg att rösta igenom tillsammans, nämligen att vi får en mer skälig prövning mot arbetsmarknaden. Men det kommer uppenbarligen att krävas fler undantag. Det finns alltför stora grupper som hamnar mellan stolarna.

De rödgröna har bara kritik mot att det finns brister i systemet, de har ingen vettig egen lösning. Det är ingen lösning att sluta pröva folks arbetsförmåga, att ge upp hoppet om att kunna få människor från sjukdom till att återgå till arbetslivet. Att ge upp hoppet om den drivkraften är ingen lösning, som jag ser det.

Anf. 137 WIWI-ANNE JOHANSSON (V):

Herr talman! Det går bra för sjukförsäkringen, det går till och med mycket bra. Sjukförsäkringen är en ren vinstmaskin som ger staten ett överskott på miljarder varje år, vissa år så mycket som 10 miljarder. Mellan åren 2010 och 2014 beräknas överskotten bli hela 63 miljarder kronor. Det kan vara bra att ha med sig i debatten i dag eftersom sjukpenning ofta beskrivs som en stor kostnad för staten.

För dem som är sjuka går det inte så bra. Ungefär 50 000 har åkt ur försäkringen, och mer än hälften har åkt in igen. Bara 3 procent har lyckats bli så friska att de kunnat få ett vanligt jobb, ett jobb utan stöd. 75 000 ska de utförsäkrade bli fram till 2014 enligt dystra prognoser. I dag har vi fått höra att minst 700 personer står helt utan skydd. Det är väldigt dystert.

Så här säger några av dem i kommentarer på min blogg: "Själv utförsäkrad sedan 1 april, gått på knäna sedan dess då frugan måste till USA och ta hand om sina åldriga föräldrar under tre månader, och socialen vägrar ge mig ett öre då de anser att hon är försörjningsansvarig för mig. Men hon kan inte jobba i USA då hon på heltid ska ta hand om två sjuka åldringar! Och hon kan inte vara här hos mig samtidigt och vara arbetsökande. Enligt soc är det inte hennes sak att ta hand om föräldrarna.

Nej, säger jag. Men enligt samma soc och enligt regeringen är det hennes och andra giftas eller sambos skyldighet att försörja en utförsäkrad.”

Han fortsätter, och jag citerar: ”I april fick jag 4 200 kronor från Alfakassan, fick 2 000 från Svenska Kyrkan. Det är allt jag hade att leva på. Fick låna till hyran och räkningarna och mat. Under maj fick jag 5 400 kronor från Alfa och lånade till mat för att kunna betala räkningar. Soc värderade min gamla 2 000 kronors rosthög till bil till 35 000 kronor (!) så att jag inte skulle kunna få någonting. Man blir ju tokig. Jag är trött och har dåliga nerver och orkar inte kämpa med allt detta.”

En annan drabbad skriver så här: ”Blev utförsäkrad nu i juni och lever på försörjningsstöd, kämpar förtvivlat för att kunna behålla min hund, försörjningsstödet täcker ju inte sådana utgifter, känns lagom förtvivlat då hunden är min bästa vän och är en enorm hjälp då jag mår som sämst.”

Herr talman! Det är bara två exempel av många om hur folk har det i Alliansens Sverige.

Men den här historiska förändringen i sjukförsäkringssystemet har blivit en riktig succé, säger moderater och folkpartister i Alliansen i kör. Sjuktalet har gått ned, och det finns faktiskt de som har fått jobb. Ja, det gör det, det finns några enstaka procent som har fått jobb. 3 procent av de ungefär 50 000 utförsäkrade har fått jobb – 1 200–1 400 personer, och det är gott för dem. Men de andra ska valsa runt i systemet. Vad sker med dem? Jo, de inte bara jagas av sin sjukdom utan också piskas av fattigdomens björkris. Men det är väl så det ska vara i det borgerligt styrda Sverige. Det är väl det som kallas arbetslinjen. Och för att arbetslinjen ska gälla gäller det att skapa drivkrafter, drivkrafter för sjuka och arbetslösa för att de ska komma igen, för att de ska skaffa sig ett arbete, för att de ska bli friska, friska på den tid som tjänstemän och ministrar tänkt ut. En majoritet här i riksdagen har sett till att sänka sjukersättning- en och har gjort det svårare att kvalificera sig för en sjukpenningrun- dande inkomst som det går att leva på, sänkt ersättningen i föräldraför- säkringen och skurit ned på a-kassan. Det är drivkrafter för sjuka, handi- kappade och arbetslösa.

För vanliga löntagare, som snickare, chaufförer, undersköterskor och handelsanställda, gäller sänkta ersättningar i vårt trygghetssystem som drivkraft. Det ska löna sig att arbeta och straffa sig att vara sjuk. Det ska självklart löna sig att arbeta, och med regeringens arbetslinje kommer för vanliga löntagare snart alla andra ersättningar att vara omöjliga att leva på.

Herr talman! När Ulf Kristersson blev minister tog han fram försto- ringsglaset för att kolla om det fanns några sprickor i sjukförsäkringen. Han har tittat länge nu och lovat att det ska komma förslag för att tätta de värsta sprickorna. Vid jul skulle det komma förslag, efter jul skulle det komma förslag. Sedan blev det vårvinter, och vi hade fortfarande inga förslag om några förändringar lagda på bordet här i riksdagen, och det har vi inte fått ännu. Vad som finns är en departementspromemoria som ännu är långt från riksdagen och som har förslag som är långtifrån till- räckliga för att tätta sprickorna.

Därför, herr talman, tog vi rödgröna initiativ i utskottet för att försöka se till att de allra värsta sprickorna tätas. Vi rödgröna vill att så kallade

nollklassade ska få tillbaka sin tidigare sjukpenninggrundande inkomst, och de kan få bostadstillägg om det behövs.

Vi vill att den som är sjuk även efter 550 dagar ska få sjukpenning och att det ska gälla även för den som deltar i arbetslivsintroduktion, ALI. Det är orimligt som det är i dag att den som tvingas, sjuk eller frisk, in i arbetslivsintroduktion förlorar ungefär hälften av sina tusenlappar varje månad för att arbetslivsintroduceras. Hur rimmar det med regeringens arbetslinje? Den sjuke blir inte friskare, bara ännu fattigare.

Vi vill att den som varit sjuk i 180 dagar ska prövas mot en arbetsmarknad som finns i verkligheten, inte bara i en önskedröm. I praktiken kan det innebära att arbetsgivare kan förlora värdefulla medarbetare efter bara ett halvårs sjukskrivning därför att den som är sjuk och inte längre kan jobba heltid ser sig tvingad av dagens regler att ta ett annat arbete. I praktiken innebär det att man redan efter ett halvårs ohälsa kan runda anställningstryggheten. I teorin innebär det att om du så bara kan lyfta ett finger och knacka på en dator har du en viss arbetsförmåga och ska kunna ta ett jobb. Ja, vem som helst utom Alliansen och regeringen inser att det bara är i teorin man då kan få ett jobb.

Herr talman! Det är bra att vi har en majoritet för att nollklassade ska få tillbaka sin sjukpenninggrundande inkomst och att prövningen mot en teoretisk arbetsmarknad ska bort. Men vi och alla utförsäkrade är bestörta och besvikna över att Alliansen och Sverigedemokraterna inte vill stoppa utförsäkringarna, inte vill ta bort stupstocken. Men vi är inte förvånade.

Herr talman! Man kan undra hur det blev så här, hur det blev möjligt att jaga sjuka med tidsgränser satta av byråkrater och politiker. Hur blev det möjligt att nonchalera läkarintyg och strunta i att se att många svårt sjuka inte var friska på utsatt tid? Hur var det egentligen med den så kallade sjukskrivningsexplosion som inträffade mellan 1997 och 2002 och som i sin förlängning lett till dagens omänskliga sjukskrivningsregler?

LO pekar i sitt remissvar på regeringens departementsskrivelse på några viktiga punkter. Både arbetsmiljöforskaren Töres Theorell och sociologen Walter Korpi har visat att under 90-talet ökade kraven på de anställda samtidigt som deras kontroll över arbetstider och arbetsvillkor minskade. Resultatet blev en psykisk anspänning och försämrade psykosocial arbetsmiljö ute på många arbetsplatser.

Herr talman! Det handlar framför allt om kvinnodominerade arbetsplatser, ofta i den offentligt finansierade sektorn som var med och sanerade ekonomin efter 90-talskrisen. 85 procent av ökningen förklaras av att sjukskrivningarna blev längre. Anledningen till det var flera politiska beslut som gjorde att rehabiliteringen försämrades.

Regeringen Bildt skar i början av 90-talet ned på statsbidraget till företagshälsovården. Försäkringskassans och Arbetsförmedlingens uppgifter renodlades sedan, och anpassningsgrupperna ute på många arbetsplatser försvann nästan helt. Det blev allt svårare för arbetsgivare att få hjälp med att rehabilitera tillbaka anställda helt eller delvis. Därför ökade antalet långtidssjukskrivna, och det talades om en sjukskrivningsexplosion. Det blev inte så många fler sjukskrivna, men de som var sjuka var kvar i sjukskrivning längre tid. Och det började i debatten att talas om attitydproblem och bristande arbetsvilja, så nu skulle tumskruvarna dras åt på dem som inte gick upp på morgonen och jobbade och bidrog till sam-

hället. Ute på arbetsplatserna har i stället kraven på utbildning ökat, och hundraprocentig prestation är ett måste i dag.

I stället för att noggrant studera anledningarna till den ökade långtidsfrånvaron på grund av ohälsa har det varit misstro och krav på den enskilde som präglat den historiska sjukförsäkringen av 2008 års modell.

En rapport, också från LO, visar att det är betydligt vanligare att den som utförsäkras från sjukförsäkringen har jobbat inom hotell och restaurang, städbranschen, handeln eller som kommunalanställd innan man blev långtidssjukskriven. Framför allt är det kvinnor och låginkomsttagare med tunga jobb som drabbas. I klartext innebär regeringens politik en utslagning av arbetarklassens kvinnor, samtidigt som skatterna har sänkts mest för dem som tjänar mest i samhället, av vilka majoriteten är män. Det är samma gamla klasspolitik som högern alltid har ägnat sig åt.

Jag hoppas att den sittande Socialförsäkringsutredningen gör denna historiska analys och också gör en jämställdhetsanalys. Jag hoppas att utredningen lägger tonvikt på förslag som innebär stöd för den enskilde för att komma tillbaka till arbetslivet efter rehabilitering i lugn och ro. Jag hoppas att piskan läggs undan och att misstron mot sjuka begravs för alltid.

I dag debatterar vi några akuta förändringar för de sjuka. Många, många fler förändringar krävs, det är vi medvetna om. Och vi hoppas få majoritet också för att stoppa utförsäkringarna så småningom. Tyvärr blir det inte så nu eftersom Alliansen och Sverigedemokraterna är motståndare till att ta bort stupstocken, och jag beklagar det. Jag beklagar också att ni i Alliansen i dag ojar er över att ni inte får tid att hämta in remissvar om budgetramar och ramanslag. Men till detta säger jag: Om det skulle kosta någon miljard, vilket inget pekar på, finns det pengar att hämta för dessa de allra mest utsatta människor vi har, de som är sjuka och som är sjuka länge.

Herr talman! Det kommer att finnas ett överskott på 63 miljarder i sjukförsäkringen fram till 2014. Men då använder vi naturligtvis det överskottet till vad det är tänkt, nämligen till de sjuka. Vad tror ni inte att det kostar alla sjuka, som ni hanterar dem? De må vara 770 000 eller 7.

Jag säger bara ett, två, tre, fyra, och snart ett femte jobbskatteavdrag, och det finns 63 miljarder i överskott i sjukförsäkringen. Vi behöver inte knussla med pengar för de här svaga grupperna.

Jag förstår inte att inte ni i Alliansen skäms över att ni har åstadkommit alla dessa tragiska historier som vi har tvingats höra berättas om människor som tvingas leva i fattigdom. Man har inte bara blivit sjuk utan också fattig.

Herr talman! Med detta vill jag yrka bifall till förslagen i betänkandet.

Anf. 138 ULF NILSSON (FP) replik:

Herr talman! Jag förstår inte att Wiwi-Anne Johansson inte skäms över att hennes föregångare i Vänsterpartiet här i riksdagen under så lång tid har underlåtit att reformera ett sjukförsäkringssystem som har hållit människor borta från arbetsmarknaden och förpassat människor till passivitet och deprimerande tillvaro i utanförskap.

Jag tror att det är dags att fråga oppositionen och i det här fallet Wiwi-Anne Johansson vad ni egentligen vill. Vad är det för reformer som Wiwi-Anne Johansson och hennes parti vill införa för att vi inte ska

komma tillbaka till de långtidssjukskrivningar som vi hade tidigare, till de rutinmässiga förtidspensioneringar vi hade tidigare och till att människor rutinmässigt hålls utanför arbetsmarknaden med hjälp av en låg men dock ersättning? Det är den första frågan.

Jag skulle också vilja ställa en fråga om vart och ett av förslagen som ni nu har presenterat.

Den första frågan gäller normalt förekommande arbeten och förslaget att ändra definitionen på arbeten som man ska provas mot. Remissinstanserna Inspektionen för socialförsäkringen och Försäkringskassan säger att det är oklart om det blir någon skillnad eller om det möjligen blir en skillnad som gör att det blir fler sjukfall. Om det inte blir någon skillnad i den riktning som ni menar, kommer ni då att komma tillbaka och ändra förslaget?

Den andra frågan gäller förslaget om ersättningen till dem som lämnar den tidsbegränsade sjukersättningen. Om det blir som en del remissinstanser befarar, att det blir en lägre ersättning än i Alliansens liggande förslag, kommer ni då att ändra förslaget?

Anf. 139 WIWI-ANNE JOHANSSON (V) replik:

Herr talman! Jag kan försäkra att vi har en politik som inte går ut på att vi bara passivt vill säga: Var sjuk, och ingen tänker bry sig om rehabilitering. Vi menar att det inte är på den enskilde som man ska lägga skulden och bördan, utan det är på det som vi som politiker kan styra över, nämligen rehabiliteringsinsatser.

Vi kan också ställa mycket högre krav på hur det ska se ut ute på arbetsplatser så att vi har en bättre arbetsmiljö och färre blir sjuka. Det är där vi tycker att man ska sätta in åtgärderna. Man ska inte bara säga att efter si eller så många dagar måste du vara frisk, annars åker du ut ur försäkringen. Det är fullständigt horribelt. Och vad vill ni göra åt detta?

När det gäller normalt förekommande arbeten på arbetsmarknaden finns det helt andra rättsprinciper som vi har prövat i stället för de som Ulf Nilsson och Alliansen företräder.

Det har blivit så absurt och är, som jag sade i mitt anförande, att om det är så att man kan peka med ett finger på en dator anses man kunna utföra ett arbete. Jag har sett sådana exempel. Jag har mött människor som inte har kunnat röra någonting mer än en arm, och de har på fullt allvar blivit hänvisade till att jobba i en reception. De kan i och för sig tala, men de har dessutom värk. Det är sådant som vi vill komma bort ifrån. Jag undrar: Vad vill ni göra?

Det finns inte på vår karta att de nollklassade skulle få det sämre än att leva under existensminimum, som är vad ni erbjuder de nollklassade.

Anf. 140 ULF NILSSON (FP) replik:

Herr talman! När det gäller de nollklassade måste Wiwi-Anne Nilsson ha missförstått någonting. Det handlar om dem som varit i det gamla systemet fram till nu och haft tillfällig sjukersättning. De har aldrig haft någon sjukpenninggrundande inkomst, någon SGI, utan de har varit nollklassade tidigare. En nyhet som Alliansen inför är att de som lämnar tillfällig sjukersättning får en särskild sjukpenning som de inte har haft förut. Det är fel att säga att vi ska ge tillbaka den, för det är en nyhet. Dessutom får de ett bostadsstöd.

När det gäller att prövas mot hela arbetsmarknaden och att det är hårt och hänsynslöst system kan vi titta på de 55 000 människor som Wiwi-Anne Johansson också har sett i statistiken och som prövas för första gången efter 180 dagar. Där är det 3 procent som får sin sjukpeng indragen. Många har slutat med sjukpeng tidigare för att de har blivit friska men 3 procent får sin sjukpeng indragen. Flertalet av dem överklagar inte beslutet. Det är väl en rimlig summa att 3 procent av 55 000 är så pass friska så att de kan prövas mot hela arbetsmarknaden.

Som vi har hört tidigare finns det i regeringens förslag, som är på väg till riksdagen, ytterligare förtydliganden, särskilt när det gäller den sista tidsgränsen. Den har aldrig varit definitiv, som Wiwi-Anne Johansson säger, utan ett sätt att pröva mot arbetsmarknaden. Här blir det nu förtydliganden med ytterligare undantag.

Min fråga är fortfarande: Om det visar sig, som Inspektionen för socialförsäkringen och Försäkringskassan säger, att er ersättning till dem som går från sjukersättning blir lägre än Alliansens, är ni då beredda att riva upp det förslag som ni försöker driva igenom i ett utskottsinitiativ här?

Vidare: Om prövningen mot arbetsmarknaden enligt er modell inte medför någon i ert tycke positiv förändring, är ni då beredda att riva upp detta?

Anf. 141 WIWI-ANNE JOHANSSON (V) replik:

Herr talman! Till Ulf Nilsson vill jag säga: Det finns nog nästan ingenting som kan bli sämre än den historiska sjukförsäkringsreform som ni genomdrev under förra mandatperioden.

Visst är det jättebra om det efter 180 dagar bara är 3 procent som blir av med sin sjukersättning. Det är dock inte säkert att de är kvar på sin gamla arbetsplats. Det är många, särskilt små, arbetsgivare som har förlorat sina anställda eftersom de inte har kunnat gå tillbaka och jobba heltid. Med de regler som Ulf Nilsson stöder har de varit tvungna att ta ett annat jobb någon annanstans. De försvinner i statistiken, men de försvinner inte som människor.

Ulf Nilsson säger att det inte är en definitiv tidsgräns, men för många har det blivit det. Ser, hör och träffar ni inte alla dem som lider alla helvetets kval, inte minst ekonomiskt, för att de har blivit utförsäkrade? Det är orimligt att ni inte lyssnar till dem utan slår dövörat till.

Tidsgränsen är definitiv för många. Man kan komma tillbaka in i försäkringen, men först har man kanske tvingats låna pengar eller fått annan försörjning.

Jag kan försäkra att vi inte har en tanke på att lämna dessa människor utan rehabilitering. Tyvärr fungerar inte rehabiliteringskedjan i dag. Både Arbetsförmedlingen och Försäkringskassan säger att det skapar stress hos dem som är sjuka att snabbt komma igenom innan fällorna slår igen. Det blir också en stress för dem som arbetar med de sjuka.

Anf. 142 FINN BENGTTSSON (M):

Herr talman! ”I bästa fall händer just ingenting av den samlade oppositionens lagstiftningshetsande. Men om detta vet ingen någonting säkert. Riksdagen kommer att fatta ett beslut som ingen vet vad det kommer att

kosta eller vad det kommer att leda till. Och det i en fråga där det just nu pågår en stor översyn.”

Herr talman! Detta är inte mina egna ord, även om det mycket väl skulle kunna vara såväl mina som mina allianskollegers i båda riksdag och regering. Citatet är ordagrant hämtat ur Dagens Nyheters huvudledare i går och återfanns under rubriken ”Rena vilda västern”.

Tomas Eneroth hänvisar till en ännu så länge fiktiv opinionsstorm och kräver därför snabba riksdagsinitiativ där rättssäker beredning, reflektande och tänkande är en underordnad process i seriös lagstiftning.

Låt mig ifrågasätta denna seriösa opinionsstorms närvaro och fortsätta ledarsticket från Dagens Nyheter i går: ”Regeringen har med rätta blivit kritiserad för att alltför ofta snäva av remisstiden. En god beredning är en förutsättning för ett gott beslutsfattande. Att stifta lagar är viktigt och ingenting man gör genom att skjuta från höften, kolla hur kulan tog och sedan skjuta av några salvor till.”

Herr talman! För att riktigt inskräpa allvaret i situationen avrundar Dagens Nyheters ledarskribent i går med en rejäl och berättigad salva själv och skriver: ”Men om regeringen kan kritiseras för kort remissförfarande är detta oppositionsutspel ändå något helt annat. Det är en parodi på remissbehandling. Om reformeringen av sjukförsäkringen ska ses som ett bristfälligt berett förslag, måste man konstatera att den i så fall håller på att ersättas av ett väldigt mycket mer bristfälligt berett förslag. Man kan tycka att svenska folket förtjänar bättre än ett vilda västern i kammaren.”

Herr talman! Detta är ord och inga visor av mycket erfarna politiska bedömare inom Dagens Nyheters ledarredaktion. Beklagansvärt är att man bara kan hålla med dessa journalister tillsammans med de få remissinstanser som oppositionen tillåtit få yttra sig på rekordkort tid och ett djupt skeptiskt men enigt finansutskottsytrande om att detta riskerar att äventyra svenska folkets tilltro till riksdagen som institution och till oss förtroendevalda politikers seriositet i vårt uppdrag att stifta svensk lag.

Vi har så här långt i debatten hört en rad problem med oppositionens förslag till utskottsinitiativ i både form och sak. Normalt brukar vi moderater och Alliansen betona vikten av att fokusera på sakfrågor i politiken utifrån de samhällsproblem som medborgarna och vi gemensamt ser och vill lösa på politisk nivå. I det aktuella fallet handlar det om ett av våra kanske viktigaste trygghetssystem inom socialförsäkringarna, nämligen sjukförsäkringen.

Det är en obligatorisk försäkring för att trygga försörjningen när man blir sjuk och arbetsoförmögen. Det är en försäkring mot förlorad arbetsinkomst när man inte är arbetsför. Det är för denna diskussion viktigt att slå fast att behovet av att utnyttja försäkringen kan drabba oss alla och att behovet för den enskilde kan gälla tillfälligt, återkommande eller i värsta fall permanent över livet.

Eftersom vi alla är olika som individer och har olika förutsättningar både i arbetslivet och när vi drabbas av sjukdom måste bedömningen av hur försäkringen ska appliceras i enskilda fall individualiseras. Å andra sidan, herr talman, måste varje försäkrad, det vill säga varje människa som kan komma att behöva utnyttja den, veta att försäkringens tillämpning sker på ett rättssäkert sätt som i grunden är förutsägbart. Därtill

utgör omkostnaderna för denna generösa sjukförsäkring, som vi alla värnar, en omfattande del av statens samlade utgifter.

Då en sådan lagreglering har att finna rätt i den komplicerade uppgiften att vara högst individuell och samtidigt så pass enkel att dess utfall i de allra flesta fall är möjliga att hantera på mest rättssäkra sätt för den ansvariga myndighetens, Försäkringskassans, handläggande personal kräver den politiska sakfrågan att ta fram bästa tänkbara lagstiftning för sjukförsäkringen att också formfrågan i processen med lagstiftningsarbetet från regeringens förslag till riksdagens beslut blir så detaljerat och grannlaga som ett så viktigt gemensamt skattefinansierat trygghetssystem motiverar.

I korthet innebär detta att förändringarna i sjukförsäkringen måste få ta tid, något som oppositionen upprepade gånger förvägrat utskottets stora minoritet, trots att det av riksdagsordningen framgår att en sådan vägran måste motiveras med varför skyndsamhet i hanteringen är bättre än noggrannhet, ty det förra skulle i sådant aktuellt fall allvarligt kontrastera mot ett brådskande och viktigt beslut som leder till att avsevärt men uppstår.

Herr talman! Enligt min bedömning föreligger ingen sådan motivationsgrund angiven i det aktuella betänkandet om ett utskottsinitiativ, varför jag finner det helt obegripligt hur oppositionen förbehåller sig rätten att helt enkelt köra över en stor minoritet i utskottet med endast en röst mindre än samgåendet av socialdemokrater, sverigedemokrater, miljöpartister och vänsterpartister, trots att riksdagsordningen och konstitutionsutskottets tolkning av hur utskottsinitiativ bör ske trycker på värdet av att trygga såväl minoritetsskyddet som att söka så stor enighet i utskottet som möjligt.

Herr talman! Det är särskilt glädjande att konstatera att vice ordföranden i konstitutionsutskottet har anslutit sig till den här debatten i kammaren och förhoppningsvis kommer med ett klokt inlägg för oss i utskottet att betänka.

I sin iver att sarga regeringsunderlaget och därmed regeringens möjlighet att styra Sverige mot en förbättrad sjukförsäkring förhindrar man med berätt mod att de konstitutionella säkerhetsregler som utformats av en enhällig riksdag gör sig gällande.

Snacka om populistisk politik, som jag hade på känn kunde levereras från Vänsterpartiet och Sverigedemokraterna. Med sorg konstaterar jag att även Socialdemokraterna och Miljöpartiet nu frestats ansluta sig till den.

Låt oss, med anledning av det sistnämnda – hemfallandet åt en populistisk politik i en ohelig samverkan bestående av socialdemokrater, sverigedemokrater, miljöpartister och vänsterpartister – se lite mer i detalj på hur samarbetet har utformats för att försätta riksdagens alla ledamöter i den här prekära situationen.

Aldrig, aldrig hörde vi den förra partiledaren Mona Sahlin skandera under valrörelsen 2010 om Socialdemokraternas relation till de främlingsfientliga Sverigedemokraterna. Hon menade att Socialdemokraterna aldrig – för att inskräpa detta upprepade hon ”aldrig” två gånger till – skulle göra sig beroende av Sverigedemokraterna för att få igenom sina förslag i riksdagen. Man avkrävde andra partier att inte ta i dem med tång. Så sent som i partiledardebatten förra veckan bekräftade den nye

partiledaren Håkan Juholt att denna inställning fortfarande skulle gälla. Hör och häpna – det som aldrig aldrig skulle ske hände den senaste veckan framför våra ögon i socialförsäkringsutskottet. Man skäms å Socialdemokraternas vägnar för hur löften av det tyngsta slaget, att inte samarbeta med främlingsfientliga krafter, så lättvindigt och omedelbart kan överges på den politiska populismens altare.

Så här gick det till när den rödgröna oppositionen gjorde sig beroende av Sverigedemokraterna för att få igenom sitt förslag:

De rödgröna yrkade inledningsvis på sitt förslag. Därefter yrkade Sverigedemokraterna på ett förslag som bestod av delar av Socialdemokraternas förslag. I det läget anade man fara å färde och ajournerade mötet en kort stund. När man återsamlades återtog de rödgröna sitt yrkande till förmån för det yrkande som Sverigedemokraterna tidigare hade gjort.

Om inte det är att göra sig beroende av Sverigedemokraterna för att få igenom sina förslag vet jag inte hur ett sådant beroende skulle kunna manifestera sig. Att Tomas Eneroth tar replik på Sverigedemokraterna är närmast en kosmetisk korrektion av det faktum att man har gått med på att bli beroende av Sverigedemokraterna för att få stöd för ett utskottsinitiativ som är urvattnat.

Att säga aldrig hur många gånger som helst saknar trovärdighet i Tomas Eneroths värld som talesperson för Socialdemokraterna och de rödgröna. Hur känns det agerandet, Tomas Eneroth? Om detta må ni berätta, Tomas Eneroth, Gunvor G Ericson och Wiwi-Anne Johansson. Varför inte också er nya samarbetspartner Erik Almqvist?

Jag har under debatten reflekterat över hur oppositionen har uttryckt sig. Man vill nu få fram ett utskottsinitiativ. En del reflexioner förtjänar att kommenteras.

Tomas Eneroth var inledningsvis irriterad över att man applåderade en i grunden väldigt framgångsrik reform. Avnjöt Tomas Eneroth de applåder som levererades av dem som vill tillbaka till det som var – det var bättre förr?

Låt oss reflektera över vad som var bättre förr. Sverige hade år 2003 sjukskrivningstal som var i runda slängar dubbelt så höga som resten av Europa. Detsamma gällde förtidspensioneringarna. I det läget insåg den dåvarande statsministern Göran Persson att något måste göras. Han tillsatte en utredning som skulle titta på detta. Den leddes av socialdemokraten Anna Hedborg som hade erfarenhet som generaldirektör på Försäkringskassan. Det mynnade våren 2006 ut i ett förslag som i allt väsentligt är det som förvaltades av Alliansregeringen för att genomföras i den första rundan av regeringsinnehav. Då kom kritiken att det var bättre förr. I dag vill Socialdemokraterna gå tillbaka till det som Göran Persson såg som ett av Sveriges största problem och som hans tidigare minister i en utredning bekräftade var något som man skulle genomföra med i princip de grundidéer som Alliansregeringen hade i den första ordningen.

Alliansregeringen nöjer sig inte med att säga att en sjukförsäkring blir bra så fort den är genomförd. Det är en kontinuerlig process. Alliansregeringen har under sitt andra mandat tittat över och reformerat det som möjligen blivit fel. Förslaget är ute på remiss. Inom två veckor kommer vi förhoppningsvis att ha samtliga 50 remissinstansers synpunkter att ta ställning till inför framtagandet av en proposition. Propositionen utlova-

des redan i regeringsförklaringen i höstas och bekräftades i vårpropositionen. Därför finns det inget tvivel om att den kommer. Vad är problemet? På vilket sätt kommer ett ogenomtänkt utskottsinitiativ att förbättra processen och rättssäkerheten för dem som berörs, nämligen de sjukskrivna som behöver en rättssäker och trygg sjukförsäkring?

Gunvor G Ericson talade om att regeringen skissar på något som är magert. Regeringskansliet gör bedömningen att kostnaderna kan stiga till mångmiljardbelopp. Man kan undra om det är det som menas med magert. Den stora kostnadsökningen ifrågasätts å andra sidan av oppositionen. Vad de egentligen menar med magert och vad som är fett kräver en förklaring.

Wiwi-Anne Johansson har sagt att man skulle skämmas för att man inte har haft någon trygg ekonomi. Sjukförsäkringen är en vinstmaskin, säger Wiwi-Anne Johansson och raljerar över att sjukförsäkringen är bättre anpassad till vår omvärld än vad den tidigare var. Är den typen av utgifter av skattemedel som har gett oss rimliga sjukskrivningstal i förhållande till jämförbara länder en återgång till något som var bättre eller sämre?

Det är intressant att höra att Wiwi-Anne Johansson har spenderbyxorna på sig. Hon säger att ett par miljarder får det väl kosta. I kammaren har det finans- och penningpolitiska ramverket debatterats i dag. Det ifrågasätts av Vänsterpartiet utifrån förutsättningen att det skulle uppfylla full sysselsättning. Ulla Andersson har krävt full sysselsättning som mål, medan hennes partikamrat Wiwi-Anne Johansson i socialförsäkringsutskottet uppenbarligen kräver full sjukskrivning. Ni får diskutera inbördes i partiet hur ni ska finansiera detta, vilka ramar vi ska ha och vad som är huvudsyftet med politiken.

Herr talman! Den reform som har genomförts har inneburit att hälften så många är sjukskrivna hälften så länge. Vi har hälften så många för-tidspensionärer. Vi har inga geografiska skillnader i hur sjukförsäkringen faller ut. Det visar att den reform som har genomförts i grunden är bra. I Regeringskansliet pågår ett intensivt arbete under sommaren. Vi förväntar oss att få ett förslag som har mycket större trovärdighet när det gäller att fylla den beredningsgång som det är rimligt att man har i lagstiftningsarbetet. Det har också konstitutionsutskottet flera gånger uttalat.
(Applåder)

I detta anförande instämde Solveig Zander (C).

Anf. 143 ERIK ALMQVIST (SD) replik:

Herr talman! Finn Bengtsson nämnde Mona Sahlins syn på ett samarbete med Sverigedemokraterna. Om man med samarbete menar att vi sverigedemokrater skulle jämka vår politik efter socialistiskt tankegods behöver Finn Bengtsson inte vara orolig. Det kommer inte att ske.

Chefsideologen för Finn Bengtssons parti skrev för några år sedan en debattartikel i Aftonbladet om att Moderaterna – de så kallade Nya Moderaterna – är 1968 års sanna arvtagare av idéerna. De idéerna lever vidare genom Nya Moderaterna, sade Moderaternas partisekreterare och arkitekten bakom Nya Moderaterna. Vi kommer aldrig att falla så långt till vänster; det kan jag garantera Finn Bengtsson.

Jag förstår inte resonemanget att ett förslag per automatik är dåligt för att det får stöd av ett Sverigevänligt parti.

Om Finn Bengtsson menar att ett annat parti inte bör kunna genomföra sin politik med stöd av SD borde ni kanske ha backat från ganska många av de förslag där vi ändå har gett er vårt stöd under denna mandatperiod. Jag tror inte att dina väljare uppfattar det som att förslagen blir sämre för att det finns ett Sverigevänligt parti som står bakom dem. Jag tycker att ni borde gå ut och fråga era väljare vad de tycker.

Vi räckte till exempel ut en hand i januari när det gällde att stödja ett förslag om ett femte jobbskatteavdrag, förutsatt att en del av finansieringen kunde ske genom en ansvarsfullare anhöriginvandring. Fråga era borgerliga väljare vad de föredrar. Föredrar de lägre skatt finansierad genom en ansvarsfullare invandring eller högre skatt för att finansiera en dyrare invandring? Jag är inte så säker på att de kommer att landa i samma slutsats som Finn Bengtsson.

Det finns, som jag tidigare har sagt, ett stöd för regeringens syn på att det är viktigt att regelbundet följa upp folk i sjukförsäkringen. Jag tror inte att det är en linje som Finn Bengtssons väljare tycker är sämre för att ni har stöd från Sverigedemokraterna i den frågan. Jag hoppas att Finn Bengtsson inte tycker att Alliansen ska överge den politiken på grund av det.

Anf. 144 FINN BENGTTSSON (M) replik:

Herr talman! Låt mig inledningsvis ha förtroendet att själv fundera över och spekulera i vad mina väljare önskar av mig. Det ska inte Sverigedemokraterna i form av Erik Almqvist göra.

När det gäller frågan är det intressant att just Erik Almqvist begär replik eftersom det inte handlade om Erik Almqvist utan det handlade om de rödgrönas förhållningssätt till att bli beroende av Sverigedemokraterna för att få detta mycket dåligt beredda utskottsinitiativ på plats.

I detta fall har jag ingen anledning att kommentera Erik Almqvists synpunkter på hur, när och så vidare man söker detta stöd eller beroende. Jag konstaterar bara att som gången var i utskottet gjorde man ett yrkande från de rödgröna, tog tillbaka det och anslöt sig sedan till Sverigedemokraterna. Jag kan bara se att detta faller inom ramen för definitionen att man gör sig beroende av Sverigedemokraterna, och jag tycker att detta är mycket besvärande.

Något som också framskymtar i kommentaren från Erik Almqvist till mig är att man från Sverigedemokraterna försöker ha en främlingsfientlig invandrings- och flyktingpolitik som ett förhandlingsscenario med alliansregeringen. Detta kommer aldrig, aldrig, aldrig att ske. Vi förhandlar inte om humanitära värden på det sättet. Däremot kan man naturligtvis i sakfrågor, precis som den rödgröna oppositionen har åtnjutit, passivt få ett stöd av Sverigedemokraterna. Det kan vi aldrig hindra. Men att aktivt göra sig beroende av Sverigedemokraterna, som denna process med detta utskottsinitiativ har visat, är för mig mer en markering av hur sugen man är på att faktiskt sarga den fungerande minoritetsregeringen som ändå är en stor minoritetsregering.

Anf. 145 ERIK ALMQVIST (SD) replik:

Herr talman! Om Finn Bengtsson anser att en något mer ansvarsfull anhöriginvandringspolitik är så graverande att man inte kan rösta gemensamt i frågor om till exempel sjukförsäkringen bör Finn Bengtsson antagligen verka för att hans parti säger upp kontakten med flera av de samarbetspartier som ni har inte minst i övriga Norden och som har gått betydligt längre än vad Sverigedemokraterna gör i invandringspolitiken. Men det är egentligen en helt annan diskussion.

Nej, jag har inte förtroende för Finn Bengtssons förmåga att känna av hur de borgerliga väljarna ser på dessa frågor. Jag tycker att de väljarströmmar som vi har kunnat se, där framför allt Moderaterna är det parti som tappar väljare till Sverigedemokraterna, understryker just det.

Jag vet inte riktigt om Finn Bengtsson har vaknat upp efter valnatten och insett att regeringen inte har en majoritet. Om man inser det inser man också att man är beroende av andra partier. Har man inte majoritet är man beroende av andra partier. Det gäller inte bara beroende av Sverigedemokraterna. Det gäller beroende av vilket som helst av de partier som kan stödja er politik.

Om du frågar dina väljare, Finn Bengtsson, tror jag att de uppfattar en ansvarsfull hållning för den parlamentariska situationen som en hållning där man söker stöd för den politik som man själv har gått till val på och den politik som man till sina egna väljare säger sig företräda och gör allt för att få igenom denna politik alldeles oavsett vilka övriga som ställer sig bakom den.

Jag tror inte att väljarna tycker att en sjukförsäkring med en regelbunden uppföljning av arbetsförmåga är sämre bara för att ett Sverigevänligt parti också stöder den linjen.

Anf. 146 FINN BENGTSSON (M) replik:

Herr talman! När jag hör detta inlägg från Erik Almqvist blir jag ännu gladare att se konstitutionsutskottets vice ordförande här i salen.

Erik Almqvist sade både under sitt anförande och i sin replik till mig att det inte är regeringen som bestämmer. Nej, det är alldeles riktigt. Men det är regeringen som huvudsakligen ska ta initiativ i frågor som berör lagstiftningsarbete. Så är det utformat i detta parlament, och det är en parlamentarisk samsyn som konstitutionsutskottet har förhandlat fram långt innan Sverigedemokraterna deltog i arbetet. Du kanske skulle gå tillbaka, Erik Almqvist, till din ledamot i konstitutionsutskottet och granska hur konstitutionsutskottet har motiverat att man i grunden bör se att regeringen oavsett färg ska ta initiativ i frågor som berör lagstiftningen, därför att då sker den mest rättssäkra processen i ett beredningsarbete.

Detta med att skjuta från höften, som jag kommenterade i mitt anförande och som kloka ledarskribenter på Dagens Nyheter har noterat, är den typ av nästan pamflettartad riskabel politik som jag tror att Sverigedemokraterna gärna ansluter sig till. Jag beklagar då att den rödgröna oppositionen ansluter sig till denna typ av förfarande.

Jag hoppas att vi senare kan få höra konstitutionsutskottets vice ordförande lite grann kommentera för oss i utskottet vad det egentligen handlar om när man tar ett utskottsinitiativ. Det handlar inte om att regeringen är den som bestämmer, men det handlar om att regeringen ska ge ett förslag till riksdagen som är så vettigt berett att riksdagen har möjlig-

het att fatta ett rättssäkert beslut. Så är inte ordningen nu, och definitivt inte genom detta mycket skissartade utskottsinitiativ som riskerar att snarare förstöra och förvärpa beredningen av en av våra viktigaste trygghetsreformer, nämligen sjukförsäkringsreformen. Jag beklagar detta och förstår om inte Erik Almqvist förstår, men jag förstår inte att de rödgröna inte förstår bättre.

Anf. 147 EMMA CARLSSON LÖFDAHL (FP):

Herr talman! Denna debatt handlar om ett utskottsinitiativ som har tagits av Socialdemokraterna, Vänsterpartiet och Miljöpartiet tillsammans enligt vilket man vill ha en översyn av sjukförsäkringen på tre olika punkter. I två av dessa punkter har man fått stöd av Sverigedemokraterna.

Vad som förvånar mig är att oppositionen hävdar att vi i Alliansen inte har tagit sjukförsäkringens brister på allvar. Det är faktiskt det som vi har gjort.

Grunden till förändringen av dagens sjukförsäkring var att den tidigare inte fungerade. Det var vi alla överens om, och vi var också överens om att det behövdes en förändring.

Den tidigare regeringen som leddes av Socialdemokraterna tillsatte en utredare för att se över försäkringen. När alliansregeringen tog över 2006 fortsatte vi detta arbete.

Efter att den nya sjukförsäkringen trätt i kraft framkom det att det fanns vissa brister. Det visade sig att den hade gett onödigt och oönskat lidande för den enskilde individen, och vi jobbade intensivt för att rätta till felen.

Regeringen har nu föreslagit förändringar i försäkringen, och dessa förslag är nu ute på en bred remiss för att vi ska få in så mycket viktiga synpunkter som möjligt. Vi vill ha ett brett underlag för att kunna fatta kloka beslut inför den kommande förändringen.

Socialdemokraternas, Vänsterns och Miljöpartiets utskottsinitiativ togs för ungefär två veckor sedan. Det har varit svårt att ta ställning till vad förslaget innebär i praktiken då vi inte har haft möjlighet att inhämta tillräckliga remissvar. Jag tycker att det är tråkigt att de inte vill ha in synpunkter på vad det skulle innebära. Jag beklagar det.

För mig och Folkpartiet är det viktigt att vi har en fungerande sjukförsäkring som gör att den enskilde får sin sak prövad på rätt sätt. Då vill vi ha bra beslutsunderlag för att kunna göra denna förändring, detta för att den enskilde individen ska få rätt hjälp och stöd i en mycket väl fungerande sjukförsäkring.

Jag yrkar avslag på förslaget i betänkandet och bifall till reservationen.

Jag vill också passa på att önska er alla en riktigt skön sommar. Jag hoppas att ni får lite vila och ledighet.
(Applåder)

Anf. 148 EVA-LENA JANSSON (S):

Herr talman! I vårt gemensamma förslag till utskottsinitiativ fanns även ett förslag om att stoppa utförsäkringarna. Eftersom det förslaget inte fick stöd av utskottsmajoriteten tvingas jag konstatera att de hårt kritiserade utförsäkringarna kommer att fortsätta. Den tid i arbetslivs-

introduktion som borde användas för att kartlägga människors arbetsförmåga och vilka åtgärder som krävs för att man ska ha möjlighet att komma tillbaka till arbete får även fortsättningsvis i stor utsträckning användas till att hantera människors oro för deras försämrade ekonomi. Det beklagar jag.

Det finns många som kan vittna om hur dagens regelverk med administrativa tidsgränser ger helt absurda effekter. När exempelvis Ulf Nilsson från Folkpartiet talar om några procent och om en försvinnande liten del undrar jag om han befinner sig på samma planet som jag. Där jag befinner mig kommer dagligen signaler från drabbade, från anhöriga och vänner till drabbade, från personer som arbetar i socialtjänsten, från fackförbund, från kyrkor, från handkappförbund och från ideella organisationer. Berättelserna handlar om sjuka människor som i dag lever under svåra ekonomiska förhållanden, som blivit utförsäkrade, som kanske tvingats säga upp sig eller blivit uppsagda för att de inte kan jobba heltid.

Herr talman! En man som jobbar på Posten, en arbetskamrat till mig, blev för några år sedan hastigt sjuk. Han hamnade på intensiven där han blev liggande. Han blev av med några tår på grund av en blodförgiftning men lyckades komma tillbaka till jobbet. Först var han helt sjukskriven, sedan kom han tillbaka genom arbetsträning. Han arbetade först på 25 procent, sedan på 50 procent och så småningom på 75 procent.

Mitt i hans rehabilitering inträffade detta med administrativ tidsgräns. Läkaren bedömer att mannen, vi kan kalla honom Benny, har nedsatt arbetsförmåga, men Försäkringskassan konstaterar att Benny skulle kunna arbeta heltid någon annanstans på arbetsmarknaden, kanske i en annan stad, och därmed upphör den ekonomiska ersättningen från Försäkringskassan. Som tur är för Benny får han behålla sitt jobb, nu med deltidslön trots att han är anställd på heltid. Detta är ett exempel, men det finns många som tvingas lämna sitt arbete, som de skulle klara av att utföra på deltid, för att i stället bli arbetslösa. Därför vill jag fråga de borgerliga ledamöterna: Varför ser ni inte individen? Vem tjänar på det här systemet, Gunnar Axén?

Herr talman! För några veckor sedan träffade jag en kvinna som i två perioder haft tillfällig sjukersättning. Den upphör nu trots att läkaren intygat att kvinnan inte kommer att ha arbetsförmåga under åtminstone ett år framöver. Det innebär att kvinnan blir utan ekonomisk ersättning från Försäkringskassan. Någon a-kassa har hon inte rätt till eftersom hon inte står till arbetsmarknadens förfogande, vilket Arbetsförmedlingen redan konstaterat i sin arbetsförmågeutredning. Socialbidrag är det inte tal om eftersom kvinnan bor tillsammans med sin sambo.

Jag vill fråga Emma Henriksson och Solveig Zander följande: Tycker ni verkligen att det är rimligt att sjuka nekas ersättning? Var i forskningen hittar ni stöd för att sjuka tillfrisknar snabbare om de även blir fattiga? Är det så att ni moderater, folkpartister, centerpartister, kristdemokrater och sverigedemokrater bromsar möjligheten att stoppa utförsäkringarna för att ni ska kunna finansiera ett femte jobbskatteavdrag?

Herr talman! I snart ett år har företrädare för de fyra regeringspartierna konstaterat att sjukförsäkringen inte håller måttet. De har till och med gått i opposition mot regeringen i tv-debatter och morgonsoffor och låtsats vara intresserade av en förändring. Nu kan vi konstatera att det bara

var tomma ord. Löftena är inget värda. Med tanke på det förstår jag att de i dag valde att diskutera formfrågor i stället för politik.

Anf. 149 SAILA QUICKLUND (M):

Herr talman! Jag vill inleda med att yrka avslag på utskottets förslag i betänkandet.

Sverigedemokraterna och de rödgröna vill genom ett utskottsinitiativ ändra sjukförsäkringen. Jag kommer att uppehålla mig en stund vid oppositionens förslag.

Oppositionen vill för det första att de personer som har haft en tidsbegränsad sjukersättning och som saknar sjukpenninggrundande inkomst ska återförsäkras så att de får en ersättning som ligger i nivå med den de tidigare hade. Låt mig påpeka att vi faktiskt löser problemet med de så kallade nollklassade genom de förändringar som föreslås i den promemoria som regeringen har presenterat och som ligger ute på remiss hos ett femtiotal remissinstanser.

Regeringen föreslår som bekant en särskild ersättning, sjukpenning i särskilda fall, för just dessa personer, vilken kommer att motsvara ersättningen som de skulle ha haft om de hade medverkat i arbetsmarknadspolitiska åtgärder. Dessutom kan ett nytt bostadsstöd beviljas.

Inspektionen för socialförsäkringen, ISF, och Försäkringskassan har haft möjlighet att yttra sig över oppositionens förslag. ISF skriver att det inte går att undersöka i vilken utsträckning utskottsinitiativets förslag faktiskt leder till en sammanlagt högre ekonomisk ersättning till den berörda gruppen jämfört med regeringens förslag om att också införa ett boendetillägg till dessa personer. Det är anmärkningsvärt.

Försäkringskassan, som också har yttrat sig över förslaget, anser att det är viktigt att utfallet av den kompensation som ska ges blir enkel att förstå för den försäkrade och även enkel för Försäkringskassan att administrera. Ur den synvinkeln är en ersättning i form av boendetillägg, som föreslås i regeringens promemoria, att föredra, enligt Försäkringskassan.

Herr talman! I det ursprungliga förslaget till utskottsinitiativ vill de rödgröna ta bort tidsgränsen i sjukförsäkringen samt införa rätt för sjuk-skrivna att få tillgång till arbetslivsintroduktion hos Arbetsförmedlingen och samtidigt behålla sin sjukpenning. Vid utskottsmötet i fredags beslutade Socialdemokraterna och övriga rödgröna ledamöter att släppa punkt två och i stället göra gemensam sak med Sverigedemokraterna i syfte att åtminstone få igenom delar av sitt förslag.

Vad gäller tidsgränsen är det viktigt att komma ihåg var vi stod när vi började. Redan 2003 sade Göran Perssons regering att målet var att halvera antalet sjukdagar. Svenskarna var ett av världens friskaste folk men också ett av världens mest sjukskrivna. 140 personer om dagen förtidspensionerades, bort från arbetslivet. Människor gömdes och glömdes i passiva sjukskrivningar. Många fick vänta flera år på aktivitet och rehabilitering.

Att detta var ett eskalerande problem fastställde Socialdemokraternas egen utredare, den tidigare socialförsäkringsministern Anna Hedborg, redan 2006. Utredningen gjorde bedömningen att sjukförsäkringen behöver en tydlig tidsgräns eftersom långa och passiva sjukskrivningar är förödande för den enskildes möjligheter att komma tillbaka till arbetsmarknaden.

Det är Anna Hedborgs utredning som ligger till grund för den sjukförsäkringsreform som Alliansen har genomfört. I dag har vi en rehabiliteringskedja med tydliga avstämningpunkter. Att sjukskrivningarna nu är färre och kortare beror på att man tagit ett helhetsgrepp om den sjukskrivna och att insatserna kommer i gång tidigare. Hälften så många blir i dag sjukskrivna hälften så länge, jämfört med när sjukskrivningstalen var som högst.

ISF var i sitt yttrande särskilt kritiskt till förslaget om att ta bort den bortre tidsgränsen. ISF understryker att tidsgränser i försäkringar har stöd i såväl den teoretiska som den empiriska forskningen. Sverige utmärkte sig till och med tidigare genom att inte ha en absolut tidsgräns för hur länge en person kan erhålla ersättning från sjukförsäkringen.

Försäkringskassan, som också yttrat sig om de rödgrönas förslag, konstaterar att de tidsgränser som nu finns ger en tydlighet i försäkringen som är positiv för såväl den försäkrade som arbetsgivaren, sjukvården, Försäkringskassan och Arbetsförmedlingen.

Anledningen till att de rödgröna nu väljer att släppa punkt två och i stället stödja Sverigedemokraterna är inte för att de kommit till insikt i frågan. Det handlar snarare om att rädda det som räddas kan av ett förslag.

Den tredje punkten i förslaget till utskottsinitiativ handlar om den prövning av arbetsförmågan som görs efter 180 dagars sjukskrivning. Ansvariga myndigheter är skeptiska till om ändringen kring prövningen av arbetsförmågan ens skulle få någon betydelse.

Alliansen begärde tidigt att ett flertal berörda myndigheter skulle ges möjlighet att svara på frågor kring effekterna av oppositionens förslag. Men Sverigedemokraterna och de rödgröna har vägrat låta oss få svar på de här frågeställningarna. Oppositionen har motiverat det med att de snabbt vill få till stånd förändringar i sjukförsäkringen, men samtidigt föreslår de att förändringarna ska träda i kraft kring årsskiftet. Det skulle alltså inte förändra något om utskottet under ett par veckors tid gavs möjlighet att på allvar bereda förslagen.

Både Försäkringskassan och IFS framhåller att de inte haft möjlighet att analysera och överblicka alla konsekvenser som det faktiskt innebär att göra de förändringar som initiativet föreslår, eftersom det har varit alldeles för kort tid.

Det är viktigt att beslut som på sikt kan få långtgående ekonomiska konsekvenser bereds på ett gediget sätt. Finansutskottet, som också lämnat ett yttrande över förslaget, var mycket kritiskt till hanteringen av frågan. Finansutskottet konstaterade att de statsfinansiella effekterna av ändringarna är svårutredda och framhöll därför vikten av att ändringarna blir föremål för grundligare beredning.

Den slutsats jag drar är att Sverigedemokraterna och de rödgröna verkar vara angelägna om att vinna kortsiktiga politiska poänger.

Herr talman! Sjukförsäkringsreformen har ambitionen att ge fler människor stöd på vägen tillbaka till arbete, och det är fler som får stöd i dag än tidigare. Men det ursäktar inte att det faktiskt finns människor som kommit i kläm.

Därför presenterade regeringen i april ett antal förslag till förbättringar i sjukförsäkringen. Utöver förslaget om att öka möjligheterna till att göra mer individuella bedömningar och att införa en ny ersättning till de

så kallade nollklassade handlar det om att starta ett omfattande arbete för att stärka hela sjukförsäkringens trovärdighet och legitimitet. Det gäller särskilt Försäkringskassans samarbete med sjukvården och i synnerhet med de sjukskrivande läkarna. Dessutom föreslår regeringen att Arbetsförmedlingen ges medel till ytterligare 3 000 platser speciellt för personer med nedsatt arbetsförmåga.

Utskottsinitiativet riskerar emellertid att förekomma och slå bort de angelägna förändringarna av sjukförsäkringssystemet som regeringen föreslagit. Det är mycket allvarligt.

Herr talman! Oppositionen talar om två saker – rehabilitering tillbaka till arbete och ekonomisk trygghet under tiden. Men i realiteten är det bara höjd ersättningsnivå som är av intresse. Ingenstans i initiativet finns det några förslag om fler aktiva insatser för de sjukskrivna eller ökade resurser för rehabilitering.

År 2006 gav den socialdemokratiska regeringen 90 miljoner till rehabilitering. Det bör ställas i perspektiv till att alliansregeringen förra året gav tio gånger så mycket, alltså nästan 1 miljard, bara till medicinsk rehabilitering och KBT – kognitiv beteendeterapi.

Den summan, inklusive resurserna till företagshälsovården på över 600 miljoner och satsningarna på kö-, psykiatri- och sjukskrivningsmiljarden, uppgår till ca 7 miljarder. Jämför det med 90 miljoner från den förra socialdemokratiska regeringen.

Det finns en överhängande risk att drivkrafterna att aktivt delta i rehabiliteringen minskar om sjukskrivningen får pågå utan begränsning i tid. Det är känt sedan tidigare.

Att Socialdemokraterna och de övriga rödgröna ledamöterna gör upp med Sverigedemokraterna för att få igenom delar av sitt ursprungliga förslag är anmärkningsvärt, då Håkan Juholt så sent som i onsdags i talarstolen lovade att Socialdemokraternas politik inte skulle anpassas efter Sverigedemokraternas. De orden känns ganska ihåliga just nu.

Vi i Alliansen förordar en arbetslinje som tillvaratar alla människors potentiella arbetsförmåga med rätt typ av individuella medicinska insatser, nödvändig rehabilitering och arbetsmarknadsstöd. En passiv sjukskrivning utgör motsatsen till en sådan arbetslinje. Låt oss inte ta ett steg tillbaka! Låt oss i stället se framåt och se till att de förändringar som regeringen föreslagit kan komma på plats så snart som möjligt.
(Applåder)

Anf. 150 EVA-LENA JANSSON (S) replik:

Herr talman! Jag vill inledningsvis bara konstatera att Socialdemokraterna, Miljöpartiet och Vänsterpartiet har tagit ett utskottsinitiativ, och det är den enda fråga som finns att hantera. Det är det enda ärendet på bordet. Det är väl bra om även övriga ledamöter i socialförsäkringsutskottet känner till det.

Det finns inget förslag från de borgerliga ledamöterna, även om man hänvisar till en Ds-promemoria. Den ligger dock inte på riksdagens bord, för i så fall skulle vi ha hanterat den. Det är möjligt att någon har den för läsning, men den var ganska snabbläst.

Min fråga till Silla Quicklund är om hon kan garantera att de förändringar som vi föreslår skulle komma att gå igenom med regeringens förslag, även om vi inte hade lagt fram dem. Vi har ju tagit det här initiativet

för att vi inte litar på regeringen. Man har sagt en hel del saker utan att det har skett någonting. Man lovade och lovade, och därför tog vi ett utskottsinitiativ för att få till stånd en förändring.

Sedan har jag ytterligare en fråga som jag skulle vilja ha svar på. I tidigare debatter har ansvarig minister med hänvisning till förändringen av sjukförsäkringen pratat om att det finns en risk att stora förändringar kan leda till att enskilda drabbas av orimliga och icke avsedda konsekvenser.

Min fråga är: Anser Saila Quicklund att det är en orimlig och icke avsedd konsekvens att bli utförsäkrad och nollklassad?

Anf. 151 SAILA QUICKLUND (M) replik:

Herr talman! Från Socialdemokraterna kommer det alltid upp att det inte händer något från regeringen. Det är märkligt, Eva-Lena Jansson, att du och, tror jag, Tomas Eneroth säger att det inte ens föreligger en stencil på vilket förslag ni har.

Det jag håller i handen nu är en departementsstencil. Eva-Lena Jansson och alla andra från Socialdemokraterna har tagit del av den tidigare. Innehållet kan ni också.

Att ni då uttrycker att det inte händer något från regeringen, när vi redan i vårpropositionen kunde ta del av att de här förändringarna i sjukförsäkringen skulle komma, att de skulle ut på remiss och att de ska in i höstbudgeten, är ett märkligt resonemang. Det som också förvånar mig, Eva-Lena Jansson, är att ni kommer med ett förslag på förändringar när vi vet att det är två veckor kvar av remisstiden till 50 instanser.

Om de personer i samhället som ni tycker har drabbats av sjukförsäkringen skulle få välja bland förslagen – våra förslag kontra era förslag som inte innehåller någonting om rehabilitering eller aktiva insatser – vad skulle de välja, tror ni?

Varför kommer ni nu i elfte timmen med ett förslag som också kan upplevas som sämre? En departementsstencil skulle alltså vara ute på remiss, men det skulle inte vara något värde i att ta in det. Det är mycket märkligt. Jag vill gärna fråga Eva-Lena Jansson vilka av förslagen i departementsstencilen som är dåliga, eftersom ni kontrar med andra förslag?

Anf. 152 EVA-LENA JANSSON (S) replik:

Herr talman! Jag har bara suttit i riksdagen sedan 2006, men jag har lärt mig en sak. Det man som riksdagsledamot har att hantera är det som hamnar på bordet hos riksdagen, det vi hanterar i utskottet. Allt annat som står i bibliotek hanterar vi inte. Det är möjligt att det kan vara bra läsning. Det skrivs en himla massa departementsskrivelser, men allting hanteras inte av riksdagen.

Jag har inte tagit för vana att lita på vare sig Fredrik Reinfeldt, Anders Borg eller Ulf Kristersson. Det skulle komma förslag, och man skulle hantera detta skyndsamt. Det var därför vi tog ett utskottsinitiativ för att säkerställa att till hösten ska regeringen lägga fram förslag som vi har bett om, noga utrett och kontrollerat så att det kommer fram och finns med i höstbudgeten.

Det har vi garanterat genom utskottsinitiativet. Ni har inte garanterat ett enda dugg genom departementsstencilen. Det är nämligen inte ni utan regeringen som är ansvarig. Det är skillnad mellan att sitta i riksdagen

och i regeringen. Det är de folkvalda som har uppdrag att sitta i riksdagen. Regeringen kan statsministern utse vem som helst till.

Jag hade en fråga till Sailsa Quicklund som jag tycker att hon ska svara på: Är det en orimlig och icke avsedd konsekvens att man blir utförsäkrad när man är sjuk? Är det en orimlig och icke avsedd konsekvens att människor faktiskt blir nollklassade med dagens sjukförsäkringssystem?

Anf. 153 SAILA QUICKLUND (M) replik:

Herr talman! Ordet "utförsäkrad" förekommer alltid i negativ mening. Vi kallar det för "omförsäkrad".

Avstämningspunkter är till för att se över vilka behov personen har av rehabilitering och så vidare. Det Eva-Lena Jansson föreslår är alltså att vi tar bort tidsgränserna och den så kallade stupstocken, som faktiskt ger människor värdig rehabilitering och stöd för att komma tillbaka till arbete. Om de inte kan komma tillbaka till arbete vet vi att det också finns en möjlighet att återvända till sjukförsäkringen.

Jag blir beklämd när jag hör hur man använder utförsäkringen i alla sina argumentationer. Man ger också alltid en bild av personer – sina varianter av historien, som säkert finns där och som jag har respekt för. Regeringen har aldrig slagit sig för bröstet och sagt att sjukförsäkringsreformen är felfri. Vi är klart medvetna om att det har kommit människor i kläm, och det är därför vi gör justeringarna, Eva-Lena Jansson. Vi har lyssnat.

Man säger att det inte händer något, men vi har ägnat oss åt att lyssna på myndigheter och på personer som har gett sin berättelse. Tro mig, Eva-Lena Jansson, det finns berättelser från unga människor som framhåller att de äntligen har fått rehabilitering och någon som ser dem. Vi hade en historia där en person kunde ha en knäskada och bli förtidspensionerad. Den historien finns också. Vi ska inte glömma den.

Vi har varit dåliga på att lyfta fram de positiva sakerna i sjukförsäkringen, men tro mig, de finns, och det blir fler och fler som kan ge en sådan bild. Det är oseriöst att lyfta fram bara dem som inte har haft fördel av förändringarna i sjukförsäkringen. Vi vet att de finns där, men från regeringens sida gör vi allt för att faktiskt hjälpa människor. Det var därför denna sjukförsäkringsreform kom till.

(Applåder)

Anf. 154 KURT KVARNSTRÖM (S):

Herr talman! Det har sagts väldigt mycket i debatten, och jag tänkte inte upprepa allt. Jag tänkte dock ta tillfället i akt att reflektera över en del saker som har varit under den tid som ni har regerat det här landet, sedan 2006.

Jag tror att det finns anledning för en del av de nya ledamöterna som kom in den här mandatperioden att ta till sig lite av historien. Det är faktiskt inte alls förvånande att det finns en tveksamhet när det gäller trovärdigheten. Det är inte alls märkligt om man ser till historien.

Jag får uppfattningen att ni i grunden egentligen inte vill förändra sjukförsäkringen, utan vad ni har gjort under hela den här tiden är att försvara det system ni har satt i sjön. Ni har ensidigt satt det i sjön, vill

jag framhålla, utan att över huvud taget lyssna på vare sig remissinstanser eller oppositionen. Så har resan sett ut sedan 2006.

Ni började tidigt att prata om att tillsätta en sjukförsäkringsutredning. Det kom ingen sjukförsäkringsutredning. Det kom nya idéer om att det skulle komma en sjukförsäkringsutredning. Den skulle tillsättas. Så började det efter 2006, men vad fick vi på bordet 2008? Jo, ett färdigt förslag. Ni tog ingen hänsyn till remissinstanserna eller till oppositionens synpunkter. Utan att ändra ett kommatecken körde ni igenom förslaget fullt ut. Med kraftfulla applåder tyckte ni att ni hade gjort ett fantastiskt arbete och fått igenom ett fantastiskt förslag. Så såg det ut 2008.

Så småningom kom sedan sanningen i kapp, och ni började inse att många människor kom i kläm med de nya reglerna. Då blev det ånyo väldigt hård brådska. Jag kan upprepa vad som hände i december 2009.

Vi väntade och väntade. Fortfarande kom det ingen sjukförsäkringsutredning. År 2008 sade ni: Vi har inte tid att vänta eller att lyssna på någon, för det är så viktigt att förändra! Det var grunden när ni drev igenom detta 2008.

När vi hade kommit till december 2009 upptäckte ni att det brann i knutarna. Då, en tisdag i december, lade ni fram ett färdigt lagförslag på utskottets bord om att förändra delar i sjukförsäkringen. Enligt mitt sätt att se det, och som vi också ser i dag, var det ett otillräckligt förslag för att rätta till de brister som fanns.

Det blev en snabb remissomgång, där man tog in några representanter för myndigheterna på onsdagen i ett extrasammanträde med utskottet, och på torsdagen klubbades beslutet. Ni tog ingen som helst notis om vad vi i oppositionen hade för synpunkter och att vi ville ha bättre underlag och föra en dialog. Ni klubbade igenom precis det ni hade för handen att genomföra.

Det blev inte heller riktigt bra, konstaterade ni, utan gång på gång fick vi signaler i debatter – från december och framåt – om att det kommer ett förslag i en proposition. När det fanns ett förslag i propositionslistan som hette *Vissa ändringar i sjukförsäkringen* trodde vi att det skulle komma en proposition så att vi verkligen fick diskutera innehållet i sjukförsäkringen, men det kom inget förslag.

Nu dimper det in en departementskrivelse på remiss, som ni tycker att ni har varit väldigt delaktiga i. Ni har alltså varit delaktiga i detta under trekvarts år och redovisar det, men ni kan ändå inte ta ställning till någonting i sjukförsäkringen när vi kommer med en vilja till en ärlig diskussion om att göra vissa förändringar som vi försöker bli överens om med er.

Ni vill över huvud taget inte prata om innehållet i försäkringen. Det är viktigare att försvara systemet än att prata om de människor som kommer i kläm i olika situationer. Det är så det har sett ut de senaste veckorna. Ni har pratat om systemet, principerna och om de demokratiska vägarna och bekymret. Har ni inte under de trekvarts år ni har suttit i gruppen på de olika departementet och följt de här frågorna lärt er något om de brister som finns i försäkringen för att kunna ha en ärlig diskussion med oss i utskottet om vad som borde justeras?

Mot den bakgrunden är det inte svårt att förstå att vi inte kan lita på det ni säger här. Det finns inget förslag. Ni har så många gånger sagt att ni ska komma med olika förslag, men det har inte kommit något. Vår

möjlighet som opposition är faktiskt att ta ett initiativ, och det har vi gjort. Det borde ni ha anammat och tagit en ordentlig diskussion om.

Ni tycker tydligen att det har varit oskäligt att vi sedan 2008 har haft synpunkter om förändringar i sjukförsäkringen. Alla de argument vi har fört fram har ni alltså menat vara oskäligen.

Nu tycker jag att vi har kommit till vägs ände. Jag tycker att det börjar bli oskäligt till och med att lyssna på de argument som ni framför. (Applåder)

Anf. 155 LARS-ARNE STAXÄNG (M):

Herr talman! Vi är här för att ta ställning till ett utskottsinitiativ som i detta fall hela oppositionen står bakom: Socialdemokraterna, Miljöpartiet och även Sverigedemokraterna och Vänstern.

Vad handlar då detta om? Jo, om den stora sjukförsäkrings- och rehabiliteringsreformen som beslutades om att genomföras den 1 juli 2008, och som faktiskt flera utvärderingar har visat har varit mycket viktig för att människor ska kunna återföras till arbete och få ett bra socialt liv. Bakgrunden till denna reform hämtades till stora delar från en utredning som förra socialförsäkringsministern Anna Hedborg lade fram i november 2006. Initiativet till denna reform togs av regeringen Persson, jag tror det var 2004.

En sådan här stor reform kan självklart inte göras utan att man måste göra en utvärdering och se om alla delar blivit som man tänkt sig från början. Det är därför som vår socialförsäkringsminister Ulf Kristersson nu låtit utreda och lagt fram ett förslag till riksdagen i en så kallad Ds som heter *Översyn av sjukförsäkringen*. Där möter man en del saker som rönt berättigad kritik i sjukskrivningsreformen.

Någon sade att detta förslag inte ens ligger på bibliotek eller finns på stencil. Den finns här och ligger nu lite symboliskt på riksdagens bord. Denna Ds är nu ute på remiss till ett femtiotal olika myndigheter och intressenter. Remisstiden är satt till den 30 juni 2011, som ni mycket väl känner till. Tanken med denna Ds, som Ulf Kristersson mycket tydligt har uttryckt, är att förslaget ska komma i budgeten till hösten och sedan genomföras den 1 januari 2012, om nu inte detta förslag på något sätt fördröjer det.

Därför är det med stor förvåning man tar del av det så kallade utskottsinitiativet där den samlade oppositionen S, MP, SD och V nu fem i tolv ska göra något slags akututtryckning som är så dåligt berett att både myndigheter och berörda häpnar.

För det första menar konstitutionsutskottet att utskottsinitiativ ska man ta till mycket restriktivt.

För det andra har man så korta remisstider till berörda myndigheter i ett sådant här viktigt ärende att man blir mycket förvånad. Remisstiden var satt till två dagar. Detta har naturligtvis gjort berörda myndigheter upprörda och reserverade i sina svar, eftersom de inte kunnat ge några riktigt bra och adekvata svar. Men det har också kommenterats i DN i går, för er som läser den. Där man dömer ut förslaget som rena vilda västern och en parodi på remissbehandling.

Ett enigt finansutskott är inte mindre kritiskt. Utskottet framhåller vikten av genomarbetade underlag inte minst av den orsaken att ur-

sprungsförslaget gav en mycket oklar bild av vad reformerna skulle kosta för både samhället och dem som förslaget berör.

Det säger dessutom att det är viktigt att man inte frångår de ekonomiska överenskommelser man gjort inom det finanspolitiska fältet och som starkt bidragit till vårt lands nuvarande välstånd. Dessutom slutar man med att konstatera att regeringen måste låta utreda förslaget ordentligt och även få fram de indirekta effekterna samt låta berörda myndigheter ges möjligheter att lämna synpunkter i vanlig ordning.

Det blir inte ett dugg mindre kritiskt när man läser Försäkringskassans kommentarer. Tiden har varit alldeles för kort för att kunna ge ett riktigt och underbyggt svar. Här ska riksdagen fatta ett beslut som ingen vet vad det kommer att kosta eller vad det kommer att leda till, och det i en fråga där det just nu pågår en stor översyn. Man har heller inte tittat på vilka konsekvenser förslaget kommer att få när det gäller oönskade effekter.

Man vill också påtala vikten av ett administrativt enkelt system. Dessutom förstår man inte hur förslaget till ändring av benämningen till "normalt förekommande arbete" skulle leda till några praktiska förändringar i det dagliga arbetet för de människor som är berörda ute i verkligheten.

När det gäller ISF, Inspektionen för socialförsäkringen, är inte kritiken mindre nådig. Man anmärker på sedvanligt sätt på remisstiden. Men sedan säger man att den knapphändiga beskrivningen av förslaget gör att man vill reservera sig för att man har förstått det rätt. Sedan säger man att det inte gått att jämföra om det nya förslaget om en högre ersättning verkligen ger ett bättre utfall eftersom man inte hunnit ta del av regeringens förslag om bostadstillägg för denna grupp.

Jag tror att det var Eneroth som här framkastade att man mycket väl kan tänka sig bostadstillägg. Men eftersom remisstiden är så kort som två dagar blir det missuppfattningar. Man säger också att det finns stora risker att det blir oöversiktliga övergångsregler som kan uppfattas som orättvisa om vissa personer får ersättning och andra personer i liknande situation kanske blir utan.

Man tar upp den begreppsförvirring det kan bli om man ska ändra och återgå till ett annat begrepp när det gäller "normalt förekommande på arbetsmarknaden". Man vill också understryka vikten av att invänta domar i förvaltningsrätterna innan man kan göra en allsidig bedömning av den nuvarande lagen.

Herr talman! Min samlade bedömning är att detta förslag är ett hafsverk som riskerar att fördröja processen med tilläggsförslaget från regeringen. Om man verkligen menar något med dessa förslag är det mycket oklokt att inte invänta remissvaren på den Ds som vi har talat om som kommer redan till den 1 juli och därav bilda sig en uppfattning av hur situationen ser ut och eventuellt komma med tillägg.

Eller för att citera Hanne Kjöllér i DN i går: "En god beredning är en förutsättning för ett gott beslutsfattande" och, precis som vi har hört här tidigare: "Att stifta lagar är viktigt och ingenting man gör genom att skjuta från höften, kolla hur kulan tog, och sedan skjuta några salvor till."

Därför, herr talman, vill jag yrka avslag på oppositionens utskottsyreande. Jag yrkar bifall till den samlade alliansens reservation och särskilda yttrande.

Anf. 156 GUNILLA NORDGREN (M):

Herr talman! Jag vill börja med att yrka avslag på utskottets förslag i betänkandet och bifall till vår reservation och vårt särskilda yttrande.

Mycket har sagts i denna debatt, med all rätt. Det sätt som detta ärende har beretts eller snarare inte har beretts är minst sagt uppseendeväckande. Som ny ledamot i riksdagen blev jag faktiskt förvånad över hur ett ärende kan bli hanterat på detta sätt.

Jag har varit aktiv inom kommunpolitik i många år och även som kommunstyrelseordförande. Jag har aldrig upplevt ett ärende som fått två dygns beredning innan det via ett utskott eller nämnd hamnat i kommunfullmäktige. Jag hade i så fall verkat för att det ärendet hade återremitteras.

Att detta händer i riksdagen tycker jag är häpnadsväckande och föga smickrande för hur riksdagens viktiga arbete bedrivs. Det är en sak att väcka utskottsinitiativ. Men att samtidigt förvägra minoriteten att ställa ett antal frågor till olika myndigheter och i stället forcera fram en remisstid på drygt två dygn visar att detta inte rör sig så mycket om själva frågan som sådan utan snarare om en illa dold vilja att ge sina politiska motståndare en knäpp på näsan.

Det kan ju så vara i politiken att man vill knäppa sina motståndare på näsan. Det hör lite till politikens vardag. Men när man i sin iver att göra detta tvingar fram att ett ärende som detta går vidare till kammaren utan att det, som jag ser det, på långa vägar är tillräckligt berett är att gå lite väl långt. Frågorna är alldeles för viktiga och stora för behandlas på detta sätt.

Herr talman! Oppositionen har kritiserat regeringen för att ändringar i socialförsäkringen togs fram för fort och sagt att vissa problem hade kunnat undvikas om man berett frågorna mer först. Vad är det nu man själv gör?

Det blir än mer märkligt när det som alla vet finns en departementskrivelse och att regeringen har aviserat ett antal förslag till förbättringar i den ekonomiska vårpropositionen. Det är tänkt att dessa regler också ska gälla från den 1 januari 2012, det vill säga samtidigt som för ert förslag.

Det minsta man kunde ha begärt var att ni åtminstone hade kommit på denna idé lite tidigare och inte som nu en minut i sju.

Enligt riksdagsordningen har andra riksdagsutskott respektive statliga myndigheter skyldighet att lämna upplysningar och avge yttrande till ett utskott om minst fem ledamöter begär det.

En majoritet har dock möjlighet enligt riksdagsordningen att avslå en sådan begäran om detta går att motivera med att det "fördröjer ärendets behandling så att avsevärt men skulle uppkomma".

Herr talman! Jag anser inte att de skäl man redovisar räcker. Jag kan förstå att det är svårt att redovisa sådana skäl, för som jag ser det finns det inga sådana skäl. Vi har en departementsskrivelse som nu är ute på remiss till den 30 juni. Jag anser för min del att det naturliga hade varit att låta de frågor vi nu diskuterar också gå ut på remiss med svar åtminstone till den 30 juni. Även det hade varit en kort remisstid, men den hade varit lite mer realistisk.

Jag anser inte att den nyskapade majoriteten bestående av de röd-gröna och Sverigedemokraterna i socialförsäkringsutskottet följer intentionerna i riksdagsordningen.

I debatten i socialförsäkringsutskottet åberopade Thomas Eneroth flera gånger ett ärende i utskottet i december 2009. Eneroth ansåg att då var remisstiden minsann ännu kortare.

Denna diskussion gav mig känslan av att nu ska vi ge igen. Jag satt inte i utskottet vid den tiden, men jag anser att dessa frågor är så viktiga och berör så många människor att förslagen måste beredas på ett bättre sätt så att alla konsekvenser kan redas ut först. Men det är tydligen viktigare att ge igen för något som hände i december 2009. Jag tycker inte att det är ett seriöst sätt att arbeta i rikets högsta beslutande församling.

Dessutom kan man nu se ett samarbete mellan Sverigedemokraterna och Socialdemokraterna, Miljöpartiet och Vänsterpartiet. I detta fall begärde Socialdemokraterna ajournering i socialförsäkringsutskottet efter det att Miljöpartiet hade yrkat på det förslag som de tillsammans med Socialdemokraterna och Vänsterpartiet hade lagt fram. Efter ajournering drog Miljöpartiet tillbaka sitt yrkande. Då återstår två förslag – allianspartiernas avslag och Sverigedemokraternas förslag. Socialdemokraterna, Vänsterpartiet och Miljöpartiet stöder därefter Sverigedemokraterna, och det är deras förslag vi diskuterar här i dag.

Herr talman! Jag tycker inte att detta sätt att arbeta stämmer alls med vad Håkan Juholt sade i partiledardebatten förra onsdagen. Då skulle Socialdemokraterna alltid lägga fram sina egna förslag.

Låt mig citera Håkan Juholt: ”Vi socialdemokrater kommer i alla sammanhang att lägga fram våra förslag, kämpa för dem och försöka få majoritet för dem. Vi är öppna för att stödja förslag från Miljöpartiet och Vänsterpartiet, och vi är öppna för att stödja bra förslag från regeringen. Men Sverigedemokraterna ser jag inte som en samarbetspartner och inte heller som en del av riksdagens opposition.”

Hur stämmer nu detta med andra socialdemokraters agerande i socialförsäkringsutskottet? Lite ärlighet vill man se i kammaren, och man kan ju undra om det är vad Socialdemokraternas partiledare säger i kammaren som gäller eller om det är vad andra socialdemokrater gör i utskotten.

Herr talman! Jag går nu över till själva punkterna i förslaget. Det återstår nu två punkter av de ursprungliga tre punkterna.

Det första förslaget innebär att regeringen ska återkomma till riksdagen med de förslag som kan träda i kraft senast den 1 januari. Det gäller personer med tidsbegränsad sjukersättning som inte har rätt till sjukpenning till följd av bestämmelserna om sjukpenninggrundande inkomst, SGI, eller personer som har en låg SGI. De ska kunna få en ersättning som ligger i nivå med den tidigare tidsbegränsade sjukersättningen under förutsättning att arbetsförmågan fortfarande är nedsatt.

I översynen av sjukförsäkringen i departementsskrivelsen föreslås en sjukpenning i vissa fall för dem som har lämnat tidsbegränsad sjukersättning. Det föreslås också att personer vid övergång till ALI dessutom ska kunna erhålla ett bostadsstöd som tar hänsyn till försörjningsbörda. Detta stöd skulle enligt förslaget kunna utgå under tiden i ALI och även kunna bibehållas om dessa personer beviljas sjukpenning.

I 2011 års vårproposition presenterar regeringen också vissa förändringar som man avser att föreslå ska gälla från den 1 januari 2012.

Såväl Försäkringskassan som Inspektionen för socialförsäkringen inleder sina svar med att förklara hur tidsfristen har påverkat deras svar och de ej kan överblicka alla konsekvenser.

ISF är tydligt i sitt svar med att de inte på denna korta tid har kunnat undersöka i vilken utsträckning förslaget faktiskt leder till en sammanlagt högre ersättning till den berörda gruppen i jämförelse med regeringens förslag, som också innehåller bostadsstödet. Här råder alltså en stor osäkerhet, och detta bör naturligtvis utredas mer.

Enligt det andra förslaget ska nedsättningen av arbetsförmågan från och med dag 181 i sjukperioden prövas mot arbeten som är normalt förekommande på arbetsmarknaden eller mot annat lämpligt arbete som är tillgängligt för den försäkrade.

I Försäkringskassans remissyttrande framförs att man har svårt att se att en återgång till begreppet "normalt förekommande arbete" i stället för begreppet "den reguljära arbetsmarknaden" skulle ha en någon avgörande betydelse på bedömningarna av rätten till sjukpenning.

Med dagens regler gör Försäkringskassan redan en bedömning av om den försäkrade har förmåga att arbeta i arbeten som finns på den reguljära arbetsmarknaden med de aktivitetsbegränsningar han eller hon har på grund av sin sjukdom. Det görs alltså individuella bedömningar i varje ärende.

ISF konstaterar också att det inte finns något underlag som visar att bytet av det aktuella begreppet innebär någon förändring av prövning av arbetsförmågan.

ISF skriver i sitt svar om Försäkringskassans rapport i november 2010 *Analys av rättsläget avseende sjukförsäkringsreformerna* att man inte kan hitta något stöd för att utgången skulle ha blivit någon annan om arbetsförmågan skulle ha prövats mot det tidigare begreppet. Denna punkt verkar alltså vara mer en tolkning av ord då innebörden av det ändrade begreppet enligt Försäkringskassan och ISF saknar betydelse.

Däremot påtalar Försäkringskassan att det viktiga nu är att få fram bra instrument för att bedöma arbetsförmågan. Men det är inte föremål för dagens debatt.

Herr talman! Med tanke på den ekonomiska vårpropositionen, departementsskrivelsen och förslagspromemorian från Regeringskansliet står det klart att det är flera förslag på gång. Regeringen har tydligt framfört att man avser att komma med förslag i budgetpropositionen för 2012. Man avser också att förslagen ska genomföras per den 1 januari 2012.

Av finansutskottets enhälliga yttrande framgår att förslagen i den ekonomiska vårpropositionen och förslagen i utskottsinitiativet innebär ändringar som kan få stor betydelse för såväl enskilda människor som för samhället i stort.

Det framgår också att frågorna är komplexa då det är stora skillnader mellan socialförsäkringsutskottets kanslis och Socialdepartementets beräkningar av de ekonomiska konsekvenserna. I finansutskottets yttrande framgår att de underlag som utskottet har tagit del av inte är tillräckliga för att göra en bedömning av de ekonomiska effekterna. Finansutskottet framhåller också den breda parlamentariska förankring som finns kring behovet av sunda finanser och hur det finanspolitiska ramverket ska användas.

Herr talman! Det finanspolitiska ramverket diskuterades i partiledardebatten, och såväl Håkan Juholt som Gustav Fridolin deklarerade då klart och tydligt i sina svar att man stod fast vid det finanspolitiska ramverket. Jag hoppas att dessa två personers tydliga svar i denna fråga också gäller framöver.
(Applåder)

Prot. 2010/11:120
21 juni

*Vissa ändringar
i sjukförsäkringen*

Anf. 157 KURT KVARNSTRÖM (S) replik:

Herr talman! Det här handlar inte om att knäppa någon på näsan, Gunilla Nordgren. Det handlar om att se de människor som kommer i kläm med de regler som ni har beslutat om. Det är vad detta handlar om, och jag tycker att debatten borde handla om det i stället för att försöka prata om att knäppa någon på näsan.

Jag hyste en förhoppning om att det skulle gå att föra en saklig diskussion utifrån allt det ni har beskrivit. En del av det initiativ vi nu tar ligger nära det ni själva tänker föreslå. Men ni vill inte; det är min bestämnda uppfattning. Ni vill inte, eller också har ni inget mandat. Jag tror att båda punkterna stämmer. Ni varken vill eller har mandat att göra någonting. Ni kan inte ens ändra på ett kommatecken eller föra en ärlig diskussion med oss om socialförsäkringsfrågor.

När man är i opposition måste man då ibland ta initiativ för att över huvud taget få ha synpunkter på dessa frågor. Det gjorde vi. Vi lade fram ett utskottsinitiativ.

Jag måste ställa en fråga: Tycker Gunilla Nordgren att den sjukförsäkring som ni genomförde för tre år sedan – det har faktiskt gått tre år nu – fungerar? Ni är ju helt och hållet motståndare till alla former av justeringar i det förslag som nu kommer.

Det finns inget annat förslag från regeringen, och det finns inte heller något intresse från er i Alliansen av att vara säkra på att det kommer ett förslag på riksdagens bord. Det är detta vi har tagit initiativ till – att försäkra oss tillsammans om att det kommer ett förslag. Det finns ingenting som säger att det kommer något förslag. Vi har pekat på tidigare erfarenheter.

Tycker Gunilla Nordgren att försäkringen fungerar i dag, efter tre år?

Anf. 158 GUNILLA NORDGREN (M) replik:

Herr talman! Jag börjar med det här om att knäppa på näsan. Det var egentligen bara en känsla som jag fick när jag satt vid väggen i utskottet – jag är ju ersättare. Jag fick en känsla av att det var mycket av att ni gjorde så här mot oss då. Den känslan finns faktiskt.

Jag vill protestera mot att vi inte skulle se människorna. Vi ser också människor, och det tror jag att vi gör i alla partier.

Kurt Kvarnström frågade om jag är nöjd med försäkringen. Det finns vissa saker som behöver förändras. Det är därför de här förslagen kommer nu. Jag var inte med i riksdagen när de här förslagen antogs. Men jag vill också, som någon var inne på här, se de grejer som fungerar. Det finns faktiskt saker och ting som fungerar bra. Det finns människor som kommer tillbaka och inte blir passivt sjukskrivna.

Det fungerar inte till hundra procent, och då försöker vi titta på det. Det är därför jag tycker att det är så tråkigt att ni inte kunde komma med de här förslagen förrän fem i tolv. Ni kom med dem så sent. Hade ni

kommit med de här frågorna i utskottet lite tidigare hade de kunnat gå med och komma tillbaka med svaren den 30 juni. Då hade vi haft ett solitt material att titta på.

Anf. 159 KURT KVARNSTRÖM (S) replik:

Herr talman! Då måste jag fråga om Gunilla Nordgren har upplevt att vi inte har tagit något initiativ och inte haft något annat förslag till förändringar i sjukförsäkringen under den här mandatperioden eftersom hon säger att det är först nu som vi kommer med ett initiativ. Jag blir mycket förvånad. Har inte Gunilla Nordgren upplevt att vi har lagt fram något förslag, tagit något initiativ tidigare i utskottet när det gäller de här frågorna eller velat ha en dialog för att hitta de allra gravaste felen? Vi har sagt att de grundläggande frågorna får kvarstå till den sjukförsäkringsutredning som finns. Det förvånar mig oerhört mycket.

Jag tycker att det är viktigt att göra klart en sak här. Gunilla Nordgren hänvisar till budgetprocessen. Det är ett mycket snyggt sätt att få ett förslag att gå igenom och få det dit man själv vill. Det är så en budgetprocess fungerar. Annars ska det vara en hel riksdag som har en annan synpunkt. Att lotsa det genom en budgetprocess är en strategi som ni har lagt fram för inte få in de synpunkter som vi har i det förslag som kommer i slutänden. Det är rätt tydligt när man studerar den förhållning som ni har åstadkommit i hela den här processen. Ni har lovat och lovat i olika omgångar under år tillbaka i tiden, och det har inte kommit någonting till riksdagen. Hur ska man då kunna tro att det nu helt plötsligt ska komma någonting, Gunilla Nordgren?

Anf. 160 GUNILLA NORDGREN (M) replik:

Herr talman! Jag kan ge dig rätt i detta med en dialog, Kurt Kvarnström. Tomas har varit öppen med att han har velat ha en dialog. Det jag menade med utskottsinitiativ var att ni lägger det här som ett utskottsinitiativ i ett skarpt läge. Hade ni gjort det tre veckor tidigare anser jag att det hade kunnat åka ut på remiss till alla de här myndigheterna och ingå i svaren till den 30 juni. Då hade vi haft ett stort material att gå på. Det var så jag menade.

Sedan sade du att det finanspolitiska ramverket är vår strategi. Jag har inte varit i den här församlingen så länge, men det kom väl 1994. En del säger att det är vår strategi, och en del säger att det var Socialdemokraterna som verkade för det. Det sade i alla fall din partiledare häromveckan. Jag tror inte att det är någon strategi, utan man antog det här finanspolitiska ramverket för ett antal år sedan för att uppnå sunda finanser och skapa stabilitet. Så har jag förstått det. Vem är det som har kommit med vad? Jag tror inte att det är en strategi från alliansregeringen att ha ett finanspolitiskt ramverk som antogs för många år sedan.

Anf. 161 PER BILL (M):

Herr talman! Socialförsäkringspolitik är lagstiftningsmässigt svårt och bör inte förändras utan ordentlig beredning och hörande av ett stort antal remissinstanser.

Herr talman! Som vice ordförande i konstitutionsutskottet är jag i dag lite bekymrad. Vid ett par tillfällen i höstas hade vi obegränsade utskottsinitiativ. Det handlade bland annat om att Domstolsverket hade skickat ut

ett förslag på remiss. En eller två gånger är kanske ingen gång, men sedan hade vi ett tredje initiativ i förra veckan. Det handlade om fas 3 i arbetsmarknadspolitik. Och nu i dag har vi ett fjärde obegränsat utskottsinitiativ där en knapp majoritet vill tvinga fram vissa förändringar i sjukförsäkringen.

Herr talman! Senare i kväll, om vi nu hinner det ärendet också, har vi tyvärr ytterligare ett utskottsinitiativ som handlar om anmälningsplikt vid idrottsarrangemang.

Jag tycker att detta systematiska sätt att använda utskottsinitiativ på ett nytt sätt är oroande av flera skäl. Mycket därför att rätt använt är utskottsinitiativ väldigt bra. Det är ett sätt för riksdagen att få mer makt.

Enligt 3 kap. 7 § i riksdagsordningen får utskott väcka förslag hos riksdagen i ämnen som hör till dess beredningsområde. Så har det inte alltid varit. Ända fram till 1971, när vi bytte från två- till enkammarriksdag, var det faktiskt bara konstitutionsutskottet och ytterligare två utskott som hade den här initiativrätten. Men nu gäller den för alla. I slutet av 60-talet var det många som var oroade och sade: Det här är inte bra. Det här kommer att leda till fler politiska konflikter och väldigt mycket extra arbete för riksdagen.

Så har det faktiskt inte blivit. Det har varit relativt få sådana här utskottsinitiativ som beror på en politisk händelse. De allra flesta utskottsinitiativ har handlat om att rätta till sådant som regeringen inte märkte när den skrev sin proposition och som inte heller de olika partierna i oppositionen såg när de skrev sina följdmotioner. Men när det kloka utskottet sedan behandlade ärendet upptäckte man att någonting ytterligare behövde göras. Så använder man ett utskottsinitiativ på ett bra sätt.

När KU 1970 tyckte till om den då planerade förändringen skrev man bland annat: KU framför att ärenden normalt bör väckas genom proposition eller motion och politisk enighet eftersträvas i de fall då initiativ kommer på fråga.

Det är här jag nu är lite oroad när vi inte bara ser ett eller två, utan tre, fyra och kanske fem sådana här rena utskottsinitiativ. Är en förändring av praxis på väg? Är det i så fall inte ganska ordentligt oroande?

Herr talman! Det finns många ytterligare saker jag skulle kunna säga om varför de här förslagen är dåliga, men jag avstår från detta.
(Applåder)

I detta anförande instämde Finn Bengtsson, Jan Ericson, Ulrika Karlsson i Uppsala, Patrick Reslow och Lars-Arne Staxäng (alla M).

Anf. 162 GUNVOR G ERICSON (MP) replik:

Herr talman! Per Bill pratar om ett fjärde utskottsinitiativ. Här har vi återigen en moderat ledamot som vill diskutera formfrågan såsom många andra här i kväll. Riksdagen är inget transportkompani, och vi har en minoritetsregering. Det är skilda roller att vara förtroendevald ledamot i parlamentet och att sitta i en regering.

Regeringens departementsskrivelse kom först den 25 maj. Socialförsäkringsministern utlovade under hösten att återkomma med förslag till riksdagen. Först hette att de skulle komma till vintern eller vårvintern. Sedan att de skulle komma till våren. Det har fortfarande inte kommit några konkreta förslag till förändringar. Då har riksdagsledamöter möj-

lighet att begära ett utskottsinitiativ för att se till att regeringen återkommer med förslag. Det är en initiativrätt som vi som ledamöter kan ta till när vi vill ge regeringen uppdrag.

Herr talman! Kan Per Bill som ledamot garantera att regeringen återkommer med en proposition i höst?

Anf. 163 PER BILL (M) replik:

Herr talman! Nej, riksdagen ska inte vara något transportkompani, och en klok regering försöker hitta brett stöd för sina förslag oavsett om den är en majoritetsregering eller en minoritetsregering. Framför allt bör man hitta dessa förslag i den svenska politikens mittfåra. Därför är det alltid bra ifall regeringen försöker hitta brett stöd hos framför allt Socialdemokraterna och Miljöpartiet.

Det jag däremot oroar mig för är vissa utskottsinitiativ. Utskottsinitiativ är bra, även om det handlar om att knuffa på regeringen, för man kan till exempel ha ett utskottsinitiativ som utmynnar i att man ska tillsätta en utredning eller något liknande. Allra bäst blir det när man gör som KU gjorde i vallagsärendet för bara några veckor sedan: Man upptäckte att det fanns en del kloka synpunkter från oppositionen. Sedan jobbade vi i utskottet så att vi till slut fick ett helt enigt betänkande där vi gav regeringen tillkänna att man när man nu ska börja med en stor utredning tänker på A, B, C och D.

Så tycker jag att det ska fungera när man har ett väl fungerande samarbete i utskottet.

Anf. 164 GUNVOR G ERICSON (MP) replik:

Herr talman! Ja, det är bra att vi kan vara eniga om att utskottsinitiativ är en viktig funktion och att vi som ledamöter har ett ansvar att också försöka förändra politiken. Om regeringen hade velat hade den dock kunnat ta kontakt innan den lade fram departementsskrivelsen för att höra vad vi andra i utskottet hade för synpunkter. Detta är vårt sätt att komma med förslag och input, eftersom det fortfarande inte finns någon proposition eller förslag på riksdagens bord.

Den debatt vi har haft här i kväll har pekat väldigt mycket på formfrågor, men fortfarande kan man se att det inte fungerar i sjukförsäkringen. Det är ett stort lappverk. De förslag vi nu kommer med som utskottsinitiativ är bara några steg för att vi ska kunna gå vidare i den parlamentariska Sjukförsäkringsutredningen, där jag och flera andra i denna kammar är ledamöter, för att kunna komma vidare med ett brett förankrat förslag.

För alla de människor som är berörda är det dock inte oväsentligt att riksdagen också kan skicka detta tydliga uppdrag till regeringen så att regeringen kan återkomma till hösten. Det är två konkreta förslag.

Jag fick inte svar på min fråga tidigare. Kan ledamoten Per Bill garantera att regeringen återkommer med en proposition i höst som man har förankrat väl?

Anf. 165 PER BILL (M) replik:

Herr talman! Det är nog en fråga för regeringen, men eftersom man har aviserat den i vårpropositionen är det väl en mycket stor sannolikhet för detta.

Jag kan till slut bara säga att det är viktigt att försöka hitta breda lösningar oavsett om vi har en majoritetsregering eller en minoritetsregering, och framför allt att hitta dem i mittfåran i svensk politik.

Herr talman! Jag är ledsen om jag hör till de tråkiga som pratar om form, men det kan delvis bero på mitt nuvarande uppdrag som vice ordförande i konstitutionsutskottet.

Anf. 166 JASENKO OMANOVIC (S):

Herr talman! Nu är vi här igen när det gäller socialförsäkringen. Vi rödgröna lade ett initiativ på bordet i socialförsäkringsutskottet som bestod av tre punkter. Vi försökte söka en bred lösning på denna fråga. Vi försökte söka en bred enighet. Vi sade till och med att det består av tre punkter och vände oss till alliansledamöterna och sade att det går bra att stödja punkt 1, 2 eller 3 för att vi ska kunna hitta en bred lösning.

Tyvärr ville alliansledamöterna inte vara med. Kanske är det för att de är vana vid att med en knapp majoritet ta besluten, som de gjorde när de ändrade sjukförsäkringen 2008. Det var med knapp majoritet. Då brydde man sig inte heller om det vi sade, eller om alla remissinstanser som påpekade brister i förslaget. Nu får vi höra att det är som Gunnar Axén, ordförande i utskottet, säger, nämligen att det saknas nödvändiga underlag för beslutet och att det är ett hån mot medborgarna.

Jag undrar: Förra mandatperioden, när vi satt i utskottet och man klubbade beslutet så fort – på mindre än två dygn förberedde och beslutade man, och det skulle träda i kraft mindre än två veckor efter det – vad var det då det hette? Vad hände då?

Vårt utskottsinitiativ bygger på att det är så många som drabbas. Vårt utskottsinitiativ bygger inte på någon egen vilja utan på att det är många människor som har drabbats av de förändringar som man som sagt genomförde med knapp majoritet utan att bry sig om remissinstanserna och vad de sade. Redan då hade man möjlighet att ta hänsyn till detta, men man hade inte den inställningen att man tyckte att det var viktigt att lyssna på remissinstanser.

Som sagt: Även 2009 när man hade utskottsinitiativ hade vi faktiskt förslag om förbättringar. Hade man varit lyhörd och lyssnat då, i stället för att skjuta från höften som man gjorde med dessa förändringar, hade vi faktiskt undvikit denna debatt i dag. Det som är mest väsentligt är dock att man hade undvikit att så många människor ute i Sverige varit med om sådana personliga tragedier som de har varit. Det skulle man ha undvikit om man hade varit lite mer lyhörd än vad man är från allianssidan och inte bara sett till att man fattar beslut med knapp majoritet.

Jag tycker att det är väldigt beklagligt att man inte alls försöker att vara lyhörd från Alliansens sida.

Anf. 167 JAN ERICSON (M):

Herr talman! Nu har jag lyssnat på denna debatt i fyra timmar, och jag kan sammanfatta oppositionens linje med ett enda ord: pinsamt.

Det är pinsamt att oppositionen säger att man bryr sig om den viktiga grupp som kommit i kläm mellan olika system i sjukförsäkringen samtidigt som man lägger fram system som mycket väl kan försämra villkoren för samma personer. Det är pinsamt att oppositionen lägger fram ett förslag som ingen enda av ledamöterna under denna långa debatt har

kunnat förklara. Vari ligger skillnaden mellan att pröva arbetsförmågan mot den reguljära arbetsmarknaden och att pröva den mot normalt förekommande arbete? Vi har inte fått något svar på det.

Det är också pinsamt att man vill driva igenom ett hafsigt tillyxat förslag i riksdagen som faktiskt kan bakbinda regeringen och förhindra genomförandet av de mycket bättre och mer genomarbetade förslag regeringen har ute på remiss just nu. Det är givetvis också pinsamt att höra Tomas Eneroth, vice ordförande i utskottet, hävda i debatten att en ordentlig remissrunda innebär att regeringen drar en fråga i långbänk. Det är förresten inte bara pinsamt utan lite respektlöst mot remissinstanserna.

Slutligen är det pinsamt att oppositionen låtsas att man vill göra snabba förändringar av regelverket samtidigt som man föreslår att förändringarna ska träda i kraft den 1 januari 2012 – alltså exakt samma datum som regeringen planerar att genomföra sina egna förändringar.

Herr talman! För oppositionen går uppenbarligen politisk populism och lust att vinna en omröstning i riksdagen före de sjukskrivnas intresse av verkliga och genomtänkta förbättringar. Det är det mest pinsamma av allt.

(Applåder)

Anf. 168 GUNNAR AXÉN (M):

Herr talman! Jag har lyssnat på debatten, och jag har hört företrädare för de rödgröna, inte minst Tomas Eneroth, Kurt Kvarnström och Jassenko Omanovic, bedyra att de gärna hade velat samarbeta kring de här frågorna, att man har sänt ut signaler om detta, att man har sökt samarbete.

Som jag sade tidigare tyckte inte jag att det var att sträcka ut en hand till Alliansen när man avslog vår begäran om ett ordentligt beredningsunderlag, vår begäran om att få in yttranden och svar på frågor från ett antal myndigheter. Vi begärde det med stöd av minoritetsskyddet i riksdagsordningen, men ni förvägrade oss den möjligheten. Hade vi haft ett sådant bättre underlag att diskutera utifrån, och hade man lyssnat på oss när vi ville invänta remissyttrandena på departementspromemorian hade vi sett en vilja till samarbete och samförstånd. Det var synd att man förvägrade oss den möjligheten när vi begärde det i utskottet. Det hade kunnat bespara oss en del arbete, och vi kanske hade kunnat hitta gemensamma ståndpunkter.

Jag vill ge de rödgröna, med Tomas Eneroth i spetsen, en möjlighet att på allvar visa prov på att man vill samarbeta och hitta gemensamma lösningar. Det kan man visa prov på genom att, när vi återförvisar ärendet till utskottet, gå oss till mötes när vi vill begära in mer underlag i beredningsarbetet och invänta remissvaren på departementspromemorian.

Herr talman! Med detta ber jag att få yrka att ärendet återförvisas till socialförsäkringsutskottet för en seriös och gedigen beredning inför ett beslut.

(Applåder)

Överläggningen var härmed avslutad.

(Beslut skulle fattas den 22 juni.)

Föredrogs

justitieutskottets betänkande 2010/11:JuU28
Anmälningsskyldighet vid idrottsarrangemang.

*Anmälningsskyldighet vid
idrottsarrangemang*

Anf. 169 HELENA BOUVENG (M):

Herr talman! Så var det dags igen. Socialdemokraterna har tillsammans med Miljöpartiet och Vänsterpartiet använt sig av det så kallade utskottsinitiativet, ett verktyg som vi som riksdagsledamöter har, som vi hörde i den tidigare debatten, rätt att använda oss av, men verktyget ska hanteras varsamt och med försiktighet. Det verkar inte vara något som den rödgröna oppositionen tar hänsyn till. Det är ett verktyg som i grunden kommit ur att riksdagen ska kunna hjälpa regeringen om småfel har begåtts men framför allt när det krävs snabba beslut vid stora faror, epidemier eller dylikt.

Förra gången det begav sig i justitieutskottet var det beträffande nedläggning av fyra tingsrätter, fyra tingsrätter som fortsatt är kvar även om utskottsinitiativet inte fick gehör i kammaren. Dagen efter gick det att läsa i Smålandstidningarna att nu var det kört för Eksjö tingsrätt, enligt den miljöpartistiska riksdagsledamoten. Tänk så fel det kan bli! Det tyder väl ändå på att det inte är alla som har riktigt koll på vad utskottsinitiativ innebär och när det ska användas.

I dag, herr talman, gör man ett nytt försök och då beträffande anmälningsskyldigheten, som innebär att de personer som fått tillträdesförbud eller blivit dömda för våldsbrott eller för ordningsstörningar i samband med idrottsevenemang ska kunna tvingas att anmäla sig hos polisen då matchen går av stapeln så att dessa omöjligt ska kunna ta sig in på arenan. Vacker tanke måhända, men det finns en hel del frågor man bör ställa sig först. Är detta verkligen den enda rätta vägen att gå?

Den förra regeringen införde lagen om tillträdesförbud. Den nuvarande regeringen har förbättrat den lagen och bland annat givit polisen möjlighet att initiera begäran om att någon ska få förbud att vistas på arenorna. Vi har också kriminaliserat pyroteknik inne på arenan liksom att beträda eller kasta in föremål på planen. Vi har även utökat möjligheten att med buss köra bort stora grupper som stör ordningen.

Herr talman! Det här räcker inte; det är alldeles uppenbart. Det är uppenbart för alla dem som i dag väljer att inte ta med sig sina barn på roliga matcher och föredrar att titta på sportsammandraget framför tv:n i stället. Därför har regeringen tillsatt en nationell samordnare, landshövding Per Unckel, när det gäller att komma till bukt med brottsligheten vid idrottsarrangemang, något som har efterfrågats från idrottens sida.

Huvudfokus i Per Unckels uppdrag är att nå resultat, här och nu. Han har fram till 2013 på sig men har möjlighet att hela tiden lämna in delförslag. Efter samtal med Per Unckel förra veckan vet vi att förslag, idéer och tankar kommer att redovisas redan i höst. Detta kan gälla både lagändringar och ytterligare åtgärder som kan behöva vidtas. Både min och regeringens inställning är att arbetet måste ske förutsättningslöst där alla stenar måste lyftas på. Här är det många aktörer som är berörda från klubbar och förbund till arenaägare, polisen, kommuner och kollektivtrafiken och självfallet också vi, lagstiftare. Alla har vi olika verktyglådor

som vi kan bidra med för att få den helhet som jag tror är absolut nödvändig för att någonsin komma till bukt med brottsligheten runt våra idrottsarrangemang.

En av de viktigaste åtgärderna enligt min mening är att se till att man kan identifiera huliganerna. Åtgärder som här kan krävas är högre kvalitet på övervakningskamerorna, maskeringsförbud, införande av personliga biljetter och slopande av ståplatser, något som nu Hockeyligan siktar på – allt för att förhindra att oönskade personer finns inne på våra arenor. Brottsförebyggande rådet kom med en rapport, *Strategier mot fotbollsrelaterade ordningsstörningar*. I den har Brå granskat det brittiska arbetet mot huliganism. Där framgår att en av de viktigaste förändringarna var just att ståplatserna försvann och det infördes numrerade sittplatser. Detta minskade bråket betydligt, och arrangörerna hade koll på vilka man hade släppt in. Det har man inte i Sverige i dag, och därför blir det väldigt svårt att ställa ansvariga personer till svars. Kollektiva bestraffningar visar med all tydlighet att allas ansvar leder till ingens ansvar, bråket och våldet har kunnat fortsätta.

Vad gäller tillträdesförbudet tror jag det är viktigt att det kan användas som det var tänkt. Det är klart att det blir verkningslöst om arrangörerna inte kan föra register på personerna som det gäller. Djurgårdens IF begärde, och fick också, dispens från Datainspektionen beträffande begränsningar som personuppgiftslagen ställer upp. Ansökningar likt Djurgårdens kommer med all säkerhet att åtföljas av fler, från andra klubbar, vilket torde undanröja hindret för arrangörerna att ha koll på vilka som faktiskt har tillträdesförbud.

För oss lagstiftare blir det att ta ställning till hur vi kan få en långsiktig och permanent lösning. Dessutom tål tiden för tillträdesförbud att diskuteras. Jag har från flera håll förstått att man anser att ett tillträdesförbud på ett år är alldeles för kort tid. Efter ett år är man åter med i matchen. Skulle tillträdesförbudet sträcka sig över två eller tre år är chanserna större att man lägger av.

Beträffande anmälningsskyldighet, som i dag diskuteras, säger både jag, utredaren och regeringen att den inte går att utesluta, men det behöver i så fall föregås av en mycket seriös analys. Är det praktiskt genomförbart? Skulle det få någon effekt? Det handlar om ca 150–200 människor som en tid före match, under match och efter match skulle komma att vistas på en polisstation. Hur klarar polisstationerna, speciellt de små, av en sådan hantering?

Det väcker också frågan om detta är förenligt med grundlagen. Lagstiftning som innebär tvång mot enskilda eller inskränkningar av grundlagsskyddade rättigheter får inte hastas fram. Den måste utredas ordentligt och genomgå noggranna avvägningar. Om den nationella samordnaren kommer fram till att det är helt nödvändigt krävs ett stort och genomarbetat underlag.

Den rödgröna oppositionen visar med all tydlighet att respekten för grundlagsskyddade rättigheter inte står speciellt högt i kurs. Man skriver i betänkandet att frågan bör utredas men att en anmälningsskyldighet ska träda i kraft, och det redan 2012. Detta trots att det bedömts vara mycket svårt att förena anmälningsskyldighet med bland annat grundlagsfästa rättigheter om rörelsefrihet, europakonventionen och kravet på att åtgärder av detta slag faktiskt ska vara proportionerliga – detta då det kan krävas att polisen

frihetsberövar enskilda människor om man antingen inte stannar kvar eller inte kommer dit.

Frågan jag ställer till de rödgröna blir självklart: Vad händer om det inte är förenligt med grundläggande friheter och rättigheter, om det strider mot grundlagen? Går det rent praktiskt ihop? Är det proportionerligt? Är det nödvändigt? Varför begära en utredning när man redan har svaret? Varför begära prioritet endast för en åtgärd i stället för en helhetslösning? Prioriterar man något måste ju något annat stå bakom, och jag undrar vad det kan vara.

Varför är man inte beredd att låta den redan tillsatta samordnaren göra sitt jobb och lägga fram förslag som skapar en helhet gentemot huliganism. I motsats till vad den före detta ordföranden i justitieutskottet påstår, Kerstin Haglö, har Per Unckel ett mycket öppet mandat att utreda, analysera och lägga fram förslag till både åtgärder och lagstiftning där de olika aktörerna tillsammans arbetar fram vad respektive aktör kan bidra med. En enskild åtgärd räcker inte på långa vägar för att fotbolls- och hockeymatcher ska vara fantastiska mötesplatser där vi alla kan känna glädje, trygghet och på ett säkert sätt heja fram vårt lag till matchvinst före, under och efter match.

Herr talman! Med dessa ord yrkar jag avslag på förslagen till beslut i betänkandet och bifall till vår gemensamma reservation.
(Applåder)

I detta anförande instämde Pia Hallström, Krister Hammarbergh, Ulrika Karlsson i Uppsala, Patrick Reslow och Ewa Thalén Finné (alla M).

Anf. 170 JOHAN PEHRSON (FP):

Herr talman! Nu har vi återigen ett så kallat utskottsinitiativ på vårt bord. *Anmälningssplikt vid idrottsarrangemang* är ryckt ur sitt sammanhang och dyker upp här. Varför dyker det då upp här i kammaren? Jo, därför att det har dykt upp i justitieutskottet, och det finns en opposition som har förenats. De tycker att det här är något viktigt som vi ska ta tag i. Och jag kan, såsom anförts tidigare i debatten under kvällen, verkligen beklaga att de så kraftfullt missbrukar denna initiativrätt. Den har ju ett helt annat syfte. Det behöver man inte läsa på särskilt mycket för att förstå, tycker jag. Men längtan och lusten i denna tidiga sommartid gör att de tydligen vill göra allt för att ta upp tid i kammaren och för att se till att regeringen ska få konstiga beställningar som är svåra att uppfylla.

Jag tycker också, som Helena Bouveng mycket skickligt förde fram, att det är ett väldigt konstigt initiativ att det ska levereras någonting men då med en massa premisser och förevändningar att det naturligtvis inte får strida mot de grundlagsskyddade rättigheter som råder i landet. Det är ett väldigt konstigt tillvägagångssätt, måste jag säga. Det är nästan så att man slår knut på sig själv i sin argumentation här.

Jag ska inte återupprepa det som Helena Bouveng förde fram om det gedigna arbete som vi försöker göra för att komma till rätta med det här. Möjligtvis belyste Helena Bouveng några problem som finns med att man ska anmäla sig på polisstationer. Jag tror att det mycket väl är möjligt, men allt ska ju göras i ett sammanhang. Det är därför vi har en särskild utredare.

Det som jag vill lyfta fram som ytterligare frågor som måste upp på bordet för att man ska komma till rätta med våldet runt våra idrottsarenor är att alla idrottsföreningar verkligen ska vara med och betala, att det ska vara ett tydligt regelverk. I dag är det ett snurrigt regelverk på så sätt att vissa klubbar behöver betala, det vill säga de som är aktiebolag men inte de som inte är aktiebolag. Och gäller det fotboll är det väldigt konstigt, för det är viktigt att klubbarna själva får bära ett visst ansvar för polisbevakning, men de ska behandlas lika. Det är ingen skillnad i den delen vad gäller klubbar som spelar med elitlicens. De ska allihop behandlas lika oavsett driftsform eller associationsform.

Den stora frågan är ägandefrågan. Men den sitter Riksidrottsförbundet på, för ska man få långsiktighet i den här verksamheten och klubbar som kan och vill driva och ta ansvar är det viktigt att det finns en professionell ledning. Vi har ju sett alldeles för många klubbar genom åren haverera, inte minst ekonomiskt men också när det gäller säkerhetsarbete och andra långsiktiga insatser.

Herr talman! Jag yrkar självklart avslag på detta förslag. Jag vill understryka att om det nu är som jag läste någonstans, att det finns en majoritet för det här är det naturligtvis ingen katastrof. Man måste se vad det handlar om. Det är en önskan från oppositionen att försöka greppa saker där man kommer överens, där Sverigedemokraterna känner att de gärna vill göra upp med Socialdemokraterna, Vänsterpartiet och Miljöpartiet. Det är ett ansvar som ni tar. Och jag hoppas att ni är stolta också vid en tillbakablick på det här, för detta är att missbruka utskottsinitiativrätten, hävdar jag.

Herr talman! Jag yrkar avslag till förslaget i betänkandet.
(Applåder)

Anf. 171 JOHAN LINANDER (C):

Herr talman! Tyvärr finns det människor som misshandlar, slår sönder saker, förolämpar, angriper och förstör för andra människor. En del av dessa människor tar sig även in på våra idrottsarenor.

Det finns personer som i samband med demonstrationer attackerar polisen, kastar smällare och på det sättet förstör för dem som hade ett viktigt budskap med sin demonstration. Den typen av personer finns också inom idrotten.

Idrott och inte minst fotboll skapar starka känslor. Jag själv är en av dem som brinner för och är oerhört känslomässigt engagerad i ett lag. De flesta här i kammaren vet att jag har ett stort himmelsblått hjärta. Jag har under många år stått på ståplatsläktaren på Malmöstadion och hyllat mitt lag. Jag har varit medlem i supporterföreningen, och jag är medlem i Malmö fotbollsförening.

Jag och mer än 99 procent av alla som är supportrar hyllar vårt lag. Vi kanske skriker ut vår förtvivlan när ett mål blir bortdömt för en felaktig off side-avblåsning. Vi kanske sjunger en nidvisa om motståndarlaget. Men vi kastar inte in smällare mot domare eller motståndarlagets målvakt. Vi springer inte in på plan för att attackera vare sig domare eller spelare. Vi bestämmer inte tid med motståndarlagets huligangrupp för att slåss. Men tyvärr finns det personer som inte har de här spärarna, som inte har förståndet som de flesta har, och de personerna riskerar att förstöra era och alla andras fantastiska idrottsupplevelser. Det hände mig

redan när Malmö FF mötte Helsingborg den 24 maj. Jag satt på stadion och en eller ett par huliganer förstörde fotbollsfesten för mig och över 20 000 andra.

Herr talman! Det borde inte få hända, men ändå händer det. Då är frågan: Finns det några enkla åtgärder för att lösa de här problemen som gör att alla huliganer försvinner från idrottsarenorna och från samhället i stort? Svaret är självklart nej, det finns inte några enkla åtgärder som löser problemen. Det kommer att krävas många åtgärder. Och ansvaret ligger på många olika, från oss som lagstiftare till klubbarna, Fotbollförbundet och arenaägarna.

År 2005 kom lagen om tillträdesförbud. År 2009 förstärkte vi den lagen samtidigt som vi införde en ny lagstiftning mot pyroteknik och mot att beträda spelplanen. Redan nu kan vi från Centerpartiet säga att dessa ändringar inte räcker. Vi vill ändra lagen om tillträdesförbud så att förbudet kan gälla längre än ett år – två, tre eller kanske till och med fem år i de värsta fallen. Det är rimligare än ett år, som i dag.

Många klubbar har redan vidtagit bra åtgärder för att stoppa våldssverkare inne på arenorna. Redan efter ett par veckor kom Malmö FF med sitt tiopunktsprogram för att hindra att detta händer igen. Jag är övertygad om att dessa åtgärder är långt viktigare än den anmälningsplikt som vi diskuterar i dag.

Det handlar om förstärkt visitation, mer personal och noggrannare kontroll. Drogpåverkade eller kraftigt berusade personer ska inte få komma in på arenan. Det ska vara fler synliga vakter runt hela stadionområdet och inne på arenan. Det ska finnas nät som skyddar mot inkastade föremål. Sådana har redan satts upp. Icke-uniformerad personal ska placeras ut på läktarna. Denna personal kan se om någon försöker kasta in ett föremål eller ta sig in på planen.

Dessutom kommer Malmö FF att ansöka om den dispens som man enligt Datainspektionen kan få för att upprätta ett register för att förhindra dem med tillträdesförbud att ta sig in på arenan.

Jag är samtidigt tveksam till en del förslag som har kommit fram, till exempel att ta bort ståplatsläktaren. Vi får absolut inte komma med åtgärder som förstör den goda läktarkultur och supporterkultur som finns i många klubbar. Tifon, sånger och andra läktararrangemang är viktiga för stämningen på matcherna. De 99 procenten bra supportrar ska inte drabbas för att det finns några få huliganer.

Herr talman! Jag tror även att anmälningsplikt kan vara ett inslag för att få bort de allra värsta huliganerna från idrottsarrangemangen. Man måste dock vara medveten om att det handlar om en ganska liten grupp. Det är personer som redan har fått tillträdesförbud, men i de senaste fallen av huliganism som vi har sett på svenska arenor har personerna inte haft tillträdesförbud. Alltså skulle anmälningsplikten inte ha gällt dem i alla fall.

När Socialdemokraterna lade fram sitt förslag i justitieutskottet lät det som att anmälningsplikt skulle lösa alla problem, men det är naivt att tro det.

Man måste också vara medveten om att anmälningsplikten, precis som Helena Bouveng sade, är en inskränkning i de grundläggande fri- och rättigheterna. Även om det bara handlar om att den med anmälnings-

Prot. 2010/11:120
21 juni

*Anmälningsplikt vid
idrottsarrangemang*

plikt ska anmäla sig på polisstationen ett visst klockslag är det utan tvekan en inskränkning i de grundläggande fri- och rättigheterna.

Regeringsformens 2 kap. 8 § säger: ”Var och en är gentemot det allmänna skyddad mot frihetsberövande. Den som är svensk medborgare är även i övrigt tillförsäkrad frihet att förflytta sig inom riket och att lämna det.”

Införandet av anmälningsplikt handlar alltså om att riksdagen ska fatta beslut om att inskränka en grundläggande fri- och rättighet, nämligen rörelsefriheten. Det kan vi göra eftersom rörelsefriheten är en av de friheter som kan inskränkas i lag enligt regeringsformen 2:20. Det får dock enbart göras för att ”tillgodose ändamål som är godtagbara i ett demokratiskt samhälle. Begränsningen får aldrig gå utöver vad som är nödvändigt med hänsyn till det ändamål som har föranlett den”.

En lagstiftning om anmälningsplikt är också en sådan lag som kan vilandeförklaras i ett år, precis som tidigare har skett med exempelvis lagen om buggning och datalagringsdirektivet.

Denna lagstiftning vill Socialdemokraterna, Miljöpartiet, Vänsterpartiet och kanske numera också Sverigedemokraterna låta snabbutreda – inte om en sådan lag ska utredas utan med krav på utredaren att komma fram till att en sådan lag ska införas. Oppositionspartierna vill också att regeringen ska lägga fram en proposition till riksdagen oavsett om utredaren avråder från det, oavsett om remissinstanserna är negativa och oavsett vad Lagrådet säger.

I utskottet var Sverigedemokraternas ledamot mycket tydlig med att det var omöjligt att stödja S-förslaget eftersom anmälningsplikt först behöver utredas. Kanske har något hänt där.

Är det rimligt att vi tar fram en lag på detta sätt? Centerpartiet är också positivt till anmälningsplikt, men nog måste väl frågan utredas i vanlig ordning, nog ska väl regeringen lyssna på vad utredaren kommer fram till, nog ska väl regeringen lyssna på vad remissinstanserna svarar och nog ska väl regeringen lyssna om Lagrådet säger nej. Det tycker inte oppositionen.

Jag har förstått att under Håkan Juholts nya ledning av Socialdemokraterna handlar det om att skjuta från höften och smasha på varenda boll som rör sig, så jag är kanske inte så förvånad. Jag är dock besviken på Miljöpartiet – och på Vänsterpartiet som inte ens tagit sig hit till kammaren i dag. Ni brukar vara noggranna med att skydda våra grundläggande fri- och rättigheter, men inte i detta fall. Här springer ni på bollen utan att tänka efter, precis som Socialdemokraterna. Det handlar om att ta snabba politiska poäng, och det är beklagligt.

Herr talman! Jag yrkar bifall till reservation 1.
(Applåder)

Anf. 172 THORALF ALFSSON (SD):

Herr talman! Jag yrkar bifall till vår reservation, nr 2.

Johan Linander! Jag är själv Kalmar FF-fantast och följer alla matcher. Jag får gratulera till vinsten i går och falla tillbaka på att vi slog ut er ur cupen förra veckan.

Som så många andra i vårt land är jag konsument av idrottsarrangemang. Varje gång vår frihet och rättighet att avnjuta dessa tillställningar

kränks av huliganer och våldsverkare blir jag upprörd, oavsett om jag är direkt drabbad eller om jag får läsa om det eller se det i medierna.

Tyvärr är dessa händelser inga nypåkomna företeelser, utan detta har pågått under många år. Jag vet inte om antalet händelser har ökat, men ansvariga på idrottsarenorna tar i dag oftare beslut att stoppa matcher med hänsyn till säkerheten för spelare, domare och publik.

De åtgärder som hittills vidtagits har uppenbarligen inte varit tillräckliga för att stävja detta oskick som kostar idrottsrörelsen stora summor varje år i säkerhetsarbete – jag har sett siffror på 35 miljoner för fotbolls-klubbarna – och inte minst i minskade publikintäkter då många personer, till exempel barnfamiljer, avstår från att besöka framför allt hockeymatcher eller fotbollsmatcher av rädsla för huliganer.

Herr talman! Sverigedemokraterna ställer sig positiva till att skärpa lagstiftningen rörande idrottsrelaterat våld och störningar. Det ligger helt i linje med vår politik.

Jag har full förståelse för att Fotbollförbundets ordförande Lars-Åke Lagrell är mycket kritisk till hur lite regeringen bistått idrottsrörelserna i dessa frågor genom att inte ge rättsväsendet, polisen och idrottsklubbarna de verktyg som behövs för att stävja dessa brottsliga handlingar i samband med idrottsarrangemang.

Jag hoppas att vi kan ge Lars-Åke Lagrell en present när han avgår som Fotbollförbundets ordförande nästa år genom att ge polisen och Idrottssverige nya verktyg i kampen mot huliganismen.

Det som efterfrågas av idrottsrörelsen är ett effektivt sätt att förhindra personer med tillträdesförbud att besöka idrottsarenorna.

Det utskottsinitiativ som tagits av Socialdemokraterna riktar enbart in sig på anmälningsskyldighet. Tyvärr är detta förslag något smalt och kunde med lite samarbetsvilja från Socialdemokraternas sida även ha innehållit Sverigedemokraternas och polisens tankar om elektronisk fotboja.

Rikspolisstyrelsens tankar om att elektronisk fotboja skulle kunna vara ett ännu mer effektivt verktyg för att hålla huliganer borta från de aktuella idrottsarenorna är mycket intressant. Enligt polisen finns det klara fördelar med elektronisk fotboja, vilket jag och Sverigedemokraterna instämmer i. Därför bör detta ingå i det prioriterade utredningsdirektiv som vi föreslår.

Den utredning som regeringen har tillsatt ska vara klar senast i mars 2013. Därmed kan knappast någon lagändring ske förrän 2014. Jag tror inte att idrottsrörelsen är villig att vänta så länge på åtgärder från lagstiftaren. Därför anser vi sverigedemokrater att det är hög tid att sluta prata och i stället gå till handling.

En av mina gamla arbetskamrater som var bas i ångcentralen på Silverdalens pappersbruk brukade säga, när han inte visste vad vi skulle göra: Vi gör något så har vi i varje fall gjort något. Det kan låta billigt, men genom att göra något kommer man alltid närmare en lösning på problemet. Jag tror att det gäller även här. Det handlar om sunt förnuft.

Vi vill ge utredaren i uppdrag att prioritera frågan om anmälningsskyldighet och ta med elektronisk fotboja som ett alternativ till anmälningsskyldighet med målsättningen att sätta detta i skarpt läge under 2012.

Prot. 2010/11:120
21 juni

*Anmälningsskyldighet vid
idrottsarrangemang*

Herr talman! Vi hade hoppats att de rödgröna skulle se fördelarna med vårt något bredare utredningsdirektiv och därmed kunna tänka sig att stödja vårt utökade förslag. Tyvärr har de rödgröna svårt att släppa på prestige och stödja något som kommer från Sverigedemokraterna, så det lär vi knappast få se. Det viktigaste för oss sverigedemokrater är att polisen och Idrottssverige får fler verktyg i kampen mot huliganismen, och det så snart som möjligt. Vi har därför beslutat att lägga vår prestige åt sidan och stödja Socialdemokraternas utskottsinitiativ om vår egen reservation faller vid omröstningen. Vi anser att vi är skyldiga Idrottssverige och alla seriösa idrottsälskare det.

Anf. 173 HELENA BOUVENG (M) replik:

Herr talman! Jag ska börja med att citera ur Sverigedemokraternas reservation som gick i tryck för bara några dagar sedan. Det står så här:

”Det utskottsinitiativ som Socialdemokraterna har lagt fram tar emellertid inte hänsyn till lämpligheten i att införa anmälningssplikt, vilket är en utredares uppdrag att yttra sig om, utan innebär att lagförslaget ska tas fram oavsett vad utredaren kommer fram till. Eftersom frågan om anmälningssplikt inte har utretts, i alla fall inte vad jag fått presenterat, anser jag inte att jag kan stödja S-ledamöternas förslag till utskottsinitiativ.” Så skrev ni för några dagar sedan.

Om jag har förstått det hela rätt tar ni nu tillbaka det och säger att ni ska stödja utskottsinitiativet, trots att halva reservationen förklarar varför ni inte kan stödja det.

Är Sverigedemokraterna ett parti som kan kalla sig ansvarstagande? Är det ett parti som vet vad det vill? Är Sverigedemokraterna överens internt, är det ren och skär populism eller beror det till och med på vilken ledamot som företräder Sverigedemokraterna en viss dag?

Anf. 174 THORALF ALFSSON (SD) replik:

Herr talman! Jag tänker inte ägna mig åt att försvara Socialdemokraternas utskottsinitiativ. Vi hade synpunkter på det i utskottet. Därför lade vi fram ett eget förslag och därför avstod vi i omröstningen i utskottet.

Nu ser situationen ut som den gör i riksdagen. Under omröstningen kommer det att se ut som jag förväntar mig. Det finns två förslag som vi inte riktigt sympatiserar med. Antingen avstår vi eller också stöder vi det förslag som vi tycker är minst dåligt. Vi känner ett ansvar mot idrottsrörelsen och polisen och det de efterfrågar när det gäller anmälningssplikt, så vi kan tänka oss att stödja utskottsinitiativet. Jag hoppas att den utredare som tar tag i detta också funderar på frågan om elektronisk fotboja.

Anf. 175 HELENA BOUVENG (M) replik:

Herr talman! Det var inte så många svar på mina frågor. Halva er reservation, Thoralf Alfsson, argumenterar för att ni definitivt inte kan stödja Socialdemokraternas utskottsinitiativ, mycket på grund av att frågan inte har utretts.

I ditt anförande sade du att ni inte tror att det kan bli en lagändring till 2012, ändå stöder ni detta. Om ni inte ens tror på att det är möjligt hur kan ni då stödja ett förslag som säger att en lag ska träda i kraft redan 2012?

Anf. 176 THORALF ALFSSON (SD) replik:

Herr talman! Vi stöder vår reservation. Där uttrycker vi en målsättning med både anmälningssplikt och elektronisk fotboja.

Vi har att välja mellan två inte riktigt bra förslag. Antingen avstår vi helt och hållet. Då anser vi att vi sviker idrottsrörelsen eftersom det innebär att det kommer att dröja. Det kan ta ett, två eller tre år. Det kan dröja ända till 2014 innan det kommer ett nytt förslag från lagstiftarna.

Genom att stödja utskottsinitiativet kan vi få någon form av skärpning av reglerna kanske redan 2012.

Anf. 177 JOHAN LINANDER (C) replik:

Herr talman! Sverigedemokraterna sade för ett par dagar sedan att de inte stod bakom Socialdemokraternas förslag till utskottsinitiativ och skrev sin reservation som är mycket tydlig och som Helena Bouveng citerade ur. I utskottet ställdes er ledamot där, Kent Ekeröth, inför frågan om han stödde det ena eller det andra förslaget när hans eget föll. Då valde han att avstå. Nu har ni valt att göra annorlunda.

Vad har hänt på de här dagarna? Varför kunde han inte säga det redan i utskottet, om det var så givet för Sverigedemokraterna? Har inte Kent Ekeröth förtroende från ert parti, och får han inte företräda er i den här debatten? Jag måste fråga eftersom ni har ändrat er på bara några dagar. Man kan tycka att ett ställningstagande ska hålla mer än några få dagar.

Thoralf Alfsson påstår att utredaren inte skulle kunna komma med ett förslag om anmälningssplikt förrän 2013 när utredningen ska vara klar. Det står mycket tydligt i direktiven till Per Unckels utredning att han ska komma med tillbakarapporter till regeringen. De kan komma i form av delbetänkanden med förslag som han känner är färdigutredda. Ingenting säger att det här initiativet, om det röstas igenom i morgon, kommer att göra att frågan går snabbare framåt än annars. Påstår man det är det att försöka luras.

Jag vet inte om vi ska ta det som något generellt att det alltid är bättre att göra något än ingenting alls. Enligt Sverigedemokraterna är det alltså bättre att göra fel än att inte göra något alls.

Anf. 178 THORALF ALFSSON (SD) replik:

Herr talman! Kärt barn har många namn. Ett delbetänkande eller att prioritera är i praktiken ungefär samma sak. Om man lämnar ett delbetänkande tidigt ser jag det som att utredaren har prioriterat anmälningssplikt, om det är det som delbetänkandet gäller.

Kent Ekeröth befinner sig för tillfället i New York och kan därför inte delta i debatten. Det handlar inte om något annat.

Vi företräder givetvis vårt eget förslag i första hand. Vi har lagt det på grund av att vi har haft synpunkter på utskottsinitiativet. Av två dåliga saker väljer vi det minst dåliga. Den skyldigheten känner vi att vi har mot idrottsrörelsen och de kontakter vi har med den.

Anf. 179 JOHAN LINANDER (C) replik:

Herr talman! I votering efter votering i de förberedande voteringarna här i kammaren faller Sverigedemokraternas förslag. Sedan avstår de från att rösta i huvudvoteringen för att de inte tycker att några av förslagen är tillräckligt bra.

Vi ser i er reservation att ni inte tyckte att detta förslag från Socialdemokraterna var speciellt bra eftersom man där inte ställer frågan *om* detta är lämpligt att genomföra utan bara *hur* det ska ske.

Nu ställer ni er alltså bakom utskottsinitiativet. Det innebär att ni ställer er bakom att utredaren tvingas se till *att* en sådan lag genomförs oavsett om utredaren tycker att det är ett bra alternativ. Ni säger att regeringen *ska* återkomma till riksdagen med förslag om anmälningssplikt oavsett vad remissinstanserna svarar. Regeringen ska inte lyssna på remissinstanserna.

Om ni trycker på ja-knappen i morgon i huvudvoteringen innebär det att ni säger att oavsett om Lagrådet säger nej – detta klarar inte grundlagsprövningen, detta är inte proportionellt – och oavsett om regeringen vill lyssna på Lagrådet eller inte säger ni till regeringen i och med detta utskottsinitiativ: Ni ska inte lyssna på Lagrådet. Ni ska ändå lägga fram en proposition till riksdagen.

Det är precis det ni röstar för om ni trycker på ja-knappen.

Anf. 180 THORALF ALFSSON (SD) replik:

Herr talman! Jag tror att en anmälningssplikt kommer att komma i någon form. Hur den kommer att se ut kanske vi inte riktigt vet i dag. Men jag är helt övertygad om att det kommer att vara en del av utredningens förslag, oavsett om det kommer som ett delbetänkande eller om det kommer via detta utskottsinitiativ. Jag tror inte att vi behöver ha så stora bekymmer i fråga om det.

I utskottsinitiativet finns det också en text om Europakonventionen, rättigheter och så vidare som tar udden av vissa av dessa saker.

Anf. 181 JOHAN PEHRSON (FP) replik:

Herr talman! Thoralf Alfsson redovisar här en ganska tydlig omsvängning. Han underkänner med kraft reservationen i betänkandet från Kent Ekeröth där Kent Ekeröth förklarar varför man inte kan stödja den beställning som Socialdemokraterna, Vänsterpartiet och Miljöpartiet har gjort och som vi onekligen har diskuterat nu.

Det är intressant att detta underkänns av Thoralf Alfsson. Bläcket har i och för sig hunnit torka, men detta är inte så gammalt. Det får mig att tänka på att när Thoralf Alfsson tidigare var i utskottet och Kent Ekeröth var här och diskuterade var det andra saker som Kent Ekeröth tog avstånd från som Thoralf Alfsson hade reserverat sig för och sade att man inte alls stod bakom det längre.

Då är min fråga: Vem av er tecknar firman? Hur ska man någonsin veta vad ni tycker? Att jag ens väcker den frågan beror på att det förs en debatt och en diskussion om huruvida man ska diskutera med Sverigedemokraterna. Jag tillhör dem som gärna diskuterar med och lyssnar på alla företrädare i Sveriges riksdag. Det har jag verkligen inga problem med. Men det underlättar något om jag vet att beskedet om var man står håller längre än en vecka. Det blir lättare att förutse debatten, och det blir lättare för oss alla att medverka i en beslutsprocess.

Har Thoralf Alfsson några kommentarer till detta? Vem tecknar firman för Sverigedemokraterna i utskottet, och är det inte konstigt att man ständigt svajar fram och tillbaka och byter åsikt?

Anf. 182 THORALF ALFSSON (SD) replik:

Herr talman! Det är tur att inte alla människor är stöpta i samma form, har exakt samma idéer och samma tankesätt och förespråkar exakt samma saker. Det skulle vara ganska tråkigt.

Man brukar säga att om alla personer i ett företag eller i en styrelse tycker exakt likadant är alla utom en onödiga. Det tror jag i allra högsta grad gäller i ett politiskt parti om man vill ha en debatt internt i partiet. Men det kanske inte är så i Folkpartiet. Där kanske alla är helt likriktade. Inom Alliansen kanske det också är så.

Jag underkänner inte vår reservation. Jag har hållit ett anförande här där jag har talat för vår reservation. Det är det enda jag har gjort. Enligt reservationen vill vi införa elektronisk fotboja i detta sammanhang för att vi kanske tror mer på det i detta avseende och i ett längre perspektiv.

Jag ser egentligen inte någon skillnad mellan anmälningssplikt och fotboja eftersom det i princip är så att en elektronisk fotboja ersätter anmälningssplikten. Det kan vara ett bra mycket bättre alternativ därför att man kan bestämma vilka arenor som en viss person inte får beträda.

Anf. 183 JOHAN PEHRSON (FP) replik:

Herr talman! Det står väl utredaren fritt att titta på förslaget om fotboja och alla möjliga förslag. För min del kan utredaren även titta på handboja. Det spelar ingen roll. Jag tycker att de människor som kastar bomber på någon som är bollkalle och på domare snarast borde ha handfängsel och föras bort. Det är den bästa åtgärden, ungefär som med fotbojan. Sedan ska de låsas in. Det är verkligen radikala åtgärder. Det kanske Sverigedemokraterna stöder, vad vet jag.

Det är mycket märkligt att man från Sverigedemokraterna först argumenterar för en reservation om att man inte kan stödja ett förslag från Socialdemokraterna, Vänsterpartiet och Miljöpartiet. Då har man uppenbarligen en mycket slapp inställning till svensk grundlag. Men när man sedan kommer till kammaren kan man helt plötsligt stödja detta. Det ger ett förvirrat intryck. Det leder också till att det blir svårt att göra det troligt när man annars säger att man vill att andra ska förhandla med Sverigedemokraterna, prata med dem och lyssna på dem. Jag lyssnar på Sverigedemokraterna, och jag försöker debattera med dem, men det blir svårt att förstå när de ger ett så förvirrat intryck.

Jag hoppas att Thoralf Alfsson inte tror att alla ska tycka lika. Men politiken i denna kammare bygger på parlamentarismens princip om att man diskuterar ihop sig i ett parti, man fastställer en linje och tar en debatt. Sedan håller man fast vid detta. Då blir det något lättare att skapa en stabil politik. Det är en tradition som är mycket svensk. Det är tråkigt att Thoralf Alfsson avviker från den.

Anf. 184 THORALF ALFSSON (SD) replik:

Herr talman! Det är intressant att Johan Pehrson nu tydligen även vill förhandla med oss. Jag hörde honom i radion i morse då han sade att han absolut inte ville förhandla med oss. Han kunde samtala med oss men absolut inte förhandla med oss. Men han har tydligen bytt ståndpunkt sedan i morse.

(forts. prot. 121)

22 § Beslut om fortsatt ärendehandling

Kammaren beslutade på förslag av talmannen att ärendehandlingen skulle fortsättas vid morgondagens sammanträde.

23 § Bordläggning och beslut om förlängd motionstid

Anmäldes och bordlades
Proposition
2010/11:154 Kompletterande förfaranderegler för vissa biobränslen

Skrivelse
2010/11:145 Redovisning av fördelning av medel från Allmänna arvsfonden under budgetåret 2010

Kammarens biföll talmannens förslag att motionstiden för ovanstående proposition och skrivelse skulle förlängas till *onsdagen den 21 september*.

24 § Anmälan om frågor för skriftliga svar

Anmäldes att följande frågor för skriftliga svar framställdes

den 21 juni

2010/11:599 Utbildningens roll i biståndet

av *Mikael Damberg* (S)
till statsrådet *Gunilla Carlsson* (M)

2010/11:600 Jämställdhet i bolagsstyrelserna

av *Jennie Nilsson* (S)
till statsrådet *Nyamko Sabuni* (FP)

2010/11:601 Regeringens prioriteringar i EU

av *Maria Ferm* (MP)
till statsminister *Fredrik Reinfeldt* (M)

2010/11:602 Våld i utsatta områden

av *Esabelle Dingizian* (MP)
till justitieminister *Beatrice Ask* (M)

2010/11:603 Skattediskriminering av hyresrätter

av *Amineh Kakabaveh* (V)
till statsrådet *Stefan Attefall* (KD)

2010/11:604 Undersökningskommission gällande MR-brott i Burma

av *Olle Thorell* (S)
till utrikesminister *Carl Bildt* (M)

2010/11:605 Samarbete med organisationer närstående Burmas regim

av *Olle Thorell* (S)
till statsrådet *Gunilla Carlsson* (M)

2010/11:606 Rimlig fördelning av notan för finanskrisen

av *Jonas Eriksson* (MP)

till statsrådet Peter Norman (M)

Prot. 2010/11:120

21 juni

2010/11:607 Våldsutsatta kvinnor med tidsbegränsat uppehållstillstånd

av *Gunvor G Ericson* (MP)

till statsrådet Tobias Billström (M)

2010/11:608 Åtgärder mot viss skatteplanering

av *Jonas Sjöstedt* (V)

till finansminister Anders Borg (M)

2010/11:609 EU:s politik angående Marockos ockupation av Väst-sahara

av *Jonas Sjöstedt* (V)

till utrikesminister Carl Bildt (M)

2010/11:610 EU:s optionsrätt till uran som bryts i Sverige

av *Jonas Sjöstedt* (V)

till närings- och energiminister Maud Olofsson (C)

2010/11:611 Upprättelse för internerade i arbetskompanier

av *Jonas Sjöstedt* (V)

till statsminister Fredrik Reinfeldt (M)

2010/11:612 Framtiden för utbildningsorterna inom MSB

av *Eva Sonidsson* (S)

till försvarsminister Sten Tolgfors (M)

2010/11:613 Flygvapensamarbete i norr

av *Peter Hultqvist* (S)

till försvarsminister Sten Tolgfors (M)

2010/11:614 Erkännande av Palestina

av *Peter Hultqvist* (S)

till utrikesminister Carl Bildt (M)

Frågorna redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll tisdagen den 28 juni.

25 § Anmälan om skriftliga svar på frågor

Anmäldes att skriftliga svar på följande frågor inkommit

den 20 juni

2010/11:586 Polisens förmåga att lösa bostadsinbrott

av *Kerstin Haglö* (S)

till justitieminister Beatrice Ask (M)

2010/11:587 Maskeringsförbud

av *Kerstin Haglö* (S)

till justitieminister Beatrice Ask (M)

Svaren redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll tisdagen den 28 juni.

Förhandlingarna leddes
av andre vice talmannen från sammanträdet början till och med 8 §
anf. 30 (delvis),
av talmannen därefter till och med 10 § anf. 64 (delvis),
av andre vice talmannen därefter till och med 12 § anf. 95 (delvis),
av talmannen därefter till ajourneringen kl. 16.05,
av andre vice talmannen därefter till och med 20 § anf. 130 och
av talmannen därefter till sammanträdet slut.

Vid protokollet

ANNALENA HANELL

/Eva-Lena Ekman

1 § Justering av protokoll.....	1
2 § Avsägelse.....	1
3 § Anmälan om kompletteringsval till EU-nämnden	1
4 § Meddelande om skriftliga frågor under sommaruppehållet.....	1
5 § Meddelande om information från regeringen	1
6 § Förnyad bordläggning	2
7 § Lag om flygplatsavgifter	2
Trafikutskottets betänkande 2010/11:TU27	2
(Beslut fattades under 15 §.).....	2
8 § Säkerheten i svenska kärnkraftsreaktorer	2
Näringsutskottets betänkande 2010/11:NU26	2
Anf. 1 LARS JOHANSSON (S).....	2
Anf. 2 LISE NORDIN (MP).....	4
Anf. 3 KENT PERSSON (V)	6
Anf. 4 MATS ODELL (KD)	9
Anf. 5 LARS JOHANSSON (S) replik	12
Anf. 6 MATS ODELL (KD) replik	12
Anf. 7 LARS JOHANSSON (S) replik	13
Anf. 8 MATS ODELL (KD) replik	13
Anf. 9 LISE NORDIN (MP) replik	14
Anf. 10 MATS ODELL (KD) replik	14
Anf. 11 LISE NORDIN (MP) replik	15
Anf. 12 MATS ODELL (KD) replik	16
Anf. 13 KENT PERSSON (V) replik	16
Anf. 14 MATS ODELL (KD) replik	17
Anf. 15 KENT PERSSON (V) replik	17
Anf. 16 MATS ODELL (KD) replik	18
Anf. 17 CECILIE TENFJORD-TOFTBY (M).....	18
Anf. 18 LISE NORDIN (MP) replik	21
Anf. 19 CECILIE TENFJORD-TOFTBY (M) replik	22
Anf. 20 LISE NORDIN (MP) replik	22
Anf. 21 CECILIE TENFJORD-TOFTBY (M) replik	23
Anf. 22 EVA FLYBORG (FP)	23
Anf. 23 LISE NORDIN (MP) replik	27
Anf. 24 EVA FLYBORG (FP) replik.....	27
Anf. 25 LISE NORDIN (MP) replik	28
Anf. 26 EVA FLYBORG (FP) replik.....	28
Anf. 27 LARS JOHANSSON (S) replik	29
Anf. 28 EVA FLYBORG (FP) replik.....	29
Anf. 29 LARS JOHANSSON (S) replik	30
Anf. 30 EVA FLYBORG (FP) replik.....	30
Anf. 31 KENT PERSSON (V) replik	31
Anf. 32 EVA FLYBORG (FP) replik.....	31
Anf. 33 KENT PERSSON (V) replik	32

Anf. 34	EVA FLYBORG (FP) replik	32
Anf. 35	ERIK A ERIKSSON (C).....	33
Anf. 36	LARS JOHANSSON (S) replik	36
Anf. 37	ERIK A ERIKSSON (C) replik	36
Anf. 38	LARS JOHANSSON (S) replik	37
Anf. 39	ERIK A ERIKSSON (C) replik	38
Anf. 40	LISE NORDIN (MP) replik	38
Anf. 41	ERIK A ERIKSSON (C) replik	39
Anf. 42	LISE NORDIN (MP) replik	39
Anf. 43	ERIK A ERIKSSON (C) replik	40
Anf. 44	LARS ISOVAARA (SD)	40
Anf. 45	JAN LINDHOLM (MP).....	43
Anf. 46	HELENA LINDAHL (C).....	48
Anf. 47	JAN LINDHOLM (MP) replik	49
Anf. 48	HELENA LINDAHL (C) replik	49
Anf. 49	JAN LINDHOLM (MP) replik	50
Anf. 50	HELENA LINDAHL (C) replik	50
	(Beslut fattades under 15 §.)	50
9 §	Förlängd tillgänglighetsperiod för krediten till Island.....	51
	Finansutskottets betänkande 2010/11:FiU36	51
	(Beslut fattades under 15 §.)	51
10 §	Ökad flexibilitet och förbättrad återbetalning inom studiestödssystemet.....	51
	Utbildningsutskottets betänkande 2010/11:UbU18.....	51
Anf. 51	JABAR AMIN (MP)	51
Anf. 52	ADNAN DIBRANI (S).....	52
Anf. 53	OSKAR ÖHOLM (M)	54
Anf. 54	JABAR AMIN (MP) replik.....	56
Anf. 55	OSKAR ÖHOLM (M) replik	56
Anf. 56	JABAR AMIN (MP) replik.....	57
Anf. 57	OSKAR ÖHOLM (M) replik	57
Anf. 58	NINA LUNDSTRÖM (FP).....	58
Anf. 59	JABAR AMIN (MP) replik.....	60
Anf. 60	NINA LUNDSTRÖM (FP) replik.....	60
Anf. 61	JABAR AMIN (MP) replik.....	60
Anf. 62	NINA LUNDSTRÖM (FP) replik.....	61
Anf. 63	EMIL KÄLLSTRÖM (C)	61
Anf. 64	YVONNE ANDERSSON (KD).....	63
Anf. 65	JABAR AMIN (MP) replik.....	63
Anf. 66	YVONNE ANDERSSON (KD) replik	64
Anf. 67	JABAR AMIN (MP) replik.....	64
Anf. 68	YVONNE ANDERSSON (KD) replik	65
	(Beslut fattades under 15 §.)	65
11 §	Utvärdering av penningpolitiken 2008–2010	65
	Finansutskottets betänkande 2010/11:FiU24	65
Anf. 69	JESSICA ROSENCRANTZ (M)	65
Anf. 70	ULLA ANDERSSON (V).....	66
Anf. 71	BO BERNHARDSSON (S)	68

Anf. 72 GÖRAN PETTERSSON (M).....	70	Prot. 2010/11:120
Anf. 73 ULLA ANDERSSON (V) replik.....	72	21 juni
Anf. 74 GÖRAN PETTERSSON (M) replik.....	72	
Anf. 75 ULLA ANDERSSON (V) replik.....	73	
Anf. 76 GÖRAN PETTERSSON (M) replik.....	73	
Anf. 77 CARL B HAMILTON (FP)	74	
(Beslut fattades under 15 §.).....	75	
12 § Utvecklingen inom den kommunala sektorn 2010	75	
Finansutskottets betänkande 2010/11:FiU34.....	75	
Anf. 78 JÖRGEN ANDERSSON (M).....	75	
Anf. 79 PIA NILSSON (S).....	75	
Anf. 80 ULLA ANDERSSON (V).....	77	
Anf. 81 GÖRAN PETTERSSON (M).....	80	
Anf. 82 PIA NILSSON (S) replik	82	
Anf. 83 GÖRAN PETTERSSON (M) replik.....	82	
Anf. 84 PIA NILSSON (S) replik	83	
Anf. 85 GÖRAN PETTERSSON (M) replik.....	83	
Anf. 86 ULLA ANDERSSON (V) replik.....	83	
Anf. 87 GÖRAN PETTERSSON (M) replik.....	84	
Anf. 88 ULLA ANDERSSON (V) replik.....	84	
Anf. 89 GÖRAN PETTERSSON (M) replik.....	85	
Anf. 90 GUNNAR ANDRÉN (FP)	86	
Anf. 91 ULLA ANDERSSON (V) replik.....	88	
Anf. 92 GUNNAR ANDRÉN (FP) replik	88	
Anf. 93 ULLA ANDERSSON (V) replik.....	89	
Anf. 94 GUNNAR ANDRÉN (FP) replik	89	
Anf. 95 ANDERS SELLSTRÖM (KD)	90	
Anf. 96 PIA NILSSON (S) replik	92	
Anf. 97 ANDERS SELLSTRÖM (KD) replik	92	
Anf. 98 PIA NILSSON (S) replik	93	
Anf. 99 ANDERS SELLSTRÖM (KD) replik	93	
Anf. 100 RICHARD JOMSHOF (SD)	94	
(Beslut fattades under 15 §.).....	95	
13 § Investeringsfondsfrågor	95	
Finansutskottets betänkande 2010/11:FiU38.....	95	
Anf. 101 JÖRGEN ANDERSSON (M).....	95	
(Beslut fattades under 15 §.).....	96	
14 § Ramverk för finanspolitiken.....	96	
Finansutskottets betänkande 2010/11:FiU42.....	96	
Anf. 102 ANN-CHARLOTTE HAMMAR JOHNSSON (M)	96	
Anf. 103 JOHNNY SKALIN (SD).....	97	
Anf. 104 ULLA ANDERSSON (V).....	97	
(forts. 16 §).....	100	
15 § Beslut om ärenden som slutdebatterats vid dagens sammanträde.....	100	
TU27 Lag om flygplatsavgifter	100	
NU26 Säkerheten i svenska kärnkraftsreaktorer	101	

FiU36 Förlängd tillgänglighetsperiod för krediten till Island	102
UbU18 Ökad flexibilitet och förbättrad återbetalning inom studiestödssystemet	102
FiU24 Utvärdering av penningpolitiken 2008–2010	102
FiU34 Utvecklingen inom den kommunala sektorn 2010	102
FiU38 Investeringsfondsfrågor	103
16 § (forts. från 14 §) Ramverk för finanspolitiken (forts. FiU42).....	103
Anf. 105 TOMMY WAIDELICH (S)	103
Anf. 106 ELISABETH SVANTESSON (M)	104
Anf. 107 CARL B HAMILTON (FP)	107
Anf. 108 TOMMY WAIDELICH (S) replik	108
Anf. 109 CARL B HAMILTON (FP) replik	108
Anf. 110 TOMMY WAIDELICH (S) replik	109
Anf. 111 CARL B HAMILTON (FP) replik	109
(Beslut skulle fattas den 22 juni.)	109
17 § Grönbok om onlinespel på den inre marknaden	109
Kulturutskottets utlåtande 2010/11:KrU11	109
(Beslut skulle fattas den 22 juni.)	109
18 § Avgift enligt Studsvikslagen	110
Försvarsutskottets betänkande 2010/11:FöU7	110
(Beslut skulle fattas den 22 juni.)	110
Ajournering.....	110
Återupptagna förhandlingar	110
19 § Skattekonsekvenser av fondverksamhet över gränserna	110
Skatteutskottets betänkande 2010/11:SkU35	110
Anf. 112 JACOB JOHNSON (V)	110
Anf. 113 LARS BECKMAN (M)	112
(Beslut skulle fattas den 22 juni.)	113
20 § Vissa ändringar i sjukförsäkringen	113
Socialförsäkringsutskottets betänkande 2010/11:SfU11	113
Anf. 114 GUNNAR AXÉN (M)	113
Anf. 115 ULF NILSSON (FP)	117
Anf. 116 SOLVEIG ZANDER (C)	120
Anf. 117 EMMA HENRIKSSON (KD)	122
Anf. 118 TOMAS ENEROTH (S)	124
Anf. 119 GUNNAR AXÉN (M) replik	130
Anf. 120 TOMAS ENEROTH (S) replik	131
Anf. 121 GUNNAR AXÉN (M) replik	131
Anf. 122 TOMAS ENEROTH (S) replik	132
Anf. 123 GUNVOR G ERICSON (MP)	132
Anf. 124 EMMA HENRIKSSON (KD) replik	136
Anf. 125 GUNVOR G ERICSON (MP) replik	137
Anf. 126 EMMA HENRIKSSON (KD) replik	137
Anf. 127 GUNVOR G ERICSON (MP) replik	138
Anf. 128 ERIK ALMQVIST (SD)	138
Anf. 129 SOLVEIG ZANDER (C) replik	140

Anf. 130	ERIK ALMQVIST (SD) replik	140
Anf. 131	SOLVEIG ZANDER (C) replik	141
Anf. 132	ERIK ALMQVIST (SD) replik	141
Anf. 133	TOMAS ENEROTH (S) replik	142
Anf. 134	ERIK ALMQVIST (SD) replik	143
Anf. 135	TOMAS ENEROTH (S) replik	143
Anf. 136	ERIK ALMQVIST (SD) replik	144
Anf. 137	WIWI-ANNE JOHANSSON (V).....	144
Anf. 138	ULF NILSSON (FP) replik	147
Anf. 139	WIWI-ANNE JOHANSSON (V) replik	148
Anf. 140	ULF NILSSON (FP) replik	148
Anf. 141	WIWI-ANNE JOHANSSON (V) replik	149
Anf. 142	FINN BENGTTSSON (M).....	149
Anf. 143	ERIK ALMQVIST (SD) replik	153
Anf. 144	FINN BENGTTSSON (M) replik.....	154
Anf. 145	ERIK ALMQVIST (SD) replik	155
Anf. 146	FINN BENGTTSSON (M) replik.....	155
Anf. 147	EMMA CARLSSON LÖFDAHL (FP)	156
Anf. 148	EVA-LENA JANSSON (S)	156
Anf. 149	SAILA QUICKLUND (M)	158
Anf. 150	EVA-LENA JANSSON (S) replik	160
Anf. 151	SAILA QUICKLUND (M) replik	161
Anf. 152	EVA-LENA JANSSON (S) replik	161
Anf. 153	SAILA QUICKLUND (M) replik	162
Anf. 154	KURT KVARNSTRÖM (S)	162
Anf. 155	LARS-ARNE STAXÄNG (M)	164
Anf. 156	GUNILLA NORDGREN (M).....	166
Anf. 157	KURT KVARNSTRÖM (S) replik	169
Anf. 158	GUNILLA NORDGREN (M) replik.....	169
Anf. 159	KURT KVARNSTRÖM (S) replik	170
Anf. 160	GUNILLA NORDGREN (M) replik.....	170
Anf. 161	PER BILL (M)	170
Anf. 162	GUNVOR G ERICSON (MP) replik	171
Anf. 163	PER BILL (M) replik	172
Anf. 164	GUNVOR G ERICSON (MP) replik	172
Anf. 165	PER BILL (M) replik	172
Anf. 166	JASENKO OMANOVIC (S)	173
Anf. 167	JAN ERICSON (M)	173
Anf. 168	GUNNAR AXÉN (M).....	174
	(Beslut skulle fattas den 22 juni.)	174
21 §	Anmälningsskyldighet vid idrottsarrangemang	175
	Justitieutskottets betänkande 2010/11:JuU28	175
Anf. 169	HELENA BOUVENG (M)	175
Anf. 170	JOHAN PEHRSON (FP).....	177
Anf. 171	JOHAN LINANDER (C)	178
Anf. 172	THORALF ALFSSON (SD)	180
Anf. 173	HELENA BOUVENG (M) replik	182
Anf. 174	THORALF ALFSSON (SD) replik	182
Anf. 175	HELENA BOUVENG (M) replik	182

Anf. 176 THORALF ALFSSON (SD) replik.....	183
Anf. 177 JOHAN LINANDER (C) replik.....	183
Anf. 178 THORALF ALFSSON (SD) replik.....	183
Anf. 179 JOHAN LINANDER (C) replik.....	183
Anf. 180 THORALF ALFSSON (SD) replik.....	184
Anf. 181 JOHAN PEHRSON (FP) replik	184
Anf. 182 THORALF ALFSSON (SD) replik.....	185
Anf. 183 JOHAN PEHRSON (FP) replik	185
Anf. 184 THORALF ALFSSON (SD) replik.....	185
(forts. prot. 121)	185
22 § Beslut om fortsatt ärendebehandling	186
23 § Bordläggning och beslut om förlängd motionstid.....	186
24 § Anmälan om frågor för skriftliga svar	186
25 § Anmälan om skriftliga svar på frågor	187
26 § Kammaren åtskildes kl. 22.58.	188

Tryck: Elanders, Vällingby 2011